

**«Жастар ортасындағы қоғамдық-саяси
жағдайды зерттеу»
2016 жылдың 4 тоқсаны**

Әлеуметтанулық зерттеу нәтижелері бойынша сараптамалық есеп

Астана, 2016

Жастар ортасындағы қоғамдық-саяси жағдайды зерттеу, 2016 жылдың 4 тоқсаны / Изучение общественно-политической ситуации в молодежной среде, 4 квартал 2016 год / Аюпова Р.Р., Аубакирова Ш.К., Казтаева С.С., Киалбекова А.Г. – Астана: «Молодежь» ФЗО, 2016. – 179 с.

Бұл баяндама Қазақстан Республикасы жастары арасындағы қоғамдық-саяси жағдайға қатысты эмпирикалық әлеуметтанулық зерттеудің нәтижелерінен тұрады. Зерттеу «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығымен жүргізілген. Баяндамада әлеуметтік өзін-өзі сезіну, азаматтық белсенділік пен жастар арасындағы діндарлықтың сұрақтары қарастырылған.

Данный доклад содержит результаты эмпирического социологического исследования общественно-политической ситуации в среде молодежи Республики Казахстан. Исследование было проведено Научно-исследовательским центром «Молодежь». В докладе рассмотрены вопросы социального самочувствия, гражданской активности, религиозности молодого населения страны.

«Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы
010000, Қазақстан Республикасы
Астана қ., Б. Момышұлы даңғылы, 19а
Тел.: +7 /7172/ 79 25 45

Мазмұны

1. Зерттеу бағдарламасы	4
Әдіснамалық бөлім	4
1.1 Мәселелік жағдайды сипаттау	4
1.2 Зерттеу мақсаттары мен міндеттері	5
1.3 Зерттеу объектісі мен пәні	5
1.4 Негізгі ұғымдарды түсіндіру	6
1.5 Зерттеу болжамы	6
2. Жастардың әлеуметтік-экономикалық көңіл-күйлері	12
2.1 Мемлекеттің саяси өміріне деген қатынас	12
2.2 Патриотизм деңгейі	14
2.3 Өмір сүру деңгейіне қанағаттану	17
2.4 Жастардың өзекті мәселелерінің рейтингісі	21
2.5 Жастар арасында әлеуметтік шиеленістің деңгейі мен себептері	23
2.6 Жемқорлық деңгейін бағалау	27
Бөлім бойынша қорытынды	34
3. Жастардың білімі мен жұмыспен қамтылуы	36
3.1 Жұмыс пен еңбекке деген қатынас	36
3.2 Білім беру реформаларын қолдау деңгейі	37
3.3 Білім беру сапасына қанағаттану	38
Бөлім бойынша қорытынды	41
4. Мемлекеттік жастар саясатын бағалау	42
4.1 Мемлекеттік жастар саясаты туралы ақпараттану	42
4.2 Жастар арасындағы қоғамдық-саяси белсенділіктің деңгейі	43
Бөлім бойынша қорытынды	48
5. Жастар ортасындағы діни жағдайды бағалау	50
Бөлім бойынша қорытынды	56
Қорытынды	57
Ұсыныстар	58
Қосымша	69

1. ЗЕРТТЕУ БАҒДАРЛАМАСЫ

ӘДІСНАМАЛЫҚ БӨЛІМ

1.1 Мәселелік жағдайды сипаттау

Қазіргі әлемде қоғамдардың стратегиялық артықшылығы болып табылатын адам капиталының маңыздылығы өсуде, ал оның инновациялық әлеуеті, стратегиялық ресурсы жастар болып табылады.

Қазақстандық жастар алдыңғы ұрпақтардан ерекшелінетін жаңа бағдарлар мен құндылықтарды ұстанушы жаңа мәдени типті білдіреді. Жастар білімге, оның сапасына үлкен көңіл бөледі, ол негізгі құндылықтардың бірі болып табылады. Сол себептен жастар білім беру шеңберіндегі барлық реформаларды қолдап отыр.

Жастар ортасындағы келесі тренд – біліктілік, бәсекеге қабілеттілік. Жастар жетістікке қол жеткізу үшін еңбектеніп, күш салу керектігін ұғынады. Алайда, жасөспірімдік максимализм мен жылдам нәтижелерге қол жеткізу құштарлығы жастарда келешек жұмысқа деген тым жоғары және іске асырылмайтын талаптардың қалыптасуына әкеліп соқтыруы мүмкін.

Сонымен қатар, жастардың құндылығы ретінде айқын өмірлік стратегия, қалыптасқан дүниетанымдық бағдарларды қарастыруға болады. Осы орайда қазақстандық жастарда нақты азаматтық ұстаным, патриотизмдік сезім қалыптасқандығын атап өту керек. Олар қазіргі қоғамның кемшіліктерін ұғына отырып, өздерінің ертеңгі күндеріне деген сенімдерін жоғалтпаған. Негізінде жастарға наразылық әлеует тән қасиет емес.

Өкінішке орай, қазіргі қазақстандықтардың өмірлік ұстанымы белсенсіздікпен, өмірден ләззат алуға бағдарланумен ерекшелінеді. Мүмкін, бұл ақырғы онжылдық ішінде әлемдік экономикалық дағдарыстар мен тұрақсыздықтардың қоғамға деген ықпалының нәтижесі де шығар.

Жастар үшін сонымен қатар рухани құндылықтар мен дін аса маңызды болып келеді, олар солар арқылы өз менталды қажеттіліктерін іске асырғысы келеді. Алайда, респонденттердің басым бөлігінде діндарлық үстіртін, көріністі сипатты болып келеді.

Жастар – бұл ел болашағын анықтайтын ұрпақ. Мұндай ерекше мәртебе қазіргі мәселелерді шеше алатын, жастардың шығармашылық әлеуетін жасампаздық арнаға бағыттай алатын орынды жастар саясатын қалыптастыру қажеттілігін тудырады.

Қазақстанның мемлекеттік жастар саясатын әзірлеу үрдісінің философиясы осы зерттеуде зерттелетін қазіргі жағдайларды ескеруі қажет.

Мәселен, жастарды қоғамдық өмірге араластыру, оның бойында бұған деген саналы қажеттілікті қалыптастыру өзекті мәселе болып табылады. Жастардың құндылықтарын мансаптық-тұтынушылық бағдардан шығармашылық-жасампаздық қатынасқа өзгерте алатын әдістерді жасап шығарудың қажеттілігі қалыптасып отыр.

Қазақстандық жастар саясатында әлсіз көрсетілген бағыттардың бірі қиын өмірлік жағдайда қалған жастарды толыққанды өмірге тарту болып

табылады. Ол өз кезегінде жастар арасындағы суицид санын қысқаруға септігін тигізер еді.

Мемлекеттік жастар саясатын іске асырудың тиімділігін қамтамасыз ету үшін жастар ортасындағы жағдай, олардың қажеттіліктері мен үміттері, елдегі қоғамдық-саяси үрдістерге деген қатынасы туралы өзекті ақпаратқа иелену маңызды. Осының негізінде қазақстандық жастардың қазіргі жағдайын тексеру және анықтау мақсатында әлеуметтанулық және сараптамалық зерттеулерді жүйелі түрде жүргізіп отыру керек.

1.2 Зерттеу мақсаты мен міндеттері

Аталмыш зерттеудің мақсаты Қазақстан жастарының әлеуметтік өзін-өзі сезінуін зерттеу, оның негізгі қажеттіліктерін анықтау және әлеуметтік практикаларын талдау болып табылады.

Алға қойылған мақсатқа қол жеткізу үшін келесі негізгі міндеттерді шешу қажет:

- Жастар ортасындағы негізгі қажеттіліктерді ашып көрсету;
- Жастар ортасындағы қоғамдық-саяси жағдайды бағалау;
- Өзекті әлеуметтік мәселелердің рейтингісін анықтап шығару;
- Жастардың өз өмір деңгейіне, материалды жағдайына қанағаттану деңгейін анықтау;
- Жастардың наразылық көңіл-күйінің деңгейін анықтау;
- Жастар ісі бойынша Кеңестердің, Жастар ресурстық орталықтарының, Жастар саясаты департаментінің және басқа да жастар ұйымдары қызметінің тиімділігін бағалау;
- Жастар ортасындағы діни жағдайдың деңгейін бағалау;
- Жастар ортасындағы миграциялық көңіл-күйді анықтау;
- мәдени-демалыс шараларымен қанағаттану деңгейін анықтау;
- Аймақтардағы жастар ортасында болып жатқан жағдайларды әлеуметтік-экономикалық тұрғыдан тұрақтандыруды қамтамасыз ету бойынша мүдделі мемлекеттік органдарға ұсыныстар жасау.

1.3 Зерттеу объектісі мен пәні

Зерттеу объектісі әлеуметтік-демографиялық және территориалды сипаттамаларын көрсететін параметрлер бойынша таңдалған Қазақстан Республикасының 14-29 жас аралығындағы (жастар) халқы болып табылады.

Зерттеу пәні – жас қазақстандықтардың әлеуметтік өзін-өзі сезіну, көңіл-күйлері мен қажеттіліктері туралы көзқарастарын зерттеу.

1.4 Негізгі ұғымдардың түсіндірмесі

Жастар – қоғамдағы өзінің жастық шеңберлері және статусымен ерекшелінетін ерекше әлеуметтік-жастық топ болып табылады: балалық пен жасөспірімдіктен әлеуметтік жауапкершілікке өту. Кейбір ғалымдар жастарды жас адамдардың біртұтастығы деп түсініп, қоғамның олардың әлеуметтік қалыптасу әлеуетін іске асыруға мүмкіндік беріп, жеңілдіктер жасап, сонымен қатар әлеуметтің белгілі бір салаларында белсенді қатысу мүмкіндігінде шектей алады деп ойлайды.

Қажеттілік – бір нәрсенің жетіспеушілігін психологиялық немесе функционалдық тұрғыдан сезінудің ішкі қалпы, жағдайға байланысты көрініс табады.

Адамның әлеуметтік өзін-өзі сезінуі қоғамдағы әлеуметтік игіліктер, олардың қалыптасуы мен таратылу жүйесінен пайда болатын әлеуметтік қажеттіліктердің қанағаттану деңгейімен анықталады. Ол сонымен қатар қандай да бір адам үшін осы әлеуметтік жағдайлардың қолайлы болу дәрежесі, яғни оның өзіндік тәжірибесінен қалыптасатын қоршаған орта туралы субъективті көзқарасы болып табылады.

Жастардың әлеуметтік тәжірибелері жастардың күнделікті өмірдегі қоғамдық маңызы бар сұрақтарға қатысты шешім қабылдау үрдісіне қатысу, қабылданған шешімдердің нәтижелері үшін жауапты болу ниеттері мен құқықтарын, сонымен қатар әлеуметтік ортаға демократиялық әдістермен әсер ету құқығын іске асыруға бағытталған әдетті әрекеттердің жиынтығы болып табылады.

Құндылықтық бағдарлар – адамның санасымен стратегиялық маңызды мақсат түрінде қабылданатын құндылықтар мен жалпы дүниетанымдық бағдарлардың көрініс табуы.

1.5 Зерттеу болжамы

Жастар Қазақстанның азаматы болғаны үшін мақтан тұтады және олардағы патриотизм деңгейі жоғары, сонымен қатар жастардың көбісі өз келешектеріне деген оптимистік сеніммен қарайды.

Қазіргі таңда жастар ортасындағы наразылық көңіл-күй – орташа. Республикалық көрсеткішпен салыстырғанда, облыстарда наразылық акцияларының пайда болу ықтималдылығы жоғары. Жастардың наразылық көңіл-күйіне материалды мәселелер түрткі болып отыр.

Жастар өмірлік жетістік пен мансаптық өсімге үлкен көңіл бөледі. Сұралғандардың көбісі оған қол жеткізу үшін күш-жігерінді салып еңбек ету керек деп ойлайды, дегенмен, жастардың арасында таныстық, ата-аналары мен туыстарының көмегіне сенетіндер де бар.

Жалпы алғанда, жастар мемлекеттік жастар саясатына көңіл толады, және де оны тиімді деп есептейді.

Жастар арасында мемлекеттік жастар бағдарламалары мен жобалары туралы ақпараттану деңгейі өсіп келеді.

Жастар арасындағы жаңа тренд салауатты өмір салты, темекі басқа да залалды әдеттерсіз өмір сүру болып табылады. Жастар спортпен айналысуға қызығушылық танытады.

ӘДІСТЕМЕЛІК БӨЛІМ

Іріктемелі жиынтықтың көлемі

Іріктемелі жиынтықтың көлемі 2 000 респондентті құрайды. Әлеуметтанулық зерттеуді жүргізудің территориясы – Қазақстан Республикасының барлық аймақтары мен республикалық маңызы бар Астана және Алматы қалалары, 14 облыстық орталық, сонымен қатар ауылды мекендер. Зерттеуде стратификацияланған көпсатылы іріктеме қолданылған. Алдымен, халықтың жалпы санынан, облыстар мен республикалық деңгейдегі қалалар бойынша іріктемелік жиынтық еліміздің 14 аймағына бөлінген. Кейін әрбір облыс бойынша қала және ауыл іріктемесінің көлемдері анықталды.

Кесте 1. Жоба бойынша іріктемелі жиынтық, адам

	Жалпы адамдар саны			Қала тұрғындары			Ауыл тұрғындары		
	Екі жыныстық топ	Еркектер	Әйелдер	Екі жыныстық топ	Еркектер	Әйелдер	Екі жыныстық топ	Еркектер	Әйелдер
Қазақстан Республикасы	2000	1004	996	1136	567	569	863	441	422
Ақмола облысы	78	40	38	36	19	17	42	22	20
Ақтөбе облысы	101	50	51	63	31	32	38	19	19
Алматы облысы	215	110	105	50	26	24	165	84	81
Атырау облысы	68	34	34	31	16	15	37	19	18
Батыс Қазақстан облысы	72	37	35	35	18	17	37	19	18
Жамбыл облысы	121	61	60	48	25	23	73	38	35
Қарағанды облысы	150	76	74	118	60	58	32	16	16
Қостанай облысы	96	48	48	50	25	25	46	23	23
Қызылорда облысы	89	46	43	37	19	18	52	27	25
Маңғыстау облысы	73	37	36	34	17	17	39	20	19
Оңтүстік Қазақстан облысы	341	173	168	149	76	73	194	98	94
Павлодар облысы	79	40	39	55	28	27	24	12	12
Солтүстік Қазақстан облысы	56	29	27	25	13	12	31	16	15
Шығыс Қазақстан облысы	146	75	71	91	46	44	55	28	17
Астана қ.	104	50	54	104	50	54	-	-	-
Алматы қ.	211	98	113	211	98	113	-	-	-

* ҚР Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің 2015 жылғы мәліметтері бойынша

Бұл зерттеуде бақылаудың бірліктерін іріктеу бірнеше кезеңнен өтті: іріктеудің ықтималды дизайны пайдаланылады. Іріктеудің ықтималды дизайны кез-келген адамның (14-29 жас аралығында) жиынтық шеңберінде талдау үшін таңдалудың барлық теңдей мүмкіндіктеріне иеленеді.

Стратификацияланған көпсатылы іріктеу пайдаланылады. Мысалға, негізгі қабаттар ретінде келесілерді қарастыруға болады:

1 саты. Облыс бойынша іріктеу – облыстар мен республикалық маңызы бар қалалардың жасы 14-тен асқан халқының санына қарай елдің 16 аймақтары, Астана және Алматы қалалары, 14 облыс орталықтары бойынша іріктеу көлемдері анықталған.

2 саты. Қала-ауыл қағидасы бойынша іріктеу – әрбір облыста қалалық және ауылдық іріктеудің көлемдері есептеліп шығарылған.

3 саты. Бастапқы нүктені іріктеу – әрбір елді мекеннің шеңберінде бағыттың бастапқы нүктелері мен респонденттер саны кездейсоқ анықталады.

Бастапқы нүктелерді іріктеу

Қаладан бірнеше бастапқы нүктелер таңдалады. Бастапқы нүкте – нақты мекен-жай – көше мен үйдің номері (мысалға, Республика даңғылы, 15 үй. 5 пәтер). Сол жерден бастап үй шаруашылықтарын іріктеу үрдісі басталады. Бастапқы нүкте Бағыт парағында тіркеліп, оған номер тағайындалады. Бастапқы нүктелердің саны учаскілердің санымен бірдей болуы тиіс. Таңдалған учаскілер қаланың түрлі жерлерінде болуы тиіс (мысалы, бір учаскі орталықта, екіншісі базар айналасында, үшіншісі вокзал ауданында). Әрбір бастапқы нүктеден бастап интервьюер ережеге сай бағытпен жүріп отырады. Зерттеуде пайдаланылатын Бағыт парақшаларының саны Бастапқы нүктелердің санына тең болуы тиіс.

4 саты. Үй шаруашылығын іріктеу – ережеге сай бағыт бойынша бастапқы нүктеден бастап сол жағындағы үй шаруашылықтары іріктеледі.

Бағытты анықтау

1. Қаладағы немесе ауылдағы Бастапқы нүктенің мекен-жайы анықталады.

2. осы сауалнамаға қатысатын үй шаруашылықтарының іріктемесі құрылады. Әрбір нүктеге сауалнамалардың белгілі бір саны беріледі, мысалға, бір учаскіге 10 сауалнама. Бір учаскіден іріктелген үй шаруашылықтарының саны осы учаскіде таратылуы тиіс сауалнамалардың санына байланысты болып келеді. Бір учаскідегі үй шаруашылықтарының саны сол учаскіге арнайы бөлінген нәтижелі сұхбаттардың санынан 40 пайызға көбірек болу керек. Мысалға, бір учаскіде 10 сауалнама, ал оларды толтыру үшін 14 мекен-жайды пайдалануға болады.

Қадам түрін анықтаймыз: қалалық елді мекендер үшін қадам төртке тең болады (яғни, әрбір төртінші пәтерге кіру керек), ауылды елді мекендер үшін (яғни, әрбір екінші үйге кіру керек).

Қалалық елді мекендер үшін үй шаруашылықтарын таңдау ережесі осындай болмақ. Бастапқы нүктеден бастап интервьюер подъезд пәтерлерін 4 қадаммен аралап шығып, әрбір таңдалған пәтерді Бағыт парақшасына

жазып алады.

Егер сауалнама ауылды жерде жүретін болса, онда үй шаруашылықтарын іріктеу ережесі сақталынады. Бірақ бұл жағдайда пәтерлер емес, ал жер үйлер сұралады. Үй шаруашылығын бағыт парақшасына тіркегеннен кейін біз 1 үй шаруашылығын тастап кетіп отырамыз.

«Сол қол» ережесі. «СОЛ ҚОЛ» ережесі бойынша бағытпен жүре отырып, интервьюер төртбұрыштап жүріп, көшелерді қимай, жолдарды өтпейді.

5 саты. Квота бойынша респонденттерді іріктеу – әрбір үйден респонденттер жыныстық және жастық квота бойынша іріктеледі, респонденттің жасы 14-тен төмен және 29-дан жоғары болмауы тиіс, сонымен қатар жыныс ерекшеліктері репрезентативті болу керек (сұралатын еркек пен әйелдер саны ҚР Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің мәліметтеріне сай облыстар, қала және ауылды мекендер бойынша есептеліп шығарылады).

Іріктеме репрезентативті болып табылады, яғни респонденттердің құрамы алынған параметрлер бойынша жалпы жиынтықтағы тиісті пропорцияларға жақындайды (Статистика комитетінің 2015 жылғы мәліметтері бойынша). Бұл жағдайда іріктемелі жиынтықтың орташа сипаттамалары жалпы жиынтықтың орташа сипаттамаларынан $\pm 3,5\%$ ғана ауытқуы тиіс.

Ақпаратты жинау әдісі

Зерттеу мақсаты мен міндеттеріне қол жеткізу үшін ақпаратты жинаудың сандық әдісі, яғни респонденттен интервью алу арқылы сауалнаманы қолдана отырып, жаппай сұрау жүргізу қолданылды.

Ақпаратты жинау әдісі ретінде «face to face» әдісін қолдана отырып, жастарға жаппай сауалнама жүргізу болып табылады. Бұл әдіс Қазақстан жастарының арасындағы жағдай туралы неғұрлым объективті ақпарат алуға, сонымен қатар жас қазақстандықтардың негізгі қажеттіліктері мен әлеуметтік практикаларын анықтауға мүмкіндік береді. Жүргізілген жаппай сауалнама нәтижелерінің негізінде белгілі бір нақтылық дәрежесімен бұқаралық әрекет туралы болжам жасалады.

Жаппай сауалнама шеңберінде ақпарат жинау респонденттердің мекен-жайы (пәтерлік сұрақ) немесе оқу/жұмыс орны (жедел іздеу мен мақсаттылы топқа неғұрлым жақын болу үшін) бойынша жүргізіледі. Жаппай сауалнаманың артықшылығы ұзақ интервью жүргізуге және интервьюерлердің жұмысын бақылаудың жеңілдігіне негізделеді. Пәтерлік сұрау әдістің қиыншылықтарына респонденттердің сенімсіздігі мен байланысқа түсуден қашуы жатқызылады. Бұл қиыншылықтардың интервьюерлердің жоғары дәрежедегі біліктілігінен еңсерілетінін атап өтейік. Аталмыш қағида бойынша құралған сауалнама бірнеше кезеңнен тұрады. Интервьюер жоба супервайзерлерінің инструкцияларына сай жүреді. Бұл

жағдайда олардың қолындағы бағыт парақшаларына сауалнаманың мерзімі, уақыты, мекен-жайы, интервью саны, сәтті немесе сәтсіз кездесулер, респонденттердің байланыс телефондары жазылуы тиіс.

Әдіс-тәсілдер құрылымы

Мәліметтерді жинау техникасы логикалық құрылымданған сауалнама – бірінші реттегі ақпаратты жинайтын құрал, өзара белгілі бір ереже бойынша байланысқан сұрақтардан тұратын тираждалған құжат болып табылады. Әлеуметтанулық сауалнаманың қасиеттері мен сапасы, оның көлемі, құрылымы, сұрақтардың құрылу ерекшелігі өзара тығыз байланысты және сауалнама түрімен, зерттеу объектісінің ерекшеліктерімен анықталады.

Әлеуметтанулық сауалнаманың құрылымы үш блоктан тұрады: респондент үшін зерттеу туралы ақпарат беретін, қолдану ережесін түсіндіретін кіріспе; 2) зерттеу мәселесі бойынша сұрақтардан құралатын негізгі. Бұл блок зерттеу мәселесіне қатысты түрлі аспектілерге арналған бірнеше бөлімдерден тұрады; 3) респонденттің жынысы, жасы, білімі мен табысы туралы ақпарат беретін әлеуметтік-демографиялық.

Сұрақтарды құрастыру – сауалнама жасаудағы ең күрделі кезең. Сауалнама сұрақтары респонденттерге түсінікті, грамматикалық және лексикалық мағынада қарапайым, олардың жалпы даму деңгейін, мәдениет деңгейін және зерттеу пәніне қатысты сала туралы ақпараттану деңгейін ескеру қажет. Сұрақтар әлеуметтанушының ұстанымын мәжбүрлеп, әлеуметтанушы білгісі келетін пікірлер мен құбылыстарды қалыптастыру мақсатында құралмау керек. Интервью секілді сұрақтар да ашық және жабық күйінде кездесуі мүмкін. Сол себептен бастапқыдан ақ қандай сұрақ түріне басымдық беретінін анықтап алу жөн.

Сауалнаманы құрастыру оны тексеруді, апробациялауды және нақтылауды ұйғарады. Сауалнама сапасын тексеру үшін пилотажды зерттеу жүргізіледі. Оның барысында сауалнаманың мазмұны, сұрақтардың дұрыс құрастырылуы мен бірізділігі тексеріледі. Пилотажды тәжірибелі әлеуметтанушы микро іріктеме негізінде (10 адам) интервью түрінде, респонденттің жауаптарын тіркей отырып, оның сұрақтардың мазмұнына деген жауапты әрекетін, түсінуі мен қабылдауын, сонымен қатар соған кететін уақытты тексеру арқылы жүргізеді. Осының барлығы әдіс-тәсілдердің кемшіліктерін аңғарып, оны түзетуге мүмкіндік береді. Сауалнама тілі: респонденттің таңдауы бойынша қазақ және орыс тілдері.

Зерттеудің далалық кезеңіндегі ақпаратты жинау арнайы даярланған интервьюерлермен жүргізіледі. Интервьюерлер әрбір респондентпен әңгімелесе отырып сауалнаманы толтырады. Интервьюер респондентке сұрақ қоя отырып, сауалнаманы өзі толтырады. Жаппай сауалнаманы 16 аймақтық супервайзерлердің бақылауымен 90 астам интервьюер жүргізген болатын.

Ақпаратты өңдеу әдістемесі

Далалық зерттеу нәтижелері бойынша «Жастар» ҒЗО қызметкерлері интервьюерлердің жұмысын бақылап (сауалнаманы толтырудың тәртібін

тексеру және 30 пайызын телефон бойынша тексеру), мәліметтердің кодталуын, енгізілуі мен өңделуін қадағалады. «Жастар» ҒЗО зерттеуді бақылау үшін Тапсырыс берушінің талабы бойынша зерттеудің далалық кезеңінің барлық құжаттарын сақтап, ұсына алады (сауалнамалар, бағдар көрсетуші қағаздар, линейкалар, корреляциялар).

Бірінші реттегі ақпаратты енгізу, өңдеу сонымен қатар бір өлшемді, екі өлшемді кестелерді шығару, корреляциялық және кластерлік талдаулар лицензиясы бар, орыс тіліне аударылған 21 нұсқасындағы SPSS компьютерлік бағдарлама арқылы орындалды.

Ақпаратты талдау әдістері

Бірінші реттегі әлеуметтанулық ақпаратты талдаудың негізгі әдістері:

- 1) Мәліметтерді бірөлшемді, екіөлшемді талдау;
- 2) Корреляциялық талдау;
- 3) Кластерлік талдау.

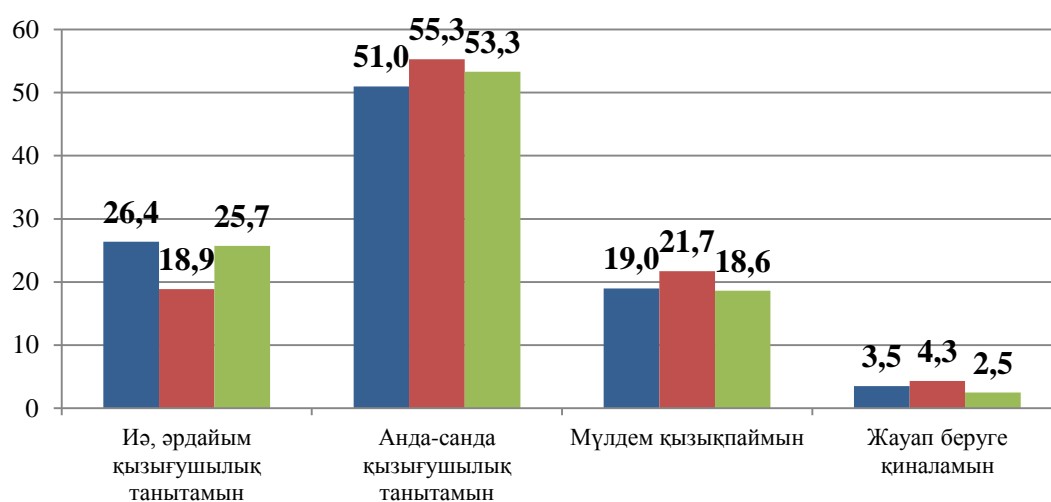
2. ЖАСТАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ КӨҢІЛ-КҮЙЛЕРІ

2.1 Мемлекеттің саяси өміріне деген қатынасы

Саяси мәдениет параметрлерінің бірі саяси оқиғаларға қызығушылық таныту және олар жайлы хабардарлық болып табылады. Әдеттегідей, жастардың саясатқа деген зейіні саяси өмірдің қанықтылығына қарай өзінің жағдайылық деңгейінде қалып отыр.

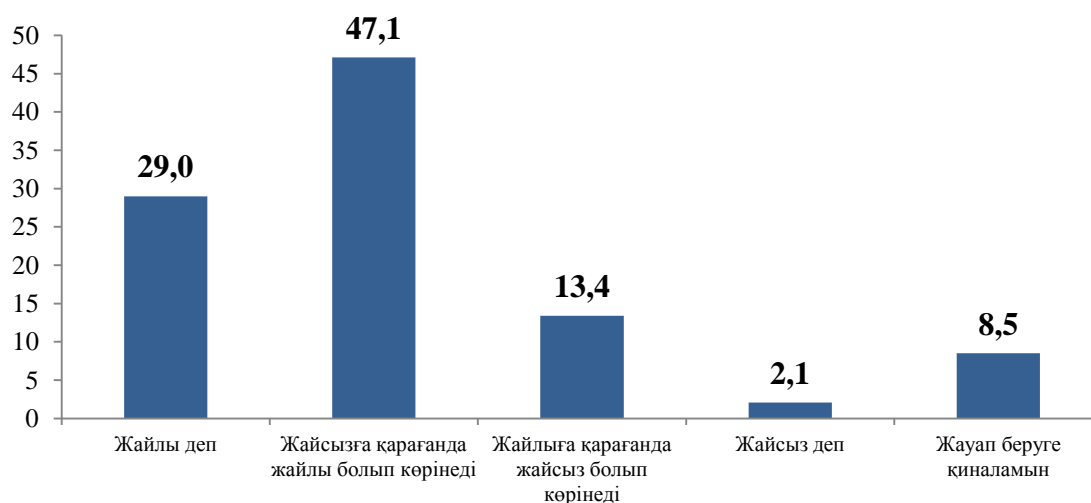
Мысалға, жастардың шамамен төрттен бір бөлігі саясатқа тұрақты қызығушылық білдіріп отырады (2 тоқ. – 26,4%, 4 тоқ. – 25,7%, диаграмма 1). 3-ші тоқсанда бұл пайыз шамамен төмен болып келеді – 18,9%.

Диаграмма 1. «Сіз еліміздің саяси өміріне қызығушылық танытасыз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Респонденттердің 76,1% елдегі саяси жағдайды жеткілікті жайлы деп бағалады (жайлы – 29%, шамамен жайлы – 47,1%, диаграмма 2).

Диаграмма 2. «Сіз еліміздегі қазіргі саяси жағдайды қалай бағалар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Жастардың әдетте тығыз байланыста болып келетін әлеуметтік институттары ішінде отбасы (78%, кесте 2), мектеп, колледждер (61,4%), университеттер, институттар (58,5%) үлкен сенімге иеленеді. Олардың қатарына сонымен бірге халыққа қызмет көрсету орталықтары жатқызылады (63%).

Ал әскерге (46,6%), ауруханалар, медициналық орталықтар (47,3%), құқық қорғау органдары (48,1%), банкілік жүйе (48,1%), соттарға (48,2%) деген сенім деңгейі жоғары емес.

Кесте 2. «Келесі әлеуметтік институттарға қатысты өз сеніміңізді бағалаңыз» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	Сенбеймін				Толығымен сенемін	Жауап беруге қиналамын
	7,4	6,2	26,2	31,9		
Мемлекеттік органдар	7,4	6,2	26,2	31,9	24,0	4,5
Мектеп, колледждер	4,0	9,9	23,2	36,1	25,3	1,7
Университеттер, институттар	3,1	4,4	22,6	32,5	23,3	14,2
Ауруханалар, емханалар, медициналық орталықтар	7,8	10,9	32,1	27,9	19,4	2,1
Әкімдіктер	7,7	9,6	27,3	31,1	19,6	4,9
Халыққа қызмет көрсету орталығы	3,8	6,5	22,6	35,3	27,7	4,2
Әскер	8,0	9,9	23,1	26,0	20,6	12,5
Банкілік жүйе	8,1	11,8	23,6	26,5	21,6	8,7
Құқық қорғау органдары	11,4	12,1	23,2	27,8	20,3	5,4
Қоғамдық тамақтандыру орындары	7,0	8,7	28,3	31,3	19,8	5,0
Қоғамдық көлік	5,2	12,0	24,9	32,4	21,7	4,0
Соттар	6,2	7,5	22,0	28,2	20,0	16,1
Отбасы	1,5	5,1	13,2	12,7	65,3	2,4

Респонденттердің негізгі бөлігі саяси партиялардың ішінде «Нұр Отан» партиясы жастардың мәселелеріне асағұрлым көңіл бөліп, қызығушылық танытады деген пікірлерін білдірді (73,5%, кесте 3. Келесі болып «Ақ жол» демократиялық партиясы (8,7%) және «Бірлік» партиясы (8,7%) орналасқан. Бұл сұраққа қатысты респонденттердің бестен бір бөлігі жауап беруге қиналды (22,7%).

Кесте 3. «Саяси партиялардың қайсылары жастардың мәселелеріне көңіл аударып келеді?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

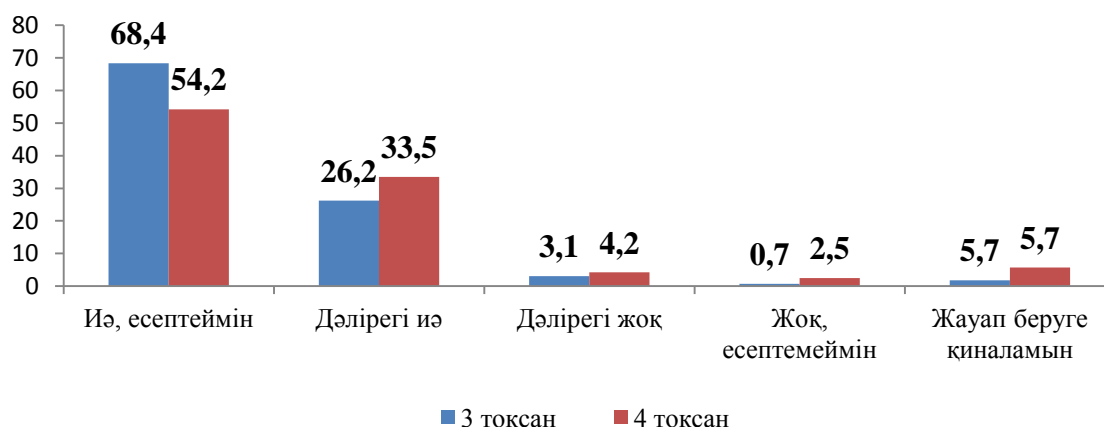
	%
«Нұр Отан» партиясы (Н. Назарбаев)	73,5
«Ақ жол» демократиялық партиясы (А.Перуашев)	8,7
«Бірлік» партиясы (С.Сұлтанғали)	3,9
Жалпыұлттық социал-демократиялық партиясы (Ж.Тұяқбай)	2,2
«Ауыл» Халықтық-демократиялық партиясы (А.Бектаев)	2,9
Қазақстанның коммунистік халық партиясы (В.Косарев)	1,6
«Алға, ДВК!» қоғамдық қозғалысы (В.Козлов, М.Жанұзақов)	1,2
Бір де бір партия жастардың мәселелеріне көңіл аудармайды	0,3
Жауап беруге қиналамын	22,7

2.2 Патриотизм деңгейі

«Өзіңді Қазақстанның патриоты деп есептейсіз бе?» сұрағының жауаптары респонденттердің көрсетіп отырған ұстанымдарын аңғаруға мүмкіндік береді (диаграмма 3). Респонденттердің 87,7% өздерін патриот деп есептейді (54,2% – иә, 33,5% – дәлірегі иә).

Бұл пайыздың өз кезегінде үшінші тоқсандағы көрсеткіштен төмен болып келетінін атап өту керек (97,6%). Қоғамның патриотизм деңгейіне ықпал ететін факторларда (мемлекеттік құрылым, азаматтық қоғамның жағдайы, мемлекеттің геосаяси қалпы, аймақтың шарттары) айтарлықтай өзгерістер байқалмайды. Сәйкесінше, еліміздің саяси өміріндегі тыныштықтың орнауы патриоттық сезімдердің барынша көрініс табуына мүмкіндік бермейді.

Диаграмма 3. «Өзіңді Қазақстанның патриоты деп есептейсіз бе?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Патриоттық ұстанымдылықтың деңгейі жыныстық белгіге ешқандай байланысы жоқ екенін көрсетті (кесте 4). Әйелдердің арасында өзін патриот деп есептемейтіндердің қатары тек 1,4%, ал жауап беруге қиналғандардың саны 1,6% көбірек болып келетіні анықталды (6,5%).

Кесте 4. «Өзіңді Қазақстанның патриоты деп есептейсіз бе?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жыныстық белгі бойынша, %)

	Ерлер	Әйелдер
Иә, есептеймін	54,1	54,3
Дәлірегі иә	35,0	31,9
Дәлірегі жоқ	3,7	4,8
Жоқ, есептемеймін	2,3	2,6
Жауап беруге қиналамын	4,9	6,5

Жастық ерекшелік бойынша айқын айырықшамалар байқалады (кесте 5). Мәселен, 14 жастан 18-ге дейінгі топта өзін шын патриот деп есептейтіндердің қатары басқа топтардан 7% жоғары болып келеді (59,3%). Соған қарағанда, бұл мектепте жүргізілетін патриоттық тәрбиелеудің нәтижесі болып табылатын да шығар.

Кесте 5. «Өзіңізді Қазақстанның патриоты деп есептейсіз бе?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жастық белгі бойынша, %)

	14 жастан 18 дейін	19 жастан 23 дейін	24 жастан 29 дейін
Иә, есептеймін	59,3	52,4	52,5
Дәлірегі иә	31,3	34,5	34,0
Дәлірегі жоқ	3,1	4,6	4,5
Жоқ, есептемеймін	2,3	3,2	1,9
Жауап беруге қиналамын	3,9	5,4	7,1

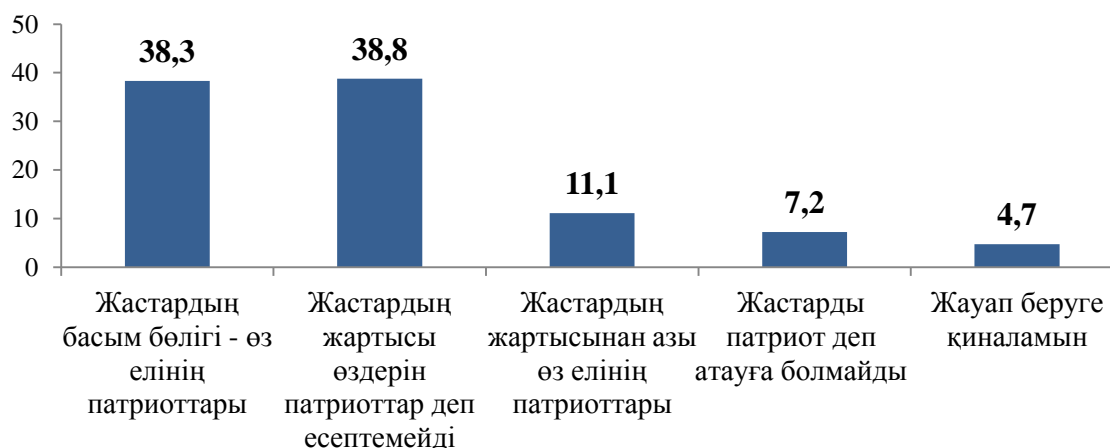
Ұлттық белгі бойынша іріктемеден патриотизм деңгейінің орыс жастарының арасында ең төмен екенін байқауға болады (80,8%, кесте 6).

Кесте 6. «Өзіңізді Қазақстанның патриоты деп есептейсіз бе?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Иә, есептеймін	60,0	32,1	49,4
Дәлірегі иә	29,7	48,7	34,2
Дәлірегі жоқ	2,7	9,3	7,0
Жоқ, есептемеймін	2,4	2,5	2,5
Жауап беруге қиналамын	5,2	7,3	7,0

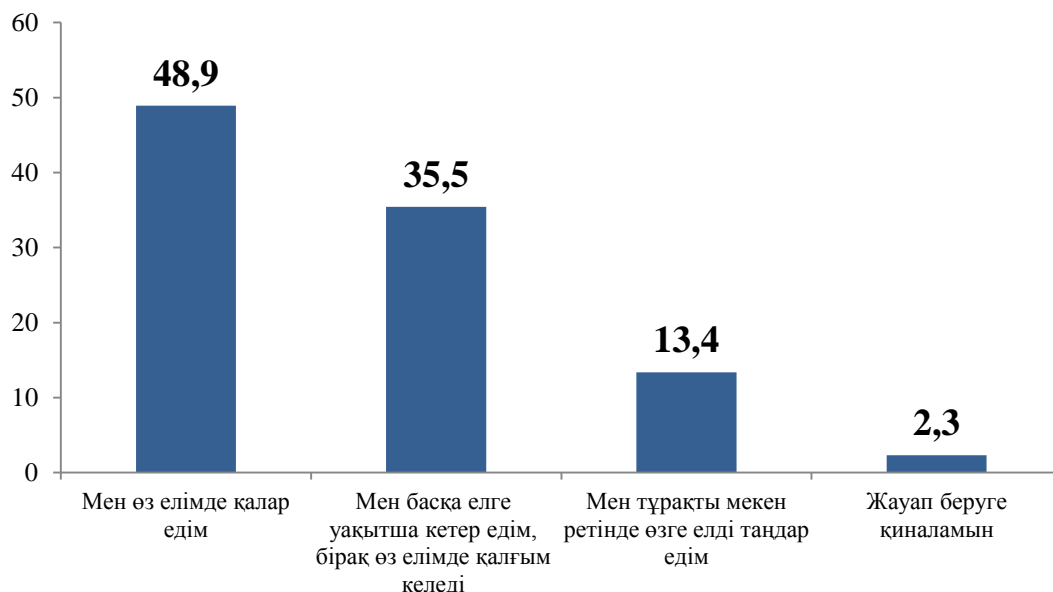
Өз орталарындағы патриотизм белгілерін аңғару бойынша барлық қазақстандық жастардың патриотизмді бағалауы анағұрлым объективті болып келеді (диаграмма 4). Жастардың басым бөлігін патриоттар деп есептейді – 38,3%, жартысын патриоттар деп есептейтіндер – 38,8%, одан да азын жатқызатындар – 11,1%. Респонденттердің 7,2% жастарды патриот деп есептемейді.

Диаграмма 4. «Қазақстандық жастарды патриот деп есептейсіз бе?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Сонымен қатар, сұралған жастардың 13,4% өздерінің патриоттық ұстанымдарына қарамастан өзге елді тұрақты мекендегісі келетіндерін айтты (диаграмма 5), а 35,5% – уақытша кеткісі келетіндерін білдірді. Қазақстанда қалғысы келетіндердің үлесі 13,4% құрады.

Диаграмма 5. «Сізге өзге елге кету немесе өз еліңізде қалу мүмкіндігі берілсе, қайсысын таңдар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Жалпы алғанда, материалды жағдайы анағұрлым жоғары респонденттер басқаларға карағанда өзге елге кеткісі келгендерін жиірек айтты (кесте 7).

Кесте 7. «Сізге өзге елге кету немесе өз еліңізде қалу мүмкіндігі берілсе, қайсысын таңдар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (материалды жағдайы бойынша, %)

	Тамақтануға да ақшамыз жетпейді	Ақша тек бірінші кезектегі қажеттіліктерді қанағаттандыруға жетеді	Ақша тамақтану мен негізгі қажеттіліктерге жетеді, бірақ тоназытқышы пен кір жуу машинасын сатып ала алмаймыз	Ақша киім мен ірі тұрмыс техникасына жеткенмен, машина сатып ала алмаймыз	Ақша пәтерден басқасынан бәріне жетеді	Материалды жағдайымыз жақсы. Қаласак, пәтер мен саяжай сатып ала аламыз
Мен өз елімде қалар едім	61,3	49,0	47,1	46,2	52,2	57,4
Мен басқа елге уақытша кетер едім, бірақ өз елімде қалғым келеді	29,0	32,1	38,9	35,3	29,3	33,3
Мен тұрақты мекен ретінде өзге елді таңдар едім	6,5	15,7	11,5	16,4	16,6	9,3
Жауап беруге қиналамын	3,2	3,2	2,4	2,0	2,0	0,0

Өз елінен кеткісі келетіндердің үлесі 14 жастан 18 дейінгі респонденттердің арасында жиі кездеседі (14,1%, кесте 8). Осы орайда олардың жастық ерекшеліктеріне байланысты нақты жоспарларын іске асыру емес, ал жай ғана мақсаттары мен армандарының ықпалы үлкен рөл атқарып отыр. Ересектер өздерінің мүмкіндіктерін күшіне қарап бағалайды, сол себептен олардың ортасында бұл пайыз төменірек болып келеді.

Кесте 8. «Сізге өзге елге кету немесе өз еліңізде қалу мүмкіндігі берілсе, қайсысын таңдар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14 жастан 18 дейін	19 жастан 23 дейін	24 жастан 29 дейін
Мен өз елімде қалар едім	45,6	49,5	50,5
Мен басқа елге уақытша кетер едім, бірақ өз елімде қалғым келеді	38,9	35,2	33,5
Мен тұрақты мекен ретінде өзге елді таңдар едім	14,1	13,0	13,2
Жауап беруге қиналамын	1,4	2,3	2,9

Ұлттық белгі бойынша орыс тобындағы респонденттерде миграциялық көңіл-күйлер басым болып келеді (33,8%, кесте 9). Қазақ ұлтының өкілдері өз елдерінде қалғысы келетіндерін айтты (53,7%), өзге ұлт өкілдері басқа елге уақытша кеткісі келетіндерін айтты» (43%).

Кесте 9. «Сізге өзге елге кету немесе өз еліңізде қалу мүмкіндігі берілсе, қайсысын таңдар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

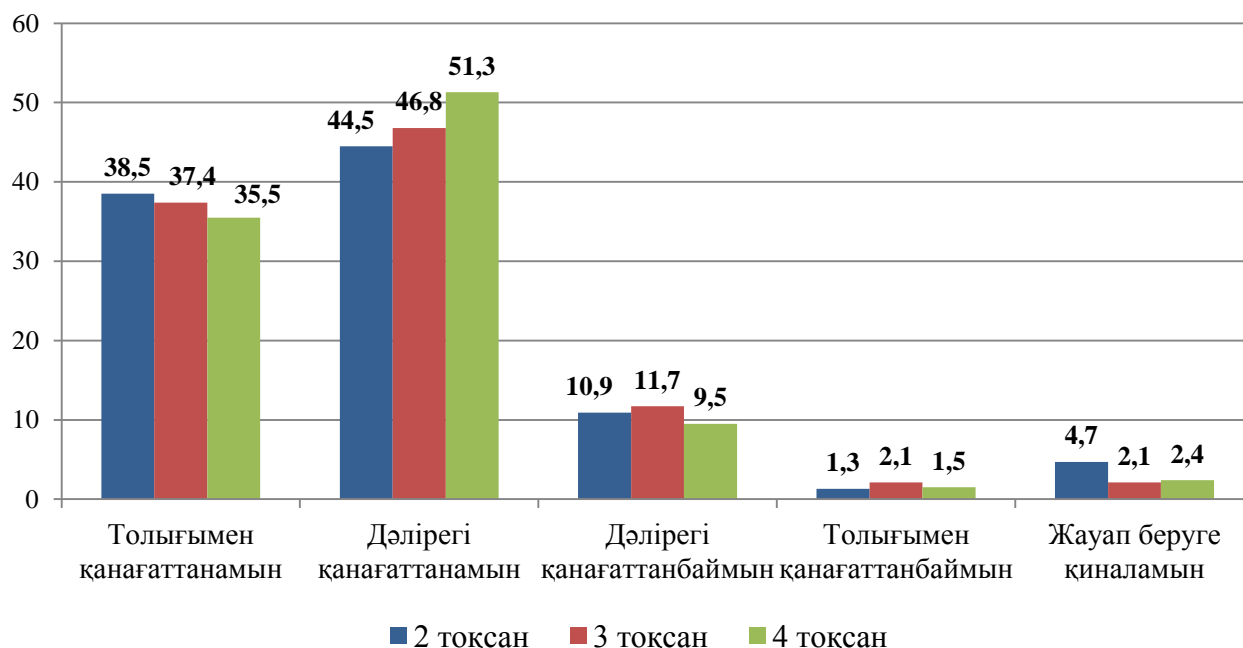
	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт өкілдері
Мен өз елімде қалар едім	45,6	49,5	50,5
Мен басқа елге уақытша кетер едім, бірақ өз елімде қалғым келеді	38,9	35,2	33,5
Мен тұрақты мекен ретінде өзге елді таңдар едім	14,1	13,0	13,2
Жауап беруге қиналамын	1,4	2,3	2,9

2.3 Өмір сүру деңгейіне қанағаттану

Респонденттердің арасында өмір сүру деңгейіне қанағаттанғандардың үлесі басым болып келеді (86,8%): толығымен қанағаттанған – 35,5%, дәлірегі қанағаттанған – 51,3% (диаграмма 6).

Жылдың соңына қарай жастардың арасындағы қанағаттану деңгейі жоғарылаған, оған өз кезегінде қоғамның экономикалық және саяси өмірінің тұрақтануы жағымды ықпал етті.

Диаграмма 6. «Өмір сүру деңгейіңізге қанағаттанасыз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Өмір сүру деңгейіне қанағаттану ересек топтарда төменірек болып келеді, өйткені жас ұлғайған сайын өмір сүру сапасына қойылатын талаптар жоғарылай бастайды (кесте 10). Сонымен қатар, мектеп оқушыларында да өмірлік оптимизм жоғары болып келеді, ал жасы үлкенірек топтардағы респонденттер алғашқы өмірлік жеңілістер есебінен өздерінің қазіргі жағдайларына скептицизм және пессимизммен қарайды.

Кесте 10. «Өмір сүру деңгейіңізге қанағаттанасыз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14 жастан 18 дейін	19 жастан 23 дейін	24 жастан 29 дейін
Толығымен қанағаттанамын	47,4	34,2	29,3
Дәлірегі қанағаттанамын	46,8	51,0	54,2
Дәлірегі қанағаттанбаймын	2,9	11,2	12,1
Толығымен қанағаттанбаймын	1,6	1,1	1,7
Жауап беруге қиналамын	1,4	2,6	2,8

Сұралғандардың жауаптарынан өмір сүру деңгейіне қанағаттану көрсеткіші ұлттық белгіге байланысты болып келетіні анықталды (кесте 11). Мәселен, көп жағдайда ол қазақ респонденттері арасында жоғары болып келеді (88%), орыстардың тобында шамамен төмен (83,4%) және өзге ұлт өкілдерінде де төменірек болып келеді (82,2%).

Кесте 11. «Өмір сүру деңгейіңізге қанағаттанасыз ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

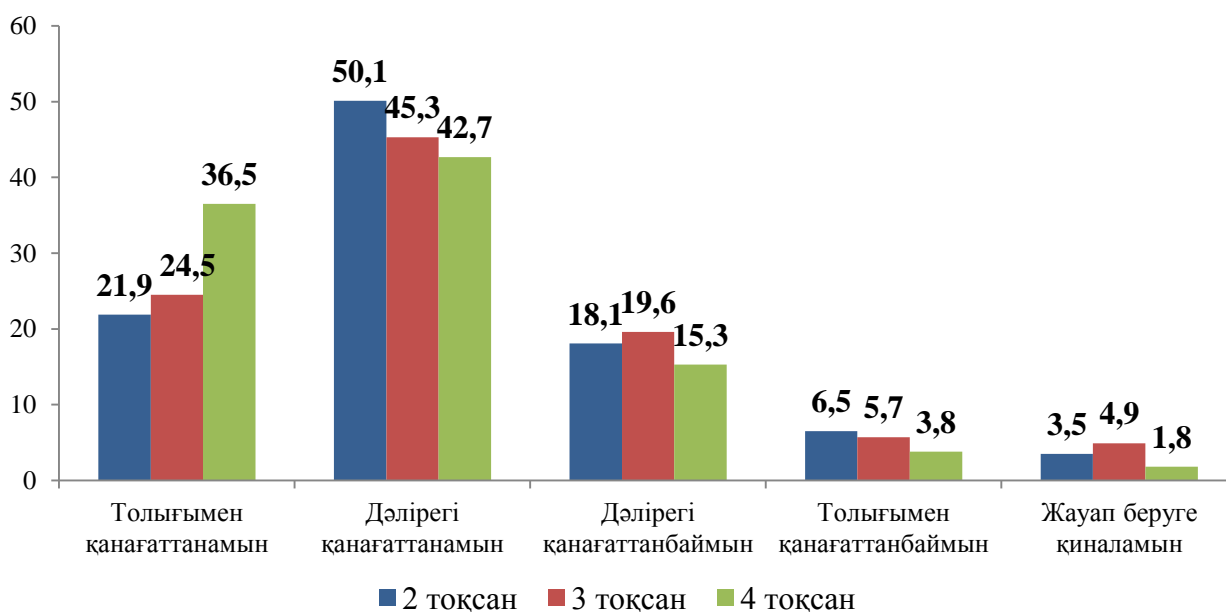
	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Толығымен қанағаттанамын	47,4	34,2	29,3
Дәлірегі қанағаттанамын	46,8	51,0	54,2
Дәлірегі қанағаттанбаймын	2,9	11,2	12,1
Толығымен қанағаттанбаймын	1,6	1,1	1,7
Жауап беруге қиналамын	1,4	2,6	2,8

Респонденттер негізінде өздерінің тұрғылықты мекендерінің дамуына көңілі толады (24,5% – толығымен, 45,3% – дәлірегі иә, диаграмма 7). Ақырғы үш ай ішінде олардың саны 10% жоғарылады (3 тоқ. – 69,8%, 4 тоқ. – 79,2%).

Осы орайда жастардың әрбір бесінші өкілі өздерінің тұрғылықты мекендерінің дамуына көңілі толмайтындарын білдірді (19,2%), бірақ ақырғы үш тоқсан ішінде олардың саны төмендеді (2 тоқ. – 24,6%, 3 тоқ. – 25,3%).

Оған қоса, сұраққа бірыңғай жауап беруге қиналғандардың саны да азайған болатын (1,8%).

Диаграмма 7. «Өз тұрғылықты мекеніңіздің дамуына көңіліңіз толады ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Осы сұрақ жауаптарының облыстар бойынша іріктелуі айқын ерекшеліктің жоқ екенін көрсетті – барлық аймақтар түрлі санаттар бойынша көрсетілген (кесте 12). Тек Шығыс Қазақстан облысының респонденттері ғана өз өміріне қанағаттанғандардың тізімінде ақырғы орынға иеленеді (61%).

Сонымен қатар жастардың өмір сүру деңгейіне қанағаттануы Қызылорда (96,7%), Атырау (92,7%), Павлодар (88,6%), Ақмола (88,5%), Оңтүстік Қазақстан (83%), Жамбыл (82,6%), Алматы (82,3%) облыстарында жоғары болып келеді.

Кесте 12. «Өз тұрғылықты мекеніңіздің дамуына көңіліңіз толады ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (облыстар бойынша, %)

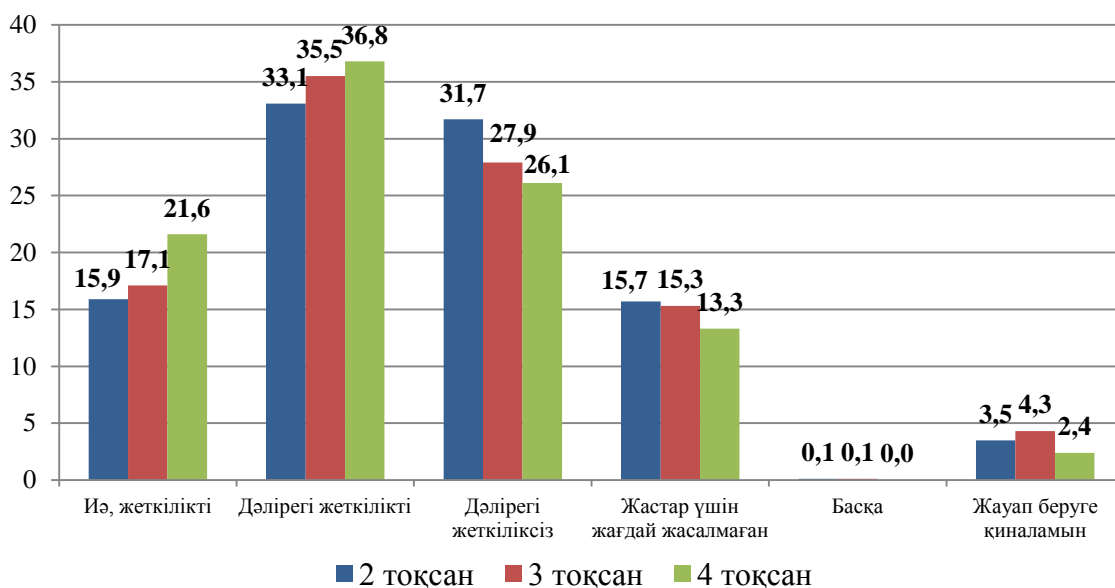
Облыс	Толығымен көңілім толады	Дәлірегі көңілім толады	Дәлірегі көңілім толмайды	Көңілімнен шықпайды	Жауап беруге қиналамын
Ақмола облысы	59,0	29,5	7,7	2,6	1,3
Ақтөбе облысы	39,6	39,6	14,9	4,0	2,0
Алматы облысы	42,8	39,5	14,4	2,8	0,5
Атырау облысы	66,2	26,5	4,4	2,9	0,0
Батыс Қазақстан облысы	19,9	41,1	27,4	6,8	4,8
Жамбыл облысы	16,5	66,1	17,4	0,0	0,0
Қарағанды облысы	34,7	41,7	18,1	4,2	1,4
Қостанай облысы	24,0	40,7	27,3	6,7	1,3
Қызылорда облысы	32,3	44,8	13,5	6,3	3,1
Маңғыстау облысы	46,1	50,6	3,4	0,0	0,0
Оңтүстік Қазақстан облысы	35,6	38,4	19,2	4,1	2,7
Павлодар облысы	34,2	54,4	7,6	3,8	0,0
Солтүстік Қазақстан облысы	19,6	50,0	21,4	8,9	0,0
Шығыс Қазақстан облысы	46,9	36,1	10,6	2,9	3,5
Астана қ.	9,6	70,2	19,2	1,0	0,0
Алматы қ.	42,7	35,1	15,2	4,7	2,4

Сұралғандардың көбісі өздерінің тұрғылықты мекендерінде өмір сүру мен кәсіби өсу үшін жағдай жасалғанын айтты – 58,4% (толықтай жеткілікті – 21,6%, дәлірегі жеткілікті – 36,8%, диаграмма 8).

Бұл көрсеткіш екінші (49%) және үшінші (52,6%) тоқсанмен салыстырғанда өскен.

Сұралғандардың тек 39,4% ғана жағдайдың жеткіліксіз жасалғанын айтты.

Диаграмма 8. «Сіздің ойыңызша, тұрғылықты мекеніңізде жастардың кәсіби өсімі мен өмір сүруі үшін қалыпты жағдайлар жеткілікті деңгейде жасалған ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Жұмыс істеп жүрген респонденттер студенттер мен оқушыларға карағанда өз елді мекендерінде жастар үшін жағдай жасалмағанын айтты (кесте 13). Оқымайтын, жұмыс істемейтін және жұмыс іздеп те жүрмеген сұралғандардың жауаптары да қуантарлық емес.

Кесте 13. «Сіздің ойыңызша, тұрғылықты мекеніңізде жастардың кәсіби өсімі мен өмір сүруі үшін қалыпты жағдайлар жеткілікті деңгейде жасалған ба?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жұмыспен қамтылу бойынша, %)

	Жоқ, мен әлі оқимын	Оқимын және сонымен қатар жұмыс істеймін	Иә, жұмыс істеймін	Мен оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеп жүрген жоқпын	Мен оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеп жүрмін
Иә, жеткілікті	27,2	25,2	19,2	13,6	15,1
Дәлірегі жеткілікті	38,9	39,3	35,2	35,1	34,9
Дәлірегі жеткіліксіз	22,0	27,1	28,3	27,3	29,6
Жастар үшін мүмкіндіктер жоқ	9,4	7,5	15,3	20,1	16,4
Жауап беруге киналамын	2,5	0,9	2,0	3,9	3,9

2.4 Жастардың өзекті мәселелерінің рейтингісі

Қазақстандық жастардың мәселелері қазіргі жас ұрпақтың ғана емес, сонымен қатар жалпы қоғамның да мәселелерін көрсетеді. Олар, бір жағынан, өзара байланысты және қазіргі замандағы жаһандану, ақпараттану, урбанизация сияқты объективті үрдістерден бастау алады. Екінші жағынан,

олар қазіргі шынайылықпен және жастарға қатысты жүргізіліп жатқан жастар саясатымен негізделген ерекшелікке иеленеді.

Бірінші орынға экономикалық маңыздылықтағы мәселелер орналасқан – жоғары білімнің қымбаттылығы (51,6%, кесте 14), азық-түліктің, қоғамдық тұтытудағы заттардың қымбаттылығы (51%), материалды қиыншылықтар (46,8%), баспанамен қамтылмағандық (39,7%), жұмыспен қамтылу мәселелері (31,8%).

Сонымен қатар жастардың болмыстың дүниетанымдық, идеологиялық және рухани-ізгіліктік салаларымен байланысты әлеуметтік-мәдени мәселелері де өзекті болып келеді: қылмыс (19,4%), мәдениеттің төмен деңгейі, жастардың руханисыздығы (19%), ата-аналармен/ аға буынмен жанжалдасу, жақындар және туысқандармен түсініспеушілік (17,7%), жеке қауіпсіздік (15,8%), жеке өмірдің қалыптаспауы, нашақорлық, токсикомания және алкогольизм, темекі тарту (12,4%).

Кесте 14. «Өз елді мекеніңіздегі жастардың ең өзекті мәселелерін атап өтіңіз» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Жоғары білім алудың қиыншылықтары (қымбаттығы)	51,6
Азық түлік пен халық тұтынатын тауарлардың қымбаттығы	51,0
Материалды қиыншылықтар (төмен жалақы, стипендия және т.б.)	46,8
Баспана мәселесі	39,7
Жұмыспен қамтылу және жұмыссыздық мәселелері	31,8
Жастар арасындағы қылмыс	19,4
Мәдениеттің төмен деңгейі, жастардың руханилықтан жат болуы	19,0
Ата аналармен / аға буынмен жанжалдасу, туыстар мен жақындарыңды түсінбеу	17,7
Жеке қауіпсіздік қатері(көше бойын аралап жүру қорқынышты)	15,8
Жеке өмірдің қалыптаспағандығы	15,3
Нашақорлық, токсикомания және алкогольизм, темекі	12,4
Денсаулықтың нашарлығы	11,2
Демалыс мәселесі, бос уақытты өткізетін жер жоқ	10,3
Ертеңгі күнге сенімсіздікпен қарау	9,1
Жастар ортасындағы діни экстремизм	7,6
Жоғары жылдамдықтағы интернетке, сапалы мобильді байланысқа қол жеткізе алмау	3,9
Жасөспірімдер арасындағы суицид	0,1
Ешқандай мәселелер жоқ	5,2
Жауап беруге қиналамын	0,9

Жеке мәселелер барлық жастарға тиесілі жалпы мәселелермен өзара байланысты болып келеді – қаржылық қиыншылықтар (42,6%, кесте 15), жұмыспен қамтылудың қиыншылықтары (29,9%), баспана мәселесі (22%). Сонымен қатар осы жасқа тиесілі мәселелер де көрсетілген – болашақ мамандықты таңдаудағы айқынсыздық (11,9%), ҰБТ тапсырудың қорқынышы (10,2%), емтихандарға дайындалу (8,9%) және т.б.

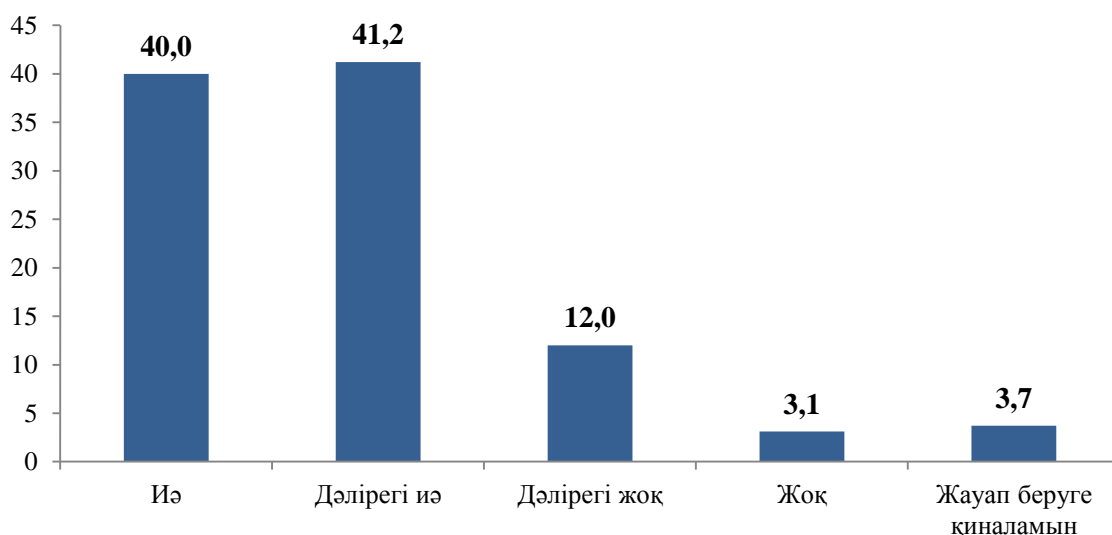
Кесте 15. «Өзіңді қандай мәселелер толғандыратынын айтыңызшы?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Қаржылық қиыншылықтар, ақшаның жетіспеушілігі	42,6
Жұмыспен қамтылудың, әсіресе мамандық бойынша жұмыс табудың мәселелері	29,9
Баспана мәселелері	22,0
Келешек мамандық таңдаудың қиыншылығы	11,9
Денсаулық мәселелері	10,5
ҰБТ тапсырудан қорқыныш	10,2
Жоғары оқу орнына түсу емтихандарына дайындалу	8,9
Жоғары оқу орнын таңдаудағы қиыншылықтар	7,6
Ата анамен, жақын туыскандармен түсініспеушілік, жанжалдасу	6,4
Достардың болмауы	4,6
Отбасылық мәселелер	0,1
Диплом жұмысын қорғау	0,1
Менің ешқандай мәселелерім жоқ	20,0
Жауап беруге қиналамын	1,6

2.5 Жастар арасындағы әлеуметтік шиеленістің деңгейі және себептері

Қауіпсіздік – адамның өмірлік маңызды мүдделерін ішкі және сыртқы қатерлерден қорғау. Сұралғандардың басым бөлігі өз қауіпсіздіктеріне сенімді болып келеді В своей личной безопасности уверены большинство опрошенных (иә – 40%, дәлірегі иә – 41,2%, диаграмма 9). Респонденттердің 15,1% қауіпсіздікті аса сезіне қоймайтынын айтты (дәлірегі жоқ– 12%, жоқ – 3,1%). 3,7% жауап беруге қиналды.

Диаграмма 9. «Өз қауіпсіздігіңізге сенімдісіз бе?» сұрағы жауаптарының орналасуы? (%)

Бұқаралық үрей-қорқыныш – жеке үрейлер көрініс табатын әлеуметтік қолайлы форма, сол себептен олар өзара байланысты болып келеді. Мысалға, жеке үрейлер ретінде терроризм, діни радикализм (32%, кесте 16),

жұмыссыздық, халықтың кедейленуі (23,4%), ауаның, судың ластануы, экологиялық апаттар (16,8%), ұлтаралық қақтығыстар, шиеленіс (16,7%), дерттер, жаппай эпидемиялар (15,3%), соғыс қатері (13,9%) және т.б.

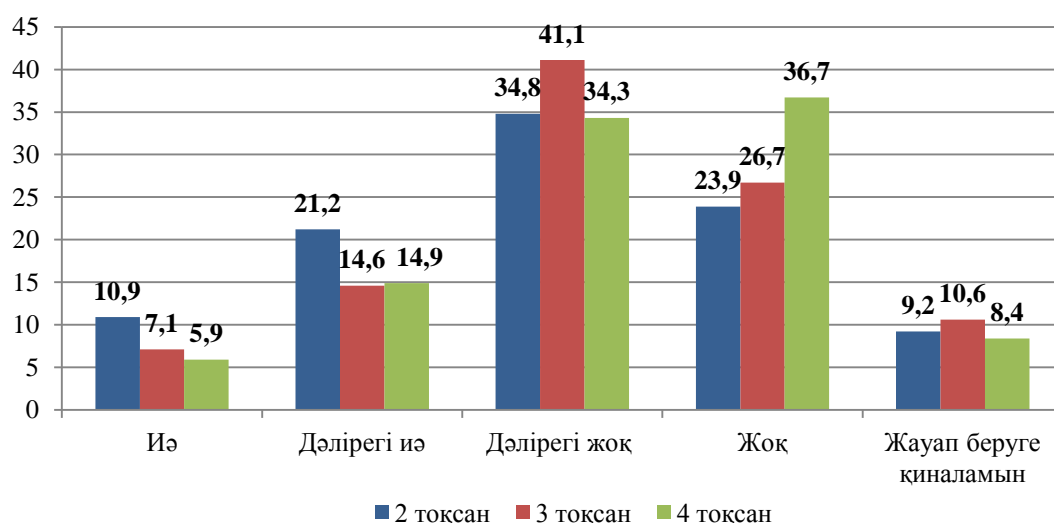
Кесте 16. «Сіздің ойыңызша, өзіңіздің жеке қауіпсіздігіңізге қандай қатер төніп тұр?» сұрағы жауаптарының орналасуы (в %)

	%
Діни радикализм мен экстремизм	32,0
Жаппай жұмыссыздық пен халықтың кедейленуі	23,4
Экологиялық апаттар, судың, ауаның ластануы	16,8
Ұлтаралық шиеленіс, жанжалдар	16,7
Жаппай эпидемиялар, аурулар	15,3
Соғыстың қатері	13,9
Тәуелсіздікті жоғалту қаупі	8,9
Ұлттық бірегейлік пен дәстүрлердің жойылуы	6,6
Халықтың руханисыздығы	0,1
Бағалардың өсуі	0,1
Көше бойындағы қылмыс	0,1
Менің қауіпсіздігіме ешнәрсе қатер келтірмейді	28,1
Жауап беруге қиналамын	3,5

Респонденттердің өз елді мекендеріндегі наразылық акцияларының пайда болу мүмкіндіктерін бағалауларынан бұл ықтималдылықтың екінші тоқсаннан бастап төмендегенін көрсетеді (диаграмма 10). Егер екінші тоқсанда бұл жағдайды жоққа шығарғандардың үлесі сұралғандардың 57,7% құраса, онда үшінші тоқсанда – 67,8%, төртінші тоқсанда – 70,1% құрады.

Өздерінің елді мекендерінде наразылық акциялары орын алуы мүмкін деп ойлайтындардың үлесі 20,8% (2 тоқсан – 32,1%, 3 тоқсан – 21,7%).

Диаграмма 10. «Сіздің ойыңызша, қазіргі таңда өзіңіздің елді мекеніңіздегі наразылық акцияның пайда болу ықтималдылығы бар ма?»

Ересек топтағы жастар наразылық акцияларының пайда болуын нық сеніммен айтты (кесте 17): 14 жастан 18 дейін – 19,2%, 19 жастан 23 дейін –

22,2%, 24 жастан 29 дейін –20,4%. Осыдан олардың үлкен тұрмыстық тәжірибесі, тәуелсіздіктің анағұрлым жоғары дәрежесі мен оқушыларға карағанда өз ойын жеткізе алу мүмкіндігі көрініс тауып отыр.

Кесте 17. «Сіздің ойыңызша, қазіргі таңда өзіңіздің елді мекеніңіздегі наразылық акцияның пайда болу ықтималдылығы бар ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшелігі бойынша, %)

	14 жастан 18 дейін	19 жастан 23 дейін	24 жастан 29 дейін
Иә	5,9	6,1	5,6
Дәлірегі иә	13,3	16,1	14,8
Дәлірегі жоқ	33,9	33,1	35,4
Жоқ	37,8	35,7	36,8
Жауап беруге қиналамын	9,2	9,0	7,3

Наразылық акциясына қатысты тік ұстанымды көзқарас қазақ (21,4%, кесте 18) және орыс (21,7%) жастарына тиесілі болып келеді. Өзге ұлттың жастарының оның ықтималдылығына аса көздері жетіп отырған жоқ (12%).

Кесте 18. «Сіздің ойыңызша, қазіргі таңда өзіңіздің елді мекеніңіздегі наразылық акцияның пайда болу ықтималдылығы бар ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Иә	6,7	3,7	2,5
Дәлірегі иә	14,7	18,0	9,5
Дәлірегі жоқ	32,8	40,6	34,2
Жоқ	37,2	31,5	43,7
Жауап беруге қиналамын	8,7	6,2	10,1

Наразылық акцияларының пайда болу ықтималдылығы бойынша салыстырып айтқандағы тиыш аймақтардың тұрғындары өзінің қалыпты көзқарастарын білдірді – Жамбыл (42,9%, кесте 19) және Ақмола облыстары (42,3%). Сонымен қатар олардың саны Қызылорда (28,1%) және Алматы қалаларында (26,6%) жеткілікті. Жалпы алғанда, бұл жағдайда оңтүстіктің аймағы басым болып келеді.

Сенімділігі төмен респонденттер Қостанай (0%), Батыс-Қазақстан (11,1%) және Шығыс Қазақстан (11,6%) облыстарында тіркелген.

Кесте 19. «Сіздің ойыңызша, қазіргі таңда өзіңіздің елді мекеніңіздегі наразылық акцияның пайда болу ықтималдылығы бар ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (облыс бойынша, %)

Облыс	Иә	Дәлірегі иә	Дәлірегі жоқ	Жоқ	Жауап беруге қиналамын
Ақмола облысы	28,2	14,1	24,4	25,6	7,7
Ақтөбе облысы	2,0	15,8	26,7	46,5	8,9
Алматы облысы	7,4	15,8	33,0	33,5	10,2
Атырау облысы	23,5	5,9	35,3	35,3	0,0
Батыс Қазақстан облысы	2,7	8,9	45,9	28,1	14,4
Жамбыл облысы	0,8	42,1	28,1	19,0	9,9
Қарағанды облысы	6,9	4,2	26,4	58,3	4,2
Қостанай облысы	4,7	17,3	42,0	28,0	8,0
Қызылорда облысы	0,0	0,0	34,4	57,3	8,3
Маңғыстау облысы	11,2	16,9	21,3	47,2	3,4
Оңтүстік Қазақстан облысы	4,1	8,2	34,2	39,7	13,7
Павлодар облысы	0,0	21,5	30,4	41,8	6,3
Солтүстік Қазақстан облысы	5,4	19,6	35,7	28,6	10,7
Шығыс Қазақстан облысы	2,1	12,0	43,1	37,0	5,9
Астана қ.	1,0	12,5	41,3	40,4	4,8
Алматы қ.	9,5	17,1	23,7	37,9	11,8

Респонденттерді наразылық акциясына қатысуға мәжбүрлейтін мәселелер әдетте материалды сипатта болып келеді: азық-түліктің, жанармай мен дәрілердің қымбаттауы (11%, кесте 20), жұмыстан қысқартылу немесе шығарылу (9,9%), баспана мәселесі (9,8%), жалақы, пенсиялар мен стипендиялардың уақытында берілмеуі (8,3%) және т.б.

Сұралғандардың шамамен жартысы оларды ешнәрсе ашық наразылық танытуға мәжбүрлей алмайтынын айтты (49,6%). Бұның себебі ретінде түрлі факторларды келтіруге болады – менталитеттің ерекшеліктері мен тәрбиеден бастап наразылық акцияның тиімсіздігіне дейін.

Кесте 20. «Қандай мәселе сізді ашық наразылық акциясына қатысуға мәжбүрлей алады» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Азық түлік, ГСМ, дәрі дәрмектердің қымбаттауы	11,0
Жұмыстан қысқартылу немесе шығарылу	9,9
Баспана мәселесі	9,8
Жалақыны, зейнетақыны, стипендиялар мен жәрдемақыларды кешіктіріп төлеу	8,3
Экологиялық жағдайдың нашарлауы	7,8
Билік әрекеттеріне көңіл толмаушылық	6,4
Білім берудің төмен деңгейі	6,3
Коммуналды қызмет көрсету тарифтерінің негізсіз өсуі	6,1
Соттың әділетсіз шешімдері	6,1

	%
Медициналық мекеме қызметкерлерінің елеусіз әрекеттері	6,0
Негізделмеген айыппұлдар	5,6
Ұлттық белгі бойынша құқықтардың бұзылуы	5,5
Ипотека бойынша төлемдердің өсуі	5,2
Мектеп, ЖОО, колледждағы мәселелер	4,5
Қабылданып жатқан реформаларды қолдамау	4,3
Ешбір мәселе мені ашық наразылық танытуға мәжбүрлемейді	49,6
Жауап беруге қиналамын	6,7

Алдыңғы сұрақтағыдай респонденттердің 41,2% өз мүдделерін қорғауда ешқандай әрекетке бармайтынын айтты (кесте 21).

Қалған респонденттер көп жағдайда мемлекеттік институттардың көмегіне жүгінетін болды – сот (22,4%), «Нұр Отан» партиясы (12,2%) немесе мемлекеттік биліктің өкілдеріне (7,6%), ал 11% – бұқаралық ақпарат құралдарына.

Наразылық митингісіне сұралғандардың тек 4,5% қатысатындығын айтты.

Кесте 21. «Өз мүдделеріңізді қорғау үшін қандай әрекеттерге барар едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

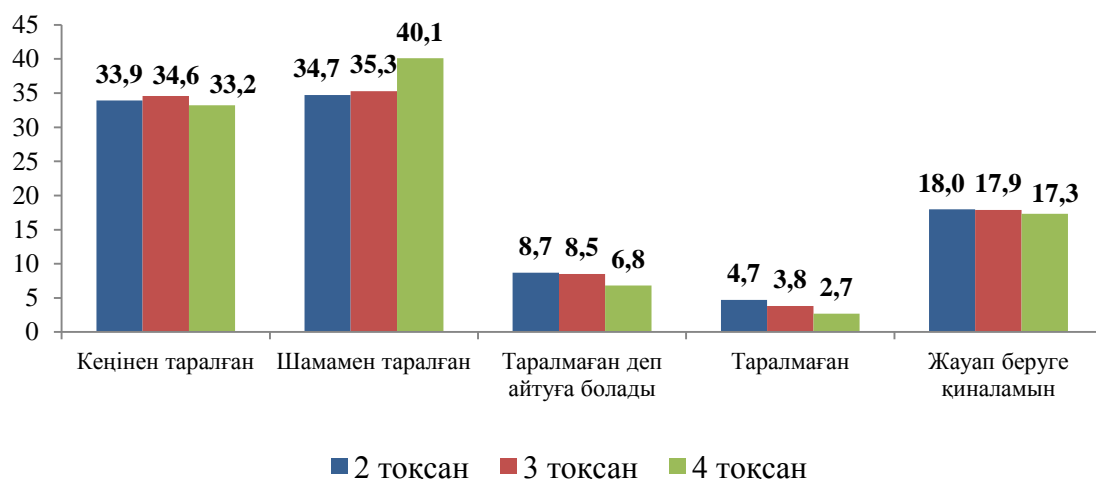
	%
Сотқа барам	22,4
«Нұр Отан» партиясының қабылдауына жүгінем	12,2
Газет, телевидение, радиоға шағымданамын	11,0
Мемлекеттік билік өкілдерінің қабылдауына барам	7,6
Бейбіт шеруге қатысамын	6,2
«Нұр Отаннан» басқа кез келген саяси партияға барам	4,6
Наразылық митингісіне қатысамын	4,5
Жұмыс пен оқуға бармай қоямын	3,0
Аштық жариялаймын	1,6
Жолдар мен тасжолдарды жабуға қатысамын	1,1
Парақшалар мен прокламацияларды таратамын	1,1
Қолыма қару алуға дайынмын	0,1
Еш нәрсе жасамаймын	41,2
Жауап беруге қиналамын	7,9

2.6 Жемқорлық деңгейін бағалау

Қазақстандық қоғам жемқорлық мәселесіне қатысты байсалдылық танытып отыр. Сол себептен, жастардың 73,3% оны өз аймағында таралған деп есептегенімен (диаграмма 11), ол солардың ойынша өзекті мәселелердің қатарына жатпайды (кестелер 22-25).

Өткен кезеңдермен салыстырғанда жылдың ақырғы тоқсанындағы жемқорлықтың таралуын бағалау шамамен өскен (2 тоқсан – 68,6%, 3 тоқсан – 69,9%, 4 тоқсан – 73,3%). Сонымен қатар респонденттердің 40,1% жемқорлық аз таралған деген ұйғарымдарын білдірді.

Диаграмма 11. «Сіздің ойыңызша, жемқорлық өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде қаншалықты кең таралған?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

14 жастан 18 дейінгі жас тобындағы респонденттер жемқорлықтың таралу деңгейін төмен бағалайды (63,6%, кесте 22), өйткені, олар билік өкілдерімен тікелей байланысқа түсе бермейді.

Кесте 22. «Сіздің ойыңызша, жемқорлық өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде қаншалықты кең таралған?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14 жастан 18 дейін	19 жастан 23 дейін	24 жастан 29 дейін
Кеңінен таралған	23,7	35,4	37,2
Шамамен таралған	39,9	41,5	39,1
Таралмаған деп айтуға болады	5,3	7,4	7,2
Таралмаған	3,7	2,5	2,3
Жауап беруге қиналамын	27,4	13,3	14,2

Сонымен қатар, оқушыларға қарағанда жұмыс істеп жүрген респонденттер жемқорлықты жағымсыз бағалайды, өйткені, олар жемқорлықтың көріністерімен жиі соқтығысып отырады (кесте 23).

Кесте 23. «Сіздің ойыңызша, жемқорлық өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде қаншалықты кең таралған?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жұмыспен қамтылу деңгейі бойынша, %)

	Жок, мен оқимын	Оқимын және жұмыс істеймін	Жұмыс істеймін	Оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеп жүргенім жоқ	Оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеудемін
Кеңінен таралған	27,1	34,6	36,9	36,4	36,8
Шамамен таралған	38,1	44,9	39,9	44,2	40,8
Таралмаған деп айтуға болады	6,9	4,7	8,0	5,2	1,3
Таралмаған	3,9	3,7	2,0	1,3	2,0
Жауап беруге қиналамын	24,0	12,1	13,1	13,0	19,1

Жемқорлықтың таралу дәрежесі қазақ (74,7%, кесте 24) және орыс жастарымен жоғары бағаланған (72,4%), өзге ұлттың жастарында бұл көрсеткіш 62% құрайды.

Кесте 24. «Сіздің ойыңызша, жемқорлық өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде қаншалықты кең таралған?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Кеңінен таралған	34,4	28,7	31,6
Шамамен таралған	40,3	43,7	30,4
Таралмаған деп айтуға болады	7,0	7,0	3,8
Таралмаған	2,8	2,3	2,5
Жауап беруге қиналамын	15,5	18,3	31,6

Респонденттердің ойынша, жемқорлық Жамбыл (90,9%, кесте 25), Павлодар (86,1%), Ақтөбе (85,1%), Қызылорда (82%) облыстарында кеңінен таралған. Жемқорлық Маңғыстау (47,9%) және Атырау (48,6%) облыстарында, яғни батыс аймақта аз деңгейде таралған.

Кесте 25. «Сіздің ойыңызша, жемқорлық өзіңіз тұрып жатқан жеріңізде қаншалықты кең таралған?» сұрағы жауаптарының орналасуы (облыс бойынша, %)

Облыс	Кең таралған	Шамамен таралған	Таралмаған деп айтуға болады	Таралмаған	Жауап беруге қиналамын
Ақмола облысы	41,0	26,9	10,3	2,6	19,2
Ақтөбе облысы	36,6	48,5	2,0	1,0	11,9
Алматы облысы	40,9	40,0	2,8	1,4	14,9
Атырау облысы	16,2	32,4	35,3	13,2	2,9
Батыс Қазақстан облысы	25,3	36,3	6,8	4,1	27,4
Жамбыл облысы	12,4	78,5	1,7	0,0	7,4
Қарағанды облысы	30,6	45,8	6,9	1,4	15,3
Қостанай облысы	39,3	34,7	10,7	2,7	12,7
Қызылорда облысы	19,8	34,4	16,7	7,3	21,9
Маңғыстау облысы	20,2	61,8	10,1	1,1	6,7
Оңтүстік Қазақстан облысы	13,7	34,2	1,4	9,6	41,1
Павлодар облысы	21,5	64,6	3,8	0,0	10,1
Солтүстік Қазақстан облысы	25,0	48,2	3,6	0,0	23,2
Шығыс Қазақстан облысы	51,9	27,0	1,8	0,3	19,1
Астана қ.	21,2	38,5	14,4	7,7	18,3
Алматы қ.	40,3	32,2	4,7	1,9	20,9

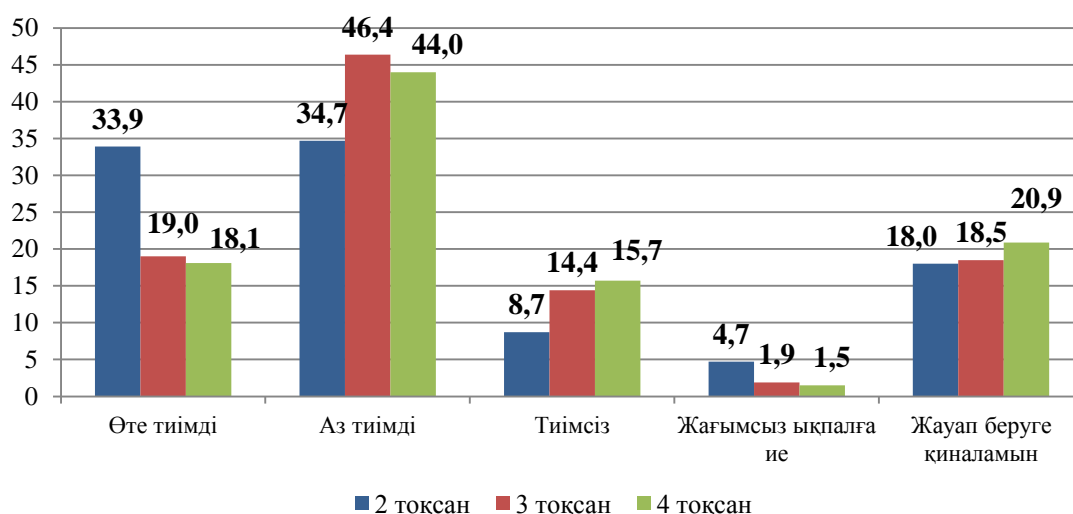
Сұралғандардың негізгі бөлігі (44%) мемлекеттің жемқорлыққа қарсы күресудегі шараларын аз тиімді деп бағалады (диаграмма 12). 18,1% оларды

өте тиімді деп есептейді, 15,7% тиімсіз деп санаса, 1,5% тіпті жағымсыз әсерге иеленеді деп ойлайды. Респонденттердің бестен бір бөлігі жауап беруге қиналды (20,9%).

Жалпы алғанда, мемлекеттік шараларды бағалаудың тиімділігі үшінші тоқсанға қарағанда (55,4%) төртінші тоқсанда (62,1%) жоғары болып келеді, бірақ екінші тоқсанның деңгейіне әлі де жеткен жоқ (68,6%).

Бұл мүмкін, жемқорлыққа қарсы шулы жанжалдардың негізінде қалыптасқан ой-пікірлермен байланысты болып келетін шығар, бірақ, уақыт өте келе жемқорлыққа қарсы нақты қадамдар қолданылмаған соң бұл шаралардың тиімділігіне сену деңгейі де төмендеді.

Диаграмма 12. «Мемлекеттің жемқорлыққа қарсы қолданатын шараларын қалай бағалар едіңіз» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

14 жастан 18 дейінгі жас тобындағы респонденттер мемлекеттің жемқорлыққа қарсы қолданатын шараларын қалыпты бағалады (21,3%, кесте 26), бірақ, олардың арасында нақты жауап бере алмайтындар да болды (27,8%).

Әдеттегідей, ересек топтағы респонденттер өздерінің тұрмыстық тәжірибелеріне орай жағымды бағалаулар беруге асыққан жоқ.

Кесте 26. «Мемлекеттің жемқорлыққа қарсы қолданатын шараларын қалай бағалар едіңіз» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14-тен 18 жасқа дейін	19-дан 23 жасқа дейін	24-тен 29 жасқа дейін
Өте тиімді	21,3	17,2	16,7
Аз тиімді	35,0	47,2	47,0
Тиімсіз	14,1	15,6	16,6
Жағымсыз ықпалға ие	1,8	1,2	1,4
Жауап беруге қиналамын	27,8	18,8	18,2

Қазақ жастары жемқорлыққа қарсы шараларды өте тиімді деп бағаласа (20%, кесте 27), орыс жастары тиімсіз деген ойларын білдірді (19,2%).

Кесте 27. «Мемлекеттің жемқорлыққа қарсы қолданатын шараларын қалай бағалар едіңіз» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

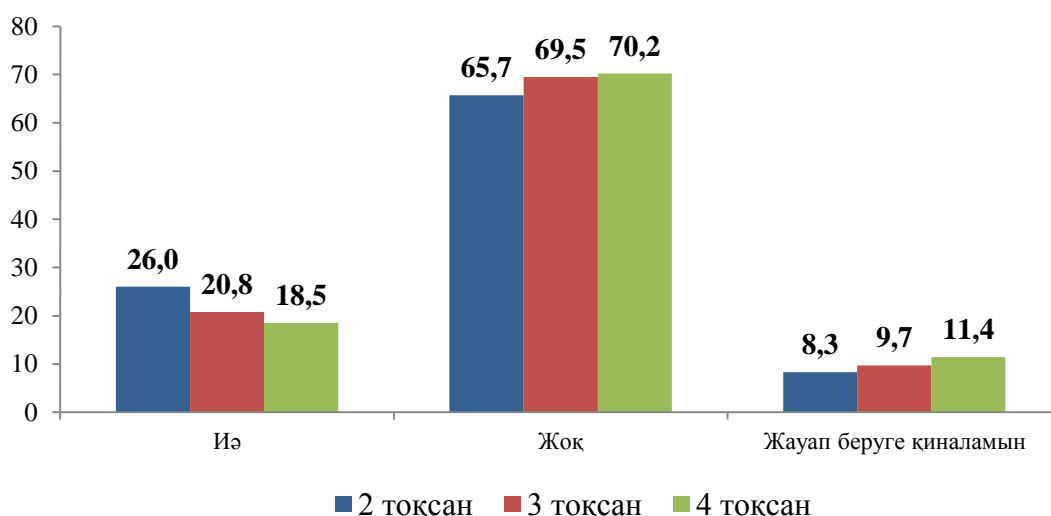
	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Өте тиімді	20,0	13,0	10,8
Аз тиімді	44,8	46,8	30,4
Тиімсіз	14,9	19,2	14,6
Жағымсыз ықпалға ие	1,7	1,1	0,0
Жауап беруге қиналамын	18,6	20,0	44,3

Сұралғандардың 70,2% жемқорлықпен тікелей байланысқан жоқ (диаграмма 13). Сұралғандардың тек 18,5% қалыпты жауап берді, ал 11,4% жауап беруге қиналды.

Екінші тоқсаннан бастап жемқорлықпен тікелей байланысы болғандардың саны азайып келеді (2 тоқсан – 26%, 3 тоқсан – 20,8%, 4 тоқсан – 18,5%).

Сонымен қатар, жауап беруге қиналғандардың үлесі де өскен болатын (8,3% дан 11,4% дейін).

Диаграмма 13. «Ақырғы алты ай ішінде жемқорлыққа тап болған жағдайыңыз болды ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Ересек топтағы респонденттер жемқорлықпен тікелей байланысты болғандарын айтты (кесте 28). Мәселен, 24 жастан 29 дейінгі топта олардың үлесі 21,2%, 19 жастан 23 дейін – 19,9%, 14 жастан 18 дейін – 12,3%.

Кесте 28. «Ақырғы алты ай ішінде жемқорлыққа тап болған жағдайыңыз болды ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14 жастан 18 дейін	19 жастан 23 дейін	24 жастан 29 дейін
Иә	12,3	19,9	21,2
Жоқ	76,1	71,1	65,8
Жауап беруге қиналамын	11,5	9,0	13,0

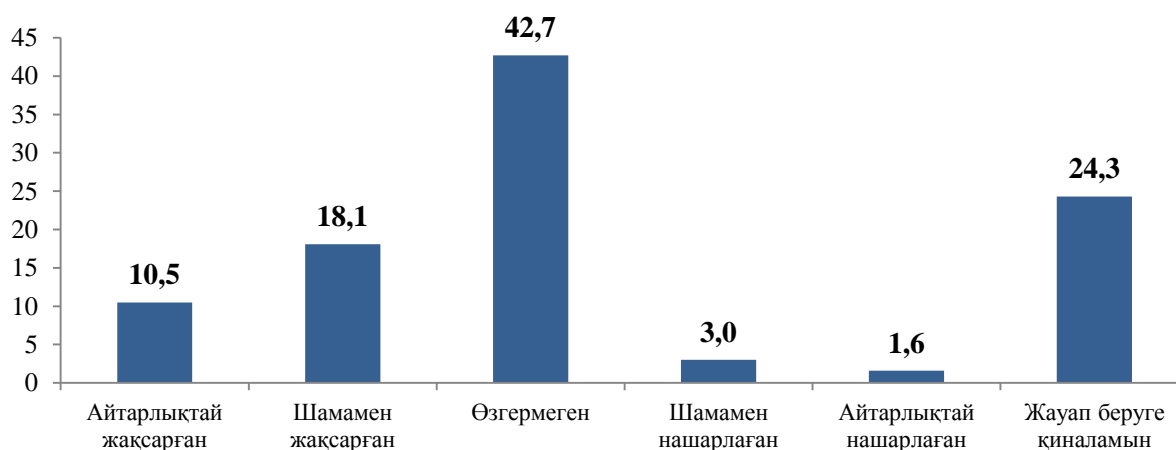
Әдетте жемқорлықпен тікелей байланысты болғандардың арасында қазақ жастары жиі кездеседі (18,8%, кесте 29).

Кесте 29. «Ақырғы алты ай ішінде жемқорлыққа тап болған жағдайыңыз болды ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Иә	18,8	17,5	17,7
Жоқ	69,6	74,4	65,8
Жауап беруге қиналамын	11,6	8,2	16,5

42,7% респонденттердің ойынша, олардың елді мекендеріндегі жемқорлыққа байланысты жағдай өзгермеген (диаграмма 14). Жағдайдың жақсарғанын 28,6%, нашарлағанын – 4,6% растады. Сұралғандардың төрттен бір бөлігі нақты жауап бере алмады (24,3%).

Диаграмма 14. «Сіздің ойыңызша, тұрып жатқан жеріңізде жемқорлық пайда болғалы бері ақырғы жыл ішінде жағдай өзгерді ма?» (%)

Атырау (78%) және Қызылорда (65,1%) облыстарының тұрғындары өз елді мекендерінде жемқорлықтың жағдайын қалыпты бағалады (кесте 30).

Солтүстік Қазақстан (10,7%), Жамбыл (19%) және Батыс Қазақстан (19,4%) облыстарында өзгерістер айтарлықтай байқалмайды.

Кесте 30. «Сіздің ойыңызша, тұрып жатқан жеріңізде жемқорлық пайда болғалы бері ақырғы жыл ішінде жағдай өзгерді ма?» (облыстар бойынша, %)

Облыс	Айтарлықтай жақсарды	Шамамен жақсарды	Өзгермеді	Шамамен нашарлады	Айтарлықтай нашарлады	Жауап беруге қиналамын
Ақмола облысы	23,1	12,8	29,5	2,6	1,3	30,8
Ақтөбе облысы	8,9	15,8	49,5	3,0	1,0	21,8
Алматы облысы	5,1	23,3	46,5	4,2	0,9	20,0
Атырау облысы	55,9	22,1	19,1	0,0	0,0	2,9
Батыс Қазақстан облысы	4,8	19,2	42,5	2,7	2,1	28,8
Жамбыл облысы	2,5	16,5	66,9	1,7	3,3	9,1
Қарағанды облысы	6,9	12,5	22,2	4,2	12,5	41,7
Қостанай облысы	13,3	20,7	40,0	4,0	,7	21,3
Қызылорда облысы	7,3	13,5	53,1	0,0	2,1	24,0
Маңғыстау облысы	15,7	49,4	29,2	1,1	0,0	4,5
Оңтүстік Қазақстан облысы	2,7	23,3	26,0	0,0	2,7	45,2
Павлодар облысы	6,3	16,5	55,7	2,5	0,0	19,0
Солтүстік Қазақстан облысы	0,0	10,7	51,8	1,8	3,6	32,1
Шығыс Қазақстан облысы	10,3	11,7	37,5	4,1	0,0	36,4
Астана қ.	20,2	16,3	36,5	2,9	1,0	23,1
Алматы қ.	6,6	15,6	53,6	4,7	1,4	18,0

Жастар жемқорлықтың кедендік қызмет (33%, кесте 31), автоинспекция (28,2%), медициналық ұйымдар (27,8%), салық (24,5%) және сот органдарында (24%), сонымен қатар бюджеттік қаржы есебінен тауар мен қызмет көрсетулерді сатып алуға конкурс жүргізу жағдайында таралғанын айтып өтті (20,6%).

Кесте 31. «Сіздің ойыңызша, төмендегі қай салаларда жемқорлық кең таралған?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Кедендік қызмет	33,0
Автоинспекциялар	28,2
Медициналық ұйымдар	27,8
Салық органдары	24,5
Сот органдары	24,0
Бюджеттік қаржы есебінен құрылыс немесе жөндеу жұмыстарын жүргізу	20,6
Бюджеттік қаржы есебінен тауарлар мен қызмет көрсетулерге конкурс	16,3
Жоғары оқу орындарға түсу	15,9
Арнайы білім беру мекемелеріне және мектеп алды тәрбиелеу мекемелеріне түсу, оқу	15,5
Несие алу	14,1
Аңшылық пен балық аулар ережелерінің орындалуын бақылау	11,4
Құқық қорғау органдары	9,2
Кәсіпкерлік қызметті лицензиялау мен тіркеу	8,2
Жоғары оқу орындарында оқу	7,2
«Жас отбасы» бағдарламасы бойынша баспана	6,8

	%
Бюджеттік қаржы есебінен құрылыс немесе жөндеу жұмыстарын жүргізу	6,4
Келісім шарттарды нотариалды куәландыру	4,7
Лицензиялау шарттарының орындалуын бақылау	4,4
Мемлекеттік мекемелердегі қызметтен жоғары табыс көруге мүмкіндік беретін қызметке орналасу	0,0
Басқа	22,4
Мен және менің жақындарым жемқорлыққа кезіккен жоқ	0,1
Жауап беруге қиналамын	33,0

Бөлім бойынша қорытынды

Жалпы алғанда, жастардың саясатқа деген қызығушылығының төмен деңгейі мен осы көрсеткіштің одан әрі төмендеуі байқалды. Жастардың тығыз байланыс орнатып келетін әлеуметтік институттар, яғни отбасы, мектептер, колледжер, институттар мен университеттер сенімге иеленіп келеді.

Сұралғандардың көріністі патриотизмі нағыз көрінісінен жоғары болып келеді, бірақ ақырғысы да төмен емес (респонденттердің жартысынан азы). Патриотизм деңгейі өз азаматтық сезімдерді білдіруге мүмкіндік беретін саяси оқиғалардың болмау есебінен жылдың аяғына қарай төмендей бастады.

Сұралғандардың негізгі бөлігі өз өмірлерін қауіпсіз деп есептейді, олардың саны ақырғы уақытта айтарлықтай өсті. Сонымен қатар жастардың өз елді мекендерінің дамуына көңілі толатыны, ал олардағы өмір сүру деңгейі мен кәсіби өсім мүмкіндіктері жеткілікті екені анықталды.

Оған қоса, сұралған жастардың арасында өз елінен кеткісі келетіндер де бар екені анықталды. Олардың қатарына әдетте жасырақ, жеткілікті материалды әл-ауқаттылыққа иеленетін респонденттер, шетелде білім алуға бағдарланған орыс жастары жатқызылады.

Қазақстандық қоғамның да, жастардың да әдетте экономикалық сипаттағы мәселелерге кезігетіні анықталды (*жоғары оқу орнының қымбаттылығы, азық түліктің қымбаттылығы, материалды қиыншылықтар, баспананың жоқтығы, жұмыспен қамтылудың қиыншылықтары*), дегенмен, рухани санаттағы мәселелер де өте өзекті болып келеді (*діни экстремизм, нашақорлық, токсикомания, алкогольизм, темекі тарту, қылмыс, руханисыздық, мәдениеттің төмен деңгейі*).

Өз елді мекендерінде наразылық акциялардың болу ықтималдылығын растаған респонденттердің пайызы ақырғы үш тоқсан ішінде шамамен төмендеді, тек бестен бір бөлігі ғана олардың орын алуына сенімді болып келеді. Негізінде олар Жамбыл, Ақмола, Қызылорда облыстары мен Алматы қаласында тұратын респонденттер болып табылады.

Жалпы алғанда, жастар өз мүдделерін қорғауда белсенсіз болып келеді, оларды шешуші әрекеттерге әдетте олардың материалды жағдайын нашарлататын факторлар ғана түрткі бола алады. Бұл жағдайда жастардың негізгі бөлігі мемлекеттік институттарға – сот, «Нұр Отан» партиясы,

мемлекеттік биліктің өкілдері және бұқаралық ақпарат құралдарына шағымданатыны анықталды.

Жемқорлықтың таралуын ұйғаратын бағалаулардың өсімі тіркелген, оның ең жоғары деңгейі Жамбыл, Павлодар, Ақтөбе және Қызылорда облыстарында белгіленген. Респонденттердің көбісі мемлекеттің жемқорлыққа қарсы қолданатын шараларын тиімсіз деп есептейді.

3. Жастардың білімі мен жұмыспен қамтылуы

3.1 Жұмыс пен еңбекке деген қатынас

Адамды жұмыс пен еңбекке итермелеу мотивтер арқылы жүзеге асады, әсіресе бірнеше мотивтермен іске асырылады, ал олардың біртұтастығы мотивациялық құрылым деп аталады.

Жастардың еңбектік қызметінің мотивациялық құрылымында әлауқаттылықты қамту мотивтері – «жақсы табыс табу мүмкіндігі» (25,3%, кесте 32), және өзін-өзі жетілдіру мотивтері – «сүйікті ісіңмен айналысу мүмкіндігі» (24,5%), «мамандық бойынша білімің мен дағдыларыңды қолдана білу» (20,6%), «өз қабілеттеріңді іске асыру» (19,4%), «адамдармен араласу» (7,9%) орналасқан.

Бұл құрылымда материалды мотивтердің көш бастайтынын атап өту керек.

Кесте 32. «Сіздің ойыңызша, еңбек етуде ең бастысы не маңызды?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Жақсы табыс табу мүмкіндігі	25,3
Сүйікті ісіңмен айналысу мүмкіндігі	24,5
Мамандық бойынша білімің мен дағдыларыңды қолдану	20,6
Өз қабілеттеріңді іске асыру	19,4
Адамдармен араласу	7,9
Жауап беруге қиналамын	2,4

Жұмыстан айырылу жағдайында респонденттердің негізгі бөлігі бейімделе түсіп, кез-келген жұмысқа орналасуға дайын екендерін білдірді (40,4%, кесте 33). 23,1% өз таңдауларын жақын мамандықтарымен шектесе, 12,5% тек өз кәсіптері бойынша жұмыс істеуге ғана келіседі.

Осы орайда тек 9,6% ғана кәсіпкерлікпен, бизнеспен айналысып, өз істерін ашуға дайын екендерін айтты. Мүмкін, жастар өз мойындарына жауапкершілік алудан қашып, аз да болса тұрақты табыс табуды жөн көретін шығар.

8,1% жұмыс табу үшін жаңа мамандықты игере алатындарын айтты.

Кесте 33. «Жұмыссыз қалған жағдайда қандай жұмысқа келісер едіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Кез-келген жұмысқа	40,4
Өз мамандығыма келетін жұмысқа	23,1
Тек өз мамандығым бойынша	12,5
Жеке ісімді ашып, кәсіпкерлікпен айналысамын	9,6
Жұмыс табу үшін жаңа мамандыққа оқып аламын	8,1
Жауап беруге қиналамын	6,5

3.2 Білім беру реформаларын қолдау деңгейі

2016 жылы жаңа реформаларды енгізу нәтижесінде білім беру жүйесінде жаһанды өзгерістердің орын алуы көзделіп отыр. Қоғамда да, жастар арасында да бұл реформаларға қатысты бірыңғай қатынас қалыптаспаған. Дегенмен де, кейбір үдерістер анықталған болатын.

Мәселен, респонденттердің жартысынан көбісі келесі реформаларды қолдап отыр (кесте 34):

- оқушылардың жүктемесін азайту мақсатында мектептегі оқу режимін бес күндікке көшіру (қалыпты жауаптардың біртұтасты пайызы – 74,4%);

- 2016-2017 жылдардан бастап бірінші сынаптардан он бірінші сыныптарға дейінгі ағылшын тілі сабағын бір сағатқа ұлғайту (64,3%);

- ҰБТ-ны екінші рет ақылы негізде тапсыру мүмкіндігі (61,7%);

- Дүниежүзі тарихын орыс тілінде жүргізу (55%);

- Орта мектептерде пәндерді үш тілді оқыту (54,6%).

Келесі реформаларды қолдағандардың қатары аз болды:

- Бірінші сыныптарда оқу жылын 1 маусымға дейін, жоғары класстарда маусымның ортасына дейін ұзарту (32%);

- ҰБТ пәндерінің қатарына ағылшын тілін міндетті пән ретінде қосу (32,4%).

Кесте 34. «Білім беру жүйесіндегі қандай өзгерістермен келісесіз және келіспейсіз, қолдайсыз және қолдамайсыз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	Қолдаймын	Дәлірегі қолдаймын	Дәлірегі қолдамаймын	Қолдамаймын	Жауап беруге қиналамын
Он екі жылдық білім беруге көшу	17,8	20,9	22,3	34,9	4,3
Оқушылардың оқу жүктемесін бәсеңдету үшін бес күндік оқу аптасына көшу	37,5	29,1	14,6	16,1	2,8
Орта мектептерде пәндерді үш тілде оқыту (қазақ, орыс, ағылшын)	31,1	23,5	17,7	24,1	3,8
Жетінші сыныптан бастап Қазақстан тарихы пәнін қазақ тілінде жүргізу (2018-2019 оқу жылынан бастап)	33,2	20,8	16,7	23,8	5,7
Дүниежүзі тарихын орыс тілінде оқыту	28,5	26,5	19,8	19,3	6,0
информатика, химия, биология, физика пәндерін жоғары сыныптарда ағылшын тілінде оқыту (2019-2020 оқу жылы)	20,4	21,4	20,7	32,9	4,7
2016-2017 жылдардан бастап бірінші сыныптарда ағылшын тілін оқуды бір сағатқа ұлғайту	36,3	28,0	14,3	17,4	4,1
ҰБТ тапсыруда ағылшын тілін міндетті пән ретінде қосу	14,1	17,9	24,7	37,4	6,1

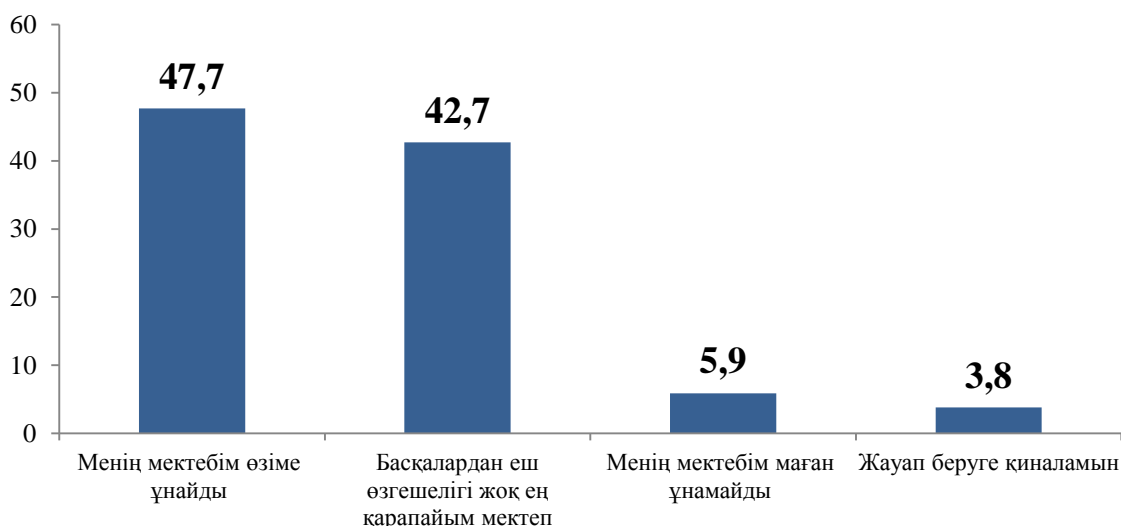
	Қолдаймын	Дәлірегі қолдаймын	Дәлірегі қолдамаймын	Қолдамаймын	Жауап беруге қиналамын
Бірінші сынып оқушыларының оқу жылын бірінші маусымға дейін, ал орта сынып оқушыларының оқу жылын маусымның ортасына дейін созыды	12,8	19,6	22,1	40,9	4,7
ҰБТ форматын өзгерту – мектептердегі емтихандар мен ЖОО түсу кезіндегі ҰБТ	25,5	24,3	18,2	21,8	10,4
ҰБТ ны екінші рет ақшалай негізде қайталап тапсыру мүмкіндігі	32,6	29,1	14,9	16,9	6,6

3.3 Білім беру сапасына қанағаттану

Бұл жағдайда оқушының оқу үлгерімі, психологиялық қалпы тәуелді болып келетін мектепке деген қатынас маңызды сұрақ болып табылады. Сонымен қатар ол мектеп бітірген соң өзінен кейінгі ұрпаққа тапсыратын ұстанымына әсер етеді.

Респонденттердің тең жартысында өз мектептері туралы жағымды ой-пікір қалыптасқандығы да оңды құбылыс болып табылады (47,7%, диаграмма 15). 42,7% оны басқалардан еш айырмашылығы жоқ, қарапайым деп есептейді. Тек 5,9% өздерінің мектеп туралы жағымсыз ойлары қалыптасқандығын білдірді. 3,8% жауап беруге қиналды.

Диаграмма 15. «Өзің оқып жүрген (оқыған) мектепке деген қатынасыңызды анықтаңыз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Негізінде 14 жастан 18 дейінгі жастарда, яғни әлі де оқушы болып табылатын респонденттерде мектепке деген жағымды қатынас қалыптасқан (51,7%, кесте 35). Ересек топтағы респонденттер – бұл орта мектептегі білім берудің бірыңғайлығынан бас тартқан, педагогикалық эксперименттерді

басынан кешірген қайта құру мен одан кейінгі кезеңнің ұрпағы болып табылады, және ондағы білім беру жүйесінің сәтсіздіктері олардың жауаптарынан көрініс тапқан болатын.

Кесте 35. «Өзіңіз оқып жүрген (оқыған) мектепке деген қатынасыңызды анықтаңыз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14 жастан 18 дейін	19 жастан 23 дейін	24 жастан 29 дейін
Менің мектебім өзіме ұнайды	51,7	47,9	45,0
Басқалардан еш өзгешелігі жоқ қарапайым мектеп	37,4	42,0	46,5
Менің мектебім өзіме ұнамайды	6,5	6,4	5,0
Жауап беруге қиналамын	4,5	3,7	3,5

Қазақ (50,5%, кесте 36) және өзге ұлт өкілдері (47,5%) мектепке деген қатынастарын қалыпты бағалады.

Кесте 36. «Өзіңіз оқып жүрген (оқыған) мектепке деген қатынасыңызды анықтаңыз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Менің мектебім өзіме ұнайды	50,5	35,8	47,5
Басқалардан еш өзгешелігі жоқ қарапайым мектеп	41,0	50,4	41,1
Менің мектебім өзіме ұнамайды	4,8	8,7	8,9
Басқа	0,0	0,0	0,0
Жауап беруге қиналамын	3,6	5,1	2,5

Ерлерге қарағанда әйелдерге мектеп көбірек ұнағаны түсінікті құбылыс (50,8% и 44,6%, кесте 37). Ғылыми зерттеулердің нәтижелері бойынша, әйелдер қабылдау, есептеу жылдамдығы, вербалды жады, сөйлеу дағдылары бойынша озық болып келетіні дәлелденген. Ол өз кезегінде әйелдерге мектепте оқу барысында артықшылық беріп, соның негізінде де оларда мектеп туралы жағымды ой-пікір қалыптасады.

Кесте 37. «Өзіңіз оқып жүрген (оқыған) мектепке деген қатынасыңызды анықтаңыз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жыныстық ерекшеліктері бойынша, %)

	Ерлер	Әйелдер
Менің мектебім өзіме ұнайды	44,6	50,8
Басқалардан еш өзгешелігі жоқ қарапайым мектеп	44,5	40,8
Менің мектебім өзіме ұнамайды	6,7	5,0
Басқа	0,0	0,0
Жауап беруге қиналамын	4,2	3,4

Сұралғандар мектепте оқу шарттары ішінен оқушылардың қауіпсіздігінің қамтамасыз етілуі (80,3%, кесте 38), тәртіп (80,1%), оқу күнінің тәртібі, оқу үрдісін ұйымдастыру (78,9%), пәндердің оқытылуы (78%), жалпы алғанда педагогикалық үрдістің оқу-әдіснамалық жағына көңілдері толатындарын айтты.

Респонденттердің неғұрлым көңілі толмайтын шарттарға үйірмелер, секциялар мен клубтарды жүргізу (66,3%), компьютерлік құрылғылардың жағдайы, интернетке қолжетімсіздік (66,8%), яғни мектептің демалыс пен материалды жағдайды қамтамасыз ету мәселелері болып табылады.

Кесте 38. Мектебіңізде оқытуға жасалған шарттарға қаншалықты көңіліңіз толады? Егер сіз мектеп бітірген болсаңыз, онда оқыған шағыңыздағы шарттарға қаншалықты көңіл толғаныңызды есіңізге түсіріңіз?

	Толығымен көңіл толады	Дәлірегі көңіл толады	Дәлірегі көңіл толмайды	Көңіл толмайды	Жауап беруге қиналамын
Мектептің демалыс шараларын ұйымдастыруы	30,4	46,9	12,5	7,2	3,1
Тәртіп	38,0	42,1	14,3	4,3	1,4
Оқушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету	36,4	43,9	11,5	5,1	3,2
ЖОО түсіруге дайындық жүргізу	28,8	39,0	19,1	8,2	5,0
Оқу күнінің тәртібі, оқу үрдісін ұйымдастыру	35,4	43,5	14,5	4,7	2,0
Кабинеттердің жағдайы мен қамтылуы	30,6	42,3	16,9	8,1	2,2
Жақсы материалды-техникалық база (кабинеттердің қамтылуы, техникалық құрылғылар, спортқа қажетті заттар)	28,9	40,3	22,5	6,2	2,2
Компьютерлік құрылғылар, интернетке қолжетімділік	27,8	39,0	22,4	8,1	2,9
Қызғылықты үйірмелер, секциялар, клубтар	29,6	36,7	21,2	9,5	3,1
Пәндерді оқыту	31,4	46,6	13,3	4,2	4,5

Сұралғандардың көбісі мектепте қазақ тілі пәнін игеру бойынша ешқандай қиыншылықтары жоқ екенін немесе болмағанын айтты (49%, кесте 39).

Қалғандары оқытушылар біліктілігінің жоқтығы (14,8%, кесте 36), жеке индивидуалды шаралардың қолданылмауы (14,4%), әлсіз әдістеме (12,7%), сапалы материалдардың аздығы (10,8%) сияқты мәселелерге тап болғандарын білдірді.

Кесте 39. Мектебіңізде қазақ тілін игеру барысында қандай қиыншылықтарға тап боласыз немесе тап болдыңыз? Егер сіз мектеп бітірген болсаңыз, мектепте қазақ тіліне қатысты пайда болған қиыншылықтарыңызды еске түсіріңіз? (%)

	%
Оқытушылар біліктілігінің жоқтығы	14,8
Жеке индивидуалды шараның қолданылмауы	14,4
Әлсіз әдістеме	12,7
Сапалы материалдардың жоқтығы	10,8
Өз ара белсенділіктің жоқтығы	7,2
Қолайсыз уақыт	2,4
Оқытушылардың болмауы	0,1
Қазақ тілін игеруде ешқандай қиыншылықтар туындамайды немесе туындамаған	49,0
Жауап беруге қиналамын	6,5

Бөлім бойынша қорытынды

Жұмыс істеу сұралғандар үшін материалды әл-ауқаттылықты қамтамасыз ету мүмкіндігі және өзін-өзі жетілдіру әдісі болып табылатыны анықталды. Жұмыстан айырылған жағдайда жастардың негізгі бөлігі кез-келген жұмысқа даяр екендерін айтты. Осы орайда мұндай жағдайда жастардың тек оннан бір бөлігі ғана өз жеке ісін ашуға даяр екендері таң қалдырды.

Респонденттердің жартысында өз мектептері туралы жақсы ой-пікір қалыптасқан, ондағы оқу шарттары да қанағаттанарлық деп бағаланған. Сонымен қатар, сұралғандар мемлекеттің білім беру жүйесіне енгізіп жатқан реформалардың көбісін қолдап отыр.

Сауалнамаға қатысушылардың жартысы қазақ тілін оқу барысында ешқандай қиыншылықтарға тап болмағандарын айтты. Кейбір жағдайларда ол қиыншылықтар оқытушылардың біліктілігінің жоқтығымен және әдістемелік кемшіліктермен байланысты болып келеді.

4. MEMЛЕКЕТТІК ЖАСТАР САЯСАТЫН БАҒАЛАУ

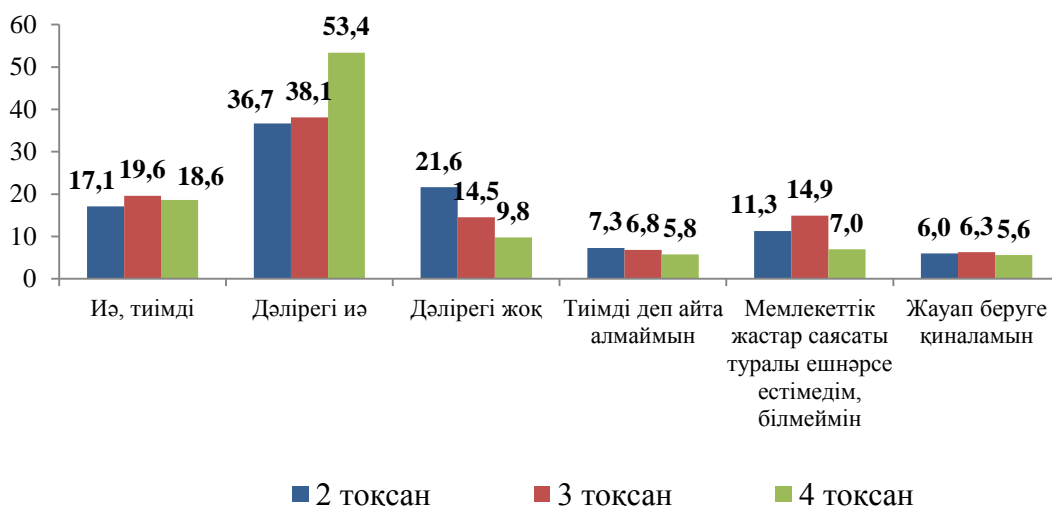
4.1 Мемлекеттік жастар саясаты туралы ақпараттанушылық

Мемлекеттік жастар саясатының тікелей мақсаты жастардың әлеуетін жан-жақты дамыту, оның сәтті әлеуметтенуі мен тиімді өзін-өзі жетілдіру үрдісі үшін жағдайлар жасау болып табылады.

Респонденттердің басым бөлігі мемлекеттік жастар саясатын тиімді деп есептейді (72%, диаграмма 16). Жылдың аяғына қарай бұл көрсеткіш өсе түсті.

Респонденттердің 15,6% оны нәтижесіз деп тапты. Бұл көрсеткіш екінші тоқсанда 28,9%, ал үшінші тоқсанда – 21,3% құрады.

Диаграмма 16. «Еліміздегі мемлекеттік жастар саясаты тиімді атқарылып келеді ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Кіші жас тобындағы респонденттер әдетте жастар саясатын тиімді деп бағалады (14 жастан 18 дейін – 74,5%, 19 жастан 23 дейін – 74,6%, кесте 40).

Кесте 40. «Еліміздегі мемлекеттік жастар саясаты тиімді атқарылып келеді ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14 жастан 18 дейін	19 жастан 23 дейін	24 жастан 29 дейін
Иә, тиімді	21,1	18,4	17,1
Дәлірегі иә	53,4	56,2	51,1
Дәлірегі жоқ	7,6	9,3	11,5
Айтарлықтай тиімді емес	4,1	4,6	7,7
Еліміздегі мемлекеттік саясат туралы ешнәрсе білмеймін	7,0	6,1	7,5
Жауап беруге қиналамын	6,7	5,4	5,1

Мемлекеттік жастар саясатының тиімділігін қазақ жастары (73,4%, кесте 41) орыс респонденттері (68,2%) немесе өзге ұлт өкілдеріне қарағанда (68,4%) жоғары бағалады.

Кесте 41. «Еліміздегі мемлекеттік жастар саясаты тиімді атқарылып келеді ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгілері бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Иә, тиімді	20,4	13,0	13,9
Дәлірегі иә	53,0	55,2	52,5
Дәлірегі жоқ	9,3	12,1	8,9
Айтарлықтай тиімді емес	5,4	8,5	3,2
Еліміздегі мемлекеттік саясат туралы ешнәрсе білмеймін	6,8	4,8	13,3
Жауап беруге қиналамын	5,1	6,5	8,2

Сонымен қатар білім деңгейі анағұрлым жоғары респонденттер бұл саясатты қалыпты бағалады (кесте 46), мысалға жоғары білімі барлар (93,8%), соған қарағанда олар жастар бағдарламаларын жиі қолданып отыратын шығар.

Толық емес орта білімі барлар (5%) және жалпы орта білімі барлар (14,6%) оны қалыпты бағалауға асыққан жоқ.

Кесте 42. «Еліміздегі мемлекеттік жастар саясаты тиімді атқарылып келеді ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (білім деңгейі бойынша, %)

	Дәрежесі бар жоғары	Жоғары	Аяқталмаған жоғары	Арнайы орта, кәсіби білім	Жалпы орта	Толық емес орта	Білім жоқ
Иә, тиімді	23,5	41,2	13,7	11,8	9,8	0,0	23,5
Дәлірегі иә	19,9	52,6	11,7	6,1	4,8	5,0	19,9
Дәлірегі жоқ	24,3	54,9	4,3	4,7	7,1	4,7	24,3
Айтарлықтай тиімді емес	15,7	54,5	11,2	7,5	5,8	5,2	15,7
Еліміздегі мемлекеттік саясат туралы ешнәрсе білмеймін	17,7	52,6	11,3	4,8	7,2	6,5	17,7
Жауап беруге қиналамын	17,2	53,8	6,9	1,9	12,2	8,0	17,2

4.2 Жастардың қоғамдық-саяси белсенділігінің деңгейі

Сұралғандардың елімізде жастарды қолдауға арналған мемлекеттік және салалық бағдарламалар туралы хабардарлығы жоғары болып келеді (кесте 43).

Көп жағдайда сұралғандар «Жұмыспен қамтылудың жол картасы – 2020, жастар тәжірибесі» (46%), «Бизнестің жол картасы - 2020» (27,5%), Қазақстан Республикасының 2016-2019 жылдарға бағдарланған «Денсаулық»

атты денсаулық сақтау саласын дамытудың мемлекеттік бағдарламасы туралы біліп отыр (-21,4%).

Респонденттердің 26,3% жауап беруге қиналды.

Кесте 43. «Елімізде жастарды қолдау бойынша сіз білетін қандай мемлекеттік және салалық бағдарламалар іске асырылып жатыр?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Жұмыспен қамтылудың жол картасы-2020 (жастар практикасы)	46,0
Бизнестің жол картасы-2020	27,5
Қазақстан Республикасының 2016-2019 жылдарға арналған денсаулық сақтау саласын дамытудың мемлекеттік бағдарламасы	21,4
Қазақстан Республикасының 2016-2019 жылдарға арналған білім мен ғылымды дамытудың мемлекеттік бағдарламасы	17,1
2020 жылға дейін аймақтарды дамыту бағдарламасы	16,7
Жауап беруге қиналамын	26,3

Сонымен қатар сұралғандар жастар жобаларымен де таныс болып келеді. Жекелеп айтқанда, олар «Дипломмен ауылға» (68,8%, кесте 44), «Жасыл ел» (62,8%), «Серпін-2050» (38%) жобаларын атаған болатын.

Кесте 44. «Елімізде жастарды қолдау бойынша сіз білетін қандай жастар жобалары іске асырылып жатыр?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Жасыл Ел	68,8
«Дипломмен ауылға» жобасы	62,8
«Серпін-2050» жобасы	38,0
«Даму-көмек» жас кәсіпкерлік мектебі	24,3
Жастар кадрлық резерві	21,3
Жоғары сынып оқушыларын кәсіпкерлікке үйрететін «SAGE Kazakhstan» бағдарламасы	11,6

Өздеріне анағұрлым таныс жобаларға респонденттер мен олардың достары қатысқан болатын (кесте 45), яғни жоғарыда аталып кеткен жобаларда: «Жасыл ел» – 51%, «Дипломмен ауылға» – 44,6%, «Серпін-2050» – 17,8%.

Кесте 45. «Сіз және сіздің достарыңыз қандай мемлекеттік жобаларға қатысып көрдіңіз?» сұрағы жауабының орналасуы

	%
Жасыл Ел	51,0
«Дипломмен ауылға» жобасы	44,6
«Серпін-2050» жобасы	17,8
«Даму-көмек» жас кәсіпкерлік мектебі	10,0
Жастар кадрлық резерві	7,9
Жоғары сынып оқушыларын кәсіпкерлікке үйрететін «SAGE Kazakhstan» бағдарламасы	6,9

Респонденттердің шамамен тең жартысы Жастар ресурстық орталығының қызметі туралы ешнәрсе білмейді (53%, кесте 46%). Мұндай

орталықтарға жүгінгендер – 5,4%, олардың жұмысы туралы білгенімен, мүлдем барып көрмегендер – 14,2%, естігендері барлар – 18,4%. Сәйкесінше, бұл ақауларды жою үшін олардың қызметі туралы толықтай ақпарат тарату керек.

Кесте 46. «Өзіңіздің тұрғылықты мекеніңіздегі жастар ресурстық орталықтарының жұмысы туралы не білесіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Иә білемін, Жастар ресурстық орталығына жүгінгенім бар	5,4
Иә, білемін, бірақ жүгінбедім	14,2
Естігенім, оқығаным бар	18,4
Жастар ресурстық орталық туралы ешнәрсе білмеймін	53,0
Жауап беруге қиналамын	9,1

Жастар ресурстық орталықтары туралы ешнәрсе білмейтін сұралғандардың басым бөлігі Оңтүстік Қазақстан (70,1%, кесте 47), Маңғыстау (69,9%) және Солтүстік Қазақстан облыстарында шоғырланған (66,1%).

Өз елді мекеніндегі жастар ресурстық орталықтарының ең белсенді тұтынушылары Ақмола (20,5%) және Атырау (14,7%) облыстарының тұрғындары болып табылады.

Кесте 47. «Өзіңіздің тұрғылықты мекеніңіздегі жастар ресурстық орталықтарының жұмысы туралы не білесіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (облыс бойынша, %)

	Иә білемін, Жастар ресурстық орталығына жүгінгенім бар	Иә, білемін, бірақ жүгінбедім	Естігенім, оқығаным бар	Жастар ресурстық орталық туралы ешнәрсе білмеймін	Жауап беруге қиналамын
Ақмола облысы	20,5	17,9	11,5	32,1	17,9
Ақтөбе облысы	1,0	9,9	23,8	58,4	6,9
Алматы облысы	7,9	18,6	10,2	53,5	9,8
Атырау облысы	14,7	11,8	11,8	57,4	4,4
Батыс Қазақстан облысы	2,7	8,9	22,6	53,4	12,3
Жамбыл облысы	6,6	11,6	53,7	23,1	5,0
Қарағанды облысы	9,7	18,1	25,0	43,1	4,2
Қостанай облысы	2,7	14,0	16,0	52,7	14,7
Қызылорда облысы	0,0	3,1	37,5	52,1	7,3
Маңғыстау облысы	9,0	20,2	16,9	46,1	7,9
Оңтүстік Қазақстан облысы	2,7	9,6	13,7	69,9	4,1
Павлодар облысы	3,8	20,3	26,6	49,4	0,0
Солтүстік Қазақстан облысы	0,0	3,6	23,2	66,1	7,1
Шығыс Қазақстан облысы	3,5	18,2	8,2	70,1	0,0
Астана қ.	5,8	23,1	16,3	30,8	24,0
Алматы қ.	4,3	9,0	11,8	55,0	19,9

Жастар ресурстық орталықтары қызметінің ең жоғары тиімділігі келесі бағыттардан байқалады: кеңес беру қызметі (66,7%, кесте 48), жастарды

әдістемелік әдебиетпен қамтамасыз ету (65,7%), жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар бойынша ақпараттық жұмыс істеу (64,4%).

ЖРО қызметіндегі тиімсіз бағыттар: жастардың мәселелерін талқылау және оларды қолдау бойынша пікірталас алаңдарын ұйымдастыру (34,3%), жастар өмірінің демалысы мен мәдени өмірін дамыту бойынша жұмыс жүргізу (29,1%), жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар бойынша ақпараттық жұмыс (28,1%).

Кесте 48. Өз елді мекеніңіздегі Жастар ресурстық орталық қызметінің тиімділігін келесі қызмет түрлері бойынша бағалаңыз.

	Тиімді	Тиімсіз	Ж/О
Жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар бойынша ақпараттық жұмыс	64,4	28,1	7,5
Жастарға арналған әдістемелік әдебиетпен, анықтамалық ақпаратпен қамтамасыз ету	65,7	26,0	8,3
Кеңес беру қызметтері	66,7	24,9	8,4
Жастардың мәселелері мен оларды қолдау бойынша сұрақтарды талқылауға арналған пікірталас алаңдарды ұйымдастыру	55,5	34,3	10,2
Жастардың демалысы мен мәдени өмірін дамыту бойынша жұмыс жүргізу	63,2	29,1	7,6
Мақсаттылы топтармен жұмыс істеу	64,7	25,0	10,3

Жастар ресурстық орталығының жастардың жұмыспен қамтылуына көмек көрсету (49,4%, кесте 49), қолжетімді баспана алу бағдарламасына қатысу (36,4%) және жоғары білім алуда (32,2%) қолдау қызмет түрлері аса сұранысты болып келеді.

Жастар ресурстық орталығының сұранысқа иеленбейтін қызмет түрлері мынадай: құқық қорғаушының көмегі (13,7%), психолог пен әлеуметтік жұмысшының көмегі (12,1%) және тәулік бойы жұмыс істейтін кітапхананы салуға үлес қосу (0,1%).

Кесте 49. «Сіз Жастар ресурстық орталығынан қандай көмек алғыңыз келер еді?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Жастардың жұмыспен қамтылуына септігін тигізу	49,4
Қолжетімді баспана алу бағдарламасына қатысуға септігін тигізу	36,4
Жоғары білім алуға септігін тигізу	32,2
Жастар арасында кәсіпкерлік қызметті дамытуға септігін тигізу	26,3
Мәдени, демалыстық шараларды дамытуға үлес қосу	17,3
Техникалық және кәсіби білім алуға септігін тигізу	15,3
Заңгер, құқық қорғаушының көмегі	13,7
Психолог, әлеуметтік қызметкердің көмегі	12,1
Тәулік бойы істейтін кітапхананы салуға үлес қосу	0,1
Жауап беруге қиналамын	9,4

«Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанаты сұралған жастардың арасында ең танымал жастар ұйымы ретінде бағаланды (61,4%,

кесте 50). Сонымен қатар оларға ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық стипендиясының стипендиаттары қауымдастығы (58,8%), «Жасыл ел» жастар еңбек отрядтарының республикалық штабы (54,9%) «Жас Ұлан» бірегей балалар мен жасөспірімдер ұйымы (38,1%) таныс болып келеді.

Кесте 50. «Қандай жастар ұйымдарын білесіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
«Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанаты	61,4
ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық стипендиясы стипендианттарының қауымдастығы	58,8
«Жасыл ел» жастар еңбек отрядтарының республикалық штабы	54,9
«Жас Ұлан» балалар мен жасөспірімдер ұйымы	38,1
Қазақстан студенттерінің альянсы	24,7
«Жас Қыран» әскери-патриоттық бірлестіктер дамуының орталығы	24,1
Қазақстанның жас кәсіпкерлерінің қауымдастығы	18,2
Ұлттық волонтерлық желі	15,8
Қазақстанның жас депутаттарының қауымдастығы	12,5
Қазақстан жастарының конгресі	10,4
Басқа	0,2
ЖҚҰ «Жайық жастары»	0,2
ЖҚҰ «Заман»	0,1
ЖҚҰ «Мастер Дэнс»	0,1

Жастар танымал және тексерілген жастар ұйымдарына көбірек сенім артады, сол себептен олардың негізгі бөлігі «Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанатын таңдайды (36,9%, кесте 51).

Сонымен қатар жастар «Жасыл ел» жастар еңбек отрядтарының республикалық штабы (32,6%), «Жас Ұлан» бірегей балалар мен жасөспірімдер ұйымы (16,9%) ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық стипендиясының стипендиаттары қауымдастығына әріптестік орнатып келеді (14,8%).

Сұралғандар ЖҚҰ «Заман» (0,3%), ЖҚҰ «Жайық жастары» (0,7%) және Қазақстан жастарының конгресімен (2,6%) жұмыс істемейді.

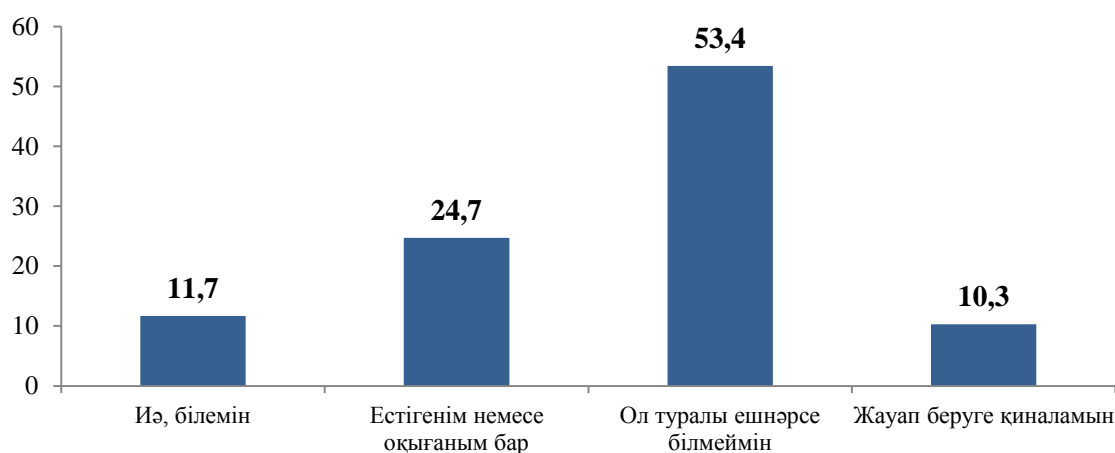
Кесте 51. «Қандай жастар ұйымдарымен жұмыс істедіңіз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
«Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанаты	36,9
«Жасыл ел» жастар еңбек отрядтарының республикалық штабы	32,6
«Жас Ұлан» балалар мен жасөспірімдер ұйымы	16,9
ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық стипендиясы стипендианттарының қауымдастығы	14,8
Қазақстан студенттерінің альянсы	13,1
Ұлттық волонтерлық желі	10,7
«Жас Қыран» әскери-патриоттық бірлестіктер дамуының орталығы	5,3
Қазақстанның жас кәсіпкерлерінің қауымдастығы	3,8
Қазақстанның жас депутаттарының қауымдастығы	3,5
Қазақстан жастарының конгресі	2,6
ЖҚҰ «Жайық жастары»	0,7
ЖҚҰ «Заман»	0,3

Респонденттер көп жағдайда өз елді мекендеріндегі Жастар саясатының сұрақтары бойынша басқарманың жұмысы туралы ешнәрсе білмейді (53,4%, диаграмма 17). Естегіні немесе оқығаны барлар – 24,7% нақты білетіндері – 11,7%, ал 10,3% жауап беруге қиналды.

Сәйкесінше, жастар ресурстық орталықтары секілді, олардың да қызметін ақпараттандырып, мақсаттары, міндеттері мен жұмыс бағыттарын негізгі тұтынушыларға жеткізудің қажеттілігі туындап отыр. Жастар осы іспетті ұйымдардың пайдалы қырларын білуі тиіс.

Диаграмма 17. Жастарды қолдау мен оларды дамыту мақсатында елді-мекеніңізде Жастар саясатының істері бойынша басқарманың жүргізіп жатқан жұмысы жайлы білесіз бе? (%)

Бөлім бойынша қорытынды

Сұралғандар мемлекеттік жастар саясатын тиімді деп бағалады, қалыпты бағалаулардың деңгейі өсіп келеді.

Жастардың мемлекеттік және салалық бағдарламалары туралы хабардарлығы да жоғары болып келеді. Көп жағдайда сұралғандар «Жұмыспен қамтылудың жол картасы – 2020, жастар тәжірибесі», «Бизнестің жол картасы - 2020», Қазақстан Республикасының 2016-2019 жылдарға бағдарланған «Денсаулық» атты денсаулық сақтау саласын дамытудың мемлекеттік бағдарламасы туралы біліп отыр.

Сұралғандардың жартысынан астамы бұл бағдарламаларға өздері не достары қатысқандарын айтты.

Жастар жұмыс істегісі келетін кең танымал жастар ұйымы «Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанаты болып табылады.

Жастар орталықтары керісінше танымал емес – 46% олардың жұмысы туралы ешнәрсе білмейді. Олардың арасында Оңтүстік Қазақстан, Маңғыстау және Солтүстік Қазақстан облыстарының тұрғындары басым. Сұралғандар әдетте олардың кеңес беру қызметтерін және әдістемелік құралдарын пайдаланады. Осы орайда олардың жастардың мәселелерін талқылау және

оларды қолдау сұрақтарын шешу, жастардың мәдени өмірі мен демалысын ұйымдастыру, әлеуметтік бағдарламаларды түсіндіріп беру бағыттары бойынша жұмыс жүргізудің қажеттілігі туындап отыр. Сонымен қатар респонденттер жұмыспен қамтылу, қолжетімді баспана алу мен жоғары білім алу бағдарламаларына қызығушылық танытып отыр.

Сұралған жастардың тек үштен бір бөлігі ғана өз елді мекеніндегі Жастар саясатының істері бойынша басқарманың қызметімен таныс болып келеді.

Жалпы алғанда, жастар ресурстық орталықтары мен жастар саясаты істері бойынша басқармалардың қызметін кеңінен ақпараттандыру қажет.

5. ЖАСТАР ОРТАСЫНДАҒЫ ДІНИ ЖАҒДАЙДЫ БАҒАЛАУ

Сұралғандардың 75% өздерін діндар деп есептейді. Олардың арасында тек 8,4 пайызы ғана діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды ұстанады (диаграмма 18).

Діндарлардың негізгі бөлігі діни өмірге қатыспайды (40,7%), 25,9% бұны тек мейрам кездерінде ғана атқарады. Респонденттердің 22,3% өздерін діндар еместерге жатқызды.

Диаграмма 18. «Өзіңді діндар адам деп есептейсіз бе?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Негізінде діндарлардың қатарында әйел адамдардың үлесі көбірек (75,7%, кесте 52), ол өз кезегінде олардың психологиялық ерекшелігі болып табылады.

Кесте 52. «Өзіңді діндар адам деп есептейсіз бе?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жыныс белгісі бойынша, %)

	Ерлер	Әйелдер
Мен діндармын, діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды орындаймын	8,1	8,6
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға сирек, мейрамдар кезінде ғана барамын, діни нормаларды сирек орындаймын	26,9	24,8
Мен діндармын, бірақ діни өмірге қатыспаймын	39,1	42,3
Мен діндар емеспін, бірақ кейбір кезде мешіт пен ғибадатханаларға барып, діни нормаларды орындаймын	5,6	6,0
Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын	9,5	7,4
Мен дінге бейтараппын	6,5	6,1
Мен дін мойындамайтын атеистпін	1,7	1,7
Жауап беруге қиналамын	2,6	3,2

Жас ұлғайған сайын діндарлардың пайызы ұлғая бастайды (14- 18 жас – 72,7%, 19-23 жас – 73,9%, 24-29 жас – 76,8%, кесте 53). Одан бөлек, ересек топтағы жастардың діни өмірге анағұрлым атсалысатынын атап өту керек.

Кесте 53. «Өзіңді діндар адам деп есептейсіз бе?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жас ерекшеліктері бойынша, %)

	14 жастан 18 дейін	19 жастан 23 дейін	24 жастан 29 дейін
Мен діндармын, діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды орындаймын	7,2	9,0	8,5
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға сирек, мейрамдар кезінде ғана барамын, діни нормаларды сирек орындаймын	21,3	26,6	28,0
Мен діндармын, бірақ діни өмірге қатыспаймын	44,2	38,3	40,3
Мен діндар емеспін, бірақ кейбір кезде мешіт пен ғибадатханаларға барып, діни нормаларды орындаймын	6,1	6,3	5,3
Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын	9,8	8,7	7,4
Мен дінге бейтараппын	5,7	5,5	7,3
Мен дін мойындамайтын атеистпін	1,8	2,6	1,0
Жауап беруге қиналамын	3,9	2,9	2,3

Діндарлар арасында қазақтарға қарағанда (74,9%) өзге ұлт өкілдері басымырақ болып келеді (82,3%, кесте 54), ал орыс жастарының мұндағы үлесі анағұрлым аз (61,3%).

Кесте 54. «Өзіңді діндар адам деп есептейсіз бе?» сұрағы жауаптарының орналасуы (ұлттық белгі бойынша, %)

	Қазақ	Орыс	Өзге ұлт
Мен діндармын, діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды орындаймын	9,3	5,4	5,7
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға сирек, мейрамдар кезінде ғана барамын, діни нормаларды сирек орындаймын	25,4	26,2	29,1
Мен діндармын, бірақ діни өмірге қатыспаймын	40,1	39,7	47,5
Мен діндар емеспін, бірақ кейбір кезде мешіт пен ғибадатханаларға барып, діни нормаларды орындаймын	6,3	4,8	3,8
Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын	9,5	6,5	2,5
Мен дінге бейтараппын	4,7	12,7	7,0
Мен дін мойындамайтын атеистпін	1,8	1,4	1,3
Жауап беруге қиналамын	2,8	3,4	3,2

Осы жағдайда дінге жоғары білімі бар жастардың жақынырақ болып келетінін атап өту керек. Мысалға, жоғары білімі және дәрежесі барлардың арасында олардың үлесі 78,4% (кесте 55), ал білімі жоқтар арасындағы үлесі не бәрі 43,2%.

Бұл үдеріс жастарды радикалды және экстремистік ұйымдарға тартылуын алдын алу шараларын жүргізуде қолайлы болып табылады, өйткені, білімі бар діндарларды жалған діни нанымдарға сендіру қиын.

Кесте 55. «Өзіңді діндар адам деп есептейсіз бе?» сұрағы жауаптарының орналасуы (білім деңгейі бойынша, %)

	Дәрежесі бар жоғары	Жоғары	Аяқталмаған жоғары	Арнайы орта, кәсіби	Жалпы орта	Толық емес орта	Білім жоқ
Мен діндармын, діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды орындаймын	19,6	10,5	10,6	7,3	5,8	5,7	2,3
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға сирек, мейрамдар кезінде ғана барамын, діни нормаларды сирек орындаймын	33,3	28,7	27,8	25,5	22,5	23,7	11,4
Мен діндармын, бірақ діни өмірге қатыспаймын	25,5	38,0	34,1	44,4	44,0	45,0	29,5
Мен діндар емеспін, бірақ кейбір кезде мешіт пен ғибадатханаларға барып, діни нормаларды орындаймын	2,0	6,9	6,3	4,5	6,1	6,9	2,3
Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын	11,8	7,5	8,2	7,2	10,2	9,2	18,2
Мен дінге бейтараппын	2,0	5,2	5,9	7,2	7,5	4,6	18,2
Мен дін мойындамайтын атеистпін	2,0	1,1	2,4	1,4	1,4	1,5	11,4
Жауап беруге қиналамын	3,9	2,1	4,7	2,4	2,4	3,4	6,8

Ал діндарлар арасында оқымайтын, жұмыс істемейтін және жұмыс іздеп жүрмегендердің (80,5%, кесте 56), немесе жұмыс іздеп жүргендер (76,3%) үлесінің басым келуі уақыттың кеңдігінен олардың діни белсенділігін арттыра түседі деген қауіп тудырады.

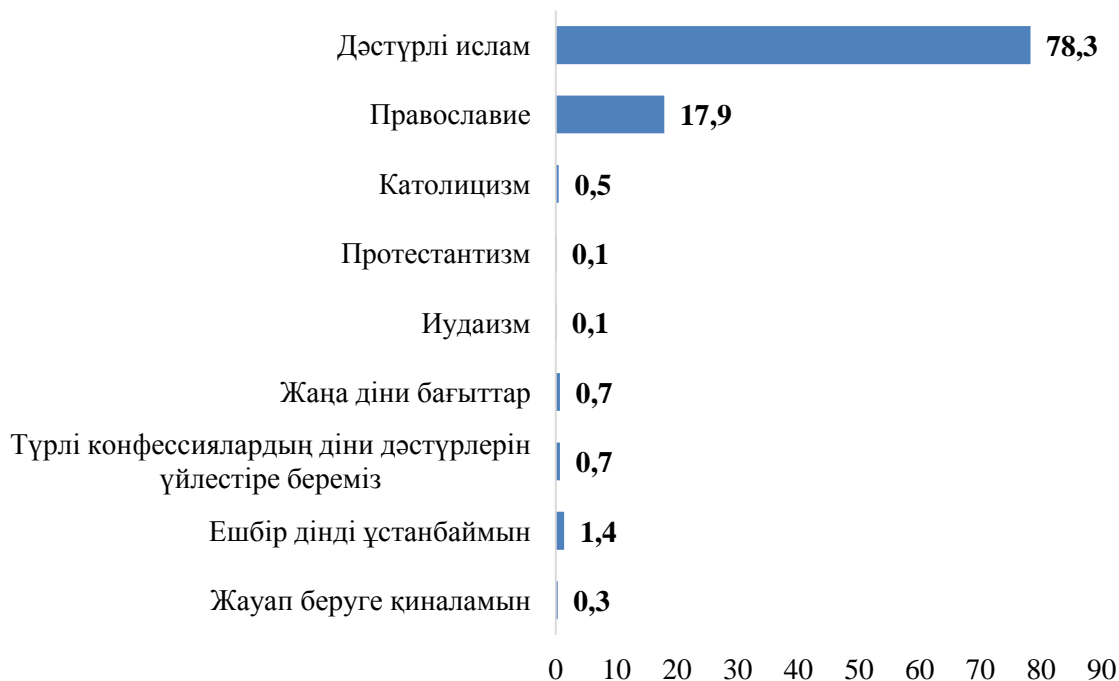
Кесте 56. «Өзіңді діндар адам деп есептейсіз бе?» сұрағы жауаптарының орналасуы (жұмыспен қамтылу деңгейі бойынша, %)

	Жоқ, мен оқимын	Оқимын, әрі жұмыс істеймін	Иә, жұмыс істеймін	Оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеп жүрген жоқпын	Оқымаймын, жұмыс істемеймін, жұмыс іздеп жүрмін
Мен діндармын, діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды орындаймын	7,4	16,8	8,9	4,5	7,2
Мен діндармын, бірақ мешіт пен ғибадатханаларға сирек, мейрамдар кезінде ғана барамын, діни нормаларды сирек орындаймын	21,9	28,0	27,8	33,1	25,7
Мен діндармын, бірақ діни өмірге қатыспаймын	44,0	30,8	38,2	42,9	43,4
Мен діндар емеспін, бірақ кейбір кезде мешіт пен ғибадатханаларға барып, діни нормаларды орындаймын	6,2	4,7	5,9	5,8	3,9
Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын	9,4	5,6	8,1	9,1	7,2
Мен дінге бейтараппын	5,5	7,5	6,9	1,9	9,2
Мен дін мойындамайтын атеистпін	2,2	1,9	1,5	1,3	1,3
Жауап беруге қиналамын	3,5	4,7	2,6	1,3	2,0

Сұралғандардың басым бөлігі өздерін исламға жатқызады (78,3%, диаграмма 18), 17,9% – православие дінін ұстанады, бұл үдеріс Қазақстан үшін әдетті құбылыс.

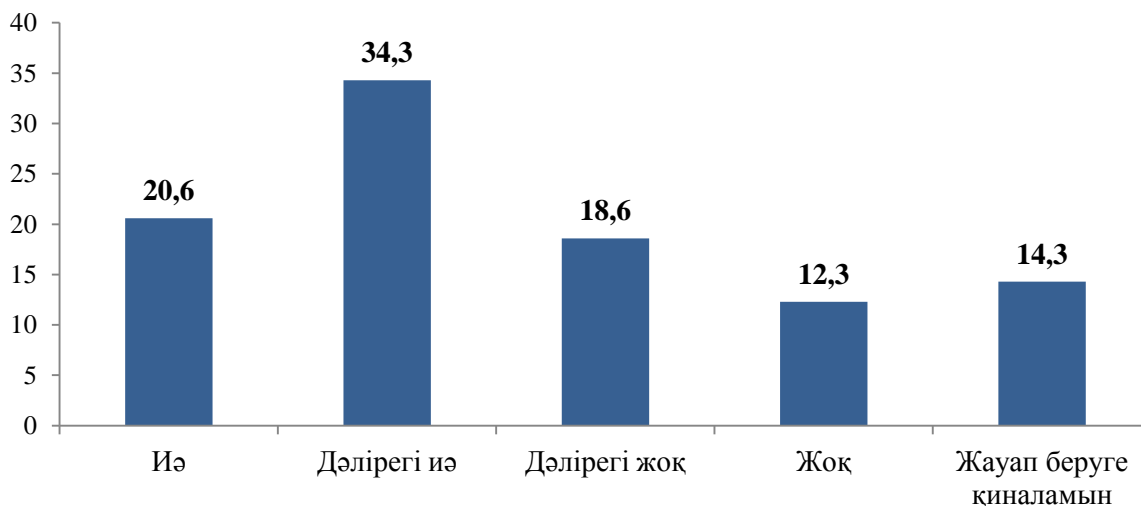
Басқа діни ағымдардың қатарындағы жақтастардың үлесі бір пайыздан кем. 1,4% ешбір дінді ұстанбайтындарын айтты, ал 0,3% жауап беруге қиналды.

Диаграмма 18. «Өзіңді қай дінге жатқызасыз?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Көптеген респонденттердің ойынша, дін қазақстандық қоғамның нығаюы мен тұрақтылығына септігін тигізеді (жиынтықты пайыз – 74,9%, кесте 57). Сұралғандардың 30,9% бұған қатысты күмәнданып, сенімсіздік білдірді.

Диаграмма 19. «Дін қазақстандық қоғамның нығаюы мен тұрақтылығына септігін тигізеді ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

Жастар үшін діндегі ең маңыздысы өмірдің мәнін табу (27,2%, кесте 58), жақсылыққа деген сенім мен үміт (25,2%), өмірдің қиын-қыстау жағдайында тірек табу (18,7%), тәртіп пен әдеп (12%) болып табылады.

Сонымен, дін жастарға өздерінің негізгі қажеттіліктерін іске асыруға мүмкіндік беріп, моральді және ізгіліктік тұрғыдан қолдау табуға мүмкіндік береді.

Кесте 57. «Жастар діннен не іздейді?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Өмірдің мәнін	27,2
Үміт, келешекке деген сенім	25,2
Қиын жағдайда қолдауға сүйену	23,2
Әдеп пен тәртіп	18,7
Басқалардан ерекшелену мүмкіндігі	12,0
Қолдау көрсететін рухани ұстаз	11,0
Көзқарастары тең адамдардың ұжымын, олардың қолдауын	4,7
Жауап беруге қиналамын	9,3

Респонденттерде діни жағдайдың өз елді-мекендеріндегі қоғамдық-саяси жағдайға деген әсері туралы бірыңғай пікір қалыптаспаған (кесте 59). Мәселен, 45,5% бұл ықпалды байқайды, алайда 21,9% оның жағымсыз қырын көреді – қоғамдық шиеленісті (10,6%), діндарлардың өз еркін басқаларға мәжбүрлеу (11,3%), ал 24,6% одан жақсы қырларды көріп отыр – қоғамға бейбітшілік пен үйлесімділікті орнату.

37,6% діннің қоғамдық-саяси жағдайға еш әсері жоқ деп жауап берді.

Кесте 58. «Діни жағдай тұрғылықты жеріңіздегі қоғамдық-саяси жағдайға әсер етеді ма?» сұрағы жауаптарының орналасуы (%)

	%
Иә, қоғамдық шиеленісті қалыптастырады	10,6
Иә, дінді ұстанушылар әдетте басқаларға өз еркілерін мәжбүрлеуге тырысады	11,3
Иә, дінді ұстанушылар қоғамның тұрақтылығын қалыптастырады	24,6
Жоқ, діни жағдай қоғамдық-саяси жағдайға ешқалай әсер етпейді	37,6
Жауап беруге қиналамын	16,0

Ақырғы бес жыл ішінде респонденттердің басым бөлігі таныстары, көршілері мен әріптестері тарапынан жағымсыз қатынас көрмегенін айтты.

Дегенмен, жағымсыз қатынастың әдетте ұлттық белгі бойынша – 74,2%, діни ұстаным – 78,6%, саяси ұстаным бойынша – 79,1% орын алмайтынын атап өту керек.

Кесте 59. Ақырғы бес жыл ішінде таныстарыңыз, көршілеріңіз немесе әріптестеріңіздің тарапынан қандай да себеп бойынша жағымсыз қатынастың ықпалында қалдыңыз ба?

	Әрдайым	Жиі	Анда-санда	Сирек	Ешқашан	Жауап беруге қиналамын
Ұлттық белгі бойынша	2,6	2,3	5,9	10,7	74,2	4,4
Діни ұстанымдар	1,1	2,5	4,5	7,6	78,6	5,8
Саяси ұстанымдар	0,9	1,8	4,7	7,8	79,1	5,8

Бөлім бойынша қорытынды

Респонденттердің басым бөлігі өздерін діндар деп есептегенімен (75%), діни қауымдастықтың өміріне қатысып, діни нормаларды орындайтын жастардың үлесі тек 8,4% құрайды. Қалғандары мешіт пен ғибадатханаларға сирек барады немесе мүлдем діни өмірге қатыспайды.

Жастар арасында кең таралған діндер дәстүрлі ислам мен православие болып табылады.

Жастар негізінде дінге қалыпты қарап, ол қоғамның тұрақтылығына септігін тигізеді деп ойлайды. Дін арқылы жастар өмірдің мәнін тауып, жақсылыққа үміт артып, қиын жағдайда тірек тапқысы келеді.

ҚОРЫТЫНДЫ

Жастар үлкен саяси, әлеуметтік, интеллектуалды және шығармашылық әлеуетке иеленгенімен, әрдайым қоғамның сұранысында бола бермейді. Осы орайда осы іспетті әлеуметтанулық зерттеулер жастардың әрекет ету стратегияларын үлгілеуге, оны ұғынып, өсіп келе жатқан ұрпаққа деген жоспарлы әлеуметтендіруші ықпалдардың нақты шараларын әзірлеуге көмектеседі.

Зерттеу барысында ортақ жастық ерекшеліктермен біріккен қазақстандық жастардың негізгі әлеуметтік параметрлер бойынша бірыңғай топ болып табылмайтыны анықталды. Табысы, жұмыс саласы, отбасылық қалпы әртүрлі әлеуметтік топтардағы жастар осы топтардың әлеуметтік белгілеріне иелене отырып, өздерінің материалды мүмкіндіктері, құндылықтық бағдарлары, рухани қажеттіліктері, өмір салты бойынша ерекшелінеді. Сәйкесінше, жастардың әлеуметтік белгісіне қарай жастарға арналған бағдарламалар мен жобаларды тиістендіріп жасау керек.

Жастардың мемлекеттік жастар саясаты туралы ақпараттану деңгейі жоғары, және де жастар оның өнімдерін белсенді қолданады.

Жастар ортасында әлеуметтік оптимизм мен жаңа жағдайларда жұмыс істеу дайындығының деңгейі өсіп жатыр. Мемлекет азаматының патриотизмі – бұл демократиялық қоғамның негізгі құрамдастарының бірі болып табылады. Және де жастар бұл жағдайда шешуші рөл атқарады. Жастардың қоғамдық санасында патриоттық ұстанымдардың күшеюі де қуантарлық жайт болып табылады.

Жастар қауымдастығының саясилану деңгейі төмендеуде, соның нәтижесі ретінде наразылық әлеует де төмендеген. Жастардың өз-өздерін саяси тұрғыдан анықтауы әдетте қоғамның тиыш кезеңде емес, керісінше келешектегі даму жолын таңдау үстінде тұрған жағдайда орын алады. Аталмыш сауалнамалар жастардың бұл күрделі үдерістерде өз орнын анықтамағанын, сол себептен көбісі бейтараптылық танытып, тек кейбіреулерінің шешуші әрекеттерге даяр екендігін көрсетті. Өз қатарына жастарды көбірек тартқысы келгенімен, тек аздаған саяси партиялар мен саяси қозғалыстардың құрамында қоғамға таныс жастар секциялары мен нақты жастар саясаты қолданылады.

Мектеп тұлғаны қалыптастырушы әлеуметтік институттардың ішінде отбасыдан кейінгі орында тұр. Осы орайда мектеп білімі жоғары бағаланып, осы саладағы реформаларды қалыпты бағаланғанын атап өту керек.

Жастардың білімге, жоо мен техникумдарда оқуға деген құштарлығы қуантарлық жағдай болғанымен, кәсіби білімі бар жастардың жұмыспен қамтылмауы өз алдында бөлек мәселе болып табылады. Кез-келген адам үшін қызметі оның толыққанды, қызғылықты және шығармашылыққа толы өмірінің алғышарты болып табылады. Сол себептен жастардың еңбек ету мотивтерінің ішінде тек материалды талпыныстар ғана емес, сонымен қатар өзін-өзі жетілдіру мотивтері де көрсетілген. Дегенмен, ұзақ уақыт бойы

жастарға еңбек саласында тиісті көңіл бөлінбей, ол өз кезегінде олардың тек материалды мүдделерді көздеуіне әкеліп соқтырды.

Сонымен қатар, бұл жағдайда жағымсыз фактілер де орын алған:

– Жастар үшін өзекті мәселелердің бірқатары бар. Жастардың негізгі әлеуметтік мәселелері «өмірлік стартпен – білім алу, жұмыспен қамтылу баспана алумен» байланысты болып келеді, сонымен қатар олар руханилық мағынадағы мәселелермен де тығыз байланысты болып келеді – мәдениеттің төмен деңгейі, тәуелділіктерден құтыла алмау (нашақорлық, алкоголь, темекі тарту, ойын құмарлық және т.б.);

– Жастарға белсенсіз ұстаным тән: тек кейбіреуі ғана белсенді әрекеттерге дайын (өз мүдделерінді немесе жеке бизнесінді қорғау);

– Қоғамдық мәселелер мен рухани-ізгіліктік құндылықтарға (діндарлықтың үстіртін сипаты) деген қатынас та белсенсіз болып келеді (мысалға, коррупцияға).

ҰСЫНЫСТАР

Жастар – қоғамның келешектегі әлеуеті. Мемлекет жастардың мәдени, экономикалық, саяси және әлеуметтік дамуы үшін жағдайлар жасау керек.

Зерттеулердің көрсетуінше, мемлекеттік жастар саясатының негізгі мазмұны келесілерден көрініс табуы керек:

- Жастарды, жас отбасыларды әлеуметтік қорғау;
- Бастамалар мен дарынды жастарды қолдау;
- Жастардың жұмыспен қамтылуын ұйымдастыру;
- Жастар ортасында қылмыс пен нашақорлықтың таралуымен күресу;
- Жастарды азаматтық және патриоттық тұрғыдан тәрбиелеу;
- Мемлекеттік жастар саясатын ақпараттық жолдамалау;
- Жастардың кәсіпкерлігін қолдау.

Осы орайда мемлекеттік құрылымдардың өзара бірігіп жұмыс істеуіне және жастармен жұмыс істеуде, жастар саясатын іске асыруда әлеуметтік, саяси құрылымдармен өзара әрекеттесуіне көңіл бөлу қажет. Бұл әрекеттердің өзара үйлеспейтін мемлекеттік жастар саясатын мақсаттылы түрде іске асырып, жастар мәселелерін шешуге қатысы бар көптеген құрылымдардың мүмкіндіктерін бір арнаға жұмылдыруға мүмкіндік бермейді.

Оған қоса, жастар саясатының инфрақұрылымын, ең біріншіден облыстық деңгейде дамытып, жастармен жұмыс істейтін мемлекеттік мекемелердің материалды-техникалық базасын нығайту керек.

Қосымшалар

Жастардың пікірін анықтау сауалнамасы

Құрметті сауалнамаға жауап беруші! Менің есімім _____ . Мен «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығының (Астана қ.) сұхбат алушысымын. Сізді қазақстандық жастардың өзекті мәселелеріне арналған әлеуметтік сауалнамаға қатысуыңызды сұраймыз. Сіздің назарыңызға сұрақтар мен оларға жауап нұсқалары ұсынылған. Осы сұрақтарды және оларға ұсынылған жауап нұсқаларын соңына дейін оқып, Сіздің көңіліңізден шығатын жауапты таңдауыңызды өтінеміз. Егер сізге ұсынылған жауаптардың ешбірі ұнамаса, «басқа жауап» бағанында өз нұсқаңызды көрсетіңіз.

**Алынған ақпарат тек жалпыланған түрде ғана қолданылады
Сіздің пікіріңіздің анонимділігі мен құпиялылығына кепілдік беріледі**

1. Сіздің өз елді-мекеніңіздің жалпы қалай дамып жатқанына көңіліңіз тола ма, әлде толмай ма?

1. Көңілім толық толады
2. Көңілім толады десе де болады
3. Көңілім толмайды десе де болады
4. Көңілім мүлде толмайды

(9) Жауап беруге қиналамын

2. Сіз қалай ойлайсыз, Сіздің елді-мекеніңізде жастардың кәсіби өсуіне, олардың өмірін жақсартуға жеткілікті түрде мүмкіндік жасалған ба?

1. Иә, толығымен жеткілікті
2. Жеткілікті десе де болады
3. Жеткілікті емес деуге болады
4. Жоқ, жастарға мүмкіндіктер жасалмаған
5. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(9) Жауап беруге қиналамын

3. Өз елді-мекеніңіздегі жастардың ең өзекті мәселелерін атап көрсетуіңізді сұраймыз? (бес жауаптан артық жауап нұсқасын БЕЛГІЛЕМЕҢІЗ)

1. Жоғары білім алудағы қиындықтар (оқу құнының жоғары болуы және т.б.)
2. Материалдық қиындықтар (жалақының, шәкіртақының төмен болуы және т.б.)
3. Азық-түлік өнімдеріне, халықтық тұтыну тауарларына бағаның жоғары болуы
4. Жұмысқа орналасу, жұмыссыздық мәселелері
5. Тұрғын-үй мәселесі
6. Денсаулықтың жаман болуы, денсаулықтың нашарлауы
7. Жеке өмірдің ретке келмеуі
8. Ата-аналарымен/жоғарғы буын өкілдерімен шиеленіс, туыстар мен жақындардың түсініспеушілігі
9. Ертеңгі күнге деген сенімсіздік
10. Мәдениеттің төмен деңгейі, жастардың рухсыздығы
11. Жеке қауіпсіздікке қатердің төнуі (көшелерде жүру қорқынышты және т.б.)
12. Жастар арасындағы қылмыс
13. Жастар ортасындағы діни экстремизм
14. Нашақорлық, токсикомания және маскүнемдік, шылым шегу
15. Жастар демалысын ұйымдастырудағы мәселе, бос уақытын өткізетін жердің болмауы
16. Жоғары жылдамдықты ғаламтордың, сапалы ұялы байланыстың қолжетімді болмауы

17. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

18. Ешқандай мәселе жоқ

(99) Жауап беруге қиналамын

4. Сіздің жеке басыңызды қандай мәселелер мазалайды? (үш жауаптан артық жауап нұсқасын БЕЛГІЛЕМЕҢІЗ)

1. ҰБТ тапсыру алдындағы қорқыныш
2. Оқуға түсу сынағына дайындалу
3. Ата-ана, жақындар тарапынан болатын түсініспеушілік, жақындармен шиеленіс
4. Жоғарғы оқу орнын таңдаудағы белгісіздік
5. Болашақ кәсіп, мамандықты таңдаудағы белгісіздік
6. Достардың, жолдастардың, пікірлес адамның болмауы
7. Жұмысқа орналасумен қиындықтар, оның ішінде мамандық бойынша
8. Қаржылық қиындықтар, қаражаттың жетіспеушілігі
9. Денсаулық мәселелері
10. Тұрғын үй мәселелері
11. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____
12. Менде ешқандай мәселе жоқ

(99) Жауап беруге қиналамын

5. Сіздің пікіріңізше, елдегі мемлекеттік жастар саясаты (жастарды қолдау және дамыту) тиімді жүргізіліп жатыр ма?

1. Иә, тиімді
2. Иә деуге болады
3. Жоқ деуге болады
4. Аса тиімді емес
5. Еш нәрсе білмеймін, елдегі жастар саясаты туралы ешнәрсе естіген жоқпын

(9) Жауап беруге қиналамын

6. Сіздің облысыңызда/қалаңыздағы жастар саясатының/ішкі саясатының мәселелері бойынша Басқарманың жастарды қолдау және дамытуға арналған жұмыстары сізге таныс па?

1. Иә, білемін -----→ №7 СҰРАҚҚА КӨШУ
2. Бір нәрселер естігенмін, оқығанмын -----→ №7 СҰРАҚҚА КӨШУ
3. Жастар саясатының/ішкі саясатының мәселелері бойынша Басқарманың жұмысы жайлы ешнәрсе білмеймін -----→ №8 СҰРАҚҚА КӨШУ

(9) Жауап беруге қиналамын -----→ №8 СҰРАҚҚА КӨШУ

7. Сіздің облысыңызда/қалаңыздағы жастар саясатының/ішкі саясатының мәселелері бойынша Басқарманың мына қызмет түрлері бойынша жұмысының тиімділігіне баға беріңіз... (әр жол бойынша жауап беріңіз)

	Тиімді	Тиімсіз	ЖБҚ
1) Әдістемелік әдебиетпен қамтамасыз ету (кітапша, кітаптар, оқу құралы және т.б.)	1	2	9
2) Ақпараттық-түсіндірмелік жұмыс (БАҚ басылымдары, жастармен кездесу, ақпараттық кампаниялар)	1	2	9
3) Ұйымдастырушылық-тәжірибелік жұмыс (акциялар, семиналар, дөңгелек үстелдер, флэшмобтар жән т.б.)	1	2	9
4) Жастардың мақсатты топтарымен жұмыс (ауылдық, жұмыссыз, шектеулі, жұмыс, студенттік және т.б.)	1	2	9
5) Консультациялық қызметтер (тұрғын үй, жұмысқа тұру, жас отбасыларына қолдау көрсету және т.б. мәселелер бойынша)	1	2	9

6) Патриоттық тәрбие бойынша жұмыстар	1	2	9
7) Жастармен бейресми кездесулер (базарлардағы, жатақханалардағы, құрылыс алаңдарындағы және т.б.)	1	2	9
8) Басқа жауап (<i>жазып көрсетіңіз</i>) _____	1	2	

8. Сіздің облыс/қалаңыздағы Жастар ресурстық орталықтарының жұмысы туралы білесіз бе?

1. Иә, білемін, Жастар ресурстық орталықтың көмегіне жүгінгенмін --→ №9 СҰРАҚҚА КӨШУ
 2. Иә, Жастар ресурстық орталығының жұмысы туралы білемін, бірақ ешқашан көмегіне жүгінбегенмін --→ №9 СҰРАҚҚА КӨШУ
 3. Бір нәрселер оқығанмын, білемін -----→ №9 СҰРАҚҚА КӨШУ
 4. Жастар ресурстық орталықтарының жұмысы туралы ешнәрсе білмеймін ----→ №10 СҰРАҚҚА КӨШУ
- (9) Жауап беруге қиналамын -----→ №10 СҰРАҚҚА КӨШУ

9. Сіздің облыс/қалаңыздағы Жастар ресурстық орталықтарының келесі қызмет түрлері бойынша жұмысының тиімділігін бағалаңыз... (әр жол бойынша жауап беріңіз)

	Тиімді	Тиімді емес	ЖБҚ
1) Жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар бойынша ақпараттық жұмыс	1	2	9
2) Жастар мен жастар ұйымдарына арналған әдістемелік әдебиетпен, анықтамалық ақпаратты қалыптастыру және қамтамасыз ету	1	2	9
3) Консультациялық қызметтер (кұқықтық, білім алу, тұрғын үй, жұмысқа тұру, жас отбасыларға қолдау көрсету мәселелері бойынша және т.б.)	1	2	9
4) Жастар мәселелері мен оларды қолдау бойынша мәселелерді талқылау бойынша диалогтық алаңдарды ұйымдастыру	1	2	9
5) Жастардың мәдени өмірін және бос уақытын тиімді пайдалануды дамыту бойынша жұмыстар жүргізу	1	2	9
6) Мақсатты топтармен жұмыс жасау (жұмыссыздар, ауыл, жұмыс жасайтын, студенттік жастар, жас отбасылар және т.б.)	1	2	9
7) Басқа жауап (<i>жазып көрсетіңіз</i>) _____	1	2	

10. Әр облыстық орталық пен ауданда Жастар ресурстық орталықтары қызмет ететіні белгілі. Сіз осы Жастар ресурстық орталықтардан қандай көмек пен қызметтер алғыңыз келетінін ойланып, жауап беріңіз? (жауаптың кез келген санын таңдай беріңіз)

1. Қолжетімді тұрғын үй алу бойынша бағадарламада қатысуға ықпал ету
 2. Жастарды жұмысқа орналастыру мен олардың жұмысбастылығына ықпал ету
 3. Жастар арасында кәсіпкерлік қызметті дамытуға ықпал ету
 4. Жоғары білім алуға ықпал ету
 5. Техникалық және кәсіби білім алуға ықпал ету
 6. Психологтың, әлеуметтік қызметкердің көмегі
 7. Заңгер, құқық қорғаушының көмегі
 8. Мәдени, көңіл көтеретін іс-шаралардың дамуына ықпал ету
 9. Басқа жауап (*жазып көрсетіңіз*) _____
- (99) Жауап беруге қиналамын

11. Сіздің өз өміріңізге көңіліңіз тола ма, толмай ма?

1. Толық көңілім толады
2. Толады деуге болады
3. Толмайды деуге болады
4. Көңілім мүлде толмайды

(9) Жауап беруге қиналамын

12. Сіз қалай ойлайсыз, қазіргі таңда Сіз тұрып жатқан жерде (елді-мекенде) қарсылық акциясының туындау мүмкіндігі бар ма?

1. Иә
2. Иә десе де болады
3. Жоқ десе де болады
4. Жоқ

(9) Жауап беруге қиналамын

13. Ашық қарсылық акциясына қатысуға сізді қандай мәселе мәжбүрлеуі мүмкін?

(жауап нұсқасы үштен көп болмауы қажет)

1. Мектептегі, ЖОО-дағы, колледждегі мәселелер
2. Жұмыстан қысқарту және шығару
3. Коммуналдық қызметтерге тарифтерді негізсіз өсіру
4. Жалақыны, зейнетақыны, шәкіртақыны, жәрдемақыны төлеуді кешіктіру
5. Медициналық мекемелер қызметкерінің ұқыпсыздығы мен кәсіби деңгейінің төмендігі
6. Несие және ипотека төлемдерінің артуы
7. Негізсіз айыппұлдар
8. Экологиялық жағдайдың нашарлауы
9. Биліктің әрекеттеріне көңіл толмау
10. Әділетсіз сот шешімдері
11. Қабылданған реформаларға келіспеу
12. Этникалық негіздегі құқықбұзушылықтар
13. Тұрғын үй мәселелері
14. Білім беру саласындағы қызмет көрсету сапасының төмендігі
15. Азық-түлік өнімдеріне, ЖЖМ, дәрі-дәрмекке бағаның өсуі
16. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____
17. Мені еш нәрсе ашық қарсылық білдіруге мәжбүрлемейді

(99) Жауап беруге қиналамын

14. Өз мүдделеріңізді қорғау үшін қандай әрекетке баруға дайынсыз? (жауап саны ЕКІДЕН КӨП БОЛМАСЫН)

1. Жұмысқа, оқуға шықпаймын
2. Аштық жариялаймын
3. Сотқа шағымданамын
4. Бейбіт шеруге қатысамын
5. Жолдарды, автотрассаларды бөгеуге қатысамын
6. Қарсылық митингіне қатысамын
7. Газетаға, телевидениеге, радиоға жүгінемін
8. Мемлекеттік билік өкілдерінің қабылдауына келемін
9. «Нұр Отан» париясының қабылдауына келемін
10. «Нұр Отан» партиясынан басқа кез келген саяси партияға жүгінемін
11. Парақшалар мен үгіттеу қағаздарын таратамын
12. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____
13. Ешнәрсе қолданбаймын

(99) Жауап беруге қиналамын

15. Сіз елдегі қазіргі саяси жағдайды қалай сипаттар едіңіз?

1. Жақсы
2. Жаман дегенге қарағанда жақсы
3. Жақсы дегенге қарағанда жаман
4. Жаман

(9) Жауап беруге қиналамын

16. Сіздің көзқарасыңыз бойынша, еңбек қызметінде, бірінші кезекте, не маңызды?

(бір ғана жауап нұсқасын белгілеңіз)

1. Сүйікті ісінмен айналысу мүмкіндігі
2. Өз қабілетінді жүзеге асыру
3. Өз мамандығың бойынша білімің мен қабілетінді қолдану
4. Адамдармен қарым-қатынас
5. Жақсы табыс табу мүмкіндігі
6. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____

(99) Жауап беруге қиналамын

17. Егер сіз жұмыссыз болып қалсаңыз, қандай жұмыс түріне келісер едіңіз? (бір

жауап нұсқасын ғана белгілеңіз)

1. Тек өз мамандығым бойынша ғана
2. Өз мамандығыма жақын
3. Кез келген жұмысқа
4. Жұмыс табу үшін жаңа мамандықты меңгеремін
5. Өз ісімді ашамын, кәсіпкерлік қызметпен, бизнеспен айналысамын
6. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____

(99) Жауап беруге қиналамын

18. Сіздің негізгі табыс көзіңіз қандай? (Сіздің пікіріңіз бойынша негізгі деп саналатын табыс көзін, бір ғана жауап нұсқасымен белгілеңіз)

1. Жалақы
2. Кездейсоқ табыстар
3. Жұмыссыздық бойынша жәрдемақы
4. Мүгедектік бойынша жәрдемақы
5. Ата-ананың табысы
6. Күйеуімнің/әйелімнің табысы
7. Шәкіртақы
8. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____

(99) Жауап беруге қиналамын

19. Сіз оқитын мектепке өз көзқарасыңызды анықтауыңызды сұраймыз? Егер сіз мектепті аяқтаған болсаңыз, өз сезімдеріңізді еске алып, өзіңіз кезінде оқыған мектепке қатынасыңызды анықтаңыз?

1. Маған өзім оқыған (оқитын) мектеп ұнайды (ұнайтын)
2. Қарапайым мектеп, өзгелерден артық та, кем де емес
3. Маған өзім оқыған (оқитын) мектеп ұнамайды (ұнамайтын)
4. Басқа жауап *(жазып көрсетіңіз)* _____

(9) Жауап беруге қиналамын

20. Сіз Өз мектебіңізде қазақ тілін оқуда қандай қиындықтарға тап болдыңыз (боласыз)? Егер сіз мектепті бітірсеңіз, мектеп кезінде қандай қиындықтар кездескенін есіңізге түсіруіңізді өтінеміз? (жауап нұсқасының саны ЕКІДЕН КӨП БОЛМАСЫН)

1. Әлсіз әдістеме
 2. Сапалы материалдардың болмауы
 3. Оқытушылардың кәсіби деңгейінің төмендігі
 4. Жеке тіл табудың болмауы
 5. Ыңғайсыз уақыт
 6. Интерактивтіліктің жетіспеушілігі
 7. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____
 8. Қазақ тілін оқыту барысында қиындықтар туындамайды (туындаған емес)
- (99) Жауап беруге қиналамын

21. Сіздің өз мектебіңіздегі оқуға жасалған жағдайға қаншалықты көңіліңіз толады? Егер сіз мектепті бітіріп кеткен болсаңыз, мектепте оқып жүрген кезде оқуға жасалған жағдайға қаншалықты көңіліңіз толғанын есіңізге түсіріңіз? (әр жол бойынша бір жауап нұсқасын беруіңізді өтінеміз)

	Толығымен көңілім толады	Көңілім толады десе де болады	Көңілім толмайды деуге болады	Көңілім толмайды	Жауап беруге қиналамын
1) Мектептегі көңіл көтеру іс-шараларын ұйымдастыру	1	2	3	4	9
2) Тәртіп	1	2	3	4	9
3) Оқушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету	1	2	3	4	9
4) ЖОО-на түсуге дайындау	1	2	3	4	9
5) Оқу күнінің тәртібі, оқу үдерісін ұйымдастыру	1	2	3	4	9
6) Кабинеттерді рәсімдеу, оларға жөндеу жұмыстарын жүргізу, ғимарат дизайні, оның жағдайы	1	2	3	4	9
7) Жақсы материалдық-техникалық база (кабинеттерді жабдықтау, техникалық жарақтандыру, спорттық құралдар және т.б)	1	2	3	4	9
8) Заманауи компьютерлік қондырғы, Ғаламторға шығу	1	2	3	4	9
9) Қызықты үйірмелер, секциялар, клубтар	1	2	3	4	9
10) Пәндерді оқыту	1	2	3	4	9

22. Келесі әлеуметтік институттарға сенуіңіздің дәрежесіне бес баллдық шкала бойынша бағалауыңызды сұраймыз, мұндағы 1 «сенбеймін», ал 5 «толық сенемін» дегенді білдіреді (әр жол бойынша бір жауап нұсқасын беруіңізді сұраймыз)

	Сенбей мін					Толық сенемін	Жауап беруге қиналамын
1) Мемлекеттік органдар	1	2	3	4	5	9	
2) Мектептер, колледждер	1	2	3	4	5	9	
3) Университеттер, институттар							
4) Ауруханалар, поликлиникалар, медициналық орталықтар	1	2	3	4	5	9	
5) Әкімшілік	1	2	3	4	5	9	
6) Тұрғындарға қызмет көрсету орталықтары	1	2	3	4	5	9	
7) Әскер	1	2	3	4	5	9	
8) Банк жүйесі	1	2	3	4	5	9	
9) Құқық қорғау органдары	1	2	3	4	5	9	
10) Қоғамдық тамақтану ұйымдары	1	2	3	4	5	9	
11) Қоғамдық көлік	1	2	3	4	5	9	
12) Соттар							
13) Отбасы	1	2	3	4	5	9	

23. Сіз өзіңізді Қазақстанның патриотымын деп санайсыз ба?

1. Иә, санаймын
2. Иә деуге болады
3. Жоқ деуге болады
4. Жоқ, санамаймын

(99) Жауап беруге қиналамын

24. Сіз елдегі жастарды қолдау мен оларды дамытуға арналған қандай мемлекеттік және салалық бағдарламаларды білесіз? (жауап саны шектеусіз)

1. ҚР-ның білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жж. арналған мемлекеттік бағдарламасы
2. Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласын дамытудың 2016–2019 жылдарға арналған «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасы
3. Жұмыспен қамту-2020 жол картасы (Жастар тәжірибесі)
4. Бизнестің жол картасы-2020
5. Өңірлерді дамыту 2020 бағдарламасы
6. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(9) Жауап беруге қиналамын

25. Елде жастарды қолдау мен дамыту үшін жүзеге асырылып жатқан қандай жастар жобаларын білесіз (жауап саны шексіз)

26. Сіз немесе сіздің достарыңыз, таныстарыңыз қандай жастар жобаларына қатысты? (жауап саны шексіз)

	25 сұрақ	26 сұрақ
Жасыл Ел	1	1
«Дипломмен -ауылға!» жобасы	2	2
«Серпін-2050» жобасы	3	3
Жастар кадр резерві	4	4
«Даму-көмек» жас кәсіпкерлер мектебі	5	5
Жоғарғы сынып оқушыларын кәсіпкерлікке үйрету «SAGE Kazakhstan» бағдарламасы	6	6

27. Сіз қандай жастар ұйымдарын білесіз?

28. Сіз қандай ұйымдарымен жұмыс жасадыңыз, әріптес болдыңыз, қарым-қатынас жасадыңыз? (әр баған бойынша жауап беруіңізді сұраймыз)

	27-сұрақ. Білемін	28-сұрақ. Әріптес болдым
Қазақстан студенттерінің альянсы	1	1
Қазақстан жас депутаттарының ассоциациясы	2	2
Қазақстанның жас кәсіпкерлерінің ассоциациясы	3	3
ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық шәкіртақысының иегерлерінің ассоциациялары	4	4
«Жасыл ел» жастар еңбек отрядтарының республикалық штабы	5	5
«Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанаты	6	6
«Жас Ұлан» бірегей балалар мен жасөспірімдер ұйымы	7	7
«Жас қыран» әскери-патриоттық бірлестігінің дамыту орталығы	8	8
Қазақстан жастарының конгресі	9	9
Ұлттық еріктілер желісі	10	10
Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____	11	11
Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____	12	12

29. Сіз өз еліңіздің саяси өміріне қызығушылық танытасыз ба?

1. Иә, үнемі қызығушылық танытамын
2. Кей кездері ғана қызығушылық танытамын
3. Мүлде қызығушылық танытпаймын

(9) Жауап беруге қиналамын

30. Сіздің пікіріңіз бойынша, қандай саяси партиялар көбінесе жастардың мәселесіне қызығушылық танытады және жастардың талаптарына қарай жұмыс жасайды?

(жауап нұсқасы ЕКІДЕН АРТЫҚ БОЛМАУЫН өтінеміз)

1. «Нұр Отан» партиясы (Н.Назарбаев)
2. «Бірлік» партиясы (С.Сұлтанғали)
3. «Ақ жол» демократиялық партиясы (А.Перуашев)
4. Жалпыұлттық социал-демократиялық партиясы (Ж.Тұяқбай)
5. «Ауыл» ұлттық-демократиялық патриоттық партия (А.Бектаев)
6. Қазақстанның коммунистік халықтық партиясы (В.Косарев)
7. Общественное объединение «Алға, ҚДТ (Қазақстанның демократиялық таңдауы!»)

қоғамлық бірлестігі (В.Козлов, М.Жанузаков)

8. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(9) Жауап беруге қиналамын

31. Сіз білім беру жүйесіндегі қандай өзгерістермен келісесіз, яғни қолдайсыз, қандай өзгерістерді дұрыс емес деп санайсыз, яғни қолдамайсыз? (әр жол бойынша бір жауап нұсқасы)

	Қолдаймын	Қолдаймын деуге болады	Қолдамаймын деуге болады	Қолдамаймын	Жауап беруге қиналамын
1) 12-жылдық білім беруге көшу	1	2	3	4	9
2) Оқушыларға түсетін жүкті азайту үшін, мектептерде бескүндік оқу аптасына көшу	1	2	3	4	9
3) Орта мектептерде пәндерді үш тілде (қазақ, орыс, ағылшын) оқытуды енгізу	1	2	3	4	9
4) 7-сыныптан бастап Қазақстан тарихын қазақ тілінде оқыту (2018-2019 оқу жылынан бастап)	1	2	3	4	9
5) Дүние жүзі тарихын орыс тілінде оқыту	1	2	3	4	9
6) Жоғарғы сыныптарда информатика, химия, биология, физика пәндерін ағылшын тілінде оқыту (2019-2020 оқу жылынан бастап)	1	2	3	4	9
7) Ағылшын тілін оқытуды бірінші сыныптан бастап 1 сағатқа арттыру (2016-2017 оқу жылынан бастап)	1	2	3	4	9
8) Тапсыратын міндетті пәндердің тізіміне (ҰБТ) ағылшын тілін кіргізу	1	2	3	4	9
9) Оқу жылын бірінші сынып оқушыларына 1-маусымға дейін, жоғарғы сынып оқушыларына маусымның ортасына дейін ұзарту	1	2	3	4	9
10) ҰБТ форматын өзгерту - мектептердегі бітіру емтихандарын және ЖОО-на түсу кезіндегі ҰБТ	1	2	3	4	9
11) Ақылы негізде ҰБТ-ны қайта тапсыру мүмкіндігі	1	2	3	4	9
12) Басқа жауап (жазып көрсетіңіз)_____	1	2	3	4	

32. Сіздің пікіріңізше Сіздің өңірде паракорлық қаншалықты кең таралған?

1. Барынша кең таралған
2. Аз таралған
3. Таралмаған деп айтуға болады
4. Мүлде жоқ

(9) Жауап беруге қиналамын

33. Сіз парақорлыққа қарсы күресте мемлекет қолданып жатқан шараларды қалай бағалар едіңіз?

1. Өте тиімді
2. Тиімділігі аз
3. Ешқандай тиімділігі жоқ
4. Жағымсыз әсер етеді

(9) Жауап беруге қиналамын

34. Соңғы жарты жылда сіз парақорлыққа тап болдыңыз ба?

1. Иә
2. Жоқ

(9) Жауап беруге қиналамын

35. Сіздің көзқарасыңыз бойынша, Сіз тұратын елді-мекенде соңғы жылда парақорлықтың орын алу жағдайы өзгерді ме?

1. Айтарлықтай жақсарды
2. Аздап жақсарды
3. Өзгерген жоқ
4. Аздап нашарлады
5. Айтарлықтай нашарлады

(9) Жауап беруге қиналамын

36. Сіз қалай ойлайсыз, төменде көрсетілген салалардың қайсысында парақорлық көп таралған? (жауап саны шексіз)

1. Кеден қызметі
2. Медициналық ұйымдар
3. Автоинспекция
4. Сот органдары
5. Салық органдары
6. Құқық қорғау органдары
7. Кәсіпкерлік қызметті лицензиялау және тіркеу
8. Несие алу
9. Бюджет қаражаты есебінен тауарлар/қызметтерді сатып алу конкурстары
10. Бюджет қаражаты есебінен құрылыс және жөндеу жұмыстары
11. Келісімдерді нотариалды түрде куәландыру
12. Лицензия шарттарын сақтауды бақылау
13. Аң аулау және балық аулау ережелерін сақтауды қадағалау
14. Қарулы күштерге әскери қызметке шақырудан босату
15. Жоғарғы оқу орындарына түсу
16. Жоғарғы оқу орындарында оқу
17. Мамандандырылған жалпы білім беретін мектептер мен мектепке дейінгі тәрбие мекемелеріне түсу және онда оқу
18. Мемлекеттік мекемелердегі лауазымнан айтарлықтай табыс иеленуге мүмкіндік беретін қызметке қабылдау
19. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____
20. Мен және менің жақындарым парақорлыққа кездескен емеспіз

(99) Жауап беруге қиналамын

37. Сіз өзіңізді діндар адаммын деп санайсыз ба?

1. Мен діндармын, қауымның діни өміріне қатысамын, діни нормаларға бағынамын
2. Мен діндармын, бірақ сирек, тек мейрамдарда ғибадатханаға барамын, діни нормаларды өте сирек сақтаймын
3. Мен діндармын, бірақ діни өмірге қатыспаймын
4. Мен діндар емеспін, бірақ кейде ғибадатханаға барамын, діни нормаларды сақтаймын
5. Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын
6. Мен дінге бей-жай қараймын

7. Мен дінге қарсымын, атеистпін

8. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(9) Жауап беруге қиналамын

38. Сіз өзіңді қандай дінге жатқызасыз?

1. Дәстүрлі ислам

2. Православие

3. Католицизм

4. Протестантизм

5. Иудаизм

6. Жаңа діни бағыттар

7. Түрлі конфессиялардың діни дәстүрлерін қатар алып жүреміз

8. Ешқандай дінді ұстанбаймын

9. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

39. Діни жағдай Сіздің өмірдің қоғамдық-саяси жағдайына ықпал ете ме?

1. Иә, қоғамдық шиеленіс тудырады

2. Иә, дінді ұстанатын адамдар өзінің еріктерін басқаға телуге тырысады, оларға өз ережелерін орнатуға тырысады

3. Иә, дін ұстанатын адамдар қоғамға үйлесім әкеледі

4. Жоқ, діни жағдай қоғамдық-саяси жағдайға еш әсер етпейді

5. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(9) Жауап беруге қиналамын

40. Сіз қалай ойлайсыз, дін қазақстандық қоғамның нығайуы мен тұрақтылығына ықпал етеді ме?

1. Иә

2. Иә деуге болады

3. Жоқ деуге болады

4. Жоқ

(9) Жауап беруге қиналамын

41. Сіздің пікіріңізше, жастар діннен не іздейді? (жауап саны ЕКІДЕН АРТЫҚ БОЛМАУЫН өтінеміз)

1. Тәртіпті

2. Өзгелерден ерекшелену мүмкіндігін

3. Өмірдің қиын кезеңдерінде тіректі

4. Өмірдің мәні мен оны түсінуді

5. Қолдау көрсететін рухани тәлімгерді

6. Пікірлестер ұжымы, олардың өмірдің барлық саласындағы қолдауын

7. Үмітті, жақсылыққа деген сенімді

8. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(99) Жауап беруге қиналамын

42. Соңғы бес жылда сіздің айналаңыздағылардың, таныстарыңыздың, көршілеріңіздің, әріптестеріңіздің және т.б. тарапынан Сізге мынадай себептермен жағымсыз қарым-қатынастар қаншалықты жиі болды? (әр жол бойынша бір жауап нұсқасын белгілеуіңізді өтінеміз)

	Үнемі	Жиі	Кейде	Сирек	Ешқашан	Жауап беруге қиналамын
1) Этникалық шығу тегіме (ұлтыма)	1	2	3	4	5	9
2) Діни сеніміме	1	2	3	4	5	9
3) Саяси көзқарастарыма	1	2	3	4	5	9
4) Әлеуметтік мәртебеме	1	2	3	4	5	9

43. Егер Сіздің басқа жаққа кетіп қалуға немесе өз еліңізде өмір сүруге мүмкіндік болса нені таңдар едіңіз?

- Өз елімде қалар едім
- Өзге елге уақытша барып келер едім, бірақ өз елімде тұрғым келеді
- Мен өзге елге тұрақты түрде өмір сүруге кетуді қалаймын
- Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(99) Жауап беруге қиналамын

44. Сіз қазақстандық жастарды патриотты деп санайсыз ба?

- Қазақстандық жастардың көп бөлігі – өз елінің патриоттары
- Жастардың шамамен жартысынан астамы өздерін патриотпыз деп санайды
- Жастардың патриоттық көңіл күйдегі бөлігі – жартысынан аз
- Жалпы жастарды патриот деп санауға болмайды

(9) Жауап беруге қиналамын

45. Сіз өзіңіздің жеке қауіпсіздігіңізге сенімдісіз бе?

- Иә
- Иә деуге болады
- Жоқ деуге болады
- Жоқ

(9) Жауап беруге қиналамын

46. Сіздің ойыңызша Сіздің жеке қауіпсіздігіңізге не қауіп төндіреді? (жауап саны шексіз)

- Соғыс қаупі
- Ұлтаралық шиеленіс, қысым
- Лаңкестік, діни радикализм
- Ауаның судың ластануы, экологиялық апат
- Аурулар, жаппай індет
- Жұмыссыздық, тұрғындардың кедейленуі
- Ұлттық ерекшелікті, дәстүрлерді жоғалту
- Тәуелсіздікті жоғалту қаупі
- Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____
- Менің қауіпсіздігіме еш нәрсе қауіп төндірмейді, мен қауіпті сезінбеймін

(99) Жауап беруге қиналамын

ҚОРЫТЫНДЫДА ӨЗІҢІЗ ЖАЙЛЫ БІРНЕШЕ МӘЛІМЕТТЕРДІ БЕРУІҢІЗДІ СҰРАЙМЫЗ

D1. Жынысыңыз: 1. Ер 2. Әйел

D2. Сіздің толық жасыңыз нешеде? _____

D3. Сіздің ұлтыңыз? 1. Қазақ 2. Орыс 3. Басқа (жазып көрсетіңіз) _____

D4. Сіздің біліміңіз:

1. Жоғарғы, (магистр, ғылым кандидаты/докторы, PhD докторы) дәрежесімен
2. Жоғарғы (бакалавр/маман)
3. Аяқталмаған жоғары
4. Орташа арнайы/кәсіби білім
5. Жалпы орта
6. Толық емес орта
7. Білімім жоқ

D5. Сіз қайда тұрасыз?

1. Ата-анаммен/туыстарыммен тұрамын
2. Өзімнің жеке пәтерімде/үйімде тұрамын
3. Жалдамалы пәтерде/бөлмеде, жатақханада тұрамын
4. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(9) Жауап беруге қиналамын

D6. Келесі тілдерді қандай дәрежеде білетініңізді көрсетуіңізді сұраймыз? (әр жол бойынша БІР ЖАУАП нұсқасын белгілеуіңізді сұраймыз)

	Мүлде білмеймін	Бірнеше сөз бен сөз тіркестерін білемін	Түсінемін, сонымен қатар жеңіл әңгімеге араласа аламын	Еркін сөйлеп, оқып және жаза аламын
1. Қазақ	1	2	3	4
2. Орыс	1	2	3	4
3. Ағылшын	1	2	3	4
4. Басқа тіл	1	2	3	4

D7. Сіздің отбасылық жағдайыңыз:

1. Үйленгенмін / тұрмыс құрғанмын
2. Азаматтық некедемін (бірге тұрамын)
3. Бойдақ/ тұрмыс құрмағанмын
4. Жесір
5. Ажырасқан

(9) Жауап беруге қиналамын

D8. Сіздің қанша балаңыз бар?

1. Балаларым жоқ
2. Бір бала
3. Екі бала
4. Үш бала
5. Төрт немесе одан да көп

D9. Сіз өз отбасыңыздың материалдық жағдайын қалай деп бағалар едіңіз?

1. Бізге азық-түлікке де қаражат жетпейді
2. Қаражат тек бірінші қажеттіліктегі шығындарға жетеді (тамақтану, коммуналдық қызметтерді төлеу, дәрі-дәрмек)
3. Қаражат тек азық-түлік пен басқа да ең қажетті шығындарға, киім-кешекті және ұсақ тұрмыстық техниканы сатып алуға жетеді, бірақ тоңазытқыш немесе кір жуғыш машинаны сатып алу қиынырақ болар еді
4. Қаражат тек ең қажетті шығындарға, киім-кешек пен ірі тұрмыстық техниканы сатып алуға ғана жетеді, бірақ жаңа көлікті сатып алуға мүмкіндігіміз жоқ
5. Қаражат бәріне жетеді, тек жылжымайтын мүлік (саяжай немесе пәтер) қана сатып ала алмаймыз
6. Материалдық қиындықтар жоқ. Қажет болған жағдайда саяжай да, пәтер де сатып ала алар едік

(9) Жауап беруге қиналамын

D10. Сіз қазіргі уақытта жұмыс істейсіз бе?

1. Жоқ, мен тек оқимын -----→ **САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРУДЫ АЯҚТАУ**
2. Оқимын және жұмыс істеймін (қосымша жұмыс)
3. Иә, мен жұмыс істеймін
4. Мен оқымаймын, жұмыс та істемеймін және жұмыс іздеп жүрген жоқпын ----→ **САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРУДЫ АЯҚТАУ**
5. Мен оқымаймын, жұмыс та істемеймін (жұмыс іздеп жүрмін) -----→ **САУАЛНАМАНЫ ТОЛТЫРУДЫ АЯҚТАУ**

(9) Жауап беруге қиналамын

D11. Өзіңіздің негізгі қызметіңіздің түрін көрсетуіңізді сұраймыз?

1. Ұйым жетекшісі
2. Бөлім, бөлімше, қызмет жетекшісі
3. Жоғары деңгейдегі біліктілігі бар маман
4. Орта деңгейдегі біліктілігі бар маман
5. Ақпарат дайындау, құжаттарды, есептерді рәсімдеу, қызмет көрсетумен айналысатын қызметкер
6. Қызмет көрсету, коммуналдық қызмет көрсету, сауда және сол тектес қызмет түрлері саласының қызметкері
7. Ауыл, орман, балық өсіру және аулау шаруашылығының білікті жұмысшысы
8. Ірі және шағын өнеркәсіп ұйымдарының, көркемөнер кәсібінің, құрылыстың, көліктің, байланыстың білікті жұмысшысы
9. Оператор, аппаратшы, қондырғы және көлік машинисі, слесарь-құрастырушылар
10. Біліктілігі жоқ жұмысшы
11. Лицензиясы бар жеке кәсіпкер
12. Өзін-өзі жұмыспен қамтушы
13. Басқа жауап (жазып көрсетіңіз) _____

(99) Жауап беруге қиналамын

Сызбалы бөлінулер (жастардың жауаптары)

Сіздің өз елді-мекеніңіздің жалпы қалай дамып жатқанына көңіліңіз тола ма, әлде толмай ма?

	Саны	%
Көңілім толық толады	729	36,5
Көңілім толады десе де болады	854	42,7
Көңілім толмайды десе де болады	306	15,3
Көңілім мүлде толмайды	75	3,8
Жауап беруге қиналамын	36	1,8

Сіз қалай ойлайсыз, Сіздің елді-мекеніңізде жастардың кәсіби өсуіне, олардың өмірін жақсартуға жеткілікті түрде мүмкіндік жасалған ба?

	Саны	%
Иә, толығымен жеткілікті	431	21,6
Жеткілікті десе де болады	735	36,8
Жеткілікті емес деуге болады	521	26,1
Жоқ, жастарға мүмкіндіктер жасалмаған	265	13,3
Жауап беруге қиналамын	48	2,4

Өз елді-мекеніңіздегі жастардың ең өзекті мәселелерін атап көрсетуіңізді сұраймыз?

	Саны	%
Жоғары білім алудағы қиындықтар (оқу құнының жоғары болуы және т.б.)	635	31,8
Материалдық қиындықтар (жалақының, шәкіртақының төмен болуы және т.б.)	936	46,8
Азық-түлік өнімдеріне, халықтық тұтыну тауарларына бағаның жоғары болуы	1019	51
Жұмысқа орналасу, жұмыссыздық мәселелері	1032	51,6
Тұрғын-үй мәселесі	793	39,7
Денсаулықтың жаман болуы, денсаулықтың нашарлауы	206	10,3
Жеке өмірдің ретке келмеуі	247	12,4
Ата-аналарымен/жоғарғы буын өкілдерімен шиеленіс, туыстар мен жақындардың түсініспеушілігі	182	9,1
Ертеңгі күнге деген сенімсіздік	387	19,4
Мәдениеттің төмен деңгейі, жастардың рухсыздығы	380	19
Жеке қауіпсіздікке қатердің төнуі (көшелерде жүру қорқынышты және т.б.)	152	7,6
Жастар арасындағы қылмыс	305	15,3
Жастар ортасындағы діни экстремизм	223	11,2
Нашақорлық, токсикомания және маскүнемдік, шылым шегу	316	15,8
Жастар демалысын ұйымдастырудағы мәселе, бос уақытын өткізетін жердің болмауы	353	17,7
Жоғары жылдамдықты ғаламтордың, сапалы ұялы байланыстың қолжетімді болмауы	78	3,9
Ешқандай мәселе жоқ	103	5,2
Жасөспірімдер арасында өзіне өзі қол жұмсау	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	18	0,9

Сіздің жеке басыңызды қандай мәселелер мазалайды?

	Саны	%
ҰБТ тапсыру алдындағы қорқыныш	204	10,2
Оқуға түсу сынағына дайындалу	177	8,9
Ата-ана, жақындар тарапынан болатын түсініспеушілік, жақындармен шиеленіс	128	6,4
Жоғарғы оқу орнын таңдаудағы белгісіздік	152	7,6
Болашақ кәсіп, мамандықты таңдаудағы белгісіздік	237	11,9
Достардың, жолдастардың, пікірлес адамның болмауы	91	4,6
Жұмысқа орналасумен қиындықтар, оның ішінде мамандық бойынша	597	29,9
Қаржылық қиындықтар, қаражаттың жетіспеушілігі	851	42,6
Денсаулық мәселелері	210	10,5
Тұрғын үй мәселелері	439	22
Менде ешқандай мәселе жоқ	400	20
Отбасы мәселелері	1	0,1
Дипломдық жұмысын қорғау	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	31	1,6

Сіздің пікіріңізше, елдегі мемлекеттік жастар саясаты (жастарды қолдау және дамыту) тиімді жүргізіліп жатыр ма?

	Саны	%
Иә, тиімді	371	18,6
Иә деуге болады	1068	53,4
Жоқ деуге болады	195	9,8
Аса тиімді емес	116	5,8
Еш нәрсе білмеймін, елдегі жастар саясаты туралы ешнәрсе естіген жоқпын	139	7
Жауап беруге қиналамын	111	5,6

Сіздің облысыңызда/қалаңыздағы жастар саясатының/ішкі саясатының мәселелері бойынша Басқарманың жастарды қолдау және дамытуға арналған жұмыстары сізге таныс па?

	Саны	%
Иә, білемін	234	11,7
Бір нәрселер естігенмін, оқығанмын	494	24,7
Жастар саясаты бойынша Кеңестің жұмысы жайлы ешнәрсе білмеймін	1067	53,4
Жауап беруге қиналамын	205	10,3

Сіздің облысыңызда/қалаңыздағы жастар саясатының/ішкі саясатының мәселелері бойынша Басқарманың мына қызмет түрлері бойынша жұмысының тиімділігіне баға беріңіз (саны)

	Тиімді	Тиімсіз	ЖБҚ
Әдістемелік әдебиетпен қамтамасыз ету (кітапша, кітаптар, оқу құралы және т.б.)	449	220	57
Ақпараттық-түсіндірмелік жұмыс (БАҚ басылымдары, жастармен кездесу, ақпараттық кампаниялар)	495	175	53
Ұйымдастырушылық-тәжірибелік жұмыс (акциялар, семиналар, дөңгелек үстелдер, флэшмобтар жән т.б.)	486	162	75
Жастардың мақсатты топтарымен жұмыс (ауылдық,	390	248	80

жұмыссыз, шектеулі, жұмыс, студенттік және т.б.)			
Консультациялық қызметтер (тұрғын үй, жұмысқа тұру, жас отбасыларына қолдау көрсету және т.б. мәселелер бойынша)	414	232	77
Патриоттық тәрбие бойынша жұмыстар	438	211	74
Жастармен бейресми кездесулер (базарлардағы, жатақханалардағы, құрылыс алаңдарындағы және т.б.)	377	253	93

Сіздің облысыңызда/қалаңыздағы жастар саясатының/ішкі саясатының мәселелері бойынша Басқарманың мына қызмет түрлері бойынша жұмысының тиімділігіне баға беріңіз (%)

	Тиімді	Тиімсіз	ЖБҚ
Әдістемелік әдебиетпен қамтамасыз ету (кітапша, кітаптар, оқу құралы және т.б.)	61,8	30,3	7,9
Ақпараттық-түсіндірмелік жұмыс (БАҚ басылымдары, жастармен кездесу, ақпараттық кампаниялар)	68,5	24,2	7,3
Ұйымдастырушылық-тәжірибелік жұмыс (акциялар, семиналар, дөңгелек үстелдер, флэшмобтар және т.б.)	67,2	22,4	10,4
Жастардың мақсатты топтарымен жұмыс (ауылдық, жұмыссыз, шектеулі, жұмыс, студенттік және т.б.)	54,3	34,5	11,1
Консультациялық қызметтер (тұрғын үй, жұмысқа тұру, жас отбасыларына қолдау көрсету және т.б. мәселелер бойынша)	57,3	32,1	10,7
Патриоттық тәрбие бойынша жұмыстар	60,6	29,2	10,2
Жастармен бейресми кездесулер (базарлардағы, жатақханалардағы, құрылыс алаңдарындағы және т.б.)	52,1	35	12,9

Сіздің облыс/қалаңыздағы Жастар ресурстық орталықтарының жұмысы туралы білесіз бе?

	Саны	%
Иә, білемін, Жастар ресурстық орталықтың көмегіне жүгінгенмін	107	5,4
Иә, Жастар ресурстық орталығының жұмысы туралы білемін, бірақ ешқашан көмегіне жүгінбегенмін	284	14,2
Бір нәрселер оқығанмын, білемін	368	18,4
Жастар саясаты бойынша Кеңестің жұмысы туралы ешнәрсе білмеймін	1059	53
Жауап беруге қиналамын	182	9,1

Сіздің облыс/қалаңыздағы Жастар ресурстық орталықтарының келесі қызмет түрлері бойынша жұмысының тиімділігін бағалаңыз... (саны)

	Тиімді	Тиімсіз	ЖБҚ
Жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар бойынша ақпараттық жұмыс	489	213	57
Жастар мен жастар ұйымдарына арналған әдістемелік әдебиетпен, анықтамалық ақпаратты қалыптастыру және қамтамасыз ету	497	197	63
Консультациялық қызметтер (құқықтық, білім алу, тұрғын үй, жұмысқа тұру, жас отбасыларға қолдау көрсету мәселелері бойынша және т.б.)	506	189	64

Жастар мәселелері мен оларды қолдау бойынша мәселелерді талқылау бойынша диалогтық алаңдарды ұйымдастыру	421	260	77
Жастардың мәдени өмірін және бос уақытын тиімді пайдалануды дамыту бойынша жұмыстар жүргізу	480	221	58
Мақсатты топтармен жұмыс жасау (жұмыссыздар, ауыл, жұмыс жасайтын, студенттік жастар, жас отбасылар және т.б.)	481	186	77

Сіздің облыс/қалаңыздағы Жастар ресурстық орталықтарының келесі қызмет түрлері бойынша жұмысының тиімділігін бағалаңыз... (%)

	Тиімді	Тиімсіз	ЖБҚ
Жастарға арналған мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалар бойынша ақпараттық жұмыс	64,4	28,1	7,5
Жастар мен жастар ұйымдарына арналған әдістемелік әдебиетпен, анықтамалық ақпаратты қалыптастыру және қамтамасыз ету	65,7	26	8,3
Консультациялық қызметтер (құқықтық, білім алу, тұрғын үй, жұмысқа тұру, жас отбасыларға қолдау көрсету мәселелері бойынша және т.б.)	66,7	24,9	8,4
Жастар мәселелері мен оларды қолдау бойынша мәселелерді талқылау бойынша диалогтық алаңдарды ұйымдастыру	55,5	34,3	10,2
Жастардың мәдени өмірін және бос уақытын тиімді пайдалануды дамыту бойынша жұмыстар жүргізу	63,2	29,1	7,6
Мақсатты топтармен жұмыс жасау (жұмыссыздар, ауыл, жұмыс жасайтын, студенттік жастар, жас отбасылар және т.б.)	64,7	25	10,3

Әр облыстық орталық пен ауданда Жастар ресурстық орталықтары қызмет ететіні белгілі. Сіз осы Жастар ресурстық орталықтардан қандай көмек пен қызметтер алғыңыз келетінін ойланып, жауап беріңіз?

	Саны	%
Қолжетімді тұрғын үй алу бойынша бағдарламада қатысуға ықпал ету	728	36,4
Жастарды жұмысқа орналастыру мен олардың жұмысбастылығына ықпал ету	987	49,4
Жастар арасында кәсіпкерлік қызметті дамытуға ықпал ету	525	26,3
Жоғары білім алуға ықпал ету	644	32,2
Техникалық және кәсіби білім алуға ықпал ету	305	15,3
Психологтың, әлеуметтік қызметкердің көмегі	241	12,1
Заңгер, құқық қорғаушының көмегі	273	13,7
Мәдени, көңіл көтеретін іс-шаралардың дамуына ықпал ету	346	17,3
Тәулік кітапхана құрылысына көмек көрсету	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	188	9,4

Сіздің өз өміріңізге көңіліңіз тола ма, толмай ма?

	Саны	%
Толық көңілім толады	710	35,5
Толады деуге болады	1025	51,3
Толмайды деуге болады	189	9,5
Көңілім мүлде толмайды	29	1,5
Жауап беруге қиналамын	47	2,4

Сіз қалай ойлайсыз, қазіргі таңда Сіз тұрып жатқан жерде (елді-мекенде) қарсылық акциясының туындау мүмкіндігі бар ма?

	Саны	%
Иә	117	5,9
Иә десе де болады	297	14,9
Жоқ десе де болады	685	34,3
Жоқ	734	36,7
Жауап беруге қиналамын	167	8,4

Ашық қарсылық акциясына қатысуға сізді қандай мәселе мәжбүрлеуі мүмкін?

	Саны	%
Мектептегі, ЖОО-дағы, колледждегі мәселелер	89	4,5
Жұмыстан қысқарту және шығару	198	9,9
Коммуналдық қызметтерге тарифтерді негізсіз өсіру	121	6,1
Жалақыны, зейнетақыны, шәкіртақыны, жәрдемақыны төлеуді кешіктіру	165	8,3
Медициналық мекемелер қызметкерінің ұқыпсыздығы мен кәсіби деңгейінің төмендігі	120	6
Несие және ипотека төлемдерінің артуы	104	5,2
Негізсіз айыппұлдар	111	5,6
Экологиялық жағдайдың нашарлауы	155	7,8
Биліктің әрекеттеріне көңіл толмау	128	6,4
Әділетсіз сот шешімдері	122	6,1
Қабылданған реформаларға келіспеу	86	4,3
Этникалық негіздегі құқықбұзушылықтар	109	5,5
Тұрғын үй мәселелері	195	9,8
Білім беру саласындағы қызмет көрсету сапасының төмендігі	125	6,3
Азық-түлік өнімдеріне, ЖЖМ, дәрі-дәрмекке бағаның өсуі	220	11
Мені еш нәрсе ашық қарсылық білдіруге мәжбүрлемейді	991	49,6
Жауап беруге қиналамын	134	6,7

Өз мүдделеріңізді қорғау үшін қандай әрекетке баруға дайынсыз?

	Саны	%
Жұмысқа, оқуға шықпаймын	59	3
Аштық жариялаймын	31	1,6
Сотқа шағымданамын	448	22,4
Бейбіт шеруге қатысамын	124	6,2
Жолдарды, автотрассаларды бөгеуге қатысамын	21	1,1
Қарсылық митингіне қатысамын	89	4,5
Газетаға, телевидениеге, радиоға жүгінемін	220	11
Мемлекеттік билік өкілдерінің қабылдауына келемін	152	7,6
«Нұр Отан» париясының қабылдауына келемін	244	12,2
«Нұр Отан» партиясынан басқа кез келген саяси партияға жүгінемін	91	4,6
Парақшалар мен үгіттеу қағаздарын таратамын	21	1,1

Ешнәрсе қолданбаймын	823	41,2
Қару ұстауға дайынмын	2	0,1
Жауап беруге қиналамын	157	7,9

Сіз елдегі қазіргі саяси жағдайды қалай сипаттар едіңіз?

	Саны	%
Жақсы	580	29
Жаман дегенге қарағанда жақсы	941	47,1
Жақсы дегенге қарағанда жаман	268	13,4
Жаман	42	2,1
Жауап беруге қиналамын	169	8,5

Сіздің көзқарасыңыз бойынша, еңбек қызметінде, бірінші кезекте, не маңызды?

	Саны	%
Сүйікті ісіңмен айналысу мүмкіндігі	489	24,5
Өз қабілетінді жүзеге асыру	388	19,4
Өз мамандығың бойынша білімің мен қабілетінді қолдану	411	20,6
Адамдармен қарым-қатынас	158	7,9
Жақсы табыс табу мүмкіндігі	506	25,3
Жауап беруге қиналамын	48	2,4

Егер сіз жұмыссыз болып қалсаңыз, қандай жұмыс түріне келісер едіңіз?

	Саны	%
Тек өз мамандығым бойынша ғана	250	12,5
Өз мамандығыма жақын	461	23,1
Кез келген жұмысқа	807	40,4
Жұмыс табу үшін жаңа мамандықты меңгеремін	161	8,1
Өз ісімді ашамын, кәсіпкерлік қызметпен, бизнеспен айналысамын	191	9,6
Жауап беруге қиналамын	130	6,5

Сіздің негізгі табыс көзіңіз қандай?

	Саны	%
Жалақы	833	41,7
Кездейсоқ табыстар	165	8,3
Жұмыссыздық бойынша жәрдемақы	44	2,2
Мүгедектік бойынша жәрдемақы	18	0,9
Ата-ананың табысы	629	31,5
Күйеуімнің/әйелімнің табысы	150	7,5
Шәкіртақы	111	5,6
Жауап беруге қиналамын	50	2,5

Сіз оқитын мектепке өз көзқарасыңызды анықтауыңызды сұраймыз? Егер сіз мектепті аяқтаған болсаңыз, өз сезімдеріңізді еске алып, өзіңіз кезінде оқыған мектепке қатынасыңызды анықтаңыз?

	Саны	%
Маған өзім оқыған (оқитын) мектеп ұнайды (ұнайтын)	953	47,7
Қарапайым мектеп, өзгелерден артық та, кем де емес	854	42,7
Маған өзім оқыған (оқитын) мектеп ұнамайды (ұнамайтын)	117	5,9
Жауап беруге қиналамын	76	3,8

Сіз өз мектебіңізде қазақ тілін оқуда қандай қиындықтарға тап болдыңыз (боласыз)? Егер сіз мектепті бітірсеңіз, мектеп кезінде қандай қиындықтар кездескенін есіңізге түсіруіңізді өтінеміз?

	Саны	%
Әлсіз әдістеме	254	12,7
Сапалы материалдардың болмауы	216	10,8
Оқытушылардың кәсіби деңгейінің төмендігі	296	14,8
Жеке тіл табудың болмауы	287	14,4
Ыңғайсыз уақыт	47	2,4
Интерактивтіліктің жетіспеушілігі	144	7,2
Қазақ тілін оқыту барысында қиындықтар туындамайды (туындаған емес)	979	49
Мұғалімдер жоқтығы	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	129	6,5

Сіздің өз мектебіңіздегі оқуға жасалған жағдайға қаншалықты көңіліңіз толады? Егер сіз мектепті бітіріп кеткен болсаңыз, мектепте оқып жүрген кезде оқуға жасалған жағдайға қаншалықты көңіліңіз толғанын есіңізге түсіріңіз? (саны)

	Толығымен көңілім толады	Көңілім толады десе де болады	Көңілім толмайды деуге болады	Көңілім толмайды	Жауап беруге қиналамын
Мектептегі көңіл көтеру іс-шараларын ұйымдастыру	607	938	250	144	61
Тәртіп	760	841	285	86	28
Оқушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету	728	878	229	102	63
ЖОО-на түсуге дайындау	576	779	382	164	99
Оқу күнінің тәртібі, оқу үдерісін ұйымдастыру	707	869	290	94	40
Кабинеттерді рәсімдеу, оларға жөндеу жұмыстарын жүргізу, ғимарат дизайні, оның жағдайы	612	845	337	162	44
Жақсы материалдық-техникалық база (кабинеттерді жабдықтау, техникалық жарактандыру, спорттық құралдар және т.б)	578	806	449	124	43
Заманауи компьютерлік қондырғы, Ғаламторға шығу	555	779	447	161	58
Қызықты үйірмелер, секциялар, клубтар	592	733	424	189	62
Пәндерді оқыту	628	932	266	84	90

Сіздің өз мектебіңіздегі оқуға жасалған жағдайға қаншалықты көңіліңіз толады? Егер сіз мектепті бітіріп кеткен болсаңыз, мектепте оқып жүрген кезде оқуға жасалған жағдайға қаншалықты көңіліңіз толғанын есіңізге түсіріңіз? (%)

	Толығымен көңіл толады	Көңіл толады десе ле болады	Көңіл толмайды деуге болады	Көңіл толмайды	Жауап беруге қиналамын
Мектептегі көңіл көтеру іс-шараларын ұйымдастыру	30,4	46,9	12,5	7,2	3,1
Тәртіп	38	42,1	14,3	4,3	1,4
Оқушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету	36,4	43,9	11,5	5,1	3,2
ЖОО-на түсуге дайындау	28,8	39	19,1	8,2	5
Оқу күнінің тәртібі, оқу үдерісін ұйымдастыру	35,4	43,5	14,5	4,7	2
Кабинеттерді рәсімдеу, оларға жөндеу жұмыстарын жүргізу, ғимарат дизайні, оның жағдайы	30,6	42,3	16,9	8,1	2,2
Жақсы материалдық-техникалық база (кабинеттерді жабдықтау, техникалық жарақтандыру, спорттық құралдар және т.б)	28,9	40,3	22,5	6,2	2,2
Заманауи компьютерлік қондырғы, Ғаламторға шығу	27,8	39	22,4	8,1	2,9
Қызықты үйірмелер, секциялар, клубтар	29,6	36,7	21,2	9,5	3,1
Пәндерді оқыту	31,4	46,6	13,3	4,2	4,5

Келесі әлеуметтік институттарға сенуіңіздің дәрежесіне бес баллдық шкала бойынша бағалауыңызды сұраймыз, мұндағы 1 «сенбеймін», ал 5 «толық сенемін» дегенді білдіреді (саны)

	Сенбеймін	2	3	4	Толық сенемін	Жауап беруге қиналамын
Мемлекеттік органдар	147	124	524	637	479	89
Мектептер, колледждер	79	197	464	721	506	33
Университеттер, институттар	51	73	377	542	388	236
Ауруханалар, поликлиникалар, медициналық орталықтар	156	217	641	558	387	41
Әкімшілік	153	191	546	621	392	97
Тұрғындарға қызмет көрсету орталықтары	76	129	452	706	553	84
Әскер	160	197	462	520	412	249
Банк жүйесі	161	235	471	529	431	173
Құқық қорғау	228	242	463	555	405	107

органдары						
Қоғамдық тамақтану ұйымдары	139	173	568	625	396	99
Қоғамдық көлік	103	239	497	648	434	79
Соттар	104	126	367	470	334	268
Отбасы	29	102	263	253	1306	47

Келесі әлеуметтік институттарға сенуіңіздің дәрежесіне бес баллдық шкала бойынша бағалауыңызды сұраймыз, мұндағы 1 «сенбеймін», ал 5 «толық сенемін» дегенді білдіреді (%)

	Сенбеймін	2	3	4	Толық сенемін	Жауап беруге қиналамын
Мемлекеттік органдар	7,4	6,2	26,2	31,9	24	4,5
Мектептер, колледждер	4	9,9	23,2	36,1	25,3	1,7
Университеттер, институттар	3,1	4,4	22,6	32,5	23,3	14,2
Ауруханалар, поликлиникалар, медициналық орталықтар	7,8	10,9	32,1	27,9	19,4	2,1
Әкімшілік	7,7	9,6	27,3	31,1	19,6	4,9
Тұрғындарға қызмет көрсету орталықтары	3,8	6,5	22,6	35,3	27,7	4,2
Әскер	8	9,9	23,1	26	20,6	12,5
Банк жүйесі	8,1	11,8	23,6	26,5	21,6	8,7
Құқық қорғау органдары	11,4	12,1	23,2	27,8	20,3	5,4
Қоғамдық тамақтану ұйымдары	7	8,7	28,4	31,3	19,8	5
Қоғамдық көлік	5,2	12	24,9	32,4	21,7	4
Соттар	6,2	7,5	22	28,2	20	16,1
Отбасы	1,5	5,1	13,2	12,7	65,3	2,4

Сіз өзіңізді Қазақстанның патриотымын деп санайсыз ба?

	Саны	%
Иә, санаймын	1084	54,2
Иә деуге болады	669	33,5
Жоқ деуге болады	84	4,2
Жоқ, санамаймын	49	2,5
Жауап беруге қиналамын	114	5,7

Сіз елдегі жастарды қолдау мен оларды дамытуға арналған қандай мемлекеттік және салалық бағдарламаларды білесіз?

	Саны	%
ҚР-ның білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жж, арналған мемлекеттік бағдарламасы	342	17,1
Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласын дамытудың 2016–2019 жылдарға арналған «Денсаулық» мемлекеттік бағдарламасы	427	21,4
Жұмыспен қамту-2020 жол картасы (Жастар тәжірибесі)	919	46
Бизнестің жол картасы-2020	550	27,5
Өңірлерді дамыту 2020 бағдарламасы	334	16,7
Жауап беруге қиналамын	526	26,3

Елде жастарды қолдау мен дамыту үшін жүзеге асырылып жатқан қандай жастар жобаларын білесіз

	Саны	%
Жасыл Ел	1130	62,8
«Дипломмен -ауылға!» жобасы	1238	68,8
«Серпін-2050» жобасы	683	38
Жастар кадр резерві	383	21,3
«Даму-көмек» жас кәсіпкерлер мектебі	438	24,3
Жоғарғы сынып оқушыларын кәсіпкерлікке үйрету «SAGE Kazakhstan» бағдарламасы	208	11,6

Сіз немесе сіздің достарыңыз, таныстарыңыз қандай жастар жобаларына қатысты?

	Саны	%
Жасыл Ел	449	51
«Дипломмен -ауылға!» жобасы	393	44,6
«Серпін-2050» жобасы	157	17,8
Жастар кадр резерві	70	7,9
«Даму-көмек» жас кәсіпкерлер мектебі	88	10
Жоғарғы сынып оқушыларын кәсіпкерлікке үйрету «SAGE Kazakhstan» бағдарламасы	61	6,9

Сіз қандай жастар ұйымдарын білесіз?

	Саны	%
Қазақстан студенттерінің альянсы	447	24,7
Қазақстан жас депутаттарының ассоциациясы	226	12,5
Қазақстанның жас кәсіпкерлерінің ассоциациясы	329	18,2
ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық шәкіртақысының иегерлерінің ассоциациялары	1063	58,8
«Жасыл ел» жастар еңбек отрядтарының республикалық штабы	993	54,9
«Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанаты	1110	61,4
«Жас Ұлан» бірегей балалар мен жасөспірімдер ұйымы	690	38,1
«Жас қыран» әскери-патриоттық бірлестігінің дамыту орталығы	436	24,1
Қазақстан жастарының конгрессі	188	10,4
Ұлттық еріктілер желісі	285	15,8
«Заман» ЖҚҰ	1	0,1
«Жайық жастары» МОО	4	0,2
«Мастер Дэнс» МОО	1	0,1

Сіз қандай ұйымдарымен жұмыс жасадыңыз, әріптес болдыңыз, қарым-қатынас жасадыңыз?

	Саны	%
Қазақстан студенттерінің альянсы	89	13,1
Қазақстан жас депутаттарының ассоциациясы	24	3,5
Қазақстанның жас кәсіпкерлерінің ассоциациясы	26	3,8
ҚР Президентінің «Болашақ» халықаралық шәкіртақысының иегерлерінің ассоциациялары	101	14,8
«Жасыл ел» жастар еңбек отрядтарының республикалық штабы	222	32,6
«Нұр Отан» партиясының «Жас Отан» жастар қанаты	251	36,9
«Жас Ұлан» бірегей балалар мен жасөспірімдер ұйымы	115	16,9
«Жас қыран» әскери-патриоттық бірлестігінің дамыту орталығы	36	5,3
Қазақстан жастарының конгресі	18	2,6
Ұлттық еріктілер желісі	73	10,7
«Заман» ЖҚҰ	2	0,3
«Жайық жастары» ЖҚҰ	5	0,7

Сіз өз еліңіздің саяси өміріне қызығушылық танытасыз ба?

	Саны	%
Иә, үнемі қызығушылық танытамын	514	25,7
Кей кездері ғана қызығушылық танытамын	1065	53,3
Мүлде қызығушылық танытпаймын	371	18,6
Жауап беруге қиналамын	50	2,5

Сіздің пікіріңіз бойынша, қандай саяси партиялар көбінесе жастардың мәселесіне қызығушылық танытады және жастардың талаптарына қарай жұмыс жасайды?

	Саны	%
«Нұр Отан» партиясы (Н.Назарбаев)	1470	73,5
«Бірлік» партиясы (С.Сұлтанғали)	77	3,9
«Ақ жол» демократиялық партиясы (А.Перуашев)	173	8,7
Жалпыұлттық социал-демократиялық партиясы (Ж.Тұяқбай)	44	2,2
«Ауыл» ұлттық-демократиялық патриоттық партия (А.Бектаев)	58	2,9
Қазақстанның коммунистік халықтық партиясы (В.Косарев)	31	1,6
Общественное объединение «Алға, ҚДТ (Қазақстанның демократиялық таңдауы!)» қоғамлық бірлестігі (В.Козлов, М.Жанузаков)	23	1,2
Жауап беруге қиналамын	454	22,7
Бірде бір партия жастар мәселелерімен айналыспайды	6	0,3

Сіз білім беру жүйесіндегі қандай өзгерістермен келісесіз, яғни қолдайсыз, қандай өзгерістерді дұрыс емес деп санайсыз, яғни қолдамайсыз? (саны)

	Қолдаймын	Қолдаймын деуге болады	Қолдамаймын деуге болады	Қолдамаймын	Жауап беруге қиналамын
12-жылдық білім беруге көшу	355	418	445	697	85
Оқушыларға түсетін жүкті азайту үшін, мектептерде бескүндік оқу аптасына көшу	749	582	291	322	56
Орта мектептерде пәндерді үш тілде (қазақ, орыс, ағылшын) оқытуды енгізу	621	470	353	481	75
7-сыныптан бастап Қазақстан тарихын қазақ тілінде оқыту (2018-2019 оқу жылынан бастап)	663	415	333	475	114
Дүние жүзі тарихын орыс тілінде оқыту	570	529	396	385	120
Жоғарғы сыныптарда информатика, химия, биология, физика пәндерін ағылшын тілінде оқыту (2019-2020 оқу жылынан бастап)	408	428	413	657	94
Ағылшын тілін оқытуды бірінші сыныптан бастап 1 сағатқа арттыру (2016-2017 оқу жылынан бастап)	725	560	286	348	81
Тапсыратын міндетті пәндердің тізіміне (ҰБТ) ағылшын тілін кіргізу	281	357	493	748	121
Оқу жылын бірінші сынып оқушыларына 1-маусымға дейін, жоғарғы сынып оқушыларына маусымның ортасына дейін ұзарту	256	391	441	818	94
ҰБТ форматын өзгерту - мектептердегі бітіру емтихандарын және ЖОО-на түсу кезіндегі ҰБТ	509	485	363	436	207
Ақылы негізде ҰБТ-ны қайта тапсыру мүмкіндігі	651	582	297	338	132

Сіз білім беру жүйесіндегі қандай өзгерістермен келісесіз, яғни қолдайсыз, қандай өзгерістерді дұрыс емес деп санайсыз, яғни қолдамайсыз? (%)

	Қолдаймын	Қолдаймын деуге болады	Қолдамаймын деуге болады	Қолдамаймын	Жауап беруге қиналамын
12-жылдық білім беруге көшу	17,8	20,9	22,3	34,9	4,3
Оқушыларға түсетін жүкті азайту үшін, мектептерде бескүндік оқу аптасына көшу	37,5	29,1	14,6	16,1	2,8
Орта мектептерде пәндерді үш тілде (қазақ, орыс, ағылшын) оқытуды енгізу	31,1	23,5	17,7	24,1	3,8
7-сыныптан бастап Қазақстан тарихын қазақ тілінде оқыту (2018-2019 оқу жылынан бастап)	33,2	20,8	16,7	23,8	5,7
Дүние жүзі тарихын орыс тілінде оқыту	28,5	26,5	19,8	19,3	6
Жоғарғы сыныптарда информатика, химия, биология, физика пәндерін ағылшын тілінде оқыту (2019-2020 оқу жылынан бастап)	20,4	21,4	20,7	32,9	4,7

Ағылшын тілін оқытуды бірінші сыныптан бастап 1 сағатқа арттыру (2016-2017 оқу жылынан бастап)	36,3	28	14,3	17,4	4,1
Тапсыратын міндетті пәндердің тізіміне (ҰБТ) ағылшын тілін кіргізу	14,1	17,9	24,7	37,4	6,1
Оқу жылын бірінші сынып оқушыларына 1-маусымға дейін, жоғарғы сынып оқушыларына маусымның ортасына дейін ұзарту	12,8	19,6	22,1	40,9	4,7
ҰБТ форматын өзгерту - мектептердегі бітіру емтихандарын және ЖОО-на түсу кезіндегі ҰБТ	25,5	24,3	18,2	21,8	10,4
Ақылы негізде ҰБТ-ны қайта тапсыру мүмкіндігі	32,6	29,1	14,9	16,9	6,6

Сіздің пікіріңізше Сіздің өңірде парақорлық қаншалықты кең таралған?

	Саны	%
Барынша кең таралған	663	33,2
Аз таралған	802	40,1
Таралмаған деп айтуға болады	135	6,8
Мүлде жоқ	54	2,7
Жауап беруге қиналамын	346	17,3

Сіз парақорлыққа қарсы күресте мемлекет қолданып жатқан шараларды қалай бағалар едіңіз?

	Саны	%
Өте тиімді	361	18,1
Тиімділігі аз	880	44
Ешқандай тиімділігі жоқ	313	15,7
Жағымсыз әсер етеді	29	1,5
Жауап беруге қиналамын	417	20,9

Соңғы жарты жылда сіз парақорлыққа тап болдыңыз ба?

	Саны	%
Иә	370	18,5
Жоқ	1403	70,2
Жауап беруге қиналамын	227	11,4

Сіздің көзқарасыңыз бойынша, Сіз тұратын елді-мекенде соңғы жылда парақорлықтың орын алу жағдайы өзгерді ме?

	Саны	%
Айтарлықтай жақсарды	209	10,5
Аздап жақсарды	362	18,1
Өзгерген жоқ	853	42,7
Аздап нашарлады	60	3
Айтарлықтай нашарлады	31	1,6
Жауап беруге қиналамын	485	24,3

Сіз қалай ойлайсыз, төменде көрсетілген салалардың қайсысында парақорлық көп таралған?

	Саны	%
Кеден қызметі	491	24,6
Медициналық ұйымдар	659	33
Автоинспекция	555	27,8
Сот органдары	563	28,2
Салық органдары	479	24
Құқық қорғау органдары	489	24,5
Кәсіпкерлік қызметті лицензиялау және тіркеу	183	9,2
Несие алу	163	8,2
Бюджет қаражаты есебінен тауарлар/қызметтерді сатып алу конкурстары	282	14,1
Бюджет қаражаты есебінен құрылыс және жөндеу жұмыстары	411	20,6
Келісімдерді нотариалды түрде куәландыру	128	6,4
Лицензия шарттарын сақтауды бақылау	93	4,7
Аң аулау және балық аулау ережелерін сақтауды қадағалау	88	4,4
Қарулы күштерге әскери қызметке шақырудан босату	228	11,4
Жоғарғы оқу орындарына түсу	325	16,3
Жоғарғы оқу орындарында оқу	318	15,9
Мамандандырылған жалпы білім беретін мектептер мен мектепке дейінгі тәрбие мекемелеріне түсу және онда оқу	144	7,2
Мемлекеттік мекемелердегі лауазымнан айтарлықтай табыс иеленуге мүмкіндік беретін қызметке қабылдау	309	15,5
Мен және менің жақындарым парақорлыққа кездескен емеспіз	447	22,4
«Жас отбасы» бағдарламасы бойынша баспана алу	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	136	6,8

Сіз өзіңізді діндар адаммын деп санайсыз ба?

	Саны	%
Мен діндармын, қауымның діни өміріне қатысамын, діни нормаларға бағынамын	167	8,4
Мен діндармын, бірақ сирек, тек мейрамдарда ғибадатханаға барамын, діни нормаларды өте сирек сақтаймын	517	25,9
Мен діндармын, бірақ діни өмірге қатыспаймын	813	40,7
Мен діндар емеспін, бірақ кейде ғибадатханаға барамын, діни нормаларды сақтаймын	116	5,8
Мен діндар емеспін, бірақ діндарларды сыйлаймын	169	8,5
Мен дінге бей-жай қараймын	126	6,3
Мен дінге қарсымын, атеистпін	34	1,7
Жауап беруге қиналамын	58	2,9

Сіз өзіңізді қандай дінге жатқызасыз?

	Саны	%
Дәстүрлі ислам	1297	78,3
Православие	297	17,9
Католицизм	8	0,5
Протестантизм	2	0,1
Иудаизм	1	0,1
Жаңа діни бағыттар	12	0,7
Түрлі конфессиялардың діни дәстүрлерін қатар алып жүреміз	12	0,7
Ешқандай дінді ұстанбаймын	23	1,4
Жауап беруге қиналамын	5	0,3

Діни жағдай Сіздің өңірдің қоғамдық-саяси жағдайына ықпал ете ме?

	Саны	%
Иә, қоғамдық шиеленіс тудырады	212	10,6
Иә, дінді ұстанатын адамдар өзінің еріктерін басқаға телуге тырысады, оларға өз ережелерін орнатуға тырысады	225	11,3
Иә, дін ұстанатын адамдар қоғамға үйлесім әкеледі	492	24,6
Жоқ, діни жағдай қоғамдық-саяси жағдайға еш әсер етпейді	751	37,6
Жауап беруге қиналамын	320	16

Сіз қалай ойлайсыз, дін қазақстандық қоғамның нығайуы мен тұрақтылығына ықпал етеді ме?

	Саны	%
Иә	412	20,6
Иә деуге болады	686	34,3
Жоқ деуге болады	372	18,6
Жоқ	245	12,3
Жауап беруге қиналамын	285	14,3

Сіздің пікіріңізше, жастар діннен не іздейді?

	Саны	%
Тәртіпті	374	18,7
Өзгелерден ерекшелену мүмкіндігін	240	12
Өмірдің қиын кезеңдерінде тіректі	464	23,2
Өмірдің мәні мен оны түсінуді	543	27,2
Қолдау көрсететін рухани тәлімгерді	220	11
Пікірлестер ұжымы, олардың өмірдің барлық саласындағы қолдауын	94	4,7
Үмітті, жақсылыққа деген сенімді	503	25,2
Жауап беруге қиналамын	186	9,3

Соңғы бес жылда сіздің айналаңыздағылардың, таныстарыңыздың, көршілеріңіздің, әріптестеріңіздің және т.б. тарапынан Сізге мынадай себептермен жағымсыз қарым-қатынастар қаншалықты жиі болды? (саны)

	Үнемі	Жиі	Кейде	Сирек	Ешқашан	Жауап беруге қиналамын
Этникалық шығу тегіме (ұлтыма)	51	46	118	214	1483	88
Діни сеніміме	22	49	90	151	1572	116
Саяси көзқарастарыма	18	35	94	156	1581	116

Соңғы бес жылда сіздің айналаңыздағылардың, таныстарыңыздың, көршілеріңіздің, әріптестеріңіздің және т.б. тарапынан Сізге мынадай себептермен жағымсыз қарым-қатынастар қаншалықты жиі болды? (%)

	Үнемі	Жиі	Кейде	Сирек	Ешқашан	Жауап беруге қиналамын
Этникалық шығу тегіме (ұлтыма)	2,6	2,3	5,9	10,7	74,2	4,4
Діни сеніміме	1,1	2,5	4,5	7,6	78,6	5,8
Саяси көзқарастарыма	0,9	1,8	4,7	7,8	79,1	5,8

Егер Сіздің басқа жаққа кетіп қалуға немесе өз еліңізде өмір сүруге мүмкіндік болса нені таңдар едіңіз?

	Саны	%
Өз елімде қалар едім	978	48,9
Өзге елге уақытша барып келер едім, бірақ өз елімде тұрғым келеді	709	35,5
Мен өзге елге тұрақты түрде өмір сүруге кетуді қалаймын	267	13,4
Жауап беруге қиналамын	46	2,3

Сіз қазақстандық жастарды патриотты деп санайсыз ба?

	Саны	%
Қазақстандық жастардың көп бөлігі – өз елінің патриоттары	766	38,3
Жастардың шамамен жартысынан астамы өздерін патриотпыз деп санайды	776	38,8
Жастардың патриоттық көңіл күйдегі бөлігі – жартысынан аз	222	11,1
Жалпы жастарды патриот деп санауға болмайды	143	7,2
Жауап беруге қиналамын	93	4,7

Сіз өзіңіздің жеке қауіпсіздігіңізге сенімдісіз бе?

	Саны	%
Иә	800	40
Иә деуге болады	824	41,2
Жоқ деуге болады	240	12
Жоқ	62	3,1
Жауап беруге қиналамын	74	3,7

Сіздің ойыңызша Сіздің жеке қауіпсіздігіңізге не қауіп төндіреді?

	Саны	%
Соғыс қаупі	277	13,9
Ұлтаралық шиеленіс, қысым	334	16,7
Лаңкестік, діни радикализм	639	32
Ауаның судың ластануы, экологиялық апат	336	16,8
Аурулар, жаппай індет	305	15,3
Жұмыссыздық, тұрғындардың кедейленуі	467	23,4
Ұлттық ерекшелікті, дәстүрлерді жоғалту	131	6,6
Тәуелсіздікті жоғалту қаупі	178	8,9
Менің қауіпсіздігіме еш нәрсе қауіп төндірмейді, мен қауіпті сезінбеймін	562	28,1
Қоғамның рухсыздығы	1	0,1
Бағалардың өсуі	1	0,1
Қарақшылық	1	0,1
Жауап беруге қиналамын	69	3,5

«Изучение общественно-политической ситуации в молодежной среде»

4 квартал 2016 года

**Аналитический отчет по результатам
социологического исследования**

Астана, 2016

Данный доклад содержит результаты эмпирического социологического исследования общественно-политической ситуации в среде молодежи Республики Казахстан. Исследование было проведено Научно-исследовательским центром «Молодежь». В докладе рассмотрены вопросы социального самочувствия, гражданской активности, религиозности молодого населения страны.

Научно-исследовательский центр «Молодежь»
010000, Республика Казахстан
г.Астана, пр.Б.Момышулы, 19а
Тел.: +7 /7172/ 79 25 45

Содержание

1. Программа исследования	93
Методологическая часть	93
1.1 Описание проблемной ситуации	93
1.2 Цели и задачи исследования	94
1.3 Объект и предмет исследования	95
1.4 Интерпретация основных понятий	95
1.5 Гипотеза исследования	95
2. Социально-экономические настроения молодежи	102
2.1 Отношение к политической жизни страны	102
2.2 Уровень патриотизма	104
2.3 Удовлетворенность уровнем жизни	107
2.4 Рейтинг актуальных проблем молодежи	111
2.5 Уровень и причины социальной напряженности среди молодежи	113
2.6 Оценка уровня коррупции	117
Выводы по главе	124
3. Образование и занятость молодежи	126
3.1 Отношение к трудовой деятельности	126
3.2 Уровень поддержки реформ образования	127
3.3 Удовлетворенность качеством образования	128
Выводы по главе	131
4. Оценка государственной молодежной политики	132
4.1 Информированность о государственной молодежной политике	132
4.2 Уровень общественно-политической активности среди молодежи ...	134
Выводы по главе	139
5. Оценка религиозной ситуации в молодежной среде	141
Выводы по главе	146
Заключение	147
Рекомендации	148
Приложение	150

1. ПРОГРАММА ИССЛЕДОВАНИЯ

МЕТОДОЛОГИЧЕСКАЯ ЧАСТЬ

1.1 Описание проблемной ситуации

В современном мире возрастает важность человеческого капитала, являющегося стратегическим преимуществом обществ, а его инновационным потенциалом развития, стратегическим ресурсом является молодёжь.

Казахстанская молодёжь представляет собой новый культурный тип, отличающийся от прежних поколений, с новыми ориентирами и ценностными установками. Большое значение молодыми людьми придаётся образованию, его качеству, оно выступает в качестве одной из главных ценностей. Поэтому у молодёжи находят одобрение практически все нововведения в рамках образовательной реформы.

Следующий молодёжный тренд – профессионализм, конкурентоспособность. Молодое поколение осознаёт, что достижению успеха может способствовать личный труд и собственные усилия. Тем не менее, юношеский максимализм и стремление получить быстрые результаты приводят к тому, что у молодёжи могут формироваться завышенные и порой невоплотимые требования к будущей работе.

Кроме того, ценностью молодёжи является ясная жизненная стратегия, сформированные мировоззренческие ориентиры. В этом плане у молодых казахстанцев имеется чёткая гражданская позиция, развитое чувство патриотизма. Несмотря на осознаваемые ими недостатки общества, им присущи оптимизм и уверенность в лучшем будущем. Молодёжной среде в основном не свойственен протестный потенциал.

К сожалению, жизненная позиция современных казахстанцев отличается некоторой пассивностью, сосредоточенностью на получении удовольствий, чем на деятельном участии в жизни социума. Вероятно, это является следствием влияния на общество в последние десятилетия мировых экономических кризисов и нестабильности.

Для молодёжи также имеют большую значимость духовные ценности, религия, в которой они ищут способы реализации своих ментальных потребностей. Но при этом у большинства молодых людей религиозность носит поверхностный, демонстративный характер без углубления в основы своей веры.

Молодёжь – это поколение, от которого зависит будущее страны. Такой особый статус рождает потребность в адекватной молодёжной политике, способной решить или смягчить имеющиеся проблемы, а также направить в созидательное русло творческий потенциал молодёжи.

Философия процесса выработки молодёжной государственной политики Казахстана должна учитывать современные реалии, которые будут изучены в данном исследовании.

Так, актуальной проблемой является вовлечение молодёжи в общественную жизнь, формировании у неё осознанной потребности в этом.

Существует необходимость разработать методы, предполагающие переориентацию ценностных установок молодежи с карьерно-потребительского на творческо-созидательное, активное отношение к себе и обществу.

Одним из направлений, слабо представленных в казахстанской молодёжной политике, является интеграция молодых людей, оказавшихся в трудной жизненной ситуации, в полноценную жизнь. Это могло бы способствовать и снижению количества суицидов среди молодёжи.

Для обеспечения эффективности реализации государственной молодёжной политики стратегически важно владеть актуальной информацией о ситуации в молодёжной среде, потребностях и ожиданиях молодежи, ее отношении к общественно-политическим процессам, происходящим в стране. Исходя из этого, весьма актуально проводить на системной основе социологические и аналитические исследования с целью диагностики и мониторинга современного состояния казахстанской молодежи.

1.2 Цель и задачи исследования

Целью данного исследования является изучение социального самочувствия молодежи Казахстана, выявления ее основных потребностей, а также анализ социальных практик.

Для достижения поставленной цели предполагается решение следующих ключевых исследовательских задач:

- раскрыть основные потребности, существующие в молодёжной среде;
- оценка общественно-политической ситуации в молодёжной среде;
- вычислить рейтинг актуальных социальных проблем молодёжи;
- выявить уровень удовлетворенности молодежи уровнем жизни, собственным материальным положением;
- определить уровень протестного потенциала молодежи;
- оценка эффективности деятельности государственных и некоммерческих молодёжных структур;
- оценка уровня патриотизма среди молодежи;
- оценка уровня религиозной ситуации в молодёжной среде;
- выявить миграционный настрой в молодёжной среде;
- определить удовлетворенность состоянием здоровья;
- оценить удовлетворенность состоянием личной безопасности;
- выработать рекомендации для заинтересованных государственных органов по обеспечению социально-экономической стабилизации ситуации в молодёжной среде в регионах страны.

1.3 Объект и предмет исследования

Объектом исследования является население Республики Казахстан в возрасте от 14 до 29 лет (молодёжь), выбранная по параметрам, репрезентирующим ее социально-демографические и территориальные характеристики.

Предмет исследования – изучение мнений молодых казахстанцев о социальном самочувствии, настроениях и потребностях.

1.4 Интерпретация основных понятий

Молодёжь – это особая социально-возрастная группа, отличающаяся возрастными рамками и своим статусом в обществе: переход от детства и юности к социальной ответственности. Некоторыми учёными молодёжь понимается как совокупность молодых людей, которым общество предоставляет возможность социального становления, обеспечивая их льготами, но ограничивая в возможности активного участия в определённых сферах жизни социума.

Потребность – внутреннее состояние психологического или функционального ощущения недостаточности чего-либо, проявляется в зависимости от ситуационных факторов:

Социальное самочувствие человека определяется степенью удовлетворения его социальных потребностей, которые, в свою очередь, являются производными от существующей в обществе системы социальных благ, их производства и распределения. Это также степень комфортности данных социальных условий для конкретного человека, то есть его субъективное мнение об окружающем его мире, которое складывается, исходя из собственного опыта.

Социальные практики молодежи представляют собой совокупность действий и привычных способов поведения, направленных на реализацию интереса и права молодых людей быть включенными в принятие общественно значимых решений в повседневной жизни, быть ответственными за результаты принятых решений, а также права демократичными методами влиять на социальное окружение.

Ценностные ориентации– отражение в сознании человека ценностей, признаваемых им в качестве стратегических жизненных целей и общих мировоззренческих ориентиров.

1.5 Гипотеза исследования

Молодому поколению присуще чувство гордости за принадлежность к гражданам Казахстана и высокий уровень патриотизма, к тому же, большинство представителей молодёжи демонстрируют оптимистичные настроения относительно своего будущего, независимо от оценок настоящей ситуации.

В настоящее время протестное настроение в молодежной среде – среднее. По сравнению с республиканским показателем, в ряде областей вероятность возникновения акций протеста выше. На протестные настроения среди молодежи влияют неудовлетворенность материальным положением, уровнем благополучия и т.д.

Молодёжь придаёт особое значение жизненному успеху и карьерному росту. Для их достижения большинство опрошенных считает важным приложение собственных усилий, но имеются и те, кто рассчитывают лишь на внешние обстоятельства, например, связи и знакомства, обеспеченные родители, родственники и др.

Молодежь, в целом, удовлетворена государственной молодежной политикой и считает ее относительно эффективной.

Среди молодежи растет информированность о государственных молодежных программах и проектах, а также соответствующих структурах.

Новым трендом для молодежи является здоровый образ жизни, «нет курению и другим вредным привычкам». Молодежь проявляет активность и интерес к занятием спортом, посещению спортивно-досуговых учреждений.

МЕТОДИЧЕСКАЯ ЧАСТЬ

Объем выборочной совокупности

Объем выборочной совокупности составляет 2 000 респондентов. Территория проведения социологического исследования охватит все регионы Республики Казахстан – города республиканского значения Астана и Алматы, 14 областных центров, а также сельские населенные пункты. В исследовании использована стратифицированная многоступенчатая выборка. Вначале, исходя из численности населения по областям и городам республиканского значения определены объемы выборки по 14 регионам страны. Далее по каждой области высчитаны объемы городской и сельской выборки.

Таблица 1. Выборочная совокупность по проекту, человек

	Все население			Городское население			Сельское население		
	Оба пола	Мужчины	Женщины	Оба пола	Мужчины	Женщины	Оба пола	Мужчины	Женщины
Республика Казахстан	2000	1004	996	1136	567	569	863	441	422
Акмолинская область	78	40	38	36	19	17	42	22	20
Актюбинская область	101	50	51	63	31	32	38	19	19
Алматинская область	215	110	105	50	26	24	165	84	81
Атырауская область	68	34	34	31	16	15	37	19	18
Западно-Казахстанская область	72	37	35	35	18	17	37	19	18
Жамбылская область	121	61	60	48	25	23	73	38	35

	Все население			Городское население			Сельское население		
	Оба пола	Мужчины	Женщины	Оба пола	Мужчины	Женщины	Оба пола	Мужчины	Женщины
Карагандинская область	150	76	74	118	60	58	32	16	16
Костанайская область	96	48	48	50	25	25	46	23	23
Кызылординская область	89	46	43	37	19	18	52	27	25
Мангистауская область	73	37	36	34	17	17	39	20	19
Южно-Казахстанская область	341	173	168	149	76	73	194	98	94
Павлодарская область	79	40	39	55	28	27	24	12	12
Северно-Казахстанская область	56	29	27	25	13	12	31	16	15
Восточно-Казахстанская область	146	75	71	91	46	44	55	28	17
г. Астана	104	50	54	104	50	54	-	-	-
г. Алматы	211	98	113	211	98	113	-	-	-

** По данным Комитета статистики Министерства национальной экономики РК за 2015 год*

В настоящем исследовании отбор единиц наблюдения проходит в несколько этапов: используется *вероятностный дизайн выборки*. Вероятностный дизайн выборки должен быть построен таким образом, что любой человек (в возрасте от 14 до 29 лет) в пределах совокупности имеет равные возможности быть отобранным для анализа. Нами планируется использование *стратифицированной многоступенчатой выборки*. Так, основными стратами выступают:

Ступень 1. Отбор по областям – исходя из численности населения по областям и городам республиканского значения старше 14 лет, определены объемы выборки по 16 регионам страны – города Астана и Алматы, 14 областных центров.

Ступень 2. Отбор по принципу город-село – в каждой области высчитаны объемы городской и сельской выборки.

Ступень 3. Отбор стартовой точки – в пределах каждого населённого пункта случайным образом определяются стартовые точки маршрута и количества респондентов.

Отбор стартовых точек

В городе выбираются несколько стартовых точек. Стартовая точка – это конкретный адрес – улица и номер дома (*например, проспект Республика, дом 15, кв. 5*), от которой нужно начинать процесс отбора домохозяйств. Стартовая точка фиксируется в Маршрутном листе и ей присваивается номер. Количество стартовых точек, равно количеству участков. Выбранные участки находятся в разных частях города (например, один участок в центре, другой в районе рынка, третий в районе вокзала и

т.д.). Начиная с каждой Стартовой точки, интервьюер следует определенным маршрутом в соответствии с правилом. Количество Маршрутных листов, используемых в исследовании, равно количеству Стартовых точек.

Ступень 4. Отбор домохозяйства – следуя по маршруту от стартовой точки по правилу «левой руки», отбирается домохозяйство.

Определение маршрута

1. Сначала определяется адрес Стартовой точки в городе/селе.

2. Создание выборки домохозяйств, которые будут участвовать в данном опросе. На каждую точку дается соответствующее количество анкет, например, 10 анкет на один участок. Количество домохозяйств, отобранных на одном участке, будут зависеть от количества анкет, которые необходимо сделать на конкретном участке, чтобы количество домохозяйств на одном участке было на 40% больше от количества результативных интервью, выделенных на этот участок. Например, на одном участке 10 анкет для их заполнения можно использовать 14 адресов.

Задаем шаг: для населенных пунктов городского типа шаг будет равен 4 (т.е. необходимо заходить в каждую четвертую квартиру), для сельских населенных пунктов – 2 (т.е. необходимо заходить в каждый второй дом).

Для городских населенных пунктов правило отбора домохозяйств таково. Начиная со Стартовой точки, интервьюер обходит квартиры подъезда с шагом 4 и записывает каждую выбранную квартиру в Маршрутный лист.

Если опрос проводится в деревне, то правило отбора домохозяйства сохраняется, но при этом речь идет не о квартирах, а о частных домах и после внесения домохозяйства в маршрутный лист мы пропускаем 1 домохозяйство.

Правило «левой руки». Следуя по маршруту по правилу «ЛЕВОЙ РУКИ» в результате должно получиться, что интервьюер ходит по квадрату, не пересекая улицы и не переходя дороги.

Ступень 5. Отбор респондентов согласно квоте – в каждом отдельно взятом домохозяйстве респонденты отбираются по двум половозрастной квоте – возраст респондента не должен быть ниже 14 и не выше 29 лет, а также репрезентативная представленность по полу (количество опрашиваемых мужчин и женщин рассчитано согласно данным Комитета статистики Министерства национальной экономики РК в разрезе области, городского и сельского населения).

Выборка является репрезентативной, т.е. по выделенным параметрам состав респондентов приближается к соответствующим пропорциям в генеральной совокупности (согласно данным Комитета статистики за 2015 год). При этом отклонение средних характеристик выборочной совокупности от средних характеристик генеральной совокупности не превышает $\pm 3,5\%$.

Метод сбора информации

Для решения поставленной цели и задач настоящего исследования необходимо применить количественный метод сбора информации – массовый опрос с применением анкеты посредством личного интервью с респондентом.

Методом сбора информации выступает массовый опрос молодежи «facetoface». Данный метод позволяет получить наиболее объективную информацию о ситуации в молодежной среде Казахстана, а также выявить основные потребности и социальные практики молодых казахстанцев. Массовый опрос «facetoface» широко применяется в Республике Казахстан. Массовый опрос предполагает участие в исследовании большого числа респондентов, отобранных на основе выборки, и отражающих в своей совокупности структуру социальной группы. На основании результатов проведенного массового опроса той или иной степенью точности строится прогноз о массовом поведении. Основное предназначение массовых опросов – получение информации о мнениях людей, их мотивах и оценках социальных явлений, о феноменах и состояниях общественного, группового и индивидуального сознания.

Сбор информации в рамках массового опроса производится по месту жительства респондентов (квартирный опрос), либо по месту учебы / работы / центру занятости (для более оперативного поиска и доступа с целевой группой). К достоинству массового опроса относится возможность проведения продолжительных интервью и простота проведения контроля работы интервьюеров. К сложностям квартирного опроса стоит отнести возможное подозрительное отношение со стороны респондентов, нежелание идти на контакт. Отметим, что эти трудности отчасти преодолеваются при условии хорошей квалификации интервьюеров. Опрос, построенный на данном принципе, включает в себя несколько этапов. Интервьюер движется в соответствии с инструкциями, полученными от менеджера и супервайзеров проекта, при этом обязательно наличие маршрутного листа, в котором фиксируется дата, время и адрес, где был произведен опрос, количество интервью, удачные и неудачные визиты, контактные номера телефонов респондентов.

Структура инструментария

Техникой сбора данных выступает логически структурированный вопросник – *анкета социологического исследования* – инструмент для сбора первичной информации, тиражированный документ, который содержит набор вопросов, сформулированных и связанных между собой по определенным правилам. Свойства и качества социологической анкеты, ее объем, структура, специфика конструирования вопросов тесно связаны и определяются типом опроса, для которого данный инструмент предполагается использовать (массовый), а также особенностями объекта исследования.

Структура социологической анкеты состоит из трех блоков: 1) вводный, содержащий обращение, информацию для респондента об исследовании, инструкцию по заполнению и т.п.; 2) основной, содержащий набор вопросов собственно по изучаемой проблеме. Этот блок имеет несколько разделов, посвященных различным аспектам изучаемой проблемы или отдельным темам; 3) социально-демографический, содержащий набор вопросов о таких характеристиках респондента, как пол, возраст, образование, доход и т.п.

Формулировка вопросов – самый сложный этап составления анкеты. Вопросы анкеты должны быть понятны респондентам, быть достаточно простыми в грамматическом и лексическом отношении, учитывать уровень их общего развития, особенности культуры и степень осведомленности в той области, которая относится к предмету исследования. Вопросы не должны быть завуалированной формой утверждений, навязывать позиции социолога и содействовать формированию мнения о тех предметах и явлениях, которые стремится узнать социолог. Так же как в интервью, вопросы анкеты могут формулироваться как в открытой, так и в закрытой формах. Поэтому сначала важно решить, какому типу вопросов — открытым или закрытым — отдать предпочтение.

Составление анкеты предполагает ее проверку, апробацию, уточнение. Для оценки качества анкеты проводится пилотажное исследование. В ходе его осуществляется проверка содержания анкеты, формулировок и последовательности вопросов, вариантов ответов и т.п. Пилотаж проводится на микровыборке (до 10 человек) опытным социологом в форме интервью с фиксацией ответов респондента, его реакций на содержание вопросов, их понимание и восприятие, а также с обязательной фиксацией времени, затраченного на опрос. Все это позволяет выявить недостатки инструментария, откорректировать их и адаптировать анкету к массовой работе. *Язык опроса:* казахский и русский, в зависимости от предпочтения респондента.

Сбор информации полевого этапа исследования реализован специально подготовленными интервьюерами, отобранными в соответствии с социально-демографическими параметрами. Интервьюеры непосредственно обеспечивают заполнение анкеты в ходе беседы с каждым респондентом. использование личного интервью в ходе опроса предполагает личное общение интервьюера с респондентом – молодым гражданином Республики Казахстан, то есть при анкетировании интервьюер сам заполняет вопросник, задавая респонденту вопросы. Всего массовый опрос проводились свыше 90 интервьюеров под руководством 16 региональных супервайзеров.

Методика обработки информации

По итогам полевого этапа исследования сотрудники НИЦ «Молодежь» провели контроль работы интервьюеров (100% проверка корректности заполнения анкет и 30% контроль поля по телефону), а также кодировку, ввод и обработку данных. Для проведения контроля поля НИЦ «Молодежь»

хранит и по запросу Заказчика предоставит все документы полевого этапа исследования (анкеты, маршрутные листы, линейки, корреляции).

Ввод, обработка первичных данных, а также вывод одномерных, двумерных таблиц, корреляционный и кластерный анализы выполнены с помощью лицензионной, русифицированной компьютерной программы SPSS, версия 21 (копии договоров, подтверждающих право на использование программного продукта, имеются).

Методы анализа информации

Основными методами анализа первичной социологической информации выступают:

- 4) одномерный, двумерный анализ данных;
- 5) корреляционный анализ;
- 6) кластерный анализ.

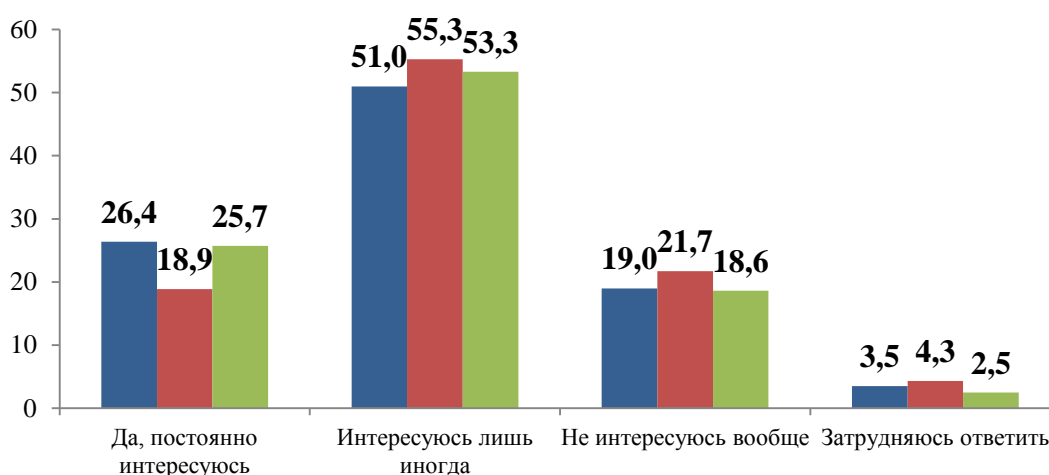
2. СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАСТРОЕНИЯ МОЛОДЕЖИ

2.1 Отношение к политической жизни страны

Одним из параметров политической культуры является осведомлённость о политических событиях и интерес к ним. Традиционно, внимание молодёжи к политике является ситуативным, зависящим от насыщенности политической жизни.

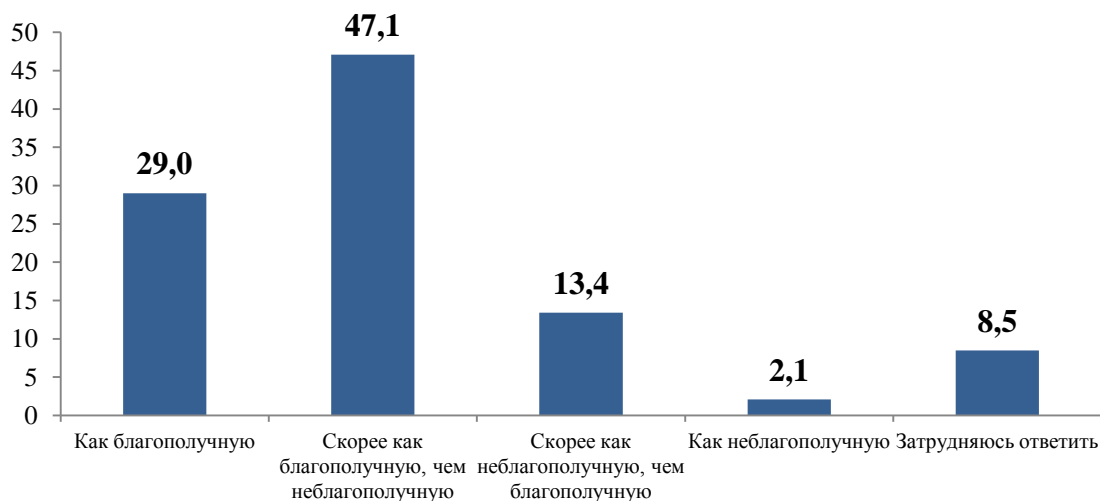
Так, постоянный интерес проявляют около четверти опрошенных молодых людей (2 кв. – 26,4%, 4 кв. – 25,7%, диаграмма 1). В 3-м квартале этот процент несколько ниже – 18,9%.

Диаграмма 1. Распределение ответов на вопрос: «Интересуетесь ли Вы политической жизнью в нашей стране?» (в %)

Политическую ситуацию в стране 76,1% респондентов считают достаточно благополучной (благополучной – 29%, скорее благополучной – 47,1%, диаграмма 2).

Диаграмма 2. Распределение ответов на вопрос: «Как бы вы охарактеризовали сегодняшнюю политическую ситуацию в стране?» (в %)

Среди социальных институтов наибольшим доверием молодёжи пользуются те, с которыми происходит тесное общение: семья (78%, таблица 2), школы, колледжи (61,4%), университеты, институты (58,5%). К ним также отнесены центры обслуживания населения (63%).

Минимальная степень доверия выявлена в отношении армии (46,6%), больниц, поликлиник, медицинских центров (47,3%), правоохранительных органов (48,1%), банковской системы (48,1%), судов (48,2%).

Таблица 2. Распределение ответов на вопрос: «Оцените, пожалуйста, степень Вашего доверия к следующим социальным институтам» (%)

	Не доверяю		Полностью доверяю			Затруд. ответить
Государственные органы	7,4	6,2	26,2	31,9	24,0	4,5
Школы, колледжи	4,0	9,9	23,2	36,1	25,3	1,7
Университеты, институты	3,1	4,4	22,6	32,5	23,3	14,2
Больницы, поликлиники, медицинские центры	7,8	10,9	32,1	27,9	19,4	2,1
Акимат	7,7	9,6	27,3	31,1	19,6	4,9
Центры обслуживания населения	3,8	6,5	22,6	35,3	27,7	4,2
Армия	8,0	9,9	23,1	26,0	20,6	12,5
Банковская система	8,1	11,8	23,6	26,5	21,6	8,7
Правоохранительные органы	11,4	12,1	23,2	27,8	20,3	5,4
Организации общественного питания	7,0	8,7	28,3	31,3	19,8	5,0
Общественный транспорт	5,2	12,0	24,9	32,4	21,7	4,0
Суды	6,2	7,5	22,0	28,2	20,0	16,1
Семья	1,5	5,1	13,2	12,7	65,3	2,4

Основная часть респондентов убеждена, что из политических партий больше всего интересуется проблемами молодёжи партия «Нұр Отан» (73,5%, таблица 3), которая лидирует со значительным отрывом. Следующими идут Демократическая партия «Ак жол» (8,7%) и партия «Бірлік» (8,7%). В данном вопросе практически пятая часть опрошенных затруднилась дать ответ (22,7%).

Таблица 3. Распределение ответов на вопрос: «Какие политические партии больше всего интересуются проблемами молодежи?» (в %)

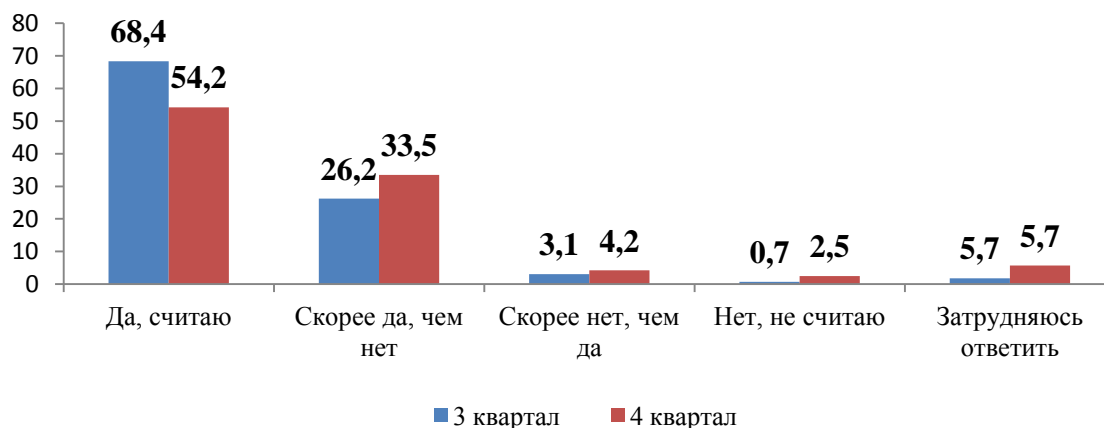
	%
Партия «Нур Отан» (Н. Назарбаев)	73,5
Демократическая партия «Ак жол» (А.Перуашев)	8,7
Партия «Бірлік» (С.Султангали)	3,9
Общенациональная социал-демократическая партия (Ж.Туякбай)	2,2
Народно-демократическая патриотическая партия «Ауыл» (А.Бектаев)	2,9
Коммунистическая народная партия Казахстана (В.Косарев)	1,6
Общественное объединение «Алга, ДВК!» (В.Козлов, М.Жанузаков)	1,2
Ни одна партия не интересуется проблемами молодежи	0,3
Затрудняюсь ответить	22,7

2.2 Уровень патриотизма

Ответы на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?» дают возможность увидеть декларируемую позицию респондентов (диаграмма 3). В той или иной степени относят себя к патриотам 87,7% (54,2% – да, 33,5% – скорее да).

Следует обратить внимание на то, что данный процент ниже показателя за 3-й квартал (97,6%). Значимого изменения факторов, влияющих на уровень патриотизма общества (государственный строй, состояние гражданского общества, геополитическое положение страны, условия региона и т.д.), не наблюдалось. Следовательно, некоторое затишье в политической жизни страны не дает повода для проявления в полной мере патриотических чувств.

Диаграмма 3. Распределение ответов на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?» (в %)

Уровень патриотической настроенности практически не зависит от пола (таблица 4). Среди женщин лишь на 1,4% больше тех, кто не считает себя патриотом (7,4%), и на 1,6% больше затруднившихся ответить на вопрос (6,5%).

Таблица 4. Распределение ответов на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?» (в гендерном разрезе, в %)

	Мужской	Женский
Да, считаю	54,1	54,3
Скорее да, чем нет	35,0	31,9
Скорее нет, чем да	3,7	4,8
Нет, не считаю	2,3	2,6
Затрудняюсь ответить	4,9	6,5
Да, считаю	54,1	54,3

Более значимая разница проявляется в разрезе возраста (таблица 5). Так, в группе от 14 до 18 лет процент тех, кто без сомнений признает себя патриотом, примерно на 7% выше других групп (59,3%). Скорее всего, это

является следствием усиленного патриотического воспитания, проводимого в школах.

Таблица 5. Распределение ответов на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?» (в разрезе возраста, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Да, считаю	59,3	52,4	52,5
Скорее да, чем нет	31,3	34,5	34,0
Скорее нет, чем да	3,1	4,6	4,5
Нет, не считаю	2,3	3,2	1,9
Затрудняюсь ответить	3,9	5,4	7,1

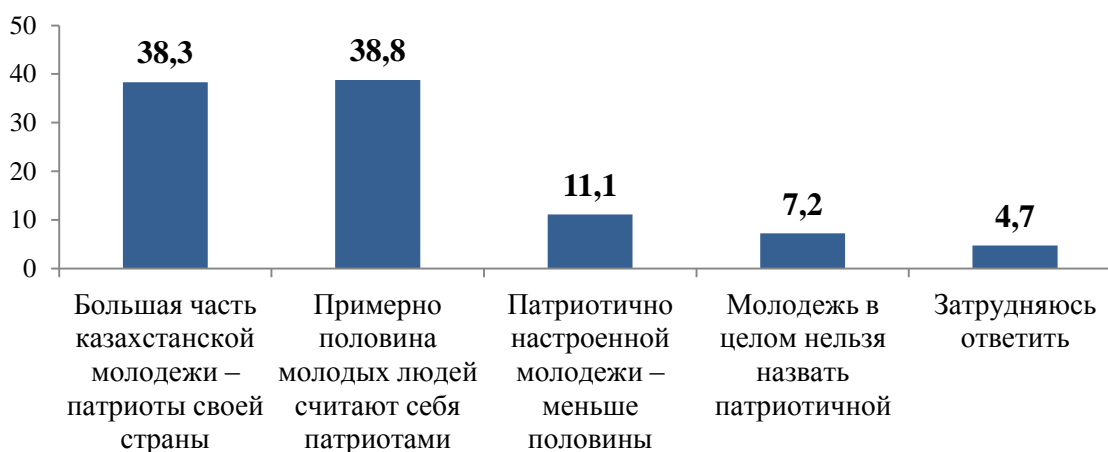
В разрезе этнической принадлежности можно увидеть, что уровень патриотизма является наиболее низким в среде молодёжи русской национальности (80,8%, таблица 6).

Таблица 6. Распределение ответов на вопрос: «Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?» (в разрезе этноса, в %)

	Казах/казашка	Русский/русская	Другой национальности
Да, считаю	60,0	32,1	49,4
Скорее да, чем нет	29,7	48,7	34,2
Скорее нет, чем да	2,7	9,3	7,0
Нет, не считаю	2,4	2,5	2,5
Затрудняюсь ответить	5,2	7,3	7,0

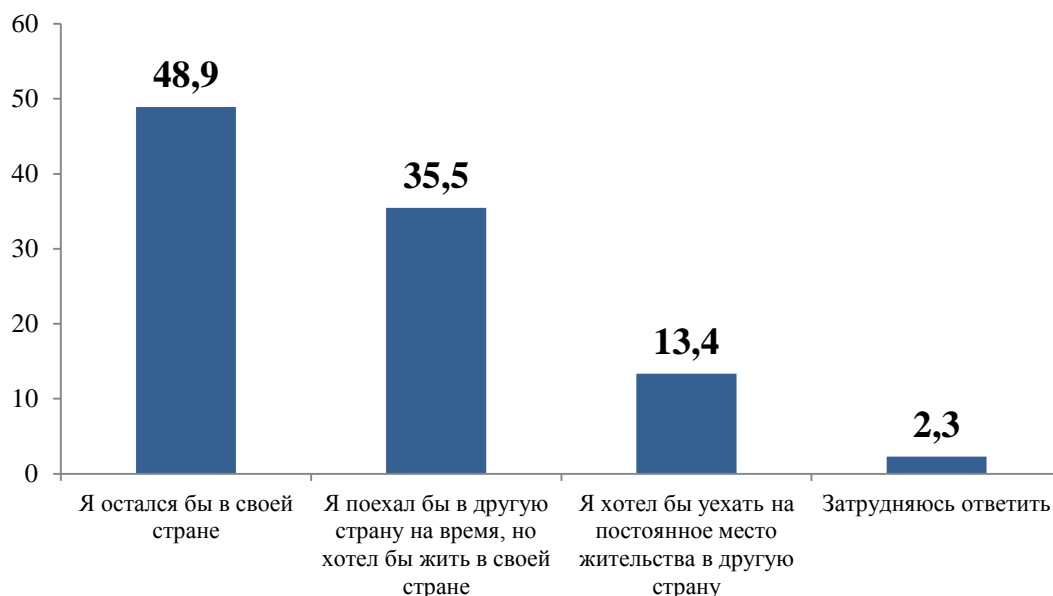
Несколько более объективной является оценка патриотизма всей казахстанской молодёжи, которая исходит из реально наблюдаемого респондентами проявления патриотизма в своей среде (диаграмма 4). Считают патриотами бóльшую часть молодёжи – 38,3%, относят к ней примерно половину – 38,8%, меньше половины – 11,1%. 7,2% придерживаются мнения, что молодёжь в целом нельзя назвать патриотичной.

Диаграмма 4. Распределение ответов на вопрос: «Считаете ли Вы казахстанскую молодежь патриотичной?» (в %)

В то же время, вопреки собственному патриотизму, 13,4% опрошенных молодых людей имеют желание уехать в другую страну на постоянное место жительства (диаграмма 5), а 35,5% – хотели бы уехать на время. Однозначно остаться в Казахстане намерены лишь 13,4%.

Диаграмма 5. Распределение ответов на вопрос: «Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали?» (в %)

В целом, респонденты с более высоким материальным положением чаще других давали ответ о том, что имеют намерение уехать из своей страны (таблица 7).

Таблица 7. Распределение ответов на вопрос: «Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали?» (в разрезе материального положения, в %)

	Нам не хватает денег даже на питание	Денег хватает только на самые необходимые расходы, без которых нельзя обойтись	Денег хватает на питание и другие необходимые расходы, но купить сейчас холодильник или стиральную машину трудно	Денег хватает на самые необходимые расходы, одежду и крупную бытовую технику, но купить новую машину мы не можем	Денег хватает на все, кроме покупки недвижимости (дачи или квартиры)	Материальных затруднений не испытываем. При необходимости могли бы приобрести дачу, квартиру
Я остался бы в своей стране	61,3	49,0	47,1	46,2	52,2	57,4
Я поехал бы в другую страну на время, но хотел бы жить в своей стране	29,0	32,1	38,9	35,3	29,3	33,3
Я хотел бы уехать на постоянное место жительства в другую страну	6,5	15,7	11,5	16,4	16,6	9,3
Затрудняюсь ответить	3,2	3,2	2,4	2,0	2,0	0,0

Количество желающих покинуть свою страну больше среди респондентов от 14 до 18 лет (14,1%, таблица 8). В этом, в силу их возраста, скорее, выражаются их планы, намерения, а не конкретная реализация. Старшие возрастные группы реальнее смотрят на свои возможности, поэтому в их среде данный процент ниже

Таблица 8. Распределение ответов на вопрос: «Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали?» (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Я остался бы в своей стране	45,6	49,5	50,5
Я поехал бы в другую страну на время, но хотел бы жить в своей стране	38,9	35,2	33,5
Я хотел бы уехать на постоянное место жительства в другую страну	14,1	13,0	13,2
Затрудняюсь ответить	1,4	2,3	2,9

В разрезе этноса группой с самыми выраженными миграционными намерениями являются респонденты русской национальности (33,8%, таблица 9). Представители казахской национальности в большей степени хотели бы остаться в своей стране (53,7%), опрошенные других национальностей чаще остальных выбирали ответ «я поехал бы в другую страну на время» (43%).

Таблица 9. Распределение ответов на вопрос: Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали? (в разрезе этнических групп, в %)

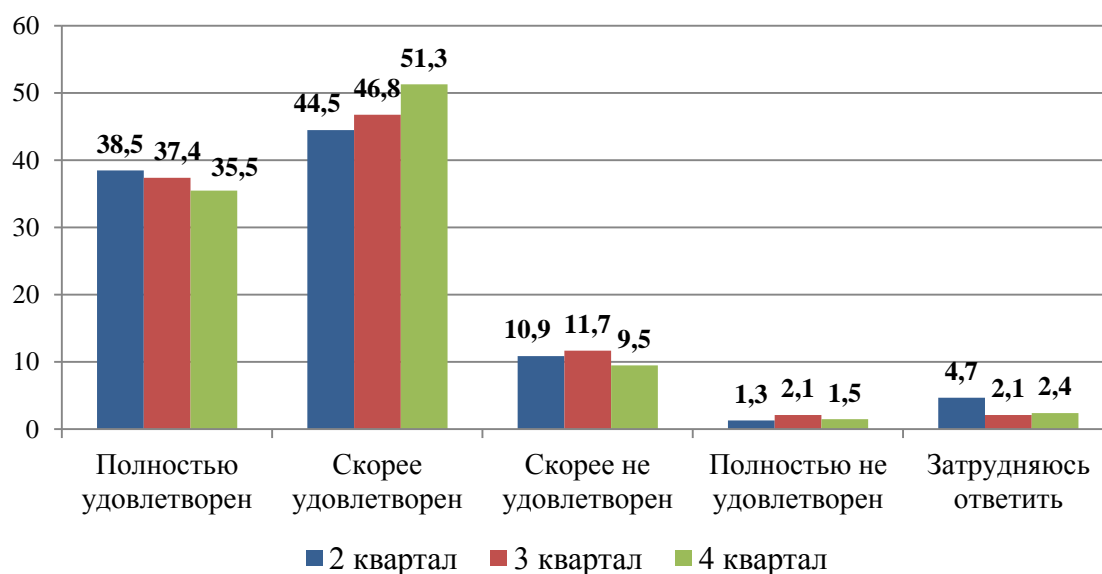
	Казах/ казашка	Русский/ русская	Другой национальности
Я остался бы в своей стране	53,7	33,8	37,3
Я поехал бы в другую страну на время, но хотел бы жить в своей стране	36,4	27,9	43,0
Я хотел бы уехать на постоянное место жительства в другую страну	8,1	33,8	16,5
Затрудняюсь ответить	-	-	-

2.3 Удовлетворенность уровнем жизни

Среди респондентов преобладают те, кто удовлетворен своей жизнью (86,8%): полностью удовлетворены – 35,5%, скорее удовлетворены – 51,3% (диаграмма б).

К концу года уровень удовлетворённости жизнью молодёжи повысился, чему способствовала относительная стабилизация экономической и политической жизни общества.

Диаграмма 6. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены или не удовлетворены жизнью, которую Вы ведете?» (в %)

Удовлетворённость жизнью ниже в старших возрастных группах (таблица 10), так как с возрастом повышаются требования, предъявляемые к качеству своей жизни. Кроме того, школьники обладают повышенным жизненным оптимизмом, тогда как представители старших возрастных групп, уже испытавшие первые жизненные разочарования, с большим скептицизмом и пессимизмом оценивают свое настоящее положение.

Таблица 10. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены или не удовлетворены жизнью, которую Вы ведете?» (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Полностью удовлетворен	47,4	34,2	29,3
Скорее удовлетворен	46,8	51,0	54,2
Скорее не удовлетворен	2,9	11,2	12,1
Полностью не удовлетворен	1,6	1,1	1,7
Затрудняюсь ответить	1,4	2,6	2,8

Из ответов опрошенных следует, что удовлетворённость жизнью зависит от принадлежности к определённой этнической группе (таблица 11). Так, в большей степени она присуща представителям казахской национальности (88%), чем респондентам русской (83,4%) и иных национальностей (82,2%).

Таблица 11. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены или не удовлетворены жизнью, которую Вы ведете?» (в разрезе этнических групп, в %)

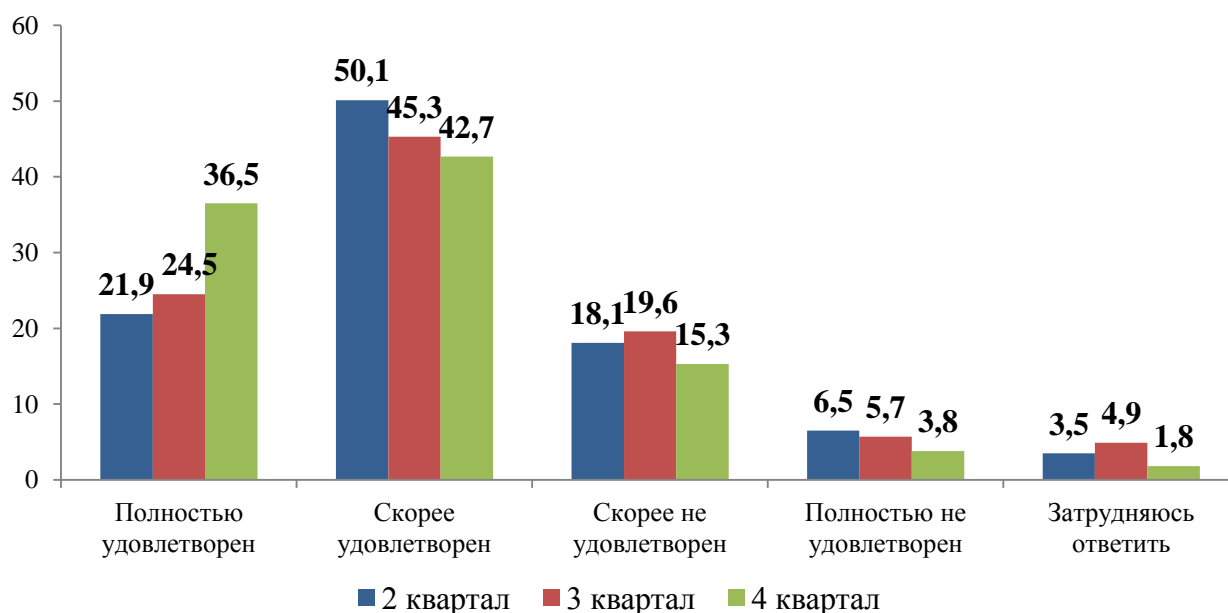
	Казах/казашка	Русский/русская	Другой национальности
Полностью удовлетворен	38,4	24,2	33,5
Скорее удовлетворен	49,6	59,2	48,7
Скорее не удовлетворен	8,6	11,3	13,3
Полностью не удовлетворен	1,3	2,5	0,0
Затрудняюсь ответить	2,0	2,8	4,4

Участникам опроса в основном свойственна удовлетворённость развитием своего населённого пункта (24,5% – полностью, 45,3% – скорее да, чем нет, диаграмма 7). Причём за последние три месяца их число возросло практически на 10% (3 кв. – 69,8%, 4 кв. – 79,2%).

В то же время, каждый пятый представитель молодёжи не удовлетворён тем, как развивается его населённый пункт (19,2%), но за последние три квартала их число снизилось (2 кв. – 24,6%, 3 кв. – 25,3%).

Также значительно меньше тех, кто затруднился дать однозначный ответ на вопрос (1,8%).

Диаграмма 7. Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы или не удовлетворены тем, как в целом развивается Ваш населенный пункт?» (в %)

Распределение ответов на данный вопрос в разрезе областей показывает, что выраженного деления не прослеживается – в разных категориях представлены все регионы (таблица 12). Лишь респонденты из Восточно-Казахстанской области чётко занимают последнюю позицию в списке удовлетворённых своей жизнью (61%).

Тем не менее, удовлетворённость молодёжи выше в таких областях, как Кызылординская (96,7%), Атырауская (92,7%), Павлодарская (88,6%),

Акмолинская (88,5%), Южно-Казахстанская (83%), Жамбылская (82,6%), Алматинская (82,3%).

Таблица 12. Распределение ответов на вопрос: «Удовлетворены ли Вы тем, как в целом развивается Ваш населенный пункт?» (в разрезе областей, в %)

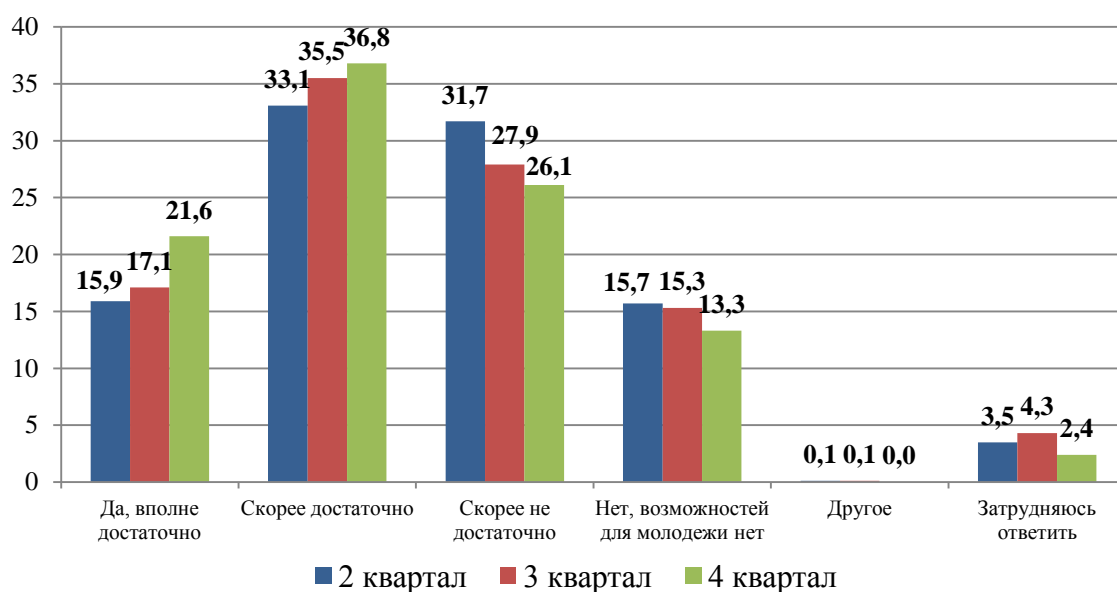
Область	Полностью удовлетворен	Скорее удовлетворен	Скорее не удовлетворен	Полностью не удовлетворен	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	59,0	29,5	7,7	2,6	1,3
Актюбинская	39,6	39,6	14,9	4,0	2,0
Алматинская	42,8	39,5	14,4	2,8	0,5
Атырауская	66,2	26,5	4,4	2,9	0,0
Восточно-Казахстанская	19,9	41,1	27,4	6,8	4,8
Жамбылская	16,5	66,1	17,4	0,0	0,0
Западно-Казахстанская	34,7	41,7	18,1	4,2	1,4
Карагандинская	24,0	40,7	27,3	6,7	1,3
Костанайская	32,3	44,8	13,5	6,3	3,1
Кызылординская	46,1	50,6	3,4	0,0	0,0
Мангистауская	35,6	38,4	19,2	4,1	2,7
Павлодарская	34,2	54,4	7,6	3,8	0,0
Северо-Казахстанская	19,6	50,0	21,4	8,9	0,0
Южно-Казахстанская	46,9	36,1	10,6	2,9	3,5
г.Астана	9,6	70,2	19,2	1,0	0,0
г.Алматы	42,7	35,1	15,2	4,7	2,4

Большинство опрошенных считает, что в их населённых пунктах достаточно возможностей для профессионального роста и жизни – в общей сложности – 58,4% (вполне достаточно – 21,6%, скорее достаточно – 36,8%, диаграмма 8).

Отмечается рост данного показателя в сравнении со 2-м (49%) и 3-м кварталами (52,6%).

О том, что возможностей для них недостаточно, заявили 39,4% респондентов.

Диаграмма 8. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, в Вашем населенном пункте достаточно возможностей для молодежи, для их профессионального роста, для жизни?»(в %)

Работающие респонденты несколько ниже оценивают перспективы для молодёжи в своём населённом пункте, чем учащиеся (таблица 13). Самые низкие оценки даны теми опрошенными, которые не учатся, не работают и не ищут работу.

Таблица 13. Распределение ответов на вопрос: «В настоящее время в Вашем населенном пункте достаточно возможностей для молодежи, для их профессионального роста, для улучшения их жизни?» (в разрезе занятости, в %)

	Нет, я только учусь	Учусь и одновременно работаю (подрабатываю)	Да, я работаю	Я не учусь, не работаю и НЕ ищу работу	Я не учусь, не работаю (ищу работу)
Да, вполне достаточно	27,2	25,2	19,2	13,6	15,1
Скорее достаточно	38,9	39,3	35,2	35,1	34,9
Скорее не достаточно	22,0	27,1	28,3	27,3	29,6
Нет, возможностей для молодежи нет	9,4	7,5	15,3	20,1	16,4
Затрудняюсь ответить	2,5	0,9	2,0	3,9	3,9

2.4 Рейтинг актуальных проблем молодежи

Проблемы казахстанской молодёжи, по своей сути, представляют собой проблемы не только современного молодого поколения, но и всего общества в целом. Они, с одной стороны, взаимосвязаны и исходят из объективных процессов, протекающих в современном мире, – глобализации, информатизации, урбанизации и т.д. С другой стороны, они имеют свою

специфику, опосредованную современной действительностью и проводимой в отношении молодёжи молодёжной политикой.

На первое место выходят проблемы экономического характера – высокая стоимость высшего образования (51,6%, таблица 14), высокие цены на продукты, товары народного потребления (51%), материальные трудности (46,8%), необеспеченность жильём (39,7%), проблемы трудоустройства (31,8%).

Также актуальны социально-культурные проблемы молодёжи, связанные с мировоззренческой, идеологической, духовно-нравственной сферами бытия: преступность (19,4%), низкий уровень культуры, бездуховность молодежи (19%), конфликты с родителями / старшим поколением, непонимание родных и близких (17,7%), угроза личной безопасности (15,8%), неустроенность личной жизни (15,3%), наркомания, токсикомания и алкоголизм, курение (12,4%).

Таблица 14. Распределение ответов на вопрос: «Назовите, пожалуйста, наиболее актуальные проблемы молодежи в Вашем населенном пункте?» (в %)

	%
Трудности с получением высшего образования (высокая стоимость и т.п.)	51,6
Высокие цены на продукты питания, товары народного потребления	51,0
Материальные трудности (низкая заработная плата, стипендия и т.д.)	46,8
Проблема с жильем	39,7
Проблемы трудоустройства, безработица	31,8
Преступность среди молодых	19,4
Низкий уровень культуры, бездуховность молодежи	19,0
Конфликты с родителями / старшим поколением, непонимание родных и близких	17,7
Угроза личной безопасности (страшно ходить по улицам и т.п.)	15,8
Неустроенность личной жизни	15,3
Наркомания, токсикомания и алкоголизм, курение	12,4
Плохое здоровье, ухудшение здоровья	11,2
Проблемы досуга молодежи, негде провести свободное время	10,3
Нет уверенности в завтрашнем дне	9,1
Религиозный экстремизм в молодежной среде	7,6
Отсутствие доступа к высокоскоростному Интернету, к качественной мобильной связи	3,9
Суицид среди подростков	0,1
Нет никаких проблем	5,2
Затрудняюсь ответить	0,9

Личные проблемы, в целом, соотносятся с общими, свойственными всей молодёжи, – финансовые трудности (42,6%, таблица 15), сложности с трудоустройством (29,9%), проблемы с жильём (22%). Кроме этого, перечислены проблемы, характерные для данного возраста, – неопределённость с выбором будущей профессией (11,9%), страх перед сдачей ЕНТ (10,2%), подготовка к вступительным экзаменам (8,9%) и т.д.

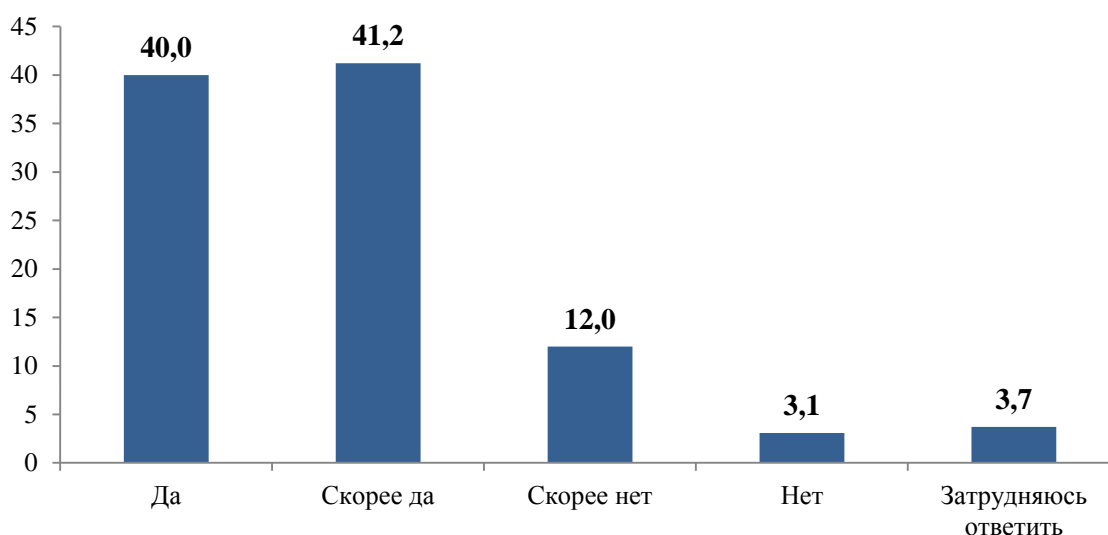
Таблица 15. Распределение ответов на вопрос: «Скажите, пожалуйста, какие проблемы беспокоят лично Вас?» (в %)

	%
Финансовые трудности, нехватка денег	42,6
Сложность с трудоустройством, в том числе по специальности	29,9
Проблемы с жильем	22,0
Неопределенность с выбором будущей профессии, специальности	11,9
Проблемы со здоровьем	10,5
Страх перед сдачей ЕНТ	10,2
Подготовка к вступительным экзаменам	8,9
Неопределенность с выбором высшего учебного заведения	7,6
Непонимание со стороны родителей, близких, конфликты с близкими	6,4
Отсутствие друзей, товарищей, единомышленников	4,6
Семейные проблемы	0,1
Защита дипломной работы	0,1
У меня нет проблем	20,0
Затрудняюсь ответить	1,6

2.5 Уровень и причины социальной напряженности среди молодежи

Безопасность – это ощущение защищенности жизненно-важных интересов (потребностей) человека от внутренних и внешних угроз. В своей личной безопасности уверены большинство опрошенных (да – 40%, скорее да – 41,2%, диаграмма 9). Не чувствуют себя в безопасности 15,1% респондентов (скорее нет – 12%, нет – 3,1%). Ещё 3,7% затруднились ответить на вопрос.

Диаграмма 9. Распределение ответов на вопрос: «Уверены ли Вы в своей личной безопасности?» (в %)

Массовые страхи – социально приемлемая форма, в которой находят выражение индивидуальные страхи, поэтому они взаимосвязаны. Так, в личных страхах указаны терроризм, религиозный радикализм (32%, таблица 16), безработица, обнищание населения (23,4%), загрязнение воздуха, воды,

экологические катастрофы (16,8%), межэтнические конфликты, напряженность (16,7%), болезни, массовые эпидемии (15,3%), угроза войны (13,9%) и т.д.

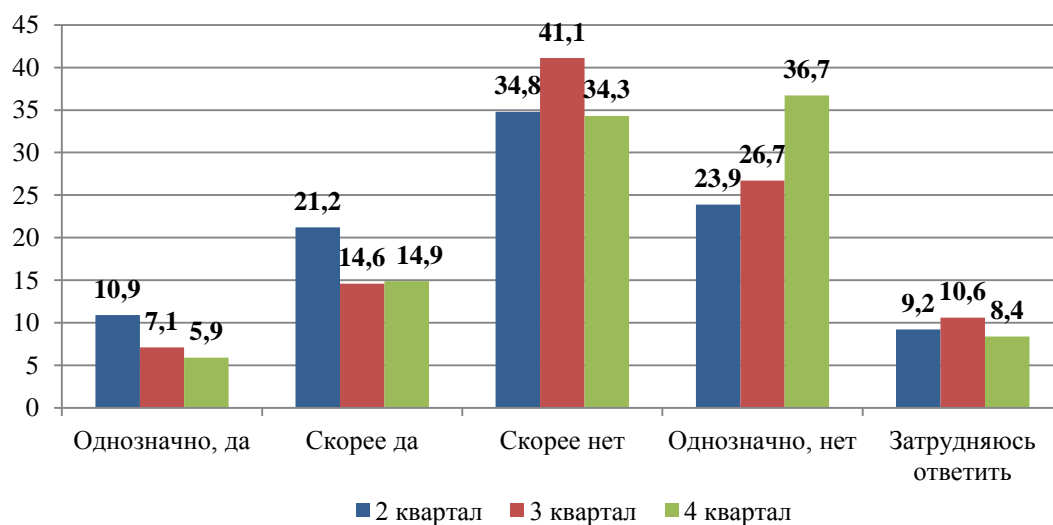
Таблица 16. Распределение ответов на вопрос: «Что, на Ваш взгляд, представляет угрозу Вашей личной безопасности?» (в %)

	%
Терроризм, религиозный радикализм	32,0
Безработица, обнищание населения	23,4
Загрязнение воздуха, воды, экологические катастрофы	16,8
Межэтнические конфликты, напряженность	16,7
Болезни, массовые эпидемии	15,3
Угроза войны	13,9
Опасность потерять независимость	8,9
Утрата национальной самобытности, традиций	6,6
Бездуховность населения	0,1
Рост цен	0,1
Уличный бандитизм	0,1
Моей безопасности ничего не угрожает, я не чувствую угрозу	28,1
Затрудняюсь ответить	3,5

Из оценок респондентов возможности возникновения акций протеста в своём населённом пункте следует, что данная вероятность за период со 2-го квартала несколько снизилась (диаграмма 10). Если во 2-м квартале отрицали такую ситуацию 57,7% опрошенных, в 3-м – 67,8%, то в 4-м квартале – уже 70,1%.

Полагают, что протестные акции могут произойти в том месте, где они живут, 20,8% (2 квартал – 32,1%, 3 квартал – 21,7%).

Диаграмма 10. Распределение ответов на вопрос: «Существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в том месте, где Вы живете?» (в %)

Большую степень уверенности в возникновении акций протеста высказали старшие возрастные группы (таблица 17): среди респондентов от

14 до 18 лет – 19,2%, а в группе от 19 до 23 лет – 22,2%, от 24 до 29 лет – 20,4%. В этом отражается их более богатый житейский опыт, более высокая степень независимости и возможности проявить свою точку зрения, чем у школьников.

Таблица 17. Распределение ответов на вопрос: «Существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в том месте (населенном пункте), где Вы живете?» (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Однозначно, да	5,9	6,1	5,6
Скорее да	13,3	16,1	14,8
Скорее нет	33,9	33,1	35,4
Однозначно, нет	37,8	35,7	36,8
Затрудняюсь ответить	9,2	9,0	7,3

Более категоричное мнение относительно вероятности акций протеста свойственно представителям казахской (21,4%, таблица 18) и русской национальностей (21,7%). Молодые люди иных национальностей менее всего уверены в этом (12%).

Таблица 18. Распределение ответов на вопрос: «Существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в том месте (населенном пункте), где Вы живете?» (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/ казашка	Русский/ русская	Другой национальности
Однозначно, да	6,7	3,7	2,5
Скорее да	14,7	18,0	9,5
Скорее нет	32,8	40,6	34,2
Однозначно, нет	37,2	31,5	43,7
Затрудняюсь ответить	8,7	6,2	10,1

Положительные ответы о вероятности акций протеста чаще всего давались респондентами из числа жителей относительно спокойных регионов – Жамбылской (42,9%, таблица 19) и Акмолинской областей (42,3%). Также их число велико среди представителей Кызылординской области (28,1%) и г.Алматы (26,6%). В целом, здесь преобладает южный регион.

Наименьшая степень уверенности присуща молодёжи из Костанайской (0%), Западно-Казахстанской (11,1%) и Восточно-Казахстанской (11,6%) областей.

Таблица 19. Распределение ответов на вопрос: «Существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в том месте (населенном пункте), где Вы живете?» (в разрезе областей, в %)

Область	Однозначно да	Скорее да	Скорее нет	Однозначно нет	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	28,2	14,1	24,4	25,6	7,7
Актюбинская	2,0	15,8	26,7	46,5	8,9
Алматинская	7,4	15,8	33,0	33,5	10,2
Атырауская	23,5	5,9	35,3	35,3	0,0
Восточно-Казахстанская	2,7	8,9	45,9	28,1	14,4
Жамбылская	0,8	42,1	28,1	19,0	9,9
Западно-Казахстанская	6,9	4,2	26,4	58,3	4,2
Карагандинская	4,7	17,3	42,0	28,0	8,0
Костанайская	0,0	0,0	34,4	57,3	8,3
Кызылординская	11,2	16,9	21,3	47,2	3,4
Мангистауская	4,1	8,2	34,2	39,7	13,7
Павлодарская	0,0	21,5	30,4	41,8	6,3
Северо-Казахстанская	5,4	19,6	35,7	28,6	10,7
Южно-Казахстанская	2,1	12,0	43,1	37,0	5,9
г.Астана	1,0	12,5	41,3	40,4	4,8
г.Алматы	9,5	17,1	23,7	37,9	11,8

Проблемами, которые могут вынудить респондентов пойти на публичную протестную акцию, являются вопросы материального характера: рост цен на продукты питания, ГСМ, лекарства (11%, таблица 20), сокращение или увольнение с работы (9,9%), проблемы с жильём (9,8%), задержки по выплате заработной платы, пенсий, стипендий (8,3%) и т.д.

Почти половина опрошенных ответили, что ничто не может вынудить их открыто протестовать (49,6%). Причиной этого могут быть различные факторы – от особенностей менталитета и воспитания до неверия в действенность акций протеста.

Таблица 20. Распределение ответов на вопрос: «Какая проблема может вынудить Вас пойти на публичную протестную акцию?» (в %)

	%
Рост цен на продукты питания, ГСМ, лекарства	11,0
Сокращение или увольнение с работы	9,9
Проблемы с жильём	9,8
Задержка по выплате заработной платы, пенсий, стипендий, пособий	8,3
Ухудшение экологической ситуации	7,8
Неудовлетворенность действиями властей	6,4
Низкое качество услуг в образовании	6,3
Необоснованное повышение тарифов на коммунальные услуги	6,1
Несправедливые судебные решения	6,1
Халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений	6,0
Необоснованные штрафы	5,6
Нарушение прав на этнической почве	5,5

	%
Повышение выплат по кредитам или ипотеке	5,2
Проблемы в школе, ВУЗе, колледже	4,5
Несогласие с принимаемыми реформами	4,3
Ничто не может вынудить меня открыто протестовать	49,6
Затрудняюсь ответить	6,7

Как и в предыдущем вопросе, 41,2% ничего не собираются предпринимать для отстаивания своих интересов (таблица 21).

Остальные респонденты преимущественно готовы обратиться в государственные институты – суд (22,4%), партию «Нұр Отан» (12,2%) или к представителям государственной власти (7,6%), а 11% – в газеты, телевидение или радио.

В митинге протеста намерены участвовать только 4,5% молодых людей.

Таблица 21. Распределение ответов на вопрос: «Что Вы готовы предпринять в защиту своих интересов?» (в %)

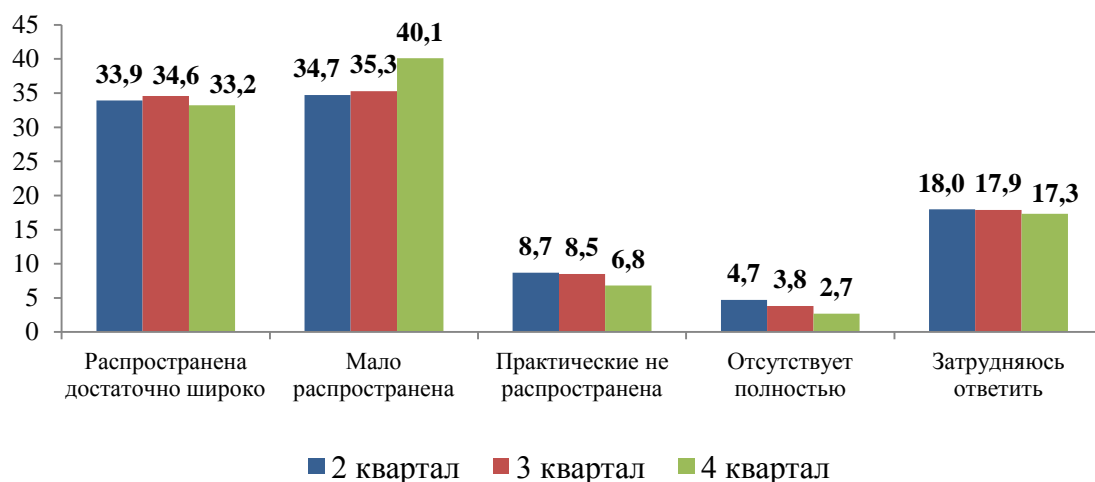
	%
Обращусь в суд	22,4
Обращусь в приемную партии «Нұр Отан»	12,2
Обращусь в газету, телевидение, радио	11,0
Приду на прием к представителям государственной власти	7,6
Буду участвовать в мирной демонстрации	6,2
Обращусь в любую политическую партию, кроме «Нур Отан»	4,6
Приму участие в митинге протеста	4,5
Не выйду на работу, на учебу	3,0
Объявлю голодовку	1,6
Буду участвовать в перекрытии дорог, автотрасс	1,1
Буду распространять листовки и прокламации	1,1
Готов взять оружие	0,1
Ничего не буду предпринимать	41,2
Затрудняюсь ответить	7,9

2.6 Оценка уровня коррупции

Казахстанскому обществу свойственно достаточно лояльное отношение к коррупции. Поэтому, несмотря на то, что 73,3% опрошенных молодых людей считают её распространённой в своём регионе (диаграмма 11), она не относится ими к числу актуальных проблем (таблицы 22-25).

В сравнении с предыдущими периодами, оценки распространения коррупции в последнем квартале года несколько повысились (2 квартал – 68,6%, 3 квартал – 69,9%, 4 квартал – 73,3%). Вместе с тем, 40,1% отметили, что коррупция распространена мало.

Диаграмма 11. Распределение ответов на вопрос: «Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция?» (в %)

Ниже всего оценки уровня распространения коррупции в группе респондентов от 14 до 18 лет (63,6%, таблица 22), так как им, в силу возраста, реже приходится непосредственно контактировать с представителями власти.

Таблица 22. Распределение ответов на вопрос: «Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция?» (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Распространена достаточно широко	23,7	35,4	37,2
Мало распространена	39,9	41,5	39,1
Практически не распространена	5,3	7,4	7,2
Отсутствует полностью	3,7	2,5	2,3
Затрудняюсь ответить	27,4	13,3	14,2

Также более негативные оценки распространённости коррупции давали работающие респонденты, чем учащиеся, так как они чаще могут сталкиваться с проявлениями коррупции (таблица 23).

Таблица 23. Распределение ответов на вопрос: «Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция?» (в разрезе занятости, в %)

	Нет, я только учусь	Учусь и одновременно работаю (подрабатываю)	Да, я работаю	Я не учусь, не работаю и НЕ ищу работу	Я не учусь, не работаю (ищу работу)
Распространена достаточно широко	27,1	34,6	36,9	36,4	36,8
Мало распространена	38,1	44,9	39,9	44,2	40,8
Практически не распространена	6,9	4,7	8,0	5,2	1,3
Отсутствует полностью	3,9	3,7	2,0	1,3	2,0
Затрудняюсь ответить	24,0	12,1	13,1	13,0	19,1

Степень распространения коррупции выше оценена представителями казахской (74,7%, таблица 24) и русской национальностей (72,4%), чем молодыми людьми иных национальностей (62%).

Таблица 24. Распределение ответов на вопрос: «Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция?» (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/ казашка	Русский/ русская	Другой национальности
Распространена достаточно широко	34,4	28,7	31,6
Мало распространена	40,3	43,7	30,4
Практически не распространена	7,0	7,0	3,8
Отсутствует полностью	2,8	2,3	2,5
Затрудняюсь ответить	15,5	18,3	31,6

По мнению респондентов, коррупция наиболее распространена в таких областях, как Жамбылская (90,9%, таблица 25), Павлодарская (86,1%), Актюбинская (85,1%), Кызылординская (82%). Менее всего – в Мангистауской (47,9%) и Атырауской (48,6%) областях, то есть в западном регионе.

Таблица 25. Распределение ответов на вопрос: «Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция?» (в разрезе областей, в %)

Область	Распространена достаточно широко	Мало распространена	Практически не распространена	Отсутствует полностью	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	41,0	26,9	10,3	2,6	19,2
Актюбинская	36,6	48,5	2,0	1,0	11,9
Алматинская	40,9	40,0	2,8	1,4	14,9
Атырауская	16,2	32,4	35,3	13,2	2,9
Восточно- Казахстанская	25,3	36,3	6,8	4,1	27,4
Жамбылская	12,4	78,5	1,7	0,0	7,4
Западно- Казахстанская	30,6	45,8	6,9	1,4	15,3
Карагандинская	39,3	34,7	10,7	2,7	12,7
Костанайская	19,8	34,4	16,7	7,3	21,9
Кызылординская	20,2	61,8	10,1	1,1	6,7
Мангистауская	13,7	34,2	1,4	9,6	41,1
Павлодарская	21,5	64,6	3,8	0,0	10,1
Северо- Казахстанская	25,0	48,2	3,6	0,0	23,2
Южно- Казахстанская	51,9	27,0	1,8	0,3	19,1
г.Астана	21,2	38,5	14,4	7,7	18,3
г.Алматы	40,3	32,2	4,7	1,9	20,9

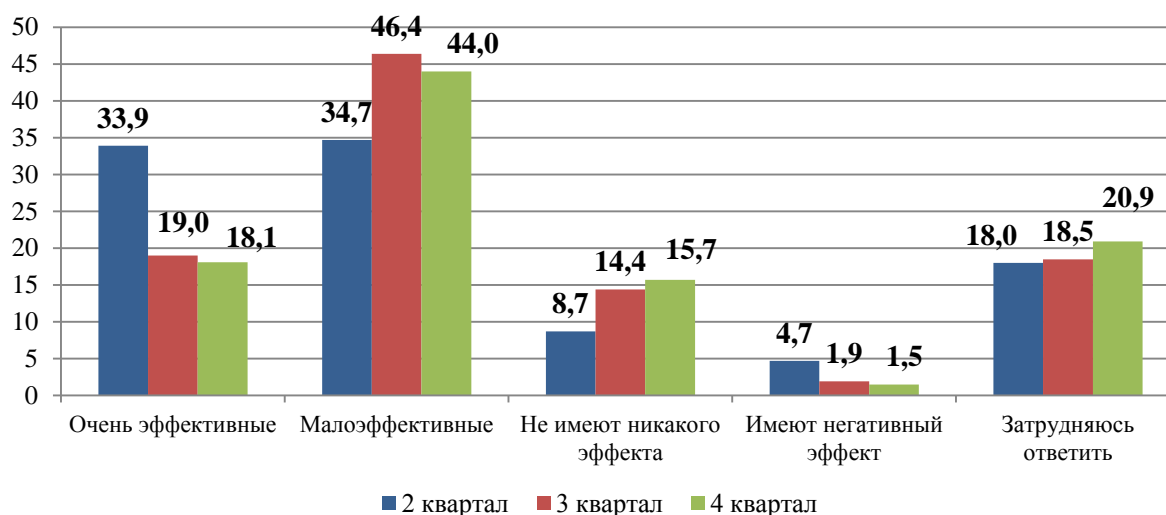
Основная часть опрошенных (44%) оценила меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией, как малоэффективные (диаграмма 12). Очень эффективными их считают 18,1%, не имеющими никакого эффекта –

15,7%, имеющими негативный эффект – 1,5%. Пятая часть респондентов затруднилась дать ответ на вопрос (20,9%).

В целом, оценки эффективности государственных мер в четвёртом квартале (62,1%) выше, чем в третьем (55,4%), но не достигли ещё уровня второго квартала (68,6%).

Это, видимо, связано с впечатлениями от громких антикоррупционных скандалов, но со временем, когда конкретных шагов по ним предпринято не было, это снизило уверенность в эффективности данных мероприятий.

Диаграмма 12. Распределение ответов на вопрос: «Как бы Вы оценили меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией?» (в %)

Меры по борьбе с коррупцией чаще других оценивали положительно опрошенные в возрасте от 14 до 18 лет (21,3%, таблица 26), но среди них больше и тех, кто не смог дать чёткого ответа (27,8%).

Как и ранее, старшие возрастные группы, как более умудрённые житейским опытом, не спешат со своими положительными оценками.

Таблица 26. Распределение ответов на вопрос: «Как бы Вы оценили меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией?» (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Очень эффективные	21,3	17,2	16,7
Малоэффективные	35,0	47,2	47,0
Не имеют никакого эффекта	14,1	15,6	16,6
Имеют негативный эффект	1,8	1,2	1,4
Затрудняюсь ответить	27,8	18,8	18,2

Как очень эффективные антикоррупционные меры называли преимущественно представители казахской национальности (20%, таблица 27), а не имеющими никакого эффекта – молодёжь русской национальности (19,2%).

Таблица 27. Распределение ответов на вопрос: «Как бы Вы оценили меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией?» (в разрезе этнических групп, в %)

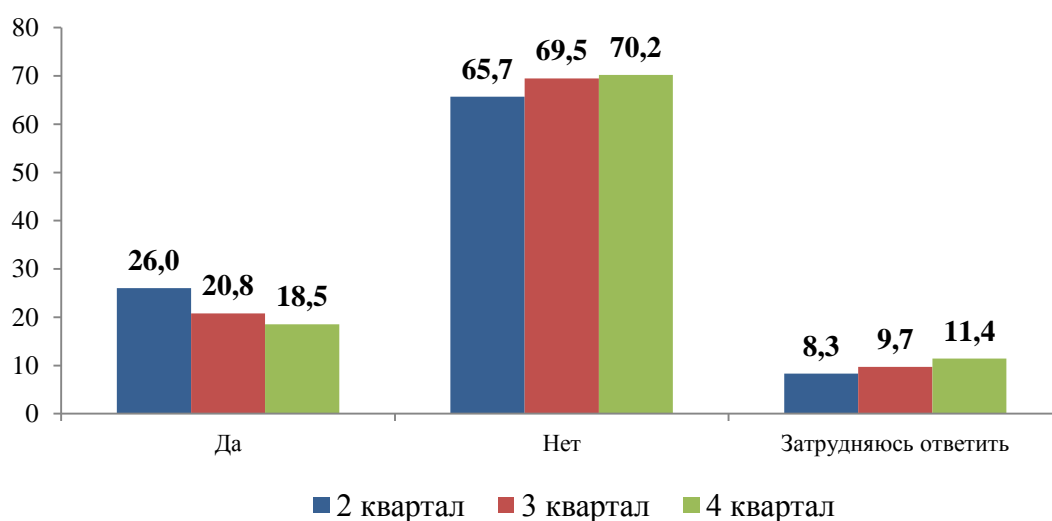
	Казах/ казашка	Русский/ русская	Другой национальности
Очень эффективные	20,0	13,0	10,8
Малоэффективные	44,8	46,8	30,4
Не имеют никакого эффекта	14,9	19,2	14,6
Имеют негативный эффект	1,7	1,1	0,0
Затрудняюсь ответить	18,6	20,0	44,3

70,2% опрошенных лично не сталкивались с проявлениями коррупции (диаграмма 13). Положительный ответ дали лишь 18,5% опрошенных. 11,4% затруднились с ответом.

Со 2-го квартала прослеживается тенденция к снижению количества тех, кто непосредственно наблюдал коррупционные нарушения (2 квартал – 26%, 3 квартал – 20,8%, 3 квартал – 18,5%).

Вместе с тем, растёт и процент затруднившихся ответить (с 8,3% до 11,4%).

Диаграмма 13. Распределение ответов на вопрос: «За последние полгода приходилось ли Вам лично сталкиваться с проявлениями коррупции?» (в %)

С проявлениями коррупции в основном сталкивались старшие возрастные группы (таблица 28). Так, в группе от 24 до 29 лет их 21,2%, от 19 до 23 лет – 19,9%, а от 14 до 18 лет – 12,3%.

Таблица 28. Распределение ответов на вопрос: «За последние полгода приходилось ли лично сталкиваться с проявлениями коррупции?» (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Да	12,3	19,9	21,2
Нет	76,1	71,1	65,8
Затрудняюсь ответить	11,5	9,0	13,0

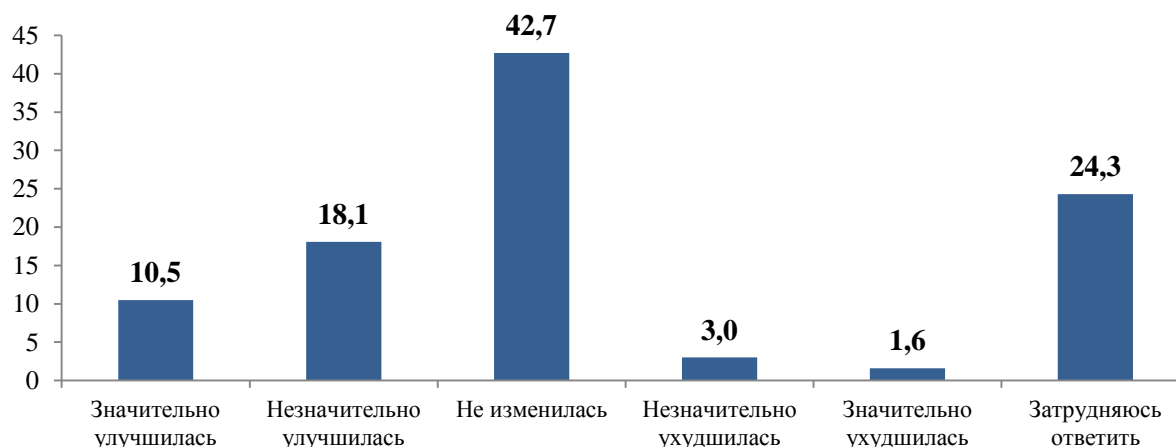
Также чаще являются свидетелями коррупционных правонарушений и представители казахской национальности (18,8%, таблица 29).

Таблица 29. Распределение ответов на вопрос: За последние полгода приходилось ли лично сталкиваться с проявлениями коррупции? (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/казахка	Русский/русская	Другой национальности
Да	18,8	17,5	17,7
Нет	69,6	74,4	65,8
Затрудняюсь ответить	11,6	8,2	16,5

По мнению 42,7% респондентов, ситуация с проявлением коррупции в их населённом пункте за последний год не изменилась (диаграмма 14). Об улучшении ситуации сказали 28,6%, об ухудшении – 4,6%. Четверть опрошенных не смогла дать определённого ответа (24,3%).

Диаграмма 14. Распределение ответов на вопрос: «Как изменилась ситуация с проявлением коррупции в Вашем населенном пункте за последний год?» (в %)

Значительное улучшение ситуации с коррупционными проявлениями отмечают жители Атырауской (78%) и Кызылординской (65,1%) областей (таблица 30).

Менее всего заметны изменения в Северо-Казахстанской (10,7%), Жамбылской (19%) и Западно-Казахстанской (19,4%) областях.

Таблица 30. Распределение ответов на вопрос: «Как изменилась ситуация с проявлением коррупции в Вашем населенном пункте за последний год?» (в разрезе областей, в %)

Область	Значительно улучшилась	Незначительно улучшилась	Не изменилась	Незначительно ухудшилась	Значительно ухудшилась	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	23,1	12,8	29,5	2,6	1,3	30,8
Актюбинская	8,9	15,8	49,5	3,0	1,0	21,8
Алматинская	5,1	23,3	46,5	4,2	0,9	20,0
Атырауская	55,9	22,1	19,1	0,0	0,0	2,9
Восточно-Казахстанская	4,8	19,2	42,5	2,7	2,1	28,8
Жамбылская	2,5	16,5	66,9	1,7	3,3	9,1
Западно-Казахстанская	6,9	12,5	22,2	4,2	12,5	41,7
Карагандинская	13,3	20,7	40,0	4,0	,7	21,3
Костанайская	7,3	13,5	53,1	0,0	2,1	24,0
Кызылординская	15,7	49,4	29,2	1,1	0,0	4,5
Мангистауская	2,7	23,3	26,0	0,0	2,7	45,2
Павлодарская	6,3	16,5	55,7	2,5	0,0	19,0
Северо-Казахстанская	0,0	10,7	51,8	1,8	3,6	32,1
Южно-Казахстанская	10,3	11,7	37,5	4,1	0,0	36,4
г.Астана	20,2	16,3	36,5	2,9	1,0	23,1
г.Алматы	6,6	15,6	53,6	4,7	1,4	18,0

У молодёжи сложилось впечатление, что коррупция наиболее распространена в структуре таможенной службы (33%, таблица 31), автоинспекции (28,2%), медицинских организациях (27,8%), налоговых (24,5%) и судебных органах (24%), а также при проведении конкурсов на закупку товаров/услуг за счёт бюджетных средств (20,6%).

Таблица 31. Распределение ответов на вопрос: «Как Вы считаете, в какой из перечисленных сфер наиболее распространена коррупция?» (в %)

	%
Таможенные службы	33,0
Автоинспекции	28,2
Медицинские организации	27,8
Налоговые органы	24,5
Судебные органы	24,0
Конкурсы на закупку товаров/услуг за счёт бюджетных средств	20,6
Освобождение от призыва на военную службу в вооружённые силы	16,3
Поступление в высшие учебные заведения	15,9
Поступление в специализированные общеобразовательные школы и дошкольные воспитательные учреждения и обучение в них	15,5
Получение кредитов	14,1
Надзор за соблюдением правил охоты и рыболовства	11,4
Правоохранительные органы	9,2
Лицензирование и регистрация предпринимательской деятельности	8,2

	%
Обучение в высших учебных заведениях	7,2
Жилье по программе «Молодая семья»	6,8
Строительство и ремонт за счёт бюджетных средств	6,4
Нотариальное удостоверение сделок	4,7
Контроль за соблюдением условий лицензирования	4,4
Прием на службу, позволяющую иметь значительный доход от должности в государственных учреждениях	0,0
Другое	22,4
Я и мои близкие не сталкивались с коррупцией	0,1
Затрудняюсь ответить	33,0

Выводы по главе

В итоге, наблюдается довольно низкий уровень интереса молодежи к политике и отсутствие тенденции к росту данного показателя. Доверием респондентов пользуются те социальные институты, общение с которыми наиболее интенсивно, – семья, школы, колледжи, институты, университеты.

Декларируемый патриотизм опрошенных несколько выше реального, но последний также достаточно высок (не менее половины респондентов). Уровень патриотизма несколько снизился к концу года, скорее всего, по причине отсутствия ярких политических событий, позволяющих проявить свои гражданские чувства.

Основная часть участников опроса чувствует себя в безопасности и удовлетворена своей жизнью, их количество за последнее время возросло. Также молодёжи свойственна удовлетворённость развитием своего населённого пункта, а возможности для профессионального роста и жизни в них считаются ими достаточными.

Тем не менее, в числе респондентов имеется группа, настроенная на отъезд из страны. В неё преимущественно входят более младшие из опрошенных, имеющие достаточный материальный уровень, представители русской национальности, то есть изначально нацеленные на получение образования за границей.

Как и в целом для казахстанского общества, молодому поколению в основном приходится сталкиваться с проблемами экономического характера (*высокая стоимость получения высшего образования, высокие цены на продукты и товары народного потребления, материальные трудности, необеспеченность жильём, сложности трудоустройства*), но также актуальны и проблемы духовного плана (*религиозный экстремизм, наркомания, токсикомания, алкоголизм, курение, преступность, бездуховность, низкий уровень культуры*).

Процент респондентов, отмечающих вероятность возникновения акций протеста в своём населённом пункте, за последние три квартала незначительно снизился, лишь пятая часть опрошенных уверена в этом. В основном это лица, проживающие в относительно спокойных регионах – Жамбылской, Акмолинской, Кызылординской областях и в г. Алматы.

В целом, молодёжь занимает достаточно пассивную позицию при отстаивании своих интересов, подвигнуть их на решительные меры могут лишь факторы, ухудшающие их материальное положение. В этом случае основная масса предпочитает обратиться в государственные институты – суд, партию «Нұр Отан» или к представителям государственной власти, а также в газеты, телевидение или радио.

Зафиксирована тенденция роста оценки распространения коррупции, её наиболее высокий уровень отмечается молодёжью из Жамбылской, Павлодарской, Актюбинской и Кызылординской областей. Антикоррупционные меры, предпринимаемые государством, оцениваются большинством как малоэффективные.

3. Образование и занятость молодежи

3.1 Отношение к трудовой деятельности

Побуждение человека к трудовой деятельности реализуется посредством мотивов, причём одновременно несколькими мотивами, совокупность которых является мотивационной структурой.

В мотивационной структуре трудовой деятельности молодёжи присутствуют как мотивы обеспечения – «возможность хорошо зарабатывать» (25,3%, таблица 32), так и мотивы самореализации – «возможность заниматься любимым делом» (24,5%), «применение знаний, умений по специальности» (20,6%), «реализация своих способностей» (19,4%), «общение с людьми» (7,9%).

Следует отметить, что материальные мотивы, всё же, доминируют в этой структуре.

Таблица 32. Распределение ответов на вопрос: «Что важно в трудовой деятельности в первую очередь?» (в %)

	%
Возможность хорошо зарабатывать	25,3
Возможность заниматься любимым делом	24,5
Применение знаний, умений по специальности	20,6
Реализация своих способностей	19,4
Общение с людьми	7,9
Затрудняюсь ответить	2,4

В случае потери работы основная часть респондентов готова занять гибкую позицию и согласиться на любую работу (40,4%, таблица 33). 23,1% ограничивают свой выбор близкой специальностью, а 12,5% согласны работать строго по своей профессии.

Обращает на себя внимание тот факт, что лишь 9,6% намерены в этой ситуации открыть собственное дело, заняться предпринимательской деятельностью, бизнесом. Возможно, молодые люди опасаются брать на себя ответственность и предпочитают меньший, но более стабильный доход.

8,1% склонны к тому, чтобы переучиться по новой специальности, чтобы найти работу.

Таблица 33. Распределение ответов на вопрос: «В случае, если Вы окажетесь безработным, на какую работу Вы можете согласиться?» (в %)

	%
На любую работу	40,4
Близко к своей специальности	23,1
Только по своей специальности	12,5
Открою собственное дело, займусь предпринимательской деятельностью, бизнесом	9,6
Буду переучиваться по новой специальности, чтобы найти работу	8,1
Затрудняюсь ответить	6,5

3.2 Уровень поддержки реформ образования

В 2016 году в результате разработки новых реформ в системе образования наметились глобальные перемены. Как в целом в обществе, так и среди молодёжи, однозначного отношения к ним нет. Тем не менее, выявлены некоторые тенденции.

Так, более половины респондентов поддерживают следующие нововведения (таблица 34):

- переход к пятидневной учебной неделе в школах, чтобы снизить нагрузку на школьников (совокупный процент положительных ответов – 74,4%);

- увеличение изучения английского языка на 1 час, начиная с первого класса с 2016-2017 года (64,3%);

- возможность повторной сдачи ЕНТ на платной основе (61,7%);

- изучение всемирной истории на русском языке (55%);

- изучение предметов в средних школах на трех языках (54,6%).

Наименьшее количество сторонников имеют такие меры, как:

- продление учебного года у первоклассников до 1 июня, у старшекласников – до середины июня (32%);

- включение в список обязательных для сдачи предметов (ЕНТ) английского языка (32,4%).

Таблица 34. Распределение ответов на вопрос: «С какими изменениями в системе образования Вы согласны, т.е. Вы их поддерживаете, а какие считаете неправильными, т.е. не поддерживаете?» (в %)

	Поддерживаю	Скорее поддерживаю	Скорее не поддерживаю	Не поддерживаю	Загруженность ответить
Переход на 12-летнее образование	17,8	20,9	22,3	34,9	4,3
Переход к пятидневной учебной неделе в школах, чтобы снизить нагрузку на школьников	37,5	29,1	14,6	16,1	2,8
Внедрение изучения предметов в средних школах на трех языках (казахский, русский, английский)	31,1	23,5	17,7	24,1	3,8
Изучение истории Казахстана на казахском языке начиная с 7 класса (с 2018-2019 учебного года)	33,2	20,8	16,7	23,8	5,7
Изучение всемирной истории на русском языке	28,5	26,5	19,8	19,3	6,0
Изучение предметов информатика, химия, биология, физика на английском языке в старших классах (с 2019-2020 учебного года)	20,4	21,4	20,7	32,9	4,7
Увеличение изучения английского языка на 1 час, начиная с первого класса (с 2016-2017 года)	36,3	28,0	14,3	17,4	4,1

	Поддерживаю	Скорее поддерживаю	Скорее не поддерживаю	Не поддерживаю	Затрудняюсь ответить
Включить в список обязательных для сдачи предметов (ЕНТ) английский язык	14,1	17,9	24,7	37,4	6,1
Продление учебного года у первоклассников до 1 июня, у старшеклассников – до середины июня	12,8	19,6	22,1	40,9	4,7
Изменение формата ЕНТ – выпускные экзамены в школах и ЕНТ при поступлении в ВУЗ	25,5	24,3	18,2	21,8	10,4
Возможность повторной сдачи ЕНТ на платной основе	32,6	29,1	14,9	16,9	6,6

3.3 Удовлетворенность качеством образования

Важным вопросом является отношение к школе, от которого во многом зависит успеваемость, психологическое состояние школьника. Также это влияет на позицию, которую он передаст следующим поколениям после окончания школы.

Положительным является тот факт, что почти у половины респондентов имеется приятное впечатление о своей школе (47,7%, диаграмма 15). 42,7% считают её самой обыкновенной, не лучше и не хуже других. Только лишь у 5,9% сложился негативный образ школы. 3,8% затруднились ответить.

Диаграмма 15. Распределение ответов на вопрос: «Определите свое отношение к школе, в которой Вы учитесь (учились)?» (в %)

Позитивное отношение к школе свойственно в основном опрошенным в возрасте от 14 до 18 лет (51,7%, таблица 35), то есть тем, кто ещё является школьником. Более старшие группы – это поколение школьников перестройки и постперестроечного периода, когда, отказавшись от единства в среднем образовании, страну захватила волна педагогического эксперимента, не всегда удачного, что и проявилось в их ответах.

Таблица 35. Распределение ответов на вопрос: «Определите свое отношение к школе, в которой Вы учитесь (учились)» (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Мне нравится (нравилась) школа, в которой я учусь (учился (-лась))	51,7	47,9	45,0
Самая обыкновенная школа, не лучше и не хуже других	37,4	42,0	46,5
Мне не нравится (не нравилась) школа, в которой я учусь (учился (-лась))	6,5	6,4	5,0
Затрудняюсь ответить	4,5	3,7	3,5

Представители казахской (50,5%, таблица 36) и других национальностей (47,5%) чаще определяли своё отношение к школе как положительное.

Таблица 36. Распределение ответов на вопрос: «Определите свое отношение к школе, в которой Вы учитесь (учились)» (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/казашка	Русский/русская	Другой национальности
Мне нравится (нравилась) школа, в которой я учусь (учился (-лась))	50,5	35,8	47,5
Самая обыкновенная школа, не лучше и не хуже других	41,0	50,4	41,1
Мне не нравится (не нравилась) школа, в которой я учусь (учился (-лась))	4,8	8,7	8,9
Другое	0,0	0,0	0,0
Затрудняюсь ответить	3,6	5,1	2,5

Представляется естественным, что респондентам женского пола школа нравилась больше, чем мужскому полу (50,8% и 44,6%, таблица 37). По результатам научных исследований, у женщин отмечается превосходство в скорости восприятия, счете, вербальной памяти, беглости речи и других задачах, включая речевые навыки. Это даёт преимущество женщинам при обучении в школе, что и формирует благоприятные впечатления о ней.

Таблица 37. Распределение ответов на вопрос: «Определите свое отношение к школе, в которой Вы учитесь (учились)» (в гендерном разрезе, в %)

	Мужской	Женский
Мне нравится (нравилась) школа, в которой я учусь (учился (-лась))	44,6	50,8
Самая обыкновенная школа, не лучше и не хуже других	44,5	40,8
Мне не нравится (не нравилась) школа, в которой я учусь (учился (-лась))	6,7	5,0
Другое	0,0	0,0
Затрудняюсь ответить	4,2	3,4

Среди условий обучения в школе опрошенные наиболее удовлетворены обеспечением безопасности учащихся (80,3%, таблица 38), порядком, дисциплиной (80,1%), распорядком учебного дня, организацией учебного процесса (78,9%), преподаванием предметов (78%), в целом, учебно-методической стороной педагогического процесса.

Менее всего – кружками, секциями, клубами (66,3%), компьютерным оборудованием, возможностью выхода в интернет (66,8%), то есть организацией досуга и материальным обеспечением школы.

Таблица 38. Распределение ответов на вопрос: «Насколько Вы удовлетворены условиями для обучения в Вашей школе? Если Вы уже закончили школу, пожалуйста, вспомните, насколько Вы были удовлетворены условиями для обучения, когда учились в школе?» (%)

	Полностью удовлетворен	Скорее удовлетворен	Скорее не удовлетворен	Не удовлетворен	Затрудняюсь ответить
Организация школьных досуговых мероприятий	30,4	46,9	12,5	7,2	3,1
Порядок, дисциплина	38,0	42,1	14,3	4,3	1,4
Обеспечение безопасности учащихся	36,4	43,9	11,5	5,1	3,2
Подготовку для поступления в ВУЗ	28,8	39,0	19,1	8,2	5,0
Распорядок учебного дня, организация учебного процесса	35,4	43,5	14,5	4,7	2,0
Состояние и оформление кабинетов, ремонт и дизайн помещений	30,6	42,3	16,9	8,1	2,2
Хорошая материально-техническая база (оборудование кабинетов, техническое оснащение, спортивный инвентарь и т.п.)	28,9	40,3	22,5	6,2	2,2
Компьютерное оборудование, выход в интернет	27,8	39,0	22,4	8,1	2,9
Интересные кружки, секции, клубы	29,6	36,7	21,2	9,5	3,1
Преподавание предметов	31,4	46,6	13,3	4,2	4,5

Во время изучения казахского языка в школе у большинства опрошенных трудностей не возникает/не возникало (49%, таблица 39).

Остальные сталкивались с такими трудностями, как непрофессионализм преподавателей (14,8%, таблица 36), отсутствие индивидуального подхода (14,4%), слабая методика (12,7%), недостаток качественных материалов (10,8%) и т.д.

Таблица 39. Распределение ответов на вопрос: «С какими трудностями Вы сталкивались или сталкиваетесь во время изучения казахского языка в Вашей школе? Если Вы уже закончили школу, пожалуйста, вспомните, какие трудности у Вас возникали в школьный период?» (в %)

	%
Непрофессионализм преподавателей	14,8
Отсутствие индивидуального подхода	14,4
Слабая методика	12,7
Отсутствие качественных материалов	10,8
Недостаток в интерактивности	7,2
Неудобное время	2,4
Отсутствие учителей	0,1
Трудностей не возникает (не возникало) во время изучения казахского языка	49,0
Затрудняюсь ответить	6,5

Выводы по главе

Трудовая деятельность для опрошенных молодых людей является как возможностью материального обеспечения, так и способом самореализации. В случае потери работы основная часть молодёжи готова согласиться на любую работу. Примечательно, что лишь десятая часть намерена в этой ситуации открыть собственное дело, предпочитая меньший, но более стабильный доход.

Примерно у половины респондентов имеются благоприятные впечатления о своей школе, условия обучения в ней также признаны ими удовлетворительными. Кроме того, опрошенные поддерживают большинство внедряемых государством в образовательную систему новшеств.

Также половине участников опроса в процессе обучения в школе не приходилось сталкиваться с трудностями при изучении казахского языка. Отдельные затруднения возникали в связи с непрофессионализмом преподавателей и методическими упущениями.

4. Оценка государственной молодежной политики

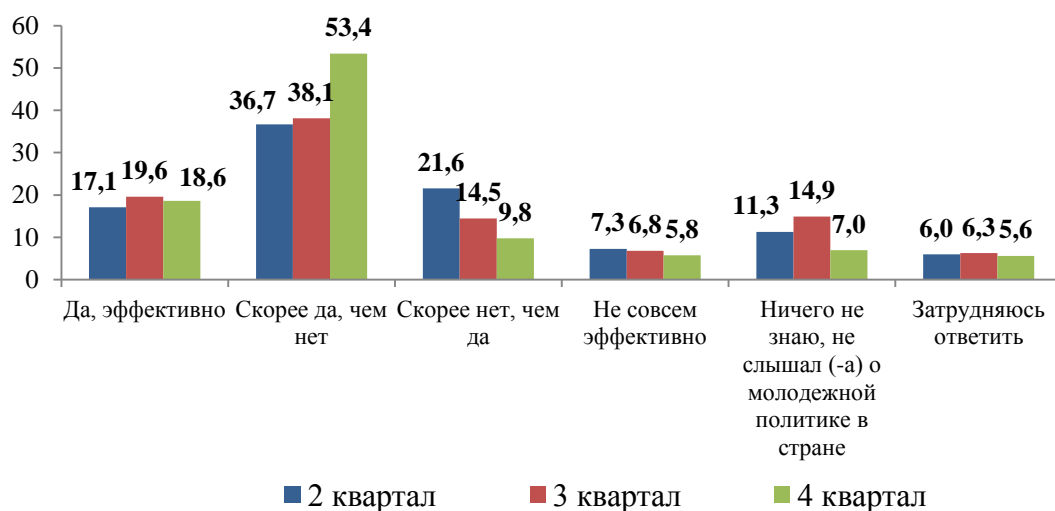
4.1 Информированность о государственной молодежной политике

Непосредственной целью государственной молодежной политики является всестороннее развитие потенциала молодёжи, создание условий и возможностей для её успешной социализации и эффективной самореализации.

Большинство респондентов считают государственную молодежную политику достаточно эффективной (72%, диаграмма 16). Причём к концу года процент положительных оценок возрос.

Как недейственную её оценили 15,6%. Этот показатель во втором квартале составлял 28,9%, в третьем – 21,3%.

Диаграмма 16. Распределение ответов на вопрос: «Эффективно ли реализуется государственная молодежная политика у нас в стране?» (в %)

Младшие возрастные группы чаще оценивали молодежную политику как эффективную (от 14 до 18 лет – 74,5%, от 19 до 23 лет – 74,6%, таблица 40).

Таблица 40. Распределение ответов на вопрос: «Эффективно ли реализуется государственная молодежная политика (поддержка и развитие молодежи) у нас в стране?» (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Да, эффективно	21,1	18,4	17,1
Скорее да, чем нет	53,4	56,2	51,1
Скорее нет, чем да	7,6	9,3	11,5
Не совсем эффективно	4,1	4,6	7,7
Ничего не знаю, не слышал (-а) о молодежной политике в стране	7,0	6,1	7,5
Затрудняюсь ответить	6,7	5,4	5,1

Эффективность молодёжной политики оценивалась выше и представителями казахской национальности (73,4%, таблица 41) по сравнению с респондентами русской (68,2%) или других национальностей (68,4%).

Таблица 41. Распределение ответов на вопрос: «Эффективно ли реализуется государственная молодёжная политика (поддержка и развитие молодежи) у нас в стране?» (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/ казашка	Русский/ русская	Другой национальности
Да, эффективно	20,4	13,0	13,9
Скорее да, чем нет	53,0	55,2	52,5
Скорее нет, чем да	9,3	12,1	8,9
Не совсем эффективно	5,4	8,5	3,2
Ничего не знаю, не слышал (-а) о молодежной политике в стране	6,8	4,8	13,3
Затрудняюсь ответить	5,1	6,5	8,2

Также положительные оценки в основном давали респонденты с более высоким уровнем образования (таблица 46), к примеру, с высшим образованием (93,8%), вероятно, как наиболее частые пользователи молодёжных программ.

Минимальный процент тех, кто положительно оценивает эффективность государственной молодёжной политики, наблюдается среди опрошенных с неполным средним образованием (5%) и общим средним (14,6%).

Таблица 42. Распределение ответов на вопрос: «Эффективно ли реализуется государственная молодёжная политика (поддержка и развитие молодежи) у нас в стране?» (в разрезе образования, в %)

	Высшее, со степенью	Высшее	Незаконченное высшее	Среднее специальное/ профессиональное образование	Общее среднее	Неполное среднее	Нет образования
Да, эффективно	23,5	41,2	13,7	11,8	9,8	0,0	23,5
Скорее да, чем нет	19,9	52,6	11,7	6,1	4,8	5,0	19,9
Скорее нет, чем да	24,3	54,9	4,3	4,7	7,1	4,7	24,3
Не совсем эффективно	15,7	54,5	11,2	7,5	5,8	5,2	15,7
Ничего не знаю, не слышал (-а) о молодёжной политике в стране	17,7	52,6	11,3	4,8	7,2	6,5	17,7
Затрудняюсь ответить	17,2	53,8	6,9	1,9	12,2	8,0	17,2

4.2 Уровень общественно-политической активности молодежи

Опрошенные показали достаточно высокую степень информированности относительно государственных и отраслевых программ, которые реализуются для поддержки и развития молодежи в стране (таблица 43).

Более всего опрошенные осведомлены о таких программах, как «Дорожная карта занятости – 2020, молодежная практика» (46%), «Дорожная карта бизнеса 2020» (27,5%), Государственная программа развития здравоохранения Республики Казахстан «Денсаулық» на 2016-2019 годы (21,4%).

Затруднились ответить на вопрос 26,3% респондентов.

Таблица 43. Распределение ответов на вопрос: «Какие Вы знаете государственные и отраслевые программы, которые реализуются для поддержки и развития молодежи в стране?» (в %)

	%
Дорожная карта занятости-2020 (Молодежная практика)	46,0
Дорожная карта бизнеса 2020	27,5
Государственная программа развития здравоохранения Республики Казахстан «Денсаулық» на 2016-2019 годы	21,4
Государственная программа развития образования и науки РК на 2016-2019 гг.	17,1
Программа развития регионов до 2020 года	16,7
Затрудняюсь ответить	26,3

Также многие опрошенные знакомы с молодежные проекты, которые реализуются для развития и поддержки молодежи в стране. В частности, ими названы «С дипломом – в село» (68,8%, таблица 44), «Жасыл ел» (62,8%), «Серпін-2050» (38%) и т.д.

Таблица 44. Распределение ответов на вопрос: «Какие Вы знаете молодежные проекты, которые реализуются для развития и поддержки молодежи в стране?» (в %)

	%
Проект «С дипломом – в село»	68,8
Жасыл Ел	62,8
Проект «Серпін-2050»	38,0
Школа молодого предпринимателя «Даму-көмек»	24,3
Молодёжный кадровый резерв	21,3
Программа «SAGE Kazakhstan» для обучения старшеклассников предпринимательству	11,6

В наиболее известных им проектах сами опрошенные или их друзья, знакомые принимали участие (таблица 45), то есть, в перечисленных в предыдущем вопросе: «Жасыл ел» – 51%, «С дипломом – в село» – 44,6%, «Серпін-2050» – 17,8%.

Таблица 45. Распределение ответов на вопрос: «В каких молодежных проектах принимали участие Вы или Ваши друзья, знакомые?» (в %)

	%
Жасыл Ел	51,0
Проект «С дипломом – в село!»	44,6
Проект «Серпін-2050»	17,8
Школа молодого предпринимателя «Даму-көмек»	10,0
Молодёжный кадровый резерв	7,9
Программа «SAGE Kazakhstan» для обучения старшекласников предпринимательству	6,9

Около половины респондентов не имеют информации о работе Молодёжного ресурсного центра (53%, таблица 46%). Обращались в подобные центры – 5,4%, знают об их работе, но никогда не обращались – 14,2%, что-то слышали, читали – 18,4%. Следовательно, требуется информационная популяризация их деятельности.

Таблица 46. Распределение ответов на вопрос: «Вам известно о работе молодежных ресурсных центров Вашей области/города?» (в %)

	%
Да, знаю, обращался в Молодежный ресурсный центр	5,4
Да, знаю о работе Молодежного ресурсного центра, но никогда не обращался	14,2
Что-то слышал, читал (-а)	18,4
Ничего не знаю о работе Молодежного ресурсного центра	53,0
Затрудняюсь ответить	9,1

Наибольший процент опрошенных, ничего не знающих о работе молодежного ресурсного центра, зафиксирован в Южно-Казахстанской (70,1%, таблица 47), Мангистауской (69,9%) и Северо-Казахстанской областях (66,1%).

Самыми активными пользователями молодежных ресурсных центров своего населённого пункта являются жители Акмолинской (20,5%) и Атырауской (14,7%) областей.

Таблица 47. Распределение ответов на вопрос: «Вам известно о работе молодежных ресурсных центров Вашей области/города?» (в разрезе областей, в %)

	Да, знаю, обращался в Молодежный ресурсный центр	Да, знаю о работе Молодежного ресурсного центра, но никогда не обращался	Что-то слышал, читал (-а)	Ничего не знаю о работе Совета по молодежной политике	Затрудняюсь ответить
Акмолинская	20,5	17,9	11,5	32,1	17,9
Актюбинская	1,0	9,9	23,8	58,4	6,9
Алматинская	7,9	18,6	10,2	53,5	9,8
Атырауская	14,7	11,8	11,8	57,4	4,4
Восточно-Казахстанская	2,7	8,9	22,6	53,4	12,3
Жамбылская	6,6	11,6	53,7	23,1	5,0
Западно-Казахстанская	9,7	18,1	25,0	43,1	4,2
Карагандинская	2,7	14,0	16,0	52,7	14,7
Костанайская	0,0	3,1	37,5	52,1	7,3
Кызылординская	9,0	20,2	16,9	46,1	7,9
Мангистауская	2,7	9,6	13,7	69,9	4,1
Павлодарская	3,8	20,3	26,6	49,4	0,0
Северо-Казахстанская	0,0	3,6	23,2	66,1	7,1
Южно-Казахстанская	3,5	18,2	8,2	70,1	0,0
Астана	5,8	23,1	16,3	30,8	24,0
Алматы	4,3	9,0	11,8	55,0	19,9

Наибольшая эффективность деятельности молодежных ресурсных центров проявляется в таких направлениях, как консультационные услуги (66,7%, таблица 48), формирование и обеспечение методической литературой молодежи (65,7%), информационная работа по государственным социальным программам для молодежи (64,4%).

Неэффективными видами деятельности МРЦ являются следующие направления: организация диалоговых площадок для обсуждения вопросов по проблемам и поддержке молодежи (34,3%), проведение работы по развитию досуга и культурной жизни молодежи (29,1%), информационная работа по государственным социальным программам для молодежи (28,1%).

Таблица 48. Распределение ответов на вопрос: «Оцените эффективность работы Молодежных ресурсных центров Вашей области/города по следующим видам деятельности» (%)

	Эффективна	Неэффективна	3/0
Информационная работа по государственным социальным программам для молодежи	64,4	28,1	7,5
Формирование и обеспечение методической литературой, справочной информацией для молодежи и молодежных организаций	65,7	26,0	8,3
Консультационные услуги (правовые, по вопросам получения образования, жилья, трудоустройства, поддержка молодым семьям и т.д.)	66,7	24,9	8,4

	Эффективна	Неэффективна	3/0
Организация диалоговых площадок для обсуждения вопросов по проблемам и поддержке молодежи	55,5	34,3	10,2
Проведение работы по развитию досуга и культурной жизни молодежи	63,2	29,1	7,6
Работа с целевыми группами (безработная, сельская, рабочая, студенческая молодежь, молодые семьи и т.д.)	64,7	25,0	10,3

Больше всего молодые люди хотят получать от молодёжных ресурсных центров такую помощь: содействие в трудоустройстве и занятости молодежи (49,4%, таблица 49), участию в программе по получению доступного жилья (36,4%) и получению высшего образования (32,2%).

Наименее востребованная помощь молодёжных ресурсных центров такова: помощь юриста, правозащитника (13,7%), помощь психолога, социального работника (12,1%) и содействие в строительстве круглосуточной библиотеки (0,1%).

Таблица 49. Распределение ответов на вопрос: «Какую помощь или услуги Вы хотели бы получать от Молодежных ресурсных центров?» (в %)

	%
Содействие в трудоустройстве и занятости молодежи	49,4
Содействие участию в программе по получению доступного жилья	36,4
Содействие в получении высшего образования	32,2
Содействие развитию предпринимательской деятельности среди молодежи	26,3
Содействие развитию культурных, досуговых мероприятий	17,3
Содействие в получении технического и профессионального образования	15,3
Помощь юриста, правозащитника	13,7
Помощь психолога, социального работника	12,1
Содействие в строительстве круглосуточной библиотеки	0,1
Затрудняюсь ответить	9,4

Самой узнаваемой для опрошенных молодых людей молодежной организацией стало молодежное крыло «Жас Отан» партии «Нұр Отан» (61,4%, таблица 50). Менее популярными, но все же узнаваемыми молодежными организациями являются: ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашақ» (58,8%), республиканский штаб молодежных трудовых отрядов «Жасыл ел» (54,9%) и единая детско-юношеская организация «Жас Ұлан» (38,1%).

Таблица 50. Распределение ответов на вопрос: «Какие молодежные организации Вы знаете?» (в %)

	%
Молодежное крыло «Жас Отан» партии «Нұр Отан»	61,4
Ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашак»	58,8
Республиканский штаб молодежных трудовых отрядов «Жасыл ел»	54,9
Единая детско-юношеская организация «Жас Ұлан»	38,1
Альянс студентов Казахстана	24,7
Центр развития военно-патриотических объединений «Жас Қыран»	24,1
Ассоциация молодых предпринимателей Казахстана	18,2
Национальная волонтерская сеть	15,8
Ассоциация молодых депутатов Казахстана	12,5
Конгресс молодежи Казахстана	10,4
Другое	0,2
МОО «Жайық жастары»	0,2
МОО «Заман»	0,1
МОО «Мастер Дэнс»	0,1

Молодежь предпочитает известные и проверенные организации, поэтому большая часть из них выбирает для сотрудничества молодежное крыло «Жас Отан» партии «Нұр Отан» (36,9%, таблица 51).

Также молодые люди взаимодействуют с менее известными компаниями такими, как республиканский штаб молодежных трудовых отрядов «Жасыл ел» (32,6%), единая детско-юношеская организация «Жас Ұлан» (16,9%) и ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашак» (14,8%).

Опрошенные почти не сотрудничают с такими организациями: МОО «Заман» (0,3%), МОО «Жайық жастары» (0,7%) и Конгресс молодежи Казахстана (2,6%).

Таблица 51. Распределение ответов на вопрос: «С какими молодежными организациями Вы сотрудничали?» (в %)

	%
Молодежное крыло «Жас Отан» партии «Нұр Отан»	36,9
Республиканский штаб молодежных трудовых отрядов «Жасыл ел»	32,6
Единая детско-юношеская организация «Жас Ұлан»	16,9
Ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашак»	14,8
Альянс студентов Казахстана	13,1
Национальная волонтерская сеть	10,7
Центр развития военно-патриотических объединений «Жас Қыран»	5,3
Ассоциация молодых предпринимателей Казахстана	3,8
Ассоциация молодых депутатов Казахстана	3,5
Конгресс молодежи Казахстана	2,6
МОО «Жайық жастары»	0,7
МОО «Заман»	0,3

Респонденты по большей части ничего не знают о работе Управления по вопросам молодежной политики своей области/города (53,4%, диаграмма 17). Что-то слышали, читали про него – 24,7% опрошенных, точно знают – 11,7% молодых людей, а 10,3% затрудняются ответить.

Следовательно, как и в ситуации с молодёжными ресурсными центрами, имеется необходимость в информационной поддержке их деятельности, доведении до потребителей основных направлений работы, целей и задач. Молодёжь должна чётко знать, чем могут быть полезными для неё подобные организации.

Диаграмма 17. Распределение ответов на вопрос: «Вам известно о работе Управления по вопросам молодежной политики/внутренней политики Вашей области/города, которая проводится для поддержки и развития молодежи?» (в %)

Выводы по главе

Государственная молодёжная политика оценивается опрошенными как эффективная, причём процент положительных оценок продолжает расти.

Информированность респондентов относительно государственных и отраслевых инициатив, реализуемых для поддержки и развития молодежи в стране, достаточно высока. Среди программ наиболее известными являются «Дорожная карта занятости – 2020, молодёжная практика», «Дорожная карта бизнеса 2020», Государственная программа развития здравоохранения Республики Казахстан «Денсаулық» на 2016-2019 годы, а среди проектов – «С дипломом – в село», «Жасыл ел», «Серпін-2050». Более половины опрошенных указали, что принимали в них участие сами или участвовали их друзья, знакомые.

Популярной молодёжной организацией, с которой опрошенные предпочитают сотрудничать, является молодёжное крыло «Жас Отан» партии «Нұр Отан».

Молодёжные центры пользуются меньшей известностью – 46% не знают об их деятельности. Среди них преимущественно жители Южно-

Казахстанской, Мангистауской и Северо-Казахстанской областей. В основном опрошенные пользуются их консультационными услугами, методической литературой. Имеется потребность в активизации ими работы по обсуждения вопросов проблем и поддержки молодежи, по развитию досуга и культурной жизни молодежи, по разъяснению государственных социальных программ для молодежи. Также респонденты заинтересованы в содействии в трудоустройстве и занятости, участию в программе по получению доступного жилья и получению высшего образования.

С деятельностью Управления по вопросам молодежной политики своей области/города в той или иной степени знакомы лишь треть опрошенных молодых людей.

В целом, деятельность молодежных ресурсных центров и управлений по вопросам молодежной политики нуждается в популяризации и информационной поддержке.

5. Оценка религиозной ситуации в молодежной среде

Верующими считают себя 75% опрошенных (диаграмма 18). Среди них истинно верующих, участвующих в жизни религиозной общины и следующих религиозным нормам лишь 8,4%.

Основная масса верующих в религиозной жизни не участвует (40,7%), 25,9% делает это только по праздникам. Неверующими признали себя 22,3% респондентов.

Диаграмма 18. Распределение ответов на вопрос: «Вы считаете себя верующим человеком?» (в %)

Больше всего в числе верующих респондентов женского пола (75,7%, таблица 52), что является их психологической особенностью.

Таблица 52. Распределение ответов на вопрос: «Вы считаете себя верующим человеком?» (в разрезе пола, в %)

	Мужской	Женский
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	8,1	8,6
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	26,9	24,8
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	39,1	42,3
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	5,6	6,0
Я неверующий, но уважаю верующих	9,5	7,4
Я равнодушен к религии	6,5	6,1
Я противник религии, атеист	1,7	1,7
Затрудняюсь ответить	2,6	3,2

С возрастом процент верующих увеличивается (от 14 до 18 лет – 72,7%, от 19 до 23 лет – 73,9%, от 24 до 29 лет – 76,8%, таблица 53). Кроме того, следует отметить, что старшие возрастные группы более вовлечены в религиозную жизнь.

Таблица 53. Распределение ответов на вопрос: «Вы считаете себя верующим человеком?» (в разрезе возрастных групп, в %)

	От 14 до 18 лет	От 19 до 23 лет	От 24 до 29 лет
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	7,2	9,0	8,5
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	21,3	26,6	28,0
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	44,2	38,3	40,3
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	6,1	6,3	5,3
Я неверующий, но уважаю верующих	9,8	8,7	7,4
Я равнодушен к религии	5,7	5,5	7,3
Я противник религии, атеист	1,8	2,6	1,0
Затрудняюсь ответить	3,9	2,9	2,3

Среди верующих больше представителей других национальностей (82,3%, таблица 54), чем казахской (74,9%), а менее всего – респондентов русской национальности (61,3%).

Таблица 54. Распределение ответов на вопрос: «Вы считаете себя верующим человеком?» (в разрезе этнических групп, в %)

	Казах/ казашка	Русский/ русская	Другой национальности
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	9,3	5,4	5,7
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	25,4	26,2	29,1
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	40,1	39,7	47,5
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	6,3	4,8	3,8
Я неверующий, но уважаю верующих	9,5	6,5	2,5
Я равнодушен к религии	4,7	12,7	7,0
Я противник религии, атеист	1,8	1,4	1,3
Затрудняюсь ответить	2,8	3,4	3,2

Вопреки расхожему мнению, в большей степени склонны к религии молодые люди с более высоким уровнем образования. К примеру, в числе

лиц с высшим образованием и учёной степенью их 78,4% (таблица 55), а среди тех, кто не имеет образования, – лишь 43,2%.

Данная тенденция является благоприятной в плане профилактики вовлечения молодёжи в радикальные и экстремистские организации, так как образованным верующим труднее внушить заведомо ложные религиозные убеждения.

Таблица 55. Распределение ответов на вопрос: «Вы считаете себя верующим человеком?» (в разрезе образования, в %)

	Высшее, со степенью	Высшее	Незаконченное высшее	Среднее специальное/ профессиональное образование	Общее среднее	Неполное среднее	Нет образования
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	19,6	10,5	10,6	7,3	5,8	5,7	2,3
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	33,3	28,7	27,8	25,5	22,5	23,7	11,4
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	25,5	38,0	34,1	44,4	44,0	45,0	29,5
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	2,0	6,9	6,3	4,5	6,1	6,9	2,3
Я неверующий, но уважаю верующих	11,8	7,5	8,2	7,2	10,2	9,2	18,2
Я равнодушен к религии	2,0	5,2	5,9	7,2	7,5	4,6	18,2
Я противник религии, атеист	2,0	1,1	2,4	1,4	1,4	1,5	11,4
Другое	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Затрудняюсь ответить	3,9	2,1	4,7	2,4	2,4	3,4	6,8

А вот преобладание в числе верующих тех, кто не учатся, не работают и либо не ищут работу (80,5%, таблица 56), либо находятся в её поиске (76,3%), чревато тем, что избыток свободного времени может привести к ещё большей их религиозной вовлечённости.

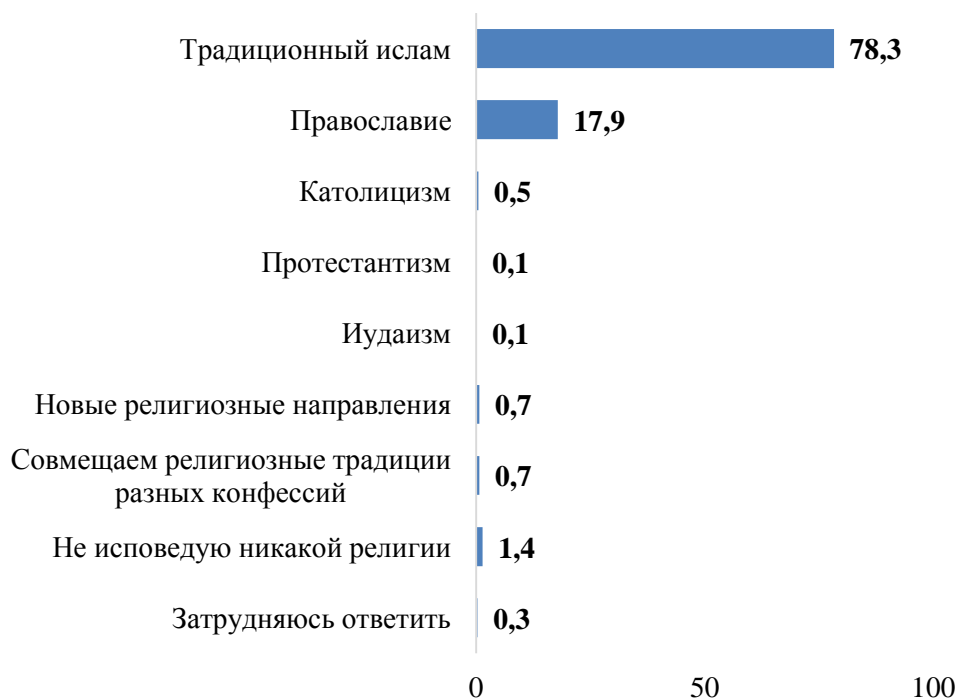
Таблица 56. Распределение ответов на вопрос: «Вы считаете себя верующим человеком?» (в разрезе занятости, в %)

	Нет, я только учусь	Учусь и одновременно работаю (подрабатываю)	Да, я работаю	Я не учусь, не работаю и НЕ ищу работу	Я не учусь, не работаю (ищу работу)
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	7,4	16,8	8,9	4,5	7,2
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	21,9	28,0	27,8	33,1	25,7
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	44,0	30,8	38,2	42,9	43,4
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	6,2	4,7	5,9	5,8	3,9
Я неверующий, но уважаю верующих	9,4	5,6	8,1	9,1	7,2
Я равнодушен к религии	5,5	7,5	6,9	1,9	9,2
Я противник религии, атеист	2,2	1,9	1,5	1,3	1,3
Затрудняюсь ответить	3,5	4,7	2,6	1,3	2,0

Подавляющее число опрошенных причисляют себя к традиционному исламу (78,3%, диаграмма 18), 17,9% – к православию, что характерно для всего Казахстана.

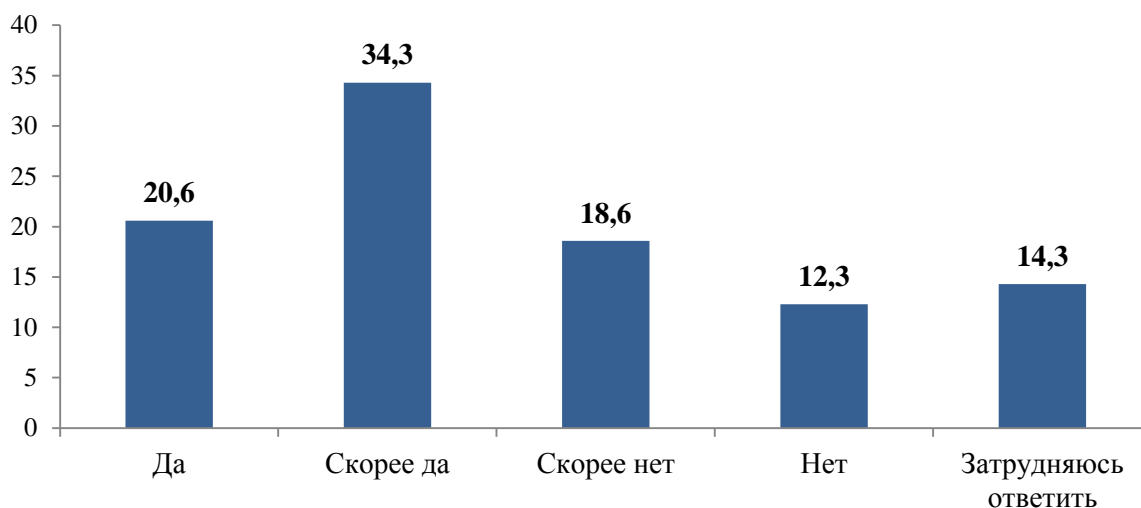
Иные религиозные течения набрали менее одного процента сторонников. 1,4% указали, что не исповедуют никакой религии, а 0,3% затруднились ответить на вопрос.

Диаграмма 18. Распределение ответов на вопрос: «К какой религии Вы себя относите?» (в %)

По мнению большинства респондентов, религия способствует укреплению и стабильности казахстанского общества (совокупный процент – 74,9%, таблица 57). Сомнения в данном утверждении возникают у 30,9% опрошенных молодых людей.

Диаграмма 19. Распределение ответов на вопрос: «Способствует ли религия укреплению и стабильности казахстанского общества?» (в %)

В религии самым важным для молодёжи является поиск смысла и понимания жизни (27,2%, таблица 58), надежды, веры в лучшее (25,2%), опоры в сложный период жизни (18,7%), дисциплины и порядка (12%).

Таким образом, религия позволяет молодёжи реализовывать свои базовые потребности и просто находить морально-нравственную поддержку, которую сложно обрести в иных кругах.

Таблица 57. Распределение ответов на вопрос: «Что молодой человек ищет в религии?» (в %)

	%
Смысл и понимание жизни	27,2
Надежду, веру в лучшее	25,2
Опору в сложный период жизни	23,2
Дисциплину и порядок	18,7
Возможность отличаться от других	12,0
Духовного наставника, который окажет поддержку	11,0
Коллектив единомышленников, их поддержку в различных сферах жизни	4,7
Затрудняюсь ответить	9,3

Относительно влияния религиозной ситуации на общественно-политическую обстановку в их регионе у респондентов нет единого мнения (таблица 59). Так, 45,5% замечают это влияние, но из них 21,9% видят в этом негатив – общественную напряжённость (10,6%), навязывание верующими своей воли остальным (11,3%), а 24,6% склонны находить в этом положительный момент – привнесение гармонии в общество.

37,6% ответили, что религия не влияет на общественно-политическую ситуацию.

Таблица 58. Распределение ответов на вопрос: «Влияет ли религиозная ситуация на общественно-политическую обстановку в вашем регионе?» (в %)

	%
Да, это создаёт общественную напряженность	10,6
Да, люди, придерживающиеся религии, пытаются навязать свою волю остальным, установить свои порядки	11,3
Да, люди, придерживающиеся религии, вносят гармонию в общество	24,6
Нет, религиозная ситуация никак не влияет на общественно-политическую ситуацию	37,6
Затрудняюсь ответить	16,0

За последние пять лет большая часть респондентов не сталкивалась с негативным отношением со стороны окружающих, знакомых, соседей, коллег и др.

Вместе с тем, факты негативизма по причине этнической принадлежности – 74,2%, по причине религиозных убеждений – 78,6%, по причине политических взглядов – 79,1%.

Таблица 59. Распределение ответов на вопрос: «За последние пять лет как часто Вам приходилось сталкиваться с негативным отношением к Вам со стороны окружающих, знакомых, соседей, коллег и др. по причине Вашей ...?» (в %)

	Постоянно	Часто	Иногда	Редко	Никогда	Затруд- ответить
Этнической принадлежности (национальности)	2,6	2,3	5,9	10,7	74,2	4,4
Религиозных убеждений	1,1	2,5	4,5	7,6	78,6	5,8
Политических взглядов	0,9	1,8	4,7	7,8	79,1	5,8

Выводы по главе

Несмотря на то, что подавляющее большинство опрошенных (75%) причисляют себя к верующими, истинно верующих, участвующих в жизни религиозной общины и следующих религиозным нормам среди них лишь 8,4%. Остальные верующие либо редко посещают места молитвы, либо вообще не участвуют в религиозной жизни.

Наиболее распространёнными религиями среди молодёжи являются традиционный ислам и православие.

Молодёжь относится к религии в основном положительно, считая, что она способствует укреплению и стабильности казахстанского общества. Посредством религии молодые люди хотят найти смысл жизни, надежду на лучшее, опору в сложный период и т.д.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Молодёжь обладает огромным политическим, социальным, интеллектуальным и творческим потенциалом, но не всегда бывает востребована обществом. В этой связи, подобные социологические исследования проблем молодёжи помогают смоделировать стратегию поведения молодых людей, лучше понять его и выработать конкретные меры планомерных социализационных воздействий на подрастающее поколение.

В ходе исследования выявлено, что объединенная общими возрастными особенностями казахстанская молодежь не представляет собой единой группы по базовым социальным параметрам. Молодые представители социальных групп с разным уровнем доходов, характером занятости, семейным положением обладают социальными признаками этих групп и, подобно их старшим представителям, различаются по своим материальным возможностям, ценностным ориентациям, духовным потребностям, образу и стилям жизни. Следовательно, необходимо применять дифференцированный подход в разработке молодёжных программ и проектов в зависимости от социальной принадлежности молодых людей.

Информированность молодёжи о государственной молодёжной политике достаточно высока, также молодые люди активно пользуются её продуктами

В молодёжной среде повышается уровень социального оптимизма и готовность к жизни и работе в новых условиях. Патриотизм гражданина страны – это одно из основных составляющих демократического общества. И именно молодёжь в этом вопросе играет главную роль. Положительным моментом становится усиление проявления в общественном сознании молодёжи патриотических позиций.

Снижается степень политизированности молодёжного сообщества, как следствие, – и протестный потенциал. Политическое самоопределение молодёжи обычно происходит в условиях, когда общество стоит перед альтернативой выбора дальнейшего пути развития, а не в спокойный период. Данные опроса констатируют, что молодежь не определила своего места в этих сложных процессах, поэтому большинство занимает выжидательную позицию и только единицы готовы к решительным действиям. Несмотря на борьбу за привлечение в свои ряды молодого поколения, лишь считанные партии и политические объединения имеют в своем составе молодёжные секции и чёткую молодёжную политику, узнаваемую в обществе.

Школа является вторым по значимости после семьи социальным институтом, участвующим в формировании личности. Примечательно, что качество школьного образования оценивается достаточно высоко, а планируемые реформы в этой сфере находят поддержку.

Бесспорным достижением является стремление молодежи к знаниям, учебе в вузах и техникумах, в то же время существует проблема трудоустройства выпускников, получивших профессиональное образование. Для любого молодого человека трудовая деятельность является

предпосылкой его полноценности, интересной, творческой жизни. Поэтому среди мотивов трудовой деятельности молодых людей присутствуют не только материальные устремления, но и мотивы самореализации. Тем не менее, в течение длительного времени молодежи отводилось второстепенное место в сфере труда, что привело к усилению именно материальной заинтересованности в его результатах.

Вместе с тем, наблюдаются и *негативные факты*:

– имеется немалый пласт проблем, актуальных для молодёжи. Основные социальные проблемы молодежи связаны с «жизненным стартом» – получением образования, трудоустройством, получением жилья и т.д., но также выходят на первый план и проблемы духовности – низкий уровень культуры, подверженность зависимостям (наркомании, алкоголю, курению, игромании и т.д.);

– молодёжи присуща пассивная жизненная позиция: немногие решаются на активные действия, будь то отстаивание своих интересов или собственный бизнес;

– инертным является и отношение к общественным проблемам (например, к коррупции) и духовно-нравственным ценностям (внешний характер религиозности).

РЕКОМЕНДАЦИИ

Молодежь – это будущий потенциал общества. Государство обязано создать условия для культурного, духовного, экономического, политического и социального развития молодежи.

Основное содержание государственной молодежной политики, как показывают данные исследования, должно выражаться в следующем:

- социальная поддержка молодёжи, молодой семьи;
- поддержка общественных инициатив и талантливой молодёжи;
- организация занятости молодёжи;
- противодействие распространению преступности и наркомании в молодёжной среде;
- гражданское и патриотическое воспитание молодёжи;
- информационное сопровождение реализации государственной молодёжной политики;
- поддержка молодёжного предпринимательства.

Основное внимание должно быть направлено на координацию деятельности всех государственных структур и на взаимодействие с социальными, политическими, общественными образованиями по работе с молодёжью, в реализации молодёжной политики казахстанского общества. Разрозненность этих действий не позволяет в единстве и целенаправленно реализовывать государственную молодёжную политику, направлять в единое русло усилия и возможности многочисленных структур, имеющих отношение к решению молодёжных проблем.

Также важно сосредоточить усилия на развитии инфраструктуры молодёжной политики, в первую очередь, на областном уровне, укреплять материально-техническую базу государственных организаций, работающих с молодёжью.

Анкета опроса молодежи

Уважаемый респондент! Меня зовут _____ . Я являюсь интервьюером Научно-исследовательского центра «Молодежь» (г. Астана). Просим Вас принять участие в социологическом опросе, посвященном актуальным проблемам казахстанской молодежи. Вашему вниманию предложен ряд вопросов и варианты ответов на них. Прислушайтесь, пожалуйста, эти вопросы и предлагаемые к ним варианты ответов до конца, выберите устраивающий Вас ответ. В случае, если ни один из предложенных ответов Вас не удовлетворяет, укажите свой вариант в графе «другое».

***Полученная информация будет использована только в обобщенном виде
Анонимность и конфиденциальность Вашего мнения гарантируется***

1. Удовлетворены ли Вы или не удовлетворены тем, как в целом развивается Ваш населенный пункт?

1. Полностью удовлетворен
2. Скорее удовлетворен
3. Скорее не удовлетворен
4. Полностью не удовлетворен
- (9) Затрудняюсь ответить

2. Как Вы считаете, в настоящее время в Вашем населенном пункте достаточно возможностей для молодежи, для их профессионального роста, для улучшения их жизни?

1. Да, вполне достаточно
2. Скорее достаточно
3. Скорее не достаточно
4. Нет, возможностей для молодежи нет
5. Другое (напишите) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

3. Назовите, пожалуйста, наиболее актуальные проблемы молодежи в Вашем населенном пункте? (отметьте, не более пяти вариантов ответов)

1. Трудности с получением высшего образования (высокая стоимость и т.п.)
2. Материальные трудности (низкая заработная плата, стипендия и т.д.)
3. Высокие цены на продукты питания, товары народного потребления
4. Проблемы трудоустройства, безработица
5. Проблема с жильем
6. Плохое здоровье, ухудшение здоровья
7. Неустроенность личной жизни
8. Конфликты с родителями / старшим поколением, непонимание родных и близких
9. Нет уверенности в завтрашнем дне
10. Низкий уровень культуры, бездуховность молодежи
11. Угроза личной безопасности (страшно ходить по улицам и т.п.)
12. Преступность среди молодых
13. Религиозный экстремизм в молодежной среде
14. Наркомания, токсикомания и алкоголизм, курение
15. Проблемы досуга молодежи, негде провести свободное время
16. Отсутствие доступа к высокоскоростному Интернету, к качественной мобильной связи
17. Другое (напишите) _____
18. Нет никаких проблем
- (99) Затрудняюсь ответить

4. Скажите, пожалуйста, какие проблемы беспокоят лично Вас? (отметьте не более трех вариантов ответа)

1. Страх перед сдачей ЕНТ
 2. Подготовка к вступительным экзаменам
 3. Непонимание со стороны родителей, близких, конфликты с близкими
 4. Неопределенность с выбором высшего учебного заведения
 5. Неопределенность с выбором будущей профессии, специальности
 6. Отсутствие друзей, товарищей, единомышленников
 7. Сложность с трудоустройством, в том числе по специальности
 8. Финансовые трудности, нехватка денег
 9. Проблемы со здоровьем
 10. Проблемы с жильем
 11. Другое (напишите) _____
 12. У меня нет проблем
- (99) Затрудняюсь ответить

5. По Вашему мнению, эффективно ли реализуется государственная молодежная политика (поддержка и развитие молодежи) у нас в стране?

1. Да, эффективно
 2. Скорее да, чем нет
 3. Скорее нет, чем да
 4. Не совсем эффективно
 5. Ничего не знаю, не слышал (-а) о молодежной политике в стране
- (9) Затрудняюсь ответить

6. Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Управления по вопросам молодежной политики/внутренней политики Вашей области/города, которая проводится для поддержки и развития молодежи?

1. Да, знаю -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №7
 2. Что-то слышал, читал (-а) -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №7
 3. Ничего не знаю о работе Управления по вопросам молодежной политики/внутренней политики -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №8
- (9) Затрудняюсь ответить -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №8

7. Оцените эффективность работы Управления во вопросам молодежной политики /внутренней политики Вашей области/города по следующим видам деятельности ... (дайте ответ по каждой строке)

	Эффективна	Неэффективна	3/0
Обеспечение методической литературой (брошюры, книги, пособия и др.)	1	2	9
Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодёжью, информационные кампании)	1	2	9
Организационно-практическая работа (проведение акций, семинаров, круглых столов, флэшмобов и др.)	1	2	9
Работа с целевыми группами молодёжи (сельская, безработная, маргинальная, рабочая, студенческая, и др.)	1	2	9
Консультационные услуги (по вопросам жилья, трудоустройства, поддержки молодым семьям и др.)	1	2	9
Работа по патриотическому воспитанию	1	2	9
Неформальные встречи с молодёжью (беседы на рынках, общежитиях, стройплощадках и др.)	1	2	9
Другое (укажите) _____	1	2	

8. Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Молодежных ресурсных центров Вашей области/города?

1. Да, знаю, обращался в Молодежный ресурсный центр --→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №9
2. Да, знаю о работе Молодежного ресурсного центра, но никогда не обращался --→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №9
3. Что-то слышал, читал (-а) -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №9
4. Ничего не знаю о работе Молодежных ресурсных центров----→ ПЕРЕХОД К №10 (10) Затрудняюсь ответить -----→ ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №10

9. Оцените эффективность работы Молодежных ресурсных центров Вашей области/города по следующим видам деятельности ... (дайте ответ по каждой строке)

	Эффективна	Неэффективна	3/0
Информационная работа по государственным социальным программам для молодежи	1	2	9
Формирование и обеспечение методической литературой, справочной информацией для молодежи и молодежных организаций	1	2	9
Консультационные услуги (правовые, по вопросам получения образования, жилья, трудоустройства, поддержка молодым семьям и т.д.)	1	2	9
Организация диалоговых площадок для обсуждения вопросов по проблемам и поддержке молодежи	1	2	9
Проведение работы по развитию досуга и культурной жизни молодежи	1	2	9
Работа с целевыми группами (безработная, сельская, рабочая, студенческая молодежь, молодые семьи и т.д.)	1	2	9
Другое (укажите) _____	1	2	

10. Как известно, в каждом областном центре и районе действуют Молодежные ресурсные центры. Пожалуйста, подумайте и скажите, какую помощь или услуги Вы хотели бы получать от этих Молодежных ресурсных центров? (отметьте любое количество ответов)

1. Содействие участию в программе по получению доступного жилья
 2. Содействие в трудоустройстве и занятости молодежи
 3. Содействие развитию предпринимательской деятельности среди молодежи
 4. Содействие в получении высшего образования
 5. Содействие в получении технического и профессионального образования
 6. Помощь психолога, социального работника
 7. Помощь юриста, правозащитника
 8. Содействие развитию культурных, досуговых мероприятий
 9. Другое (напишите) _____
- (99) Затрудняюсь ответить

11. Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены или не удовлетворены жизнью, которую Вы ведете?

1. Полностью удовлетворен
 2. Скорее удовлетворен
 3. Скорее не удовлетворен
 4. Полностью не удовлетворен
- (9) Затрудняюсь ответить

12. Как Вы считаете, существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в том месте (населенном пункте), где Вы живете?

1. Однозначно, да
 2. Скорее да
 3. Скорее нет
 4. Однозначно, нет
- (9) Затрудняюсь ответить

13. Какая проблема может вынудить Вас пойти на публичную протестную акцию? (отметьте, пожалуйста, не более трех вариантов ответа)

1. Проблемы в школе, ВУЗе, колледже
 2. Сокращение или увольнение с работы
 3. Необоснованное повышение тарифов на коммунальные услуги
 4. Задержка по выплате заработной платы, пенсий, стипендий, пособий
 5. Халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений
 6. Повышение выплат по кредитам или ипотеке
 7. Необоснованные штрафы
 8. Ухудшение экологической ситуации
 9. Неудовлетворенность действиями властей
 10. Несправедливые судебные решения
 11. Несогласие с принимаемыми реформами
 12. Нарушение прав на этнической почве
 13. Проблемы с жильем
 14. Низкое качество услуг в образовании
 15. Рост цен на продукты питания, ГСМ, лекарства
 16. Другое (напишите) _____
 17. Ничто не может вынудить меня открыто протестовать
- (99) Затрудняюсь ответить

14. Выберите, что Вы готовы предпринять в защиту своих интересов? (отметьте не более двух вариантов ответа)

1. Не выйду на работу, на учебу
 2. Объявлю голодовку
 3. Обращусь в суд
 4. Буду участвовать в мирной демонстрации
 5. Буду участвовать в перекрытии дорог, автотрасс
 6. Приму участие в митинге протеста
 7. Обращусь в газету, телевидение, радио
 8. Приду на прием к представителям государственной власти
 9. Обращусь в приемную партии «Нур Отан»
 10. Обращусь в любую политическую партию, кроме «Нур Отан»
 11. Буду распространять листовки и прокламации
 12. Другое (напишите) _____
 13. Ничего не буду предпринимать
- (99) Затрудняюсь ответить

15. Как бы Вы охарактеризовали сегодняшнюю политическую ситуацию в стране?

1. Как благополучную
 2. Скорее как благополучную, чем неблагополучную
 3. Скорее как неблагополучную, чем благополучную
 4. Как неблагополучную
- (9) Затрудняюсь ответить

16. Что, на Ваш взгляд, важно в трудовой деятельности в первую очередь? (возможен только один вариант ответа)

1. Возможность заниматься любимым делом
2. Реализация своих способностей
3. Применение знаний, умений по специальности
4. Общение с людьми
5. Возможность хорошо зарабатывать
6. Другое (напишите) _____

(99) Затрудняюсь ответить

17. В случае, если Вы окажетесь безработным, на какую работу Вы можете согласиться? (отметьте только один вариант ответа)

1. Только по своей специальности
2. Близко к своей специальности
3. На любую работу
4. Буду переучиваться по новой специальности, чтобы найти работу
5. Открою собственное дело, займусь предпринимательской деятельностью, бизнесом
6. Другое (напишите) _____

(99) Затрудняюсь ответить

18. Каков Ваш основной источник дохода? (отметьте только один вариант ответа, источник дохода, который является по Вашему мнению основным)

1. Заработная плата
2. Случайные подработки
3. Пособие по безработице
4. Пособие по инвалидности
5. Доход родителей
6. Доход супруга/супруги
7. Стипендия
8. Другое (напишите) _____

(99) Затрудняюсь ответить

19. Определите, пожалуйста, свое отношение к школе, в которой Вы учитесь? Если Вы уже закончили школу, пожалуйста, вспомните свои ощущения и определите свое отношение к школе, в которой Вы когда-то учились?

1. Мне нравится (нравилась) школа, в которой я учусь (учился (-лась))
2. Самая обыкновенная школа, не лучше и не хуже других
3. Мне не нравится (не нравилась) школа, в которой я учусь (учился (-лась))
4. Другое (напишите) _____

(9) Затрудняюсь ответить

20. С какими трудностями Вы сталкивались или сталкиваетесь во время изучения казахского языка в Вашей школе? Если Вы уже закончили школу, пожалуйста, вспомните, какие трудности у Вас возникали в школьный период (отметьте не более двух вариантов ответа)

1. Слабая методика
2. Отсутствие качественных материалов
3. Непрофессионализм преподавателей
4. Отсутствие индивидуального подхода
5. Неудобное время
6. Недостаток в интерактивности
7. Другое (напишите) _____
8. Трудностей не возникает (не возникало) во время изучения казахского языка

(99) Затрудняюсь ответить

21. Насколько Вы удовлетворены условиями для обучения в Вашей школе? Если Вы уже закончили школу, пожалуйста, вспомните, насколько Вы были удовлетворены условиями для обучения, когда учились в школе? (пожалуйста, дайте один вариант ответа по каждой строке)

	Полностью удовлетворен	Скорее удовлетворен	Скорее не удовлетворен	Не удовлетворен	Затрудняюсь ответить
Организация школьных досуговых мероприятий	1	2	3	4	9
Порядок, дисциплина	1	2	3	4	9
Обеспечение безопасности учащихся	1	2	3	4	9
Подготовку для поступления в ВУЗ	1	2	3	4	9
Распорядок учебного дня, организация учебного процесса	1	2	3	4	9
Состояние и оформление кабинетов, ремонт и дизайн помещений	1	2	3	4	9
Хорошая материально-техническая база (оборудование кабинетов, техническое оснащение, спортивный инвентарь и т.п.)	1	2	3	4	9
Современное компьютерное оборудование, выход в Интернет	1	2	3	4	9
Интересные кружки, секции, клубы	1	2	3	4	9
Преподавание предметов	1	2	3	4	9

22. Оцените, пожалуйста, степень Вашего доверия к следующим социальным институтам по пятибалльной шкале, где 1 означает «не доверяю», а 5 – «полностью доверяю» (пожалуйста, дайте один вариант ответа по каждой строке)

	Не доверяю				Полностью доверяю	Затрудняюсь ответить
Государственные органы	1	2	3	4	5	9
Школы, колледжи	1	2	3	4	5	9
Университеты, институты						
Больницы, поликлиники, медицинские центры	1	2	3	4	5	9
Акимат	1	2	3	4	5	9
Центры обслуживания населения	1	2	3	4	5	9
Армия	1	2	3	4	5	9
Банковская система	1	2	3	4	5	9
Правоохранительные органы	1	2	3	4	5	9
Организации общественного питания	1	2	3	4	5	9
Общественный транспорт	1	2	3	4	5	9
Суды						
Семья	1	2	3	4	5	9

23. Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?

1. Да, считаю
2. Скорее да, чем нет
3. Скорее нет, чем да
4. Нет, не считаю

(99) Затрудняюсь ответить

24. Скажите, пожалуйста, какие Вы знаете государственные и отраслевые программы, которые реализуются для поддержки и развития молодежи в стране? (возможно любое количество ответов)

1. Государственная программа развития образования и науки РК на 2016-2019 гг.
2. Государственная программа развития здравоохранения Республики Казахстан «Денсаулық» на 2016-2019 годы
3. Дорожная карта занятости-2020 (Молодежная практика)
4. Дорожная карта бизнеса 2020
5. Программа развития регионов до 2020 года
6. Другое (напишите) _____

(9) Затрудняюсь ответить

25. Скажите, пожалуйста, какие Вы знаете молодежные проекты, которые реализуются для поддержки и развития молодежи в стране? (возможно любое количество ответов)

26. Пожалуйста, а теперь скажите, в каких молодежных проектах принимали участие Вы или Ваши друзья, знакомые? (возможно любое количество ответов)

	Вопрос 25	Вопрос 26
Жасыл Ел	1	1
Проект «С дипломом – в село!»	2	2
Проект «Серпін-2050»	3	3
Молодёжный кадровый резерв	4	4
Школа молодого предпринимателя «Даму-көмек»	5	5
Программа «SAGE Kazakhstan» для обучения старшеклассников предпринимательству	6	6

27. Какие молодежные организации Вы знаете?

28. А с какими из них, Вам приходилось работать, сотрудничать, контактировать? (пожалуйста, дайте ответы по каждому столбцу)

	Вопрос 27. Знаю	Вопрос 28. Сотрудничал
Альянс студентов Казахстана	1	1
Ассоциация молодых депутатов Казахстана	2	2
Ассоциация молодых предпринимателей Казахстана	3	3
Ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашак»	4	4
Республиканский штаб молодежных трудовых отрядов «Жасыл ел»	5	5
Молодежное крыло «Жас Отан» партии «Нұр Отан»	6	6
Единая детско-юношеская организация «Жас Ұлан»	7	7
Центр развития военно-патриотических	8	8

объединений «Жас Қыран»		
Конгресс молодежи Казахстана	9	9
Национальная волонтерская сеть	10	10
Другое (<i>напишите</i>) _____	11	11
Другое (<i>напишите</i>) _____	12	12

29. Интересуетесь ли Вы политической жизнью в нашей стране?

1. Да, постоянно интересуюсь
2. Интересуюсь лишь иногда
3. Не интересуюсь вообще
- (9) *Затрудняюсь ответить*

30. По Вашему мнению, какие политические партии в большей степени интересуются проблемами молодежи и ориентированы на потребности молодежи?

(отметьте, пожалуйста, не более двух вариантов ответа)

1. Партия «Нур Отан» (Н.Назарбаев)
2. Партия «Бірлік» (С.Султангали)
3. Демократическая партия «Ақ жол» (А.Перуашев)
4. Общенациональная социал-демократическая партия (Ж.Туякбай)
5. Народно-демократическая патриотическая партия «Ауыл» (А.Бектаев)
6. Коммунистическая народная партия Казахстана (В.Косарев)
7. Общественное объединение «Алга, ДВК!» (В.Козлов, М.Жанузаков)
8. Другое (*напишите*) _____

(10) *Затрудняюсь ответить*

31. Скажите, пожалуйста, с какими изменениями в системе образования Вы согласны, т.е. Вы их поддерживаете, а какие считаете не правильными, т.е. не поддерживаете? (один вариант ответа по каждой строке)

	Поддерживаю	Скорее поддерживаю	Скорее не поддерживаю	Не поддерживаю	Затруд. ответить
Переход на 12-летнее образование	1	2	3	4	9
Переход к пятидневной учебной неделе в школах, чтобы снизить нагрузку на школьников	1	2	3	4	9
Внедрение изучения предметов в средних школах на трех языках (казахский, русский, английский)	1	2	3	4	9
Изучение Истории Казахстана на казахском языке начиная с 7 класса (с 2018-2019 учебного года)	1	2	3	4	9
Изучение Всемирной истории на русском языке	1	2	3	4	9
Изучение предметов информатика, химия, биология, физика на английском языке в старших классах (с 2019-2020 учебного года)	1	2	3	4	9
Увеличение изучения английского языка на 1 час, начиная с первого класса (с 2016-2017 года)	1	2	3	4	9
Включить в список обязательных для сдачи	1	2	3	4	9

предметов (ЕНТ) английский язык					
Продление учебного года у первоклассников до 1 июня, у старшеклассников до середины июня	1	2	3	4	9
Изменение формата ЕНТ – выпускные экзамены в школах и ЕНТ при поступлении в ВУЗ	1	2	3	4	9
Возможность повторной сдачи ЕНТ на платной основе	1	2	3	4	9
Другое (<i>напишите</i>) _____	1	2	3	4	

32. Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция?

1. Распространена достаточно широко
 2. Мало распространена
 3. Практически не распространена
 4. Отсутствует полностью
- (9) *Затрудняюсь ответить*

33. Как бы Вы оценили меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией?

1. Очень эффективные
 2. Малоэффективные
 3. Не имеют никакого эффекта
 4. Имеют негативный эффект
- (9) *Затрудняюсь ответить*

34. За последние полгода, приходилось ли Вам лично сталкиваться с проявлениями коррупции?

1. Да
 2. Нет
- (10) *Затрудняюсь ответить*

35. Как, на Ваш взгляд, изменилась ситуация с проявлением коррупции в Вашем населенном пункте за последний год?

1. Значительно улучшилась
 2. Незначительно улучшилась
 3. Не изменилась
 4. Незначительно ухудшилась
 5. Значительно ухудшилась
- (10) *Затрудняюсь ответить*

36. Как Вы считаете, в какой из нижеперечисленных сфер наиболее распространена коррупция? (возможно любое количество ответов)

1. Таможенные службы
2. Медицинские организации
3. Автоинспекции
4. Судебные органы
5. Налоговые органы
6. Правоохранительные органы
7. Лицензирование и регистрация предпринимательской деятельности
8. Получение кредитов
9. Конкурсы на закупку товаров/услуг за счёт бюджетных средств
10. Строительство и ремонт за счёт бюджетных средств
11. Нотариальное удостоверение сделок
12. Контроль за соблюдением условий лицензирования
13. Надзор за соблюдением правил охоты и рыболовства

14. Освобождение от призыва на военную службу в вооружённые силы
15. Поступление в высшие учебные заведения
16. Обучение в высших учебных заведениях
17. Поступление в специализированные общеобразовательные школы и дошкольные воспитательные учреждения и обучение в них
18. Прием на службу, позволяющую иметь значительный доход от должности в государственных учреждениях
19. Другое (*напишите*) _____
20. Я и мои близкие не сталкивались с коррупцией
(9) Затрудняюсь ответить

37. Скажите, пожалуйста, Вы считаете себя верующим человеком?

1. Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам
 2. Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы
 3. Я верующий, но не участвую в религиозной жизни
 4. Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы
 5. Я неверующий, но уважаю верующих
 6. Я равнодушен к религии
 7. Я противник религии, атеист
 8. Другое (*напишите*) _____
- } ПЕРЕХОД К ВОПРОСУ №39
- (9) Затрудняюсь ответить

38. Укажите, пожалуйста, к какой религии Вы себя относите?

1. Традиционный ислам
2. Православие
3. Католицизм
4. Протестантизм
5. Иудаизм
6. Новые религиозные направления
7. Совмещаем религиозные традиции разных конфессий
8. Не исповедую никакой религии
9. Другое (*напишите*) _____

39. Влияет ли религиозная ситуация на общественно-политическую ситуацию в Вашем регионе?

1. Да, это создаёт общественную напряженность
 2. Да, люди, придерживающиеся религии, пытаются навязать свою волю остальным, установить свои порядки
 3. Да, люди, придерживающиеся религии, вносят гармонию в общество
 4. Нет, религиозная ситуация никак не влияет на общественно- политическую ситуацию
 5. Другое (*напишите*) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

40. Как Вы считаете, способствует ли религия укреплению и стабильности казахстанского общества?

1. Да
 2. Скорее да
 3. Скорее нет
 4. Нет
- (9) Затрудняюсь ответить

41. По Вашему мнению, что молодой человек ищет в религии? (отметьте не более двух вариантов ответов)

1. Дисциплину и порядок
2. Возможность отличиться от других
3. Опору в сложный период жизни
4. Смысл и понимание жизни
5. Духовного наставника, который окажет поддержку
6. Коллектив единомышленников, их поддержку в различных сферах жизни
7. Надежду, веру в лучшее
8. Другое (напишите) _____

(99) Затрудняюсь ответить

42. За последние пять лет как часто Вам приходилось сталкиваться с негативным отношением к Вам со стороны окружающих, знакомых, соседей, коллег и др. по причине Вашей ...? (отметьте, пожалуйста, один вариант ответа по каждой строке)

	Постоянно	Часто	Иногда	Редко	Никогда	Затрудняюсь ответить
Этнической принадлежности (национальности)	1	2	3	4	5	9
Религиозных убеждений	1	2	3	4	5	9
Политических взглядов	1	2	3	4	5	9
Социального статуса	1	2	3	4	5	9

43. Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали?

1. Я остался бы в своей стране
2. Я поехал бы в другую страну на время, но хотел бы жить в своей стране
3. Я хотел бы уехать на постоянное место жительства в другую страну
4. Другое (напишите) _____

(99) Затрудняюсь ответить

44. Считаете ли Вы казахстанскую молодежь патриотичной?

1. Большая часть казахстанской молодежи – патриоты своей страны
2. Примерно половина молодых людей считают себя патриотами
3. Патриотично настроенной молодежи – меньше половины
4. Молодежь в целом нельзя назвать патриотичной

(9) Затрудняюсь ответить

45. Уверены ли Вы в своей личной безопасности?

1. Да
2. Скорее да
3. Скорее нет
4. Нет

(9) Затрудняюсь ответить

46. Скажите, пожалуйста, что на Ваш взгляд представляет угрозу Вашей личной безопасности? (возможно любое количество ответов)

1. Угроза войны
2. Межэтнические конфликты, напряженность
3. Терроризм, религиозный радикализм
4. Загрязнение воздуха, воды, экологические катастрофы
5. Болезни, массовые эпидемии
6. Безработица, обнищание населения
7. Утрата национальной самобытности, традиций
8. Опасность потерять независимость

9. Другое (напишите) _____

10. Моей безопасности ничего не угрожает, я не чувствую угрозу

(99) Затрудняюсь ответить

В ЗАКЛЮЧЕНИИ СООБЩИТЕ, ПОЖАЛУЙСТА, НЕКОТОРЫЕ ДАННЫЕ О СЕБЕ

D1. Ваш пол: 1. Мужской 2. Женский

D2. Укажите, пожалуйста, сколько Вам полных лет? _____

D3. Ваша национальность? 1. Казах (-а) 2. Русский (-а) 3. Другая
(укажите) _____

D4. Ваше образование:

1. Высшее, со степенью (магистра, кандидата/доктора наук, доктора PhD)
2. Высшее (бакалавр/специалист)
3. Незаконченное высшее
4. Среднее специальное/профессиональное образование
5. Общее среднее
6. Неполное среднее
7. Нет образования

D5. Скажите, пожалуйста, где Вы проживаете?

1. Живу с родителями/родственниками
 2. Живу в собственной квартире/доме
 3. Живу в съемной квартире/комнате, общежитии
 4. Другое (напишите) _____
- (9) Затрудняюсь ответить

D6. Укажите, в какой степени Вы владеете следующими языками? (отметьте один вариант ответа по каждой строке)

	Совершенно не знаю	Знаю только несколько слов и фраз	Понимаю, а также могу участвовать в несложном разговоре	Могу свободно говорить, читать и писать
1. Казахский	1	2	3	4
2. Русский	1	2	3	4
3. Английский	1	2	3	4
4. Другой язык	1	2	3	4

D7. Ваше семейное положение:

1. Женат / Замужем
2. В гражданском браке (сожительствую)
3. Холост / не замужем
4. Вдовец / Вдова
5. Разведен / Разведена

(9) Затрудняюсь ответить

D8. Скажите, пожалуйста, сколько детей Вы имеете?

1. Нет детей
2. Один ребенок
3. Двое детей
4. Трое детей
5. Четверо или более детей

D9. Как бы Вы оценили материальное положение Вашей семьи?

1. Нам не хватает денег даже на питание
2. Денег хватает только на самые необходимые расходы, без которых нельзя обойтись (питание, оплата коммунальных услуг, лекарства)

3. Денег хватает на питание и другие самые необходимые расходы, одежду и мелкую бытовую технику, но купить сейчас холодильник или стиральную машину было бы трудно
 4. Денег хватает на самые необходимые расходы, одежду и крупную бытовую технику, но купить новую машину мы не можем
 5. Денег хватает на все, кроме покупки недвижимости (дачи или квартиры)
 6. Материальных затруднений не испытываем. При необходимости могли бы приобрести дачу, квартиру
- (9) Затрудняюсь ответить

D10. В настоящее время Вы работаете?

1. Нет, я только учусь -----→ ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ
2. Учусь и одновременно работаю (подрабатываю)
3. Да, я работаю
4. Я не учусь, не работаю и НЕ ищу работу ----→ ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ
5. Я не учусь, не работаю (ищу работу) -----→ ЗАВЕРШИТЬ ЗАПОЛНЕНИЕ АНКЕТЫ

(9) Затрудняюсь ответить

D11. Укажите, пожалуйста, Ваш основной вид деятельности?

1. Руководитель организации
2. Руководитель отдела, подразделения, службы
3. Специалист высшего уровня квалификации
4. Специалист среднего уровня квалификации
5. Служащий, занятый подготовкой информации, оформлением документации, учетом и обслуживанием
6. Работник сферы обслуживания, предоставления коммунальных услуг, торговли и родственных видов деятельности
7. Квалифицированный работник сельского, лесного хозяйств, рыбоводства и рыболовства
8. Квалифицированный рабочий крупных и мелких промышленных организаций, художественных промыслов, строительства, транспорта, связи
9. Оператор, аппаратчик, машинист установок и машин и слесари-сборщики
10. Неквалифицированный рабочий
11. Индивидуальный предприниматель с лицензией
12. Самозанятый
13. Другое (*напишите*) _____

(99) Затрудняюсь ответить

Линейные распределения

Удовлетворены ли Вы или не удовлетворены тем, как в целом развивается Ваш населенный пункт?

	Количество	%
Полностью удовлетворен	729	36,5
Скорее удовлетворен	854	42,7
Скорее не удовлетворен	306	15,3
Полностью не удовлетворен	75	3,8
Затрудняюсь ответить	36	1,8

Как Вы считаете, в настоящее время в Вашем населенном пункте достаточно возможностей для молодежи, для их профессионального роста, для улучшения их жизни?

	Количество	%
Да, вполне достаточно	431	21,6
Скорее достаточно	735	36,8
Скорее не достаточно	521	26,1
Нет, возможностей для молодежи нет	265	13,3
Затрудняюсь ответить	48	2,4

Назовите, пожалуйста, наиболее актуальные проблемы молодежи в Вашем населенном пункте?

	Количество	%
Трудности с получением высшего образования (высокая стоимость и т.п.)	635	31,8
Материальные трудности (низкая заработная плата, стипендия и т.д.)	936	46,8
Высокие цены на продукты питания, товары народного потребления	1019	51
Проблемы трудоустройства, безработица	1032	51,6
Проблема с жильем	793	39,7
Плохое здоровье, ухудшение здоровья	206	10,3
Неустроенность личной жизни	247	12,4
Конфликты с родителями / старшим поколением, непонимание родных и близких	182	9,1
Нет уверенности в завтрашнем дне	387	19,4
Низкий уровень культуры, бездуховность молодежи	380	19
Угроза личной безопасности (страшно ходить по улицам и т.п.)	152	7,6
Преступность среди молодых	305	15,3
Религиозный экстремизм в молодежной среде	223	11,2
Наркомания, токсикомания и алкоголизм, курение	316	15,8
Проблемы досуга молодежи, негде провести свободное время	353	17,7
Отсутствие доступа к высокоскоростному Интернету, к качественной мобильной связи	78	3,9
Нет никаких проблем	103	5,2
Суицид среди подростков	1	0,1
Затрудняюсь ответить	18	0,9

Скажите, пожалуйста, какие проблемы беспокоят лично Вас?

	Количество	%
Страх перед сдачей ЕНТ	204	10,2
Подготовка к вступительным экзаменам	177	8,9
Непонимание со стороны родителей, близких, конфликты с близкими	128	6,4
Неопределенность с выбором высшего учебного заведения	152	7,6
Неопределенность с выбором будущей профессии, специальности	237	11,9
Отсутствие друзей, товарищей, единомышленников	91	4,6
Сложность с трудоустройством, в том числе по специальности	597	29,9
Финансовые трудности, нехватка денег	851	42,6
Проблемы со здоровьем	210	10,5
Проблемы с жильем	439	22
У меня нет проблем	400	20
Семейные проблемы	1	0,1
Защита дипломной работы	1	0,1
Затрудняюсь ответить	31	1,6

По Вашему мнению, эффективно ли реализуется государственная молодежная политика (поддержка и развитие молодежи) у нас в стране?

	Количество	%
Да, эффективно	371	18,6
Скорее да, чем нет	1068	53,4
Скорее нет, чем да	195	9,8
Не совсем эффективно	116	5,8
Ничего не знаю, не слышал (-а) о молодежной политике в стране	139	7
Затрудняюсь ответить	111	5,6

Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Управления по вопросам молодежной политики/внутренней политики Вашей области/города, которая проводится для поддержки и развития молодежи?

	Количество	%
Да, знаю	234	11,7
Что-то слышал, читал (-а)	494	24,7
Ничего не знаю о работе Управления по вопросам молодежной политики	1067	53,4
Затрудняюсь ответить	205	10,3

Оцените эффективность работы Управления во вопросам молодежной политики /внутренней политики Вашей области/города по следующим видам деятельности? (количество)

	Эффективна	Неэффективна	3/0
Обеспечение методической литературой (брошюры, книги, пособия и др.)	449	220	57
Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодёжью, информационные кампании)	495	175	53

Организационно-практическая работа (проведение акций, семинаров, круглых столов, флэшмобов и др.)	486	162	75
Работа с целевыми группами молодёжи (сельская, безработная, маргинальная, рабочая, студенческая, и др.)	390	248	80
Консультационные услуги (по вопросам жилья, трудоустройства, поддержки молодым семьям и др.)	414	232	77
Работа по патриотическому воспитанию	438	211	74
Неформальные встречи с молодёжью (беседы на рынках, общежитиях, стройплощадках и др.)	377	253	93

Оцените эффективность работы Управления во вопросам молодежной политики /внутренней политики Вашей области/города по следующим видам деятельности? (%)

	Эффективна	Неэффективна	3/0
Обеспечение методической литературой (брошюры, книги, пособия и др.)	61,8	30,3	7,9
Информационно-разъяснительная работа (публикации в СМИ, встречи с молодёжью, информационные кампании)	68,5	24,2	7,3
Организационно-практическая работа (проведение акций, семинаров, круглых столов, флэшмобов и др.)	67,2	22,4	10,4
Работа с целевыми группами молодёжи (сельская, безработная, маргинальная, рабочая, студенческая, и др.)	54,3	34,5	11,1
Консультационные услуги (по вопросам жилья, трудоустройства, поддержки молодым семьям и др.)	57,3	32,1	10,7
Работа по патриотическому воспитанию	60,6	29,2	10,2
Неформальные встречи с молодёжью (беседы на рынках, общежитиях, стройплощадках и др.)	52,1	35	12,9

Скажите, пожалуйста, Вам известно о работе Молодежных ресурсных центров Вашей области/города?

	Количество	%
Да, знаю, обращался в Молодежный ресурсный центр	107	5,4
Да, знаю о работе Молодежного ресурсного центра, но никогда не обращался	284	14,2
Что-то слышал, читал (-а)	368	18,4
Ничего не знаю о работе Молодежных ресурсных центров	1059	53
Затрудняюсь ответить	182	9,1

Оцените эффективность работы Молодежных ресурсных центров Вашей области/города по следующим видам деятельности? (количество)

	Эффективна	Неэффективна	3/0
Информационная работа по государственным социальным программам для молодежи	489	213	57
Формирование и обеспечение методической литературой, справочной информацией для молодежи и молодежных организаций	497	197	63
Консультационные услуги (правовые, по вопросам получения образования, жилья, трудоустройства, поддержка молодым семьям и т.д.)	506	189	64
Организация диалоговых площадок для обсуждения вопросов по проблемам и поддержке молодежи	421	260	77
Проведение работы по развитию досуга и культурной жизни молодежи	480	221	58
Работа с целевыми группами (безработная, сельская, рабочая, студенческая молодежь, молодые семьи и т.д.)	481	186	77

Оцените эффективность работы Молодежных ресурсных центров Вашей области/города по следующим видам деятельности? (%)

	Эффективна	Неэффективна	3/0
Информационная работа по государственным социальным программам для молодежи	64,4	28,1	7,5
Формирование и обеспечение методической литературой, справочной информацией для молодежи и молодежных организаций	65,7	26	8,3
Консультационные услуги (правовые, по вопросам получения образования, жилья, трудоустройства, поддержка молодым семьям и т.д.)	66,7	24,9	8,4
Организация диалоговых площадок для обсуждения вопросов по проблемам и поддержке молодежи	55,5	34,3	10,2
Проведение работы по развитию досуга и культурной жизни молодежи	63,2	29,1	7,6
Работа с целевыми группами (безработная, сельская, рабочая, студенческая молодежь, молодые семьи и т.д.)	64,7	25	10,3

Как известно, в каждом областном центре и районе действуют Молодежные ресурсные центры. Пожалуйста, подумайте и скажите, какую помощь или услуги Вы хотели бы получать от этих Молодежных ресурсных центров?

	Количество	%
Содействие участию в программе по получению доступного жилья	728	36,4
Содействие в трудоустройстве и занятости молодежи	987	49,4
Содействие развитию предпринимательской деятельности среди молодежи	525	26,3
Содействие в получении высшего образования	644	32,2

Содействие в получении технического и профессионального образования	305	15,3
Помощь психолога, социального работника	241	12,1
Помощь юриста, правозащитника	273	13,7
Содействие развитию культурных, досуговых мероприятий	346	17,3
Содействие в строительстве круглосуточной библиотеки	1	0,1
Затрудняюсь ответить	188	9,4

Скажите, пожалуйста, Вы удовлетворены или не удовлетворены жизнью, которую Вы ведете?

	Количество	%
Полностью удовлетворен	710	35,5
Скорее удовлетворен	1025	51,3
Скорее не удовлетворен	189	9,5
Полностью не удовлетворен	29	1,5
Затрудняюсь ответить	47	2,4

Как Вы считаете, существует ли сейчас вероятность возникновения акций протеста в том месте (населенном пункте), где Вы живете?

	Количество	%
Однозначно, да	117	5,9
Скорее да	297	14,9
Скорее нет	685	34,3
Однозначно, нет	734	36,7
Затрудняюсь ответить	167	8,4

Какая проблема может вынудить Вас пойти на публичную протестную акцию?

	Количество	%
Проблемы в школе, ВУЗе, колледже	89	4,5
Сокращение или увольнение с работы	198	9,9
Необоснованное повышение тарифов на коммунальные услуги	121	6,1
Задержка по выплате заработной платы, пенсий, стипендий, пособий	165	8,3
Халатность и непрофессионализм работников медицинских учреждений	120	6
Повышение выплат по кредитам или ипотеке	104	5,2
Необоснованные штрафы	111	5,6
Ухудшение экологической ситуации	155	7,8
Неудовлетворенность действиями властей	128	6,4
Несправедливые судебные решения	122	6,1
Несогласие с принимаемыми реформами	86	4,3
Нарушение прав на этнической почве	109	5,5
Проблемы с жильем	195	9,8
Низкое качество услуг в образовании	125	6,3
Рост цен на продукты питания, ГСМ, лекарства	220	11
Ничто не может вынудить меня открыто протестовать	991	49,6
Затрудняюсь ответить	134	6,7

Выберите, что Вы готовы предпринять в защиту своих интересов?

	Количество	%
Не выйду на работу, на учебу	59	3
Объявлю голодовку	31	1,6
Обращусь в суд	448	22,4
Буду участвовать в мирной демонстрации	124	6,2
Буду участвовать в перекрытии дорог, автотрасс	21	1,1
Приму участие в митинге протеста	89	4,5
Обращусь в газету, телевидение, радио	220	11
Приду на прием к представителям государственной власти	152	7,6
Обращусь в приемную партии «Нур Отан»	244	12,2
Обращусь в любую политическую партию, кроме «Нур Отан»	91	4,6
Буду распространять листовки и прокламации	21	1,1
Ничего не буду предпринимать	823	41,2
Готов взять оружие	2	0,1
Затрудняюсь ответить	157	7,9

Как бы Вы охарактеризовали сегодняшнюю политическую ситуацию в стране?

	Количество	%
Как благополучную	580	29
Скорее как благополучную, чем неблагополучную	941	47,1
Скорее как неблагополучную, чем благополучную	268	13,4
Как неблагополучную	42	2,1
Затрудняюсь ответить	169	8,5

Что, на Ваш взгляд, важно в трудовой деятельности в первую очередь?

	Количество	%
Возможность заниматься любимым делом	489	24,5
Реализация своих способностей	388	19,4
Применение знаний, умений по специальности	411	20,6
Общение с людьми	158	7,9
Возможность хорошо зарабатывать	506	25,3
Затрудняюсь ответить	48	2,4

В случае, если Вы окажетесь безработным, на какую работу Вы можете согласиться?

	Количество	%
Только по своей специальности	250	12,5
Близко к своей специальности	461	23,1
На любую работу	807	40,4
Буду переучиваться по новой специальности, чтобы найти работу	161	8,1
Открою собственное дело, займусь предпринимательской деятельностью, бизнесом	191	9,6
Затрудняюсь ответить	130	6,5

Каков Ваш основной источник дохода?

	Количество	%
Заработная плата	833	41,7
Случайные подработки	165	8,3
Пособие по безработице	44	2,2
Пособие по инвалидности	18	0,9
Доход родителей	629	31,5
Доход супруга/супруги	150	7,5
Стипендия	111	5,6
Затрудняюсь ответить	50	2,5

Определите, пожалуйста, свое отношение к школе, в которой Вы учитесь? Если Вы уже закончили школу, пожалуйста, вспомните свои ощущения и определите свое отношение к школе, в которой Вы когда-то учились?

	Количество	%
Мне нравится (нравилась) школа, в которой я учусь (учился (-лась))	953	47,7
Самая обыкновенная школа, не лучше и не хуже других	854	42,7
Мне не нравится (не нравилась) школа, в которой я учусь (учился (-лась))	117	5,9
Затрудняюсь ответить	76	3,8

С какими трудностями Вы сталкивались или сталкиваетесь во время изучения казахского языка в Вашей школе? Если Вы уже закончили школу, пожалуйста, вспомните, какие трудности у Вас возникали в школьный период?

	Количество	%
Слабая методика	254	12,7
Отсутствие качественных материалов	216	10,8
Непрофессионализм преподавателей	296	14,8
Отсутствие индивидуального подхода	287	14,4
Неудобное время	47	2,4
Недостаток в интерактивности	144	7,2
Трудностей не возникает (не возникало) во время изучения казахского языка	979	49
Отсутствие учителей	1	0,1
Затрудняюсь ответить	129	6,5

Насколько Вы удовлетворены условиями для обучения в Вашей школе? Если Вы уже закончили школу, пожалуйста, вспомните, насколько Вы были удовлетворены условиями для обучения, когда учились в школе? (количество)

	Полностью удовлетворен	Скорее удовлетворен	Скорее не удовлетворен	Не удовлетворен	Загрудняюь ответить
Организация школьных досуговых мероприятий	607	938	250	144	61
Порядок, дисциплина	760	841	285	86	28
Обеспечение безопасности учащихся	728	878	229	102	63
Подготовку для поступления в ВУЗ	576	779	382	164	99
Распорядок учебного дня, организация учебного процесса	707	869	290	94	40
Состояние и оформление кабинетов, ремонт и дизайн помещений	612	845	337	162	44
Хорошая материально-техническая база (оборудование кабинетов, техническое оснащение, спортивный инвентарь и т.п.)	578	806	449	124	43
Современное компьютерное оборудование, выход в Интернет	555	779	447	161	58
Интересные кружки, секции, клубы	592	733	424	189	62
Преподавание предметов	628	932	266	84	90

Насколько Вы удовлетворены условиями для обучения в Вашей школе? Если Вы уже закончили школу, пожалуйста, вспомните, насколько Вы были удовлетворены условиями для обучения, когда учились в школе? (%)

	Полностью удовлетворен	Скорее удовлетворен	Скорее не удовлетворен	Не удовлетворен	Загрудняюь ответить
Организация школьных досуговых мероприятий	30,4	46,9	12,5	7,2	3,1
Порядок, дисциплина	38	42,1	14,3	4,3	1,4
Обеспечение безопасности учащихся	36,4	43,9	11,5	5,1	3,2
Подготовку для поступления в ВУЗ	28,8	39	19,1	8,2	5
Распорядок учебного дня, организация учебного процесса	35,4	43,5	14,5	4,7	2
Состояние и оформление кабинетов, ремонт и дизайн помещений	30,6	42,3	16,9	8,1	2,2
Хорошая материально-техническая база (оборудование кабинетов, техническое оснащение, спортивный инвентарь и т.п.)	28,9	40,3	22,5	6,2	2,2
Современное компьютерное оборудование, выход в Интернет	27,8	39	22,4	8,1	2,9
Интересные кружки, секции, клубы	29,6	36,7	21,2	9,5	3,1
Преподавание предметов	31,4	46,6	13,3	4,2	4,5

Оцените, пожалуйста, степень Вашего доверия к следующим социальным институтам по пятибалльной шкале, где 1 означает «не доверяю», а 5 – «полностью доверяю» (количество)

	Не доверяю	2	3	4	Полностью доверяю	Затрудняюсь ответить
Государственные органы	147	124	524	637	479	89
Школы, колледжи	79	197	464	721	506	33
Университеты, институты	51	73	377	542	388	236
Больницы, поликлиники, медицинские центры	156	217	641	558	387	41
Акимат	153	191	546	621	392	97
Центры обслуживания населения	76	129	452	706	553	84
Армия	160	197	462	520	412	249
Банковская система	161	235	471	529	431	173
Правоохранительные органы	228	242	463	555	405	107
Организации общественного питания	139	173	568	625	396	99
Общественный транспорт	103	239	497	648	434	79
Суды	104	126	367	470	334	268
Семья	29	102	263	253	1306	47

Оцените, пожалуйста, степень Вашего доверия к следующим социальным институтам по пятибалльной шкале, где 1 означает «не доверяю», а 5 – «полностью доверяю» (%)

	Не доверяю	2	3	4	Полностью доверяю	Затрудняюсь ответить
Государственные органы	7,4	6,2	26,2	31,9	24	4,5
Школы, колледжи	4	9,9	23,2	36,1	25,3	1,7
Университеты, институты	3,1	4,4	22,6	32,5	23,3	14,2
Больницы, поликлиники, медицинские центры	7,8	10,9	32,1	27,9	19,4	2,1
Акимат	7,7	9,6	27,3	31,1	19,6	4,9
Центры обслуживания населения	3,8	6,5	22,6	35,3	27,7	4,2
Армия	8	9,9	23,1	26	20,6	12,5
Банковская система	8,1	11,8	23,6	26,5	21,6	8,7
Правоохранительные органы	11,4	12,1	23,2	27,8	20,3	5,4
Организации общественного питания	7	8,7	28,4	31,3	19,8	5
Общественный транспорт	5,2	12	24,9	32,4	21,7	4
Суды	6,2	7,5	22	28,2	20	16,1
Семья	1,5	5,1	13,2	12,7	65,3	2,4

Считаете ли Вы себя патриотом Казахстана?

	Количество	%
Да, считаю	1084	54,2
Скорее да, чем нет	669	33,5
Скорее нет, чем да	84	4,2
Нет, не считаю	49	2,5
Затрудняюсь ответить	114	5,7

Скажите, пожалуйста, какие Вы знаете государственные и отраслевые программы, которые реализуются для поддержки и развития молодежи в стране?

	Количество	%
Государственная программа развития образования и науки РК на 2016-2019 гг.	342	17,1
Государственная программа развития здравоохранения Республики Казахстан «Денсаулық» на 2016-2019 годы	427	21,4
Дорожная карта занятости-2020 (Молодежная практика)	919	46
Дорожная карта бизнеса 2020	550	27,5
Программа развития регионов до 2020 года	334	16,7
Затрудняюсь ответить	526	26,3

Скажите, пожалуйста, какие Вы знаете молодежные проекты, которые реализуются для поддержки и развития молодежи в стране?

	Количество	%
Жасыл Ел	1130	62,8
Проект «С дипломом – в село!»	1238	68,8
Проект «Серпін-2050»	683	38
Молодёжный кадровый резерв	383	21,3
Школа молодого предпринимателя «Даму-көмек»	438	24,3
Программа «SAGE Kazakhstan» для обучения старшеклассников предпринимательству	208	11,6

Пожалуйста, а теперь скажите, в каких молодежных проектах принимали участие Вы или Ваши друзья, знакомые?

	Количество	%
Жасыл Ел	449	51
Проект «С дипломом – в село!»	393	44,6
Проект «Серпін-2050»	157	17,8
Молодёжный кадровый резерв	70	7,9
Школа молодого предпринимателя «Даму-көмек»	88	10
Программа «SAGE Kazakhstan» для обучения старшеклассников предпринимательству	61	6,9

Какие молодежные организации Вы знаете?

	Количество	%
Альянс студентов Казахстана	447	24,7
Ассоциация молодых депутатов Казахстана	226	12,5
Ассоциация молодых предпринимателей Казахстана	329	18,2
Ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашак»	1063	58,8
Республиканский штаб молодежных трудовых отрядов «Жасыл ел»	993	54,9
Молодежное крыло «Жас Отан» партии «Нұр Отан»	1110	61,4
Единая детско-юношеская организация «Жас Ұлан»	690	38,1
Центр развития военно-патриотических объединений «Жас Қыран»	436	24,1
Конгресс молодежи Казахстана	188	10,4
Национальная волонтерская сеть	285	15,8
МОО «Заман»	1	0,1
МОО «Жайық жастары»	4	0,2
МОО «Мастер Дэнс»	1	0,1

А с какими из них, Вам приходилось работать, сотрудничать, контактировать?

	Количество	%
Альянс студентов Казахстана	89	13,1
Ассоциация молодых депутатов Казахстана	24	3,5
Ассоциация молодых предпринимателей Казахстана	26	3,8
Ассоциация стипендиатов международной стипендии Президента РК «Болашак»	101	14,8
Республиканский штаб молодежных трудовых отрядов «Жасыл ел»	222	32,6
Молодежное крыло «Жас Отан» партии «Нұр Отан»	251	36,9
Единая детско-юношеская организация «Жас Ұлан»	115	16,9
Центр развития военно-патриотических объединений «Жас Қыран»	36	5,3
Конгресс молодежи Казахстана	18	2,6
Национальная волонтерская сеть	73	10,7
МОО «Заман»	2	0,3
МОО «Жайық жастары»	5	0,7

Интересуетесь ли Вы политической жизнью в нашей стране?

	Количество	%
Да, постоянно интересуюсь	514	25,7
Интересуюсь лишь иногда	1065	53,3
Не интересуюсь вообще	371	18,6
Затрудняюсь ответить	50	2,5

По Вашему мнению, какие политические партии в большей степени интересуются проблемами молодежи и ориентированы на потребности молодежи?

	Количество	%
Партия «Нур Отан» (Н.Назарбаев)	1470	73,5
Партия «Бірлік» (С.Султангали)	77	3,9
Демократическая партия «Ақ жол» (А.Перуашев)	173	8,7
Общенациональная социал-демократическая партия (Ж.Туякбай)	44	2,2
Народно-демократическая патриотическая партия «Ауыл» (А.Бектаев)	58	2,9
Коммунистическая народная партия Казахстана (В.Косарев)	31	1,6
Общественное объединение «Алга, ДВК!» (В.Козлов, М.Жанузаков)	23	1,2
Затрудняюсь ответить	454	22,7
Ни одна партия не интересуется проблемами молодежи	6	0,3

Скажите, пожалуйста, с какими изменениями в системе образования Вы согласны, т.е. Вы их поддерживаете, а какие считаете не правильными, т.е. не поддерживаете? (количество)

	Поддерживаю	Скорее поддерживаю	Скорее не поддерживаю	Не поддерживаю	Затрудняюсь ответить
Переход на 12-летнее образование	355	418	445	697	85
Переход к пятидневной учебной неделе в школах, чтобы снизить нагрузку на школьников	749	582	291	322	56
Внедрение изучения предметов в средних школах на трех языках (казахский, русский, английский)	621	470	353	481	75
Изучение Истории Казахстана на казахском языке начиная с 7 класса (с 2018-2019 учебного года)	663	415	333	475	114
Изучение Всемирной истории на русском языке	570	529	396	385	120
Изучение предметов информатика, химия, биология, физика на английском языке в старших классах (с 2019-2020 учебного года)	408	428	413	657	94
Увеличение изучения английского языка на 1 час, начиная с первого класса (с 2016-2017 года)	725	560	286	348	81
Включить в список обязательных для сдачи предметов (ЕНТ) английский язык	281	357	493	748	121
Продление учебного года у первоклассников до 1 июня, у старшекласников до середины июня	256	391	441	818	94
Изменение формата ЕНТ – выпускные экзамены в школах и ЕНТ при поступлении в ВУЗ	509	485	363	436	207
Возможность повторной сдачи ЕНТ на платной основе	651	582	297	338	132

Скажите, пожалуйста, с какими изменениями в системе образования Вы согласны, т.е. Вы их поддерживаете, а какие считаете не правильными, т.е. не поддерживаете? (%)

	Поддерживаю	Скорее поддерживаю	Скорее не поддерживаю	Не поддерживаю	Затрудняюсь ответить
Переход на 12-летнее образование	17,8	20,9	22,3	34,9	4,3
Переход к пятидневной учебной неделе в школах, чтобы снизить нагрузку на школьников	37,5	29,1	14,6	16,1	2,8
Внедрение изучения предметов в средних школах на трех языках (казахский, русский, английский)	31,1	23,5	17,7	24,1	3,8
Изучение Истории Казахстана на казахском языке начиная с 7 класса (с 2018-2019 учебного года)	33,2	20,8	16,7	23,8	5,7
Изучение Всемирной истории на русском языке	28,5	26,5	19,8	19,3	6
Изучение предметов информатика, химия, биология, физика на английском языке в старших классах (с 2019-2020 учебного года)	20,4	21,4	20,7	32,9	4,7
Увеличение изучения английского языка на 1 час, начиная с первого класса (с 2016-2017 года)	36,3	28	14,3	17,4	4,1
Включить в список обязательных для сдачи предметов (ЕНТ) английский язык	14,1	17,9	24,7	37,4	6,1
Продление учебного года у первоклассников до 1 июня, у старшеклассников до середины июня	12,8	19,6	22,1	40,9	4,7
Изменение формата ЕНТ – выпускные экзамены в школах и ЕНТ при поступлении в ВУЗ	25,5	24,3	18,2	21,8	10,4
Возможность повторной сдачи ЕНТ на платной основе	32,6	29,1	14,9	16,9	6,6

Насколько широко, по Вашему мнению, в Вашем регионе распространена коррупция?

	Количество	%
Распространена достаточно широко	663	33,2
Мало распространена	802	40,1
Практически не распространена	135	6,8
Отсутствует полностью	54	2,7
Затрудняюсь ответить	346	17,3

Как бы Вы оценили меры, предпринимаемые государством по борьбе с коррупцией?

	Количество	%
Очень эффективные	361	18,1
Малоэффективные	880	44
Не имеют никакого эффекта	313	15,7
Имеют негативный эффект	29	1,5
Затрудняюсь ответить	417	20,9

За последние полгода, приходилось ли Вам лично сталкиваться с проявлениями коррупции?

	Количество	%
Да	370	18,5
Нет	1403	70,2
Затрудняюсь ответить	227	11,4

Как, на Ваш взгляд, изменилась ситуация с проявлением коррупции в Вашем населенном пункте за последний год?

	Количество	%
Значительно улучшилась	209	10,5
Незначительно улучшилась	362	18,1
Не изменилась	853	42,7
Незначительно ухудшилась	60	3,0
Значительно ухудшилась	31	1,6
Затрудняюсь ответить	485	24,3

Как Вы считаете, в какой из нижеперечисленных сфер наиболее распространена коррупция?

	Количество	%
Таможенные службы	491	24,6
Медицинские организации	659	33
Автоинспекции	555	27,8
Судебные органы	563	28,2
Налоговые органы	479	24
Правоохранительные органы	489	24,5
Лицензирование и регистрация предпринимательской деятельности	183	9,2
Получение кредитов	163	8,2
Конкурсы на закупку товаров/услуг за счёт бюджетных средств	282	14,1
Строительство и ремонт за счёт бюджетных средств	411	20,6
Нотариальное удостоверение сделок	128	6,4
Контроль за соблюдением условий лицензирования	93	4,7
Надзор за соблюдением правил охоты и рыболовства	88	4,4
Освобождение от призыва на военную службу в вооружённые силы	228	11,4
Поступление в высшие учебные заведения	325	16,3
Обучение в высших учебных заведениях	318	15,9
Поступление в специализированные общеобразовательные школы и дошкольные воспитательные учреждения и обучение в них	144	7,2

Прием на службу, позволяющую иметь значительный доход от должности в государственных учреждениях	309	15,5
Я и мои близкие не сталкивались с коррупцией	447	22,4
Жилье по программе "Молодая семья"	1	0,1
Затрудняюсь ответить	136	6,8

Скажите, пожалуйста, Вы считаете себя верующим человеком?

	Количество	%
Я верующий, участвую в жизни религиозной общины, следую религиозным нормам	167	8,4
Я верующий, но редко, только на праздники, посещаю храм, очень редко соблюдаю религиозные нормы	517	25,9
Я верующий, но не участвую в религиозной жизни	813	40,7
Я неверующий, но иногда посещаю храм, соблюдаю религиозные нормы	116	5,8
Я неверующий, но уважаю верующих	169	8,5
Я равнодушен к религии	126	6,3
Я противник религии, атеист	34	1,7
Затрудняюсь ответить	58	2,9

Укажите, пожалуйста, к какой религии Вы себя относите?

	Количество	%
Традиционный ислам	1297	78,3
Православие	297	17,9
Католицизм	8	0,5
Протестантизм	2	0,1
Иудаизм	1	0,1
Новые религиозные направления	12	0,7
Совмещаем религиозные традиции разных конфессий	12	0,7
Не исповедую никакой религии	23	1,4
Затрудняюсь ответить	5	0,3

Влияет ли религиозная ситуация на общественно-политическую ситуацию в Вашем регионе?

	Количество	%
Да, это создаёт общественную напряженность	212	10,6
Да, люди, придерживающиеся религии, пытаются навязать свою волю остальным, установить свои порядки	225	11,3
Да, люди, придерживающиеся религии, вносят гармонию в общество	492	24,6
Нет, религиозная ситуация никак не влияет на общественно- политическую ситуацию	751	37,6
Затрудняюсь ответить	320	16

Как Вы считаете, способствует ли религия укреплению и стабильности казахстанского общества?

	Количество	%
Да	412	20,6
Скорее да	686	34,3
Скорее нет	372	18,6
Нет	245	12,3
Затрудняюсь ответить	285	14,3

По Вашему мнению, что молодой человек ищет в религии?

	Количество	%
Дисциплину и порядок	374	18,7
Возможность отличиться от других	240	12
Опору в сложный период жизни	464	23,2
Смысл и понимание жизни	543	27,2
Духовного наставника, который окажет поддержку	220	11
Коллектив единомышленников, их поддержку в различных сферах жизни	94	4,7
Надежду, веру в лучшее	503	25,2
Затрудняюсь ответить	186	9,3

За последние пять лет как часто Вам приходилось сталкиваться с негативным отношением к Вам со стороны окружающих, знакомых, соседей, коллег и др. по причине Вашей...? (количество)

	Постоянно	Часто	Иногда	Редко	Никогда	Затрудняюсь ответить
Этнической принадлежности (национальности)	51	46	118	214	1483	88
Религиозных убеждений	22	49	90	151	1572	116
Политических взглядов	18	35	94	156	1581	116

За последние пять лет как часто Вам приходилось сталкиваться с негативным отношением к Вам со стороны окружающих, знакомых, соседей, коллег и др. по причине Вашей...? (%)

	Постоянно	Часто	Иногда	Редко	Никогда	Затрудняюсь ответить
Этнической принадлежности (национальности)	2,6	2,3	5,9	10,7	74,2	4,4
Религиозных убеждений	1,1	2,5	4,5	7,6	78,6	5,8
Политических взглядов	0,9	1,8	4,7	7,8	79,1	5,8

Если бы у Вас была возможность уехать в другую страну или остаться жить в своей стране, что бы Вы выбрали?

	Количество	%
Я остался бы в своей стране	978	48,9
Я поехал бы в другую страну на время, но хотел бы жить в своей стране	709	35,5
Я хотел бы уехать на постоянное место жительства в другую страну	267	13,4
Затрудняюсь ответить	46	2,3

Считаете ли Вы казахстанскую молодежь патриотичной?

	Количество	%
Большая часть казахстанской молодежи – патриоты своей страны	766	38,3
Примерно половина молодых людей считают себя патриотами	776	38,8
Патриотично настроенной молодежи – меньше половины	222	11,1
Молодежь в целом нельзя назвать патриотичной	143	7,2
Затрудняюсь ответить	93	4,7

Уверены ли Вы в своей личной безопасности?

	Количество	%
Да	800	40
Скорее да	824	41,2
Скорее нет	240	12
Нет	62	3,1
Затрудняюсь ответить	74	3,7

Скажите, пожалуйста, что на Ваш взгляд представляет угрозу Вашей личной безопасности?

	Количество	%
Угроза войны	277	13,9
Межэтнические конфликты, напряженность	334	16,7
Терроризм, религиозный радикализм	639	32
Загрязнение воздуха, воды, экологические катастрофы	336	16,8
Болезни, массовые эпидемии	305	15,3
Безработица, обнищание населения	467	23,4
Утрата национальной самобытности, традиций	131	6,6
Опасность потерять независимость	178	8,9
Моей безопасности ничего не угрожает, я не чувствую угрозу	562	28,1
Бездуховность населения	1	0,1
Рост цен	1	0,1
Уличный бандитизм	1	0,1
Затрудняюсь ответить	69	3,5